

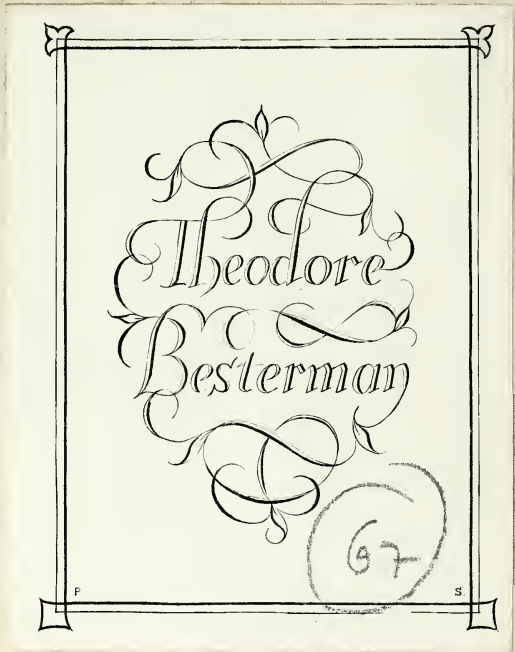

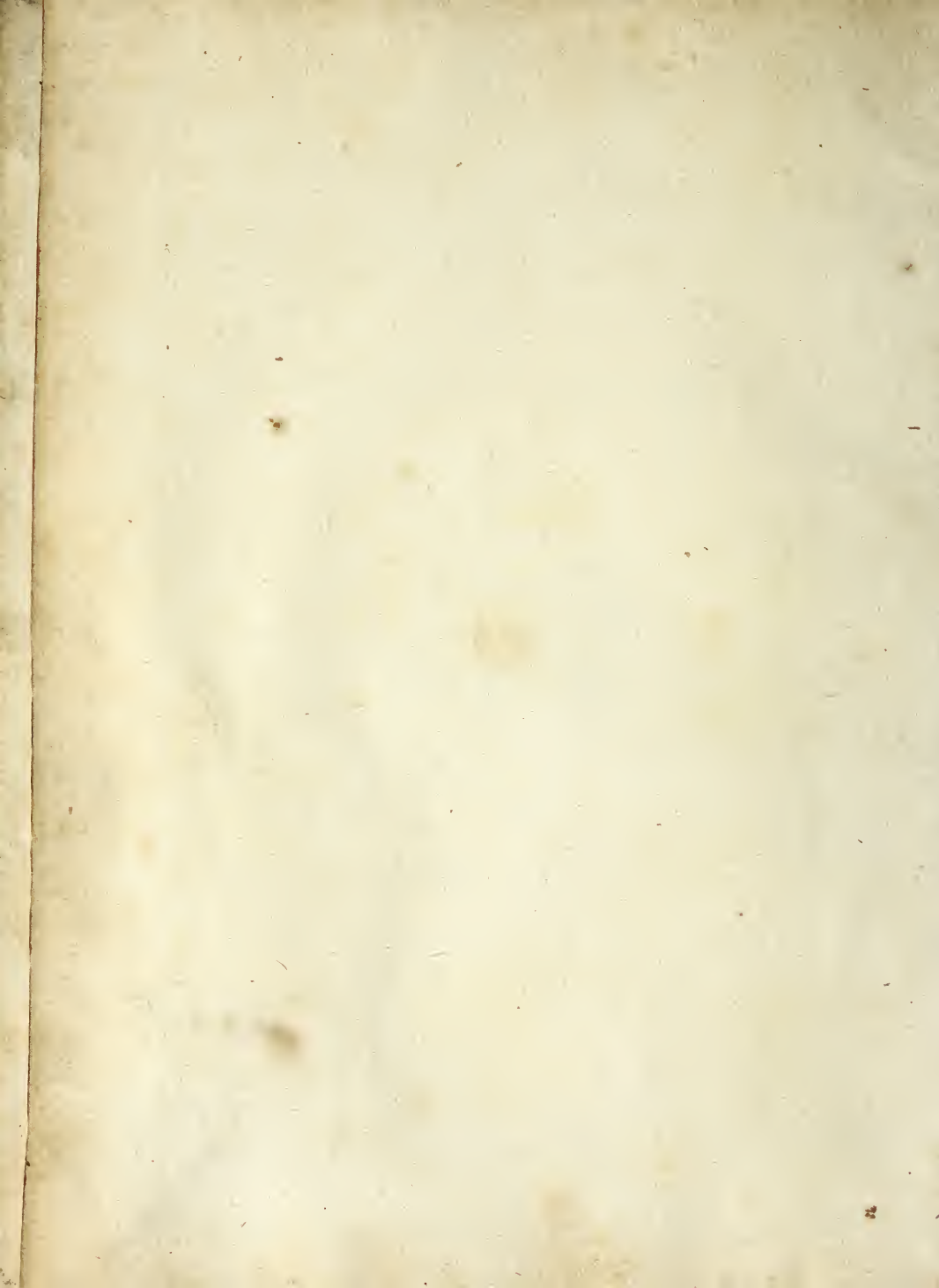
18. 40. 1. 2. ~~3.~~ 3. part.

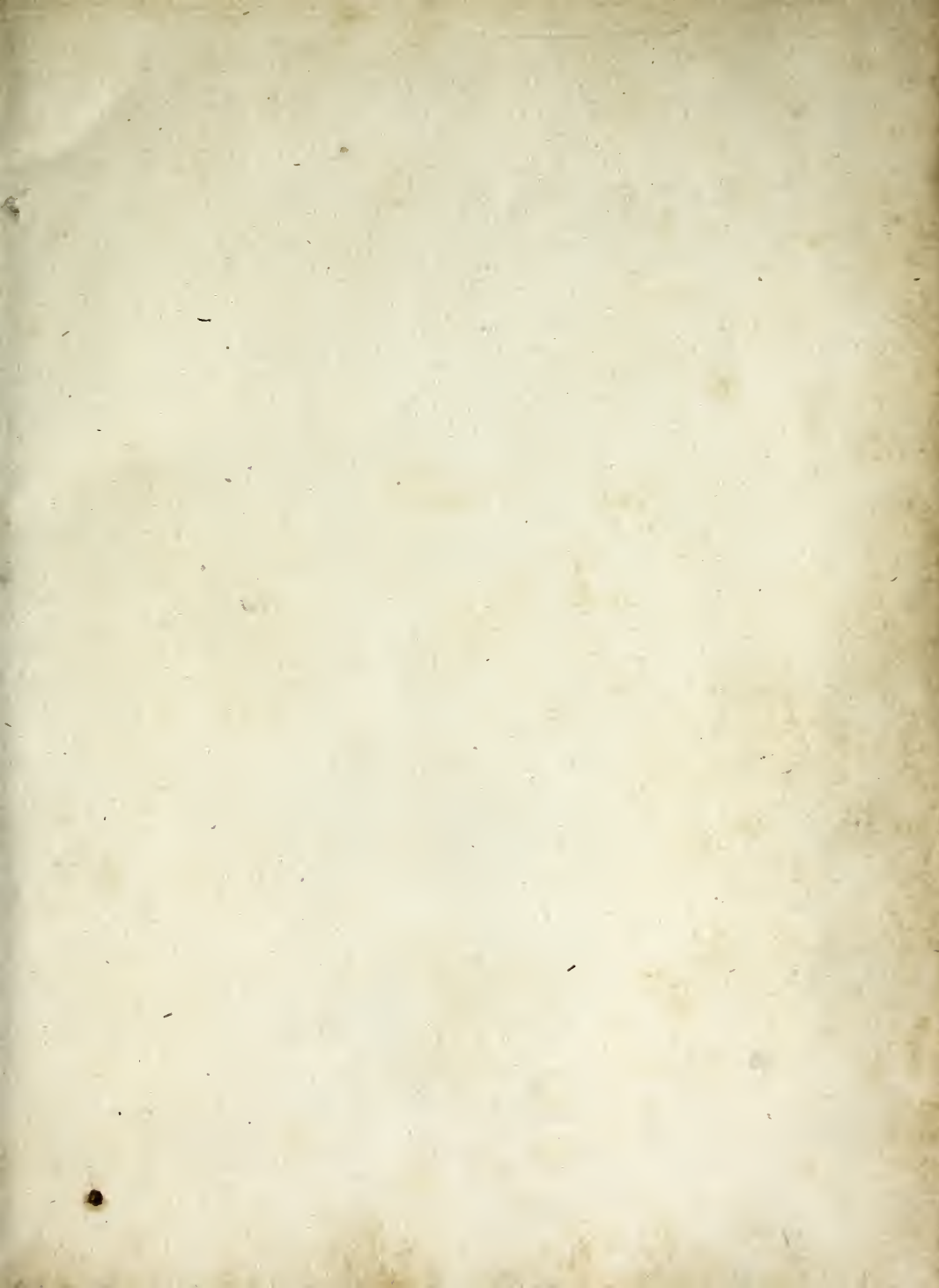
18.

in Media 96 figures.

[Handwritten signature]

3 18 10

1 17

HORTVS
MEDICVS ET PHI-
LOSOPHICVS: IN QVO

PLVRIMARVM STIRPIVM BRE-
VES DESCRIPTIONES, NOVÆ ICONES

non pauca, indicationes locorum natalium, obseruationes de cul-
tura earum peculiare, atque insuper nonnulla remedia
euporista, nec non philologica quædam
continentur.

AUCTORE IOACHIMO CAMERARIO

Reipub. Norimberg. Medico D.

ITEM *Eustachij Rudius de Anima*

SYLVA HERCYNIA:

SIVE CATALOGVS PLANTARVM SPONTE

nascentium in montibus & locis plerisque Hercyniæ Sylvæ quæ
respicit Saxoniam, conscriptus singulari studio à Ioanne
Thalio Medico Northusano.

Omnia nunc primum in lucem edita.

Francofurti

M. D.

ad Manuum.

LXXXVIII.

Thibautier

Cum Gratia et Privilegio Cas. Maiest.

Nicolaus Marchant. Aunliancensium

Ducis Botanicus et J. Marsland. fili
Bot. Reg. seu. Acad. Paris. socius.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1913

1913

1913

REI HERBARIÆ STV- DIOSO LECTORI

S. D.

V. M. de hortorum differentijs, vtilitate ac laude, ac præterea honesta eorum oblectatione, plures antea tam recentium quam veterum satis copiose in suis scriptis disseruerint, ea omnia hic repetere superuacaneum esse putavi.

Pauca tamen quædam propter argumenti, quod tractandum iam suscepimus rationem, & ad nostrum institutum pertinentia, breuiter hic præfari visum fuit, reliqua quæ adhuc in hoc genere meditamur, in tempus aliud commodius referuando. Hortus itaque, de quo agimus, apud veteres bifariam accipiebatur. Primum enim significatione generaliore vniuersam villam intelligebant, vt autor est Festus, & lex duodecim tabularum, vt sciunt Iurisperiti, idemque Plinius affirmat lib. 19. cap. 4. Horatius quoque eodem sensu accepisse videtur lib. II. Satyr. Ecloga VI.

*Hoc erat in votis, modus agri non ita magnus,
Hortus vbi, & tecto vicinus iugis aquæ fons,
Et paulum syluæ super his foret, auctius atq;
Dij melius fecere, bene est, nil amplius oro.*

Magis autem proprie & specialius locû varijs plan-

P R Æ F A T I O

tis confitum & excultum, quem Græci *κῆπον* nominant, hoc vocabulo exprimebāt. Qui rursum duplicem differentiam fortitur. Vel enim voluptatis & luxus tātum causa horti magnis sumptibus instruebantur, quales olim magna ex parte apud Ægyptios fuere, quibus secundum Athenæum lib. V. peculiāris hæc cura fuit, vt ob nimiam aëris temperiē omni anni tempore copiam haberent nouorum florum. Quos nostris temporibus imitari Turcas studiosissime videmus, à quibus ad nos quoque rariorum & incognitarum stirpium non exigua copia afferri solet. Sumptuosissimi etiam fuere isti horti pensiles Babylonij, quos inter miracula mundi recensuerunt, & à Q. Curtio lib. I. ac Diodoro Siculo satis copiose describuntur, quorum etiam monumenta adhuc quædam nostra ætate extare asserunt, qui Babylonem profecti sunt. De hortis quoq; Gelonis circa Syracusas plura memoriæ tradidit Athenæus lib. 12. quos tamen plane interijisse, sicut multos alios constat. In horum numero forsitan quoque erunt reponendi Epicuri horti, quos ille primus intra urbem Atheniensem transtulit ex agris, vt Cicero de Natura Deorum & alij scribūt, atq; ideo à veteribus ocij & hortorum magister fuit appellatus. Proprie vero olim potius hi numero multitudinis dicebantur Horti quoq; apud Romanos, vt Salustiani, qui ob splendorem & amœnitatem à Regibus posterioribus ad inhabitandum fuere expe-

A D L E C T O R E M.

expetiti: Luculliani magnificentia celebres: Seneciani, qui Neronem ad domini necem impulisse existimantur, nec non plures alij, quos omnes enumerare nimis lōgum foret. In quorum nimios ac profusos sumptus acriter (vt solet in alia quoq; vitia suorum temporum) inuehitur Horatius ode XV. lib. II. cuius initium:

*Iam pauca aratro iugera regiae
Moles relinquunt, &c.*

Vel vtilitatis potius, (quod secundum & præcipuum membrum erat) gratia instituebantur. Qui rursum aut ad sustentationem vitæ & quotidianū victum potissimum hominibus expetebantur, Oeconomiam & rem culinariam instruētes, suppeditando olera, legumina, omnis generis fructus, gramina & alia similia. Hos merito nec sine causa summopere commendarūt veteres, & eorum encomia Plinius lib. 19. ferme omnia breuiter recenset. Expedita res est, inquit, & parata semper, neq; egent igne qui hortos habent: crudis enim cibis facile vescuntur & coctu facilibus. Itaq; hortus altera succidia quondam putabatur, cum vbi opes horti deerant, de carnario & macello viuendum esset. Carnis vero desideria antiquis fuere in exprobratione. Vnde vocabatur hortus plebis macellum, innocentiore victu fructum salubrem & frugalem porrigens. Verum cum hæc & alia hortorum cōmoda elegantissimo carmine descripsit vna cum suo frugali hortulano autor

P R Æ F A T I O.

poematis Moreti, quod Virgilio ascribitur, quædam
his inferenda putavi.

*Non illi suspensa foci carnaria iuxta
Durati sale terga suis, trunciq; vacabant.
Hortus erat iunctus casula, quem vimina pauca
Et calamo redimita leui munibat arundo,
Exiguus spacio, varijs sed fertilis herbis,
Non illi deerat, quod pauperis exigit usus:
Interdum locuples è paupere multa petebat,
Nec sumptus erat illud opus, sed regula cura,
Si quando vacuum casula pluuiæq; tenebant
Festæ lux, si forte labor cessabat aratri,
Horti opus illud erat.*

& quæ sequuntur.

Aut ad vsum deniq; Medicum horti excolebantur,
(quamuis hi sæpius cum superioribus tanquam affines
admodum coniungantur) Escas enim præbere potest
simul & medicamenta hortus. Fuitq; olim hæc horten-
sis medicina admodum fida minimeq; suspecta, quæ
nunc etiam nonnullorum laudabili sententia rursum
in lucem profertur, & ad verum vsum reuocatur, ne scili-
cet, vt iterum Plinij verbis vtar, vilitas adimeret. Recte
itaq; quidam ex recentiorib. poetis eleganter cecinit:

*Magnus inest herbis vigor & vis insita cælo,
Graminibusq; sua est vel vilibus addita virtus.
Nilq; adeo abiectum est, nihil est tam vile, sacratum
Quin medicamen habet: bulbo maluæq; potestas
Est sua & vrticis: mentes adhibete fidemq;
Mortales multa scrutati indagine, numen
Non deerit, superiq; volunt sua munera quærî.*

Atq;

Atq; hi quidem ambo postremi horti tam alimenti quam medicamenti ratione vtilis admodum ac necessarii, vltra hæc maxima commoda, præterea propter contemplationem naturæ, vt Hippocrates noster ait, iustissimæ admirandam ac proprietates plane diuinas, oblectationem singularem præstantibus ingenijs semper afferre consueuerunt. Quapropter omni tempore hoc iucundissimum pariter & vtilissimum studiũ hortense à maximis principibus & alijs plurimis summo-pere fuit commendatum ac diligenter admodum excultum, statuentibus non solum ad sustentationem ac conseruationem vitæ humanæ per commodum, sed etiam suarum curarum ac molestiarum asyllum esse & conuenientis. præsidium. Vnde etiam non pauci in summis honoribus & dignitatibus viuentes, tandem illis omnib. spretis & relictis, exiguo aliquo horro contenti, priuatam vitam rebus cunctis alijs prætulerunt.

M. Varro memoriæ prodidit, Nestorem, qui temporib. belli Troiani vixit & tam longæuus fuit, vt nunc etiam Nestoreos annos alicui precari soleamus, ita fuisse huic studio deditum, vt *ἀλεξίκηπον*, id est, auxiliarem hortum carmine quoque descripserit. Alcinoüs Rex Phæacũ, qui Homero *οδ. η.* & Orpheo in Argonauticis *δικαίτατος τῶν βασιλέων* dicitur, diligenter & sedulo hortos excoluit, ad quos negotijs regni expeditis, quotidie se conferre atq; ibidem animum à curis & laboribus non
 parum

P R Æ F A T I O

parum recreare consuevit. Quem imitatum quoque fuisse Octavianum Augustum Imperatorem Romanum historici memorant, crebro diuertentem ad hortos Meccœnatis elegantissimos. Sic Cyrum Regem Persiæ, & Diocletianum Imper. ac quidem hunc posteriorem abdicato imperio Romano, proprijs manib. scribunt tanta cura & diligētia hortos excoluisse, vt omnibus qui viderent admirationi essent.

Sed veniamus ad nostros quoq;. Imperator Fridericus, qui 53. annis Imperio felicissime præfuit, Rei herbariæ ita fuit intentus, ac tantum in ea profecit, vt sæpius (teste Cuspiniano) cum Medicis suis animi gratia de plantis & earum viribus prolixè disputare non erubuerit. Quem sine omni dubio ipsius abnepos Maximilianus II. Augustissimæ memoriæ Imperator in hoc genere quoq; superasset, magnis sumptibus ex diuersis orbis terrarum regionib. rarissima & selectissima simplicia conquirendo, ac hortum de consilio clarissimi & doctiss. viri Dn. Caroli Clusij de Re Herbaria optime meriti, (quem propterea vnice amabat & fouebat) instruendo, nisi secundum æterni Dei voluntatem ante tempus cum luctu & mœrore summo omnium bonorum has terras reliquisset.

Sunt etiam nūc superstites, tam in Germania quam alibi laudatissimi principes, qui hoc idem factitare nō desinunt, quorum omnium nomina & laudes si enumerare

AD LECTOREM.

merare vellem, integrum librum cōponere quispiam posset. Nō licet tamen sine ingrati animi euidenti nota hoc loco præterire Illustriss. ac præstantiss. principem ac D. D. Vuilhelmum Lantgrauium Hafsiaë, Dominum meum clemētissimum, cuius Celsit. vt omnium bonarum artium amore singulari tenetur, ita naturali quadam inclinatione ad hoc studium defertur, atque ideo stirpium exactam cognitionem sibi comparare non dubitauit. Quam ob causam non solum hortum copia rariorum, quas Germania nunquam antea habuit, ac selectiorum plantarum atque omnis generis fructiferarum arborum, quas mihi videre alibi non contigit, instructissimum, nullis parcens impensis excolit atque exornat: verum etiam alios huic studio operam dantes fauore benignissimo completitur, atque eorum conatus eximia munificentia iuuare ac prouocare non desinit. Id quæ tum alij non pauci sciunt, tum ego imprimis subiectissimæ gratitudinis commemoratione semper prædicare debeo & cupio, atque ingenue fateor ad horti huius mei culturam ac vniuersi operis Botanici elaborationem ante alios suæ Celsitud. non pauca me referre acceptum.

Hæc Principum & magnatum laudabilissima exempla plurimi etiam priuati homines omnibus temporibus imitari, & pro sua quisque parte ad illustrandam & locupletandam hanc præclaram scientiam ali-

P R Æ F A T I O

quid afferre in medium, & olim studuerunt, & nunc etiam non pauci eam in rem incumbunt. Theophrastum Eresium Aristotelis discipulum hortum habuisse amplissimum, ex testamento quoque ipsius apparet, ut refert Laërtius, in quo multa & diuersa genera excoluit, quo rectius eruditissimos suos libros de Historia & causis plantarum, qui nunc etiam, quamuis multis in locis deprauati, in doctorum manibus versantur, meliusq; conscribere posset. Romæ temporibus Plinij, Antonio Castori Medico insignis fuit ea in arte autoritas, qui idem scribit lib. 25. cap. 2. Sibimet ipsi & alijs contigisse plerasque stirpes in eius horto visendo contemplari: in quo bonus iste senex sobrie & frugaliter sese oblectans centesimum ætatis annum superauit, nullum malum corporis expertus ac ne in ætate ea memoria aut vigore concussus. Quam quidem egregiam historiam ideo hoc loco præ alijs proponere volui, ut studiosi eam assidue præ oculis haberent, & hoc studium innocentissimum cum sobrietate coniunctum perpendant quantum ad animi & corporis vires conducere queat. Nostro seculo sane plures forsitan quam vnquam alias huic rei herbariæ excolendę incumbunt, ac indies magis magisque de ea bene mereri pergunt, quorum omnium cum tantus sit numerus, ut vniuersi hic nominatim, quemadmodum par erat, celebrari nequeant: Satius esse putavi eorum laudes in aliud

commo-

AD LECTOREM.

commodius tempus referuare, ac potius de præsentif
opusculo hoc nostro nonnulla quæ necesse esse arbi-
trati sumus, adijcere. Cum equidem ego à pueritia
φύσει καὶ περὶ αἰεσίσει, (vt dici solet) ad inuestigationem τῶν ἀπλῶν
φαρμάκων miro studio afficerer, ac postea ad artem Medi-
cam animum applicans, indies pleniorē adhuc quasi
possessionem illius mihi comparare assidue studerem,
tandem certum domicilium nactus per multos annos
pro mearum rerum facultatibus, suburbanum ipsemet
hortum excolere, eumq; , quanta fieri potuit diligen-
tia, inquilinis & exoticis plantis rarioribus auctiorem
reddere conatus sum, non ex commentarijs & delinea-
tionibus aliorum tantum, sed ipsa αὐτοψία & oculata fide
nascentium, augetentium & rursus decrefcentiū stir-
pium naturam, proprietatem & efficacitatem plenius
addiscere, & vberiorē ipforum scientiam adipisci an-
nitens. Quam rem etiam ad lucubrationes meas Bo-
tanologicas, (de quibus nonnihil deinceps dicemus)
apprime mihi vtilem & necessariam fore existimaui.
Accedit ad hoc, quod in meis laboribus quotidianis &
occupationibus interdum propemodum nimijs, vbi
nonnihil ocij concessum fuit, hoc pacto non parum
leuationis mihi comparauerim. Hoc enim quasi refu-
gium quoddam & secessum liberalem vel potius mu-
seum iucundissimum ab ipsa Natura tot herbis, arbu-
stis ac arboribus instructum ac exornatum quis non

P R Æ F A T I O

amplecteretur? quis non fateretur etiam marmora nitidissima regiarum, picturasq; splendidissimas, ac alia præclara artificia ab illis longissime superari. Hocq; re ipsa ita esse experietur, qui accurate stirpium varietatem, numerum, formam, flores multiplices, succos deniq; & vires salutares hominum causa productos perpendere voluerit, nec opus est, quamuis in promptu essent, aliorum plurimas autoritates hic ad confirmandam nostram sententiam afferre. Quid vero in hoc genere laborauerim, & quæ impenderit, sciunt alij, nec me pluribus hic commemorare decet. At cum non solum negocia alia grauiora, ac ætas præterea ingræuescens, non parum de priore mea alacritate & φιλοπονίᾳ auferât: verum etiam idoneorum hominum, quorum opera hac in parte vtor, indies maior penuria sit, accedente insuper superioris anni hyberno frigore intensissimo, cuius insolita sæuitia plurimarum stirpium exoticarum, quæ huc vsq; nostrum cœlum paulo asperius & frigidius, vteunque ferre assueuerant, vnica vice prouentum imposterum vix recuperabilem abstulit: rogatus ab amicis compluribus, Catalogum earum plantarum, quæ in horto meo hucusque enatæ sunt, conscribere cœpi, in quo simul etiam de natalibus earum locis, culturæ ratione peculiari ac remedijs facile parabilibus aliquid addere suis locis placuit, quibus omnibus (præsertim studiosis bonarum artium gratificaturus,

ficaturus, qui primum ad artem medicam & cognitionem Simplicium sese conferre incipiunt) philologica quædam interdum aspergere volui, atque ideo hanc meam opellam *Βοτανολογικὴ*, HORTVM MEDICVM & Philosophicum inscribere, vtrumque (quamuis forsitan tenuiter) nimirum *ή βε'*, quod ad Philosophos spectat, ac *τὸ ε' ἐν κει.* in quo Medicus versatur, cum secundum Hipp. omnia *αὐτὸς π* dicantur, complectens, hæc q̄; vniuersa simplici ac plano stylo ac ordine alphabetico, ad discentium captum potius quam aliquem ornatum insignem me accommodans, exponere conatus fui. Ac quo paulo plenior huius argumenti fieret elaboratio, tanquam *ἐπι παρακλήσει* (vt dicitur) adieci commentariolum de plantis sponte nascentibus in Hercynia & vicinis locis doctissimi Medici Ioannis Thalij, p.m. viri optimi & ad illustrandam & augendam materiam medicam plane nati, nisi immatura morte, quæ mihi & alijs multis fuit peracerba, fuisset ante horū & aliorum perpolationē nobis ereptus. Quod vero ad meas hæc lucubratiunculas attinet, non propriæ alicuius laudis vel ostentationis causa has à me publicatas esse lector candidus existimet, (scio enim à plurib: longe selectiora posse in medium proferri) sed potius vt qualicumque meo hoc exemplo alios quoque apud nos in Germania *φιλοβοτανὸς* ad hoc egregium & laudabile ac perutile studium, vti cœperunt, & excolendum & illustrandum

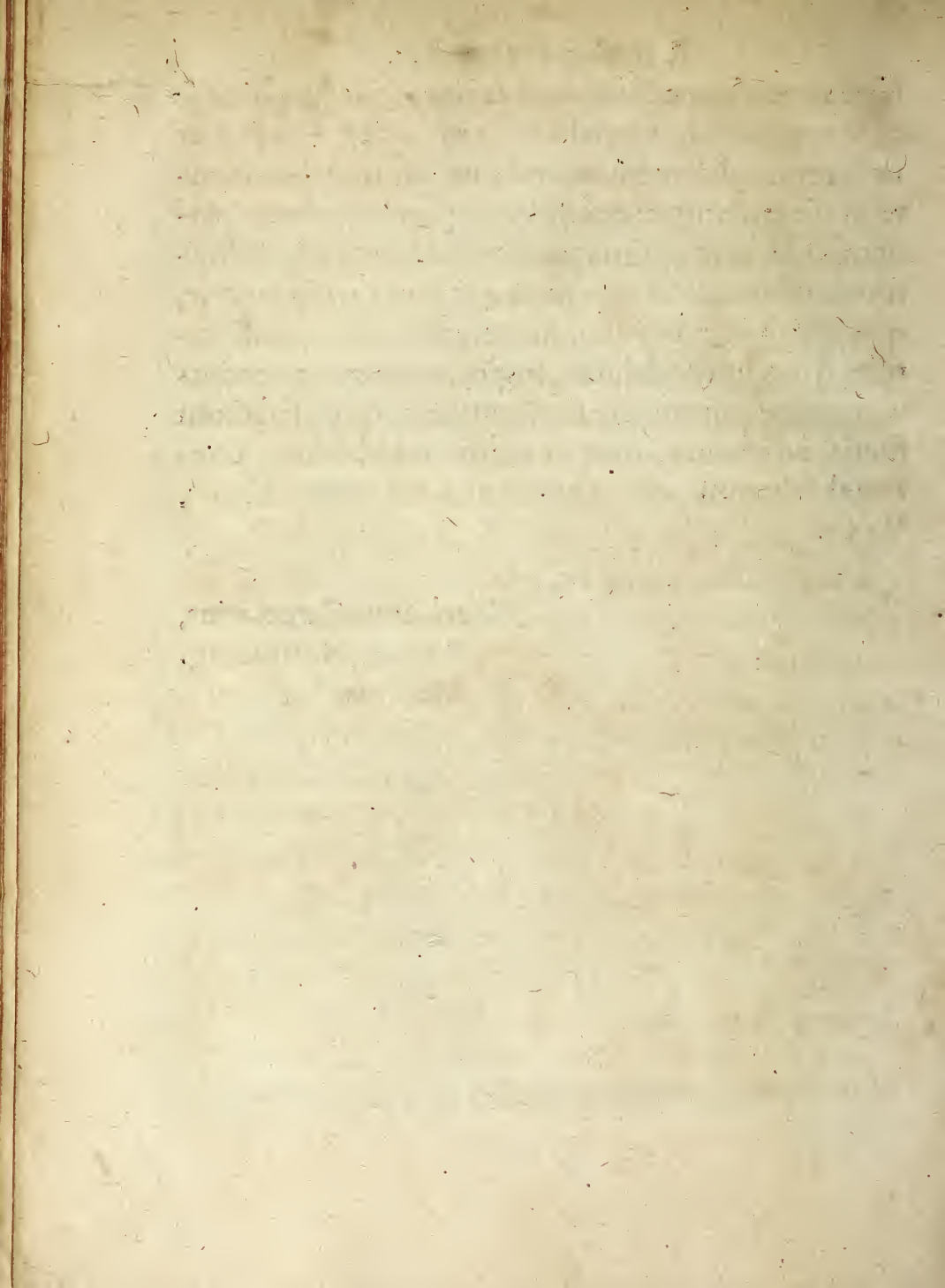
P R Æ F A T I O

incitarem, eosq; admonerem, vt meum institutum pro sua humanitate adiuuare, & si qua in re possent, instruere quoque non grauarentur, vicissim sibi persuadentes me eorum omnium beneuolam voluntatem grata & ingenua prædicatione, quemadmodum & in hoc libello facere non intermisi, diligenter suo loco esse profecuturum. Alterum quoque est, quod me ad editionem huius horti impulit: voluntas nimirum exhibēdi hoc quoddam specimen exiguum maioris mei operis botanici, id est, Paralipomenon Rei Herbariæ, in quo iam aliquot annos desūdo, & Deo adiuuante id, quantum per alias occupationes licuerit, breui, utilitatis publicæ causa ad finem perducere conor. In quo potissimum ab alijs derelicta vel non plene descripta, aut satis accurate delineata, vna cum cæteris ad hoc institutum pertinentibus latius tractabo, additis imprimis pluribus remedijs vera ratione & longo vsu doctissimorum Medicorum expertis. Nec dubito hūc meum laborem non contemnendum, ac, vt confido, perutilem studiosis artis Medicæ & alijs pluribus gratum acceptumq; futurum. Sed quoniam ad conquisitionem plantarum exoticarum ac præterea earum genuinas & artificiosas sculpturas magni sumptus tam mihi quam typographis sint faciendi, omnes propterea & meo & ipsorum nomine rogatos magnopere velim, vt qualiacunq; hæc nostra nobis relinquunt, nec temere in suos libros

AD LECTOREM.

libros transferant. Sin secus fecerint, sciant omnino se contra expressam specialis PRIVILEGII CÆSAREI nobis concessi sententiam nõ sine ipsorum detrimento id esse tentaturos: nec dubito, quin hæc admonitionem amicam in optimã partem sint accepturi. Postremo candidum lectorem rogo, vt hæc qualiacunque, quæ iam damus, boni consulere, ac hoc meum institutum, si dignum videbitur, impofterum quoque adiuuare atque promouere non grauetur, quod si factum fuerit, ad maiora, quæ in manibus habemus, celerius absoluenda, calcar nobis non exiguum addetur, VALE.

Ioachimus Camerarius,
Reipub. Norimberg.
Medicus.

HORTVS MEDICVS, I
IN QVO NON SOLVM
STIRPIVM SELECTIORVM DE-
SCRIPTIONES, ET ICONES QVAEDAM NO-
uæ, sed indicationes quoque locorum natalium, ac peculiare
culturae obseruationes, atque insuper non pauca remedia
Euporista, nec non interdum Philologica quæ-
dam continentur.

A.

ABROTANVM mas, *Stabwurz* / vbiq̃ notum,
Auulsis ramulis, vt multa huius generis, facile
propagatur, semine vero difficulter prouenit.
De quo legimus apud Horatium, olim vsitatum
fuisse illud intra corpus exhibere, vnde ille

Abrotanum agro

Non audet nisi qui didicit dare.

Sed nostro seculo audaci, quilibet non solum hæc minime
periculosa medicamenta, sed etiam quæuis validissima alijs
obtrudere non erubescit. De qua iustiss. querela alias plura.

Vfus eius præcipuus in lumbricis, quod & Aelianus nota-
uit. Aqua destillata Abrotani cum momento pulueris Nu-
cis muscæ optima in stranguria & dysuria. Exterius imposi-
tum extrahit ferrum & alia corpori infixæ.

Abrotanum femina, siue Chamæcyparissus, Cypresskraut. Duo eius
hîc genera reperiuntur, quorum vnum est vulgare & candi-
dus, alterum folijs magis viridibus & crassioribus, quod et-
iam admodum cultura fruticescit. Italis Santolina. Reperiū-
tur & aliæ eius differentia, nōdum apud nos excultæ, de qui-
bus suo loco tractabitur plenius.

Abrotanum magnum, Camphoratum, quibusdam incensaria,
a admo-

admodum fruticat & facile se ex furculis ppagat: odoris grauis, attamen non omnibus iucundi. Tragus appellat **Grosß Stabwurh.**

Absinthium commune, **Wermut.** Hoc excellentiss. Medicus, Victor Trincauella, præceptor olim meus Patauij, qui 48. annos summa cum laude artem medicam exercuit, habebat pro Pontico. Ingratum saporem deponit, si prius per feruentem aquam trahatur. De hoc pulcèrrimam similitudinem sumit D. Gregor. Nazianzenus in oratione apologetica. Citius, inquit, quis parua malitia abundare incipit, quam in virtutis cumulo vel parua proficitur. Quandoquidem & modicum Absinthij cito melli amaritudinem tribuit, mellis vero nec duplum Absinthio suam confert dulcedinem. Hactenus ille. Mirum tamen, radicem huius plantæ ob amaritudinem eximiam non tantum vulgo, sed etiam in sacris literis passim famosæ, dulcem & pene inspidam, cum exigua quadam salsedine succum illum amarum herbæ peculiarè terra elicitem neutiquam resipere: Herba apud veteres fuit funebris quam in cœmiterijs plantabant. Pierius in Hieroglyph. Poculum Absinthij quadrigarum agitatoribus propinatum, refert Latinis ferijs, qui vicerant: maiores enim id sanitatem interpretabantur, quam magni præmij loco dare se profitebantur, teste itidem Plinio, lib. 27. cap. 7.

Contra icterum remedium non contemnendum: R. Florum Absinthij, Rosmarini, prunorum syluestrium an. partes æquales, Croci partem dimidiam. Decoquantur in vino diuretico, & exhibeantur preparato corpore.

Absinthium Romanum vulgo, Fuchfio Ponticum, media potius herba inter Absinthium & Abrotanum. Mire radix serpit & se propagat. Vino imposita ventriculo utilis.

Absinthium latifolium marinum aromatico odore: Seriphium peritissimo rerum simplicium Medico D. Bernardo Paludano:

Vide

Vide picturam Dodonæi pag. 26. in magno opere, qui nescio quam ob causam vocat angustifolium.

Absinthium Santonicum, nonnullis dictum. Ad littora maris Galliæ & Angliæ sponte nasci Clusius ait: vnde nonnullis est Seriphium. Flores habet croceos, odore non ingrato præditos. Durat apud nos hyeme in hortis, & se propagat plurimum. Gesnerus vocat Seriphium vel potius Santonicum fœminam Vallesiacum. Et nasci tradit è semine, eademque æstate flores proferre, præter paucas plantas serius enatas. Eadem vel simillimam inueniri in Massiliæ maritimis petrosis ex relatu Jacobi Reginaldi. *Weisfrait* / herbam albam dicit Vallesijs.

Absinthium paruum & incanum, Gesnero humile. In hortum à me translatum ex montibus Tyrolensibus, vbi copiose crescens reperi. Sed non diu culturam fert, nisi sæpius transplacetur.

Absinthium Pannonicū flore albo. Vide Clusij obs. lib. 3. cap. 34. Elegans planta, quasi mediam naturam obtinēs inter Absinthium & Matricariam. Nō libenter horto assuescit, sicut nec aliæ plantæ alpinæ: quare collocandæ in loco vmbroso attamen aëri exposito, cum solem minime ferant.

Abutilon, *Welsch gelbe Pappeln*. Althæa Theophrasti secundum nonnullos. Utuntur vnc. j. s. seminis ex vino cōtra dolores calculorū. Alij volunt esse vulnerariam. Ad somnum cōciliandum Turcis in vsu esse pōdere vnc. j. CL. V. D. Bernardus Paludanus mihi retulit. Siq; rursus aliquem velint excitare, nares aceto fricare.

Abutilon Indicum, quo nomine à peritissimo rerū simplicium Iosepho de Casa bona, Serenifs. Magni Ducis Hetruriæ Herbario ad me missum fuit. Folia habet crenata in pediculis longis, florem elegantissimum, albicantem, interius luteū, magnitudine syluestris rosæ. Planta hæc à nemine prius fuit, vt

puto, depicta. Potest quoq; ad Althæas referri, cuius iconem in fine libri exhibuimus.

Acacalis, non tamen cōueniens descriptioni veterum, sed hoc titulo ad nos missa, vel Syriaco Kisnisen, siue Sifime. Ex octenni semine enata tenella planta, instar Ceratiæ primum erumpentis, rotundis foliis, quaternis, vtrinque costæ annexis binis, cauliculus subhirsutus: quæ sub autumni initium rursus exaruit. Semen altera parte rotundum, latiusculum, altera in mucronem collectum.

Acanthium, Onopordon alijs.

Acanthus verus, Welsch Berenflaw/ Branca Ursina, quo nomine vulgo Spondylium quoque vocant. In horto aliquando perdurat, & semen perficit, sed hyemem acriorem non adeo bene fert.

Acarna Theophrasti, alijs Scolymus eiusdem, Eryngium Vegetij.

Acacia prima Aegyptiaca ex semine aliquoties enata, vix tamē semestris fuit.

Acer maius & minus, vtriusq; turiones lacte scatent instar ficus, sed non acri, nullius euentis gustus.

Acetosa rotundis foliis, apud Lobelium Oxalis sativa Franca. Crescit non solum in agro Parisiensi Aurelias vsque, sed etiam in Germania, in Bauaria inferiore prope Kelhemium ad Danubium. Sapidissima est & aqua inde destillata, retinens acidum saporem in febribus vtiliter datur.

Eiusdem generis *tuberosa* à D. Carolo Clusio mihi fuit missa.

Acetosa Hispanica grandissimis foliis ex horto illustrium Fuggerorum huc translata.

Aconitum Lycoctonum flore luteo, in pluribus montibus Germaniæ reperitur, præsertim in Heluetia, vbi Lupariam nominant. In horto ex semine nimium propagatur, sicuti malorum

rum prouentus semper est vberior. Duplex est: Maior folio latissimo minus nigro, & serotino magis flore discrepat à minore, alioquin similes sunt plantæ.

Aconitum flore caruleo, Napellus Serotinus, Lycoctonon VI. Clusij. Alterum Napellum qui citius floret & vulgatiore est, *Narrenkappen* apud nos vocant.

Aconitum flore Delphinij Clusij I. Pannonicum, trium vel plurimum cubitorum attingens, primum mihi communicatum à doctis. Medico, & rei herbariæ peritis. D. Friderico Sebicio Archiatro Ducis Lignicensis.

Aconitum hyemale, aliis Ranunculus Monophyllòs, siue Anemone Bononiensium, flore luteo, perennis planta, copiose crescens in montibus Euganeis prope Patauium.

Athenæus & Theopompus scribunt Aconitum, de quo adhuc certatur & sub iudice lis est, nasci in cauitibus in Ponto prope Heracleam, quas *ánoras* vocant: ac quamuis sit venenatis. planta, non tamen nocere illi qui antea vino se ingurgitauerit. Ouidius Etymologiam illam videtur innuere:

Quæ quia nascuntur dura vinacia caute

Agrestes Aconita vocant.

Ac quamuis sit venenum lethale, cuius etiam folia ita parari posse quidam scribunt, vt certo tempore interficiant, non tamen humanis vsibus prorsus est incòmodum, oculis enim instillatum dolores sedat. Dicitur ita esse infestum Scorpioni, vt is eius còactu torpescat, admoto vero veratro albo reuiuiscat & multo magis ocimo, in quo & ex quo is nascitur.

Acorum Dioscor. siue Calamus aromaticus officinarum. *Calmus!* In finibus Lituaniæ & versus Tanaim ac Mœotim, vbi alba est Russia Moscæ parens, in magna crescit copia. In nostros hortos ante aliquot annos translata etiam sæuissima frigora non curat. Floret mense Iunio ipstar amenti siue iuli elegantis. Atque inde Diacorum in officinis iam recte parari

poterit, sicuti illustris princeps Lantgravius Vuilhelmus singularis rerum naturalium amator in suo iustructis. horto tã abunde crescentem alit, vt inde quotannis hoc medicamentum confici curet.

Adiantum album, Ruta muraria in parietum rimas indita viret, nec alia ratione se transplantari patitur. Amat autem saxa viua, in coctis lateribus immoritur. De Adianto, vt puto Lugdunensi siue Capillo Veneris scribit Brassauola in libro de purgantibus medicamentis, ad leniendam aluum hanc potionem nunquam ipsum fefellisse. R. Adianti, passularum an. vnc. j. sebest. nu. 20. Bulliant in iure. interdũ Pruna Iberica & Myrobalanos addit. Sed Adiantum semper vltimo loco est addendum in decoctione.

Adonidis flos alijs Eranthemum, flore rubro maiore & minore, itemq; pallido crescit in segetibus Thuringiæ & in Sueuia circa Dillingam. Saxones quod florem rubrum profert, vocant ob rutilantem colorem, Diaboli oculum. Quod autem flore pallido est frustra putabant aliqui esse Leucanthemum Dioscoridis. Semen calculum efficaciter pellit.

Aethiopsis. Cotonariam nominant in agro Montispeffuli ob candida & tomentosa folia. Altero anno apud nos semen profert. De ea Plinius multa magica scribit. Hyemis sæuitia radix emoritur, & putrescit vere ineunte, nullo superficei incommodo, quæ tamen sole altius ascendente radijs fortioribus contacta marcescit tandem vel etiam æris vitio quantumuis vmbra illi inducta muniatur.

Ageratum, flein Welsch frauenmünß. Italis Herba Iulia à mense, vt quidam volunt, in quo florere incipit, Eupatorium Mesues apud plerosq;, flore luteo: quãuis & interdũ albo inueniri afferant. Bononiense tamen Antidotarium, vt vocant, Agrimoniam vsitatam volunt competere syrupo de Eupatorio Mesues: quod Gratiolam quoq; non repudiat. In Polonia crescere

crefcere intellexi à quodā magnate eius gentis viro doctiff. et simplicium peritiff. nonnulli in vineis quoq; ad Rhenum reperiri aiunt.

Eius decoctum in vino in doloribus dentiū à fluxionibus frigidis & putridis exortis fingulare est remedium.

Agnus, quære *Vitex*.

Agrifolium. frequens in saltibus prope Saltzburgū & vicinis locis. In Belgio inde sepes parant. Si in teneras arbusculas inferantur rosæ, producunt subuirides flores, vt peritiffimi hortulani quidam experti sunt.

Agrimonia odorata Florentia transmissa, planta vt rara, sic apud nos ægre perdurans. Ante hyemem sata veris initio prodit, sed difficulter afferuatur. *Wolriechend Odermeng*.

Petrus Bembus Cardinalis, vir eloquentiff. afferuit ad arenulas in renibus expellendas nihil melius se reperisse, quam assiduum vsus aquæ stillatitiæ ex *Agrimonia* siue *Eupatorio Græcorum*!

Aizoon siue *semperuiuum maius*.

Aizoon minus, odorato & purpureo flore ferme *Asteris Attici*, elegans planta. Colore nimirum floris quam in vulgato viuidi-
oris purpuræ, alioquin non ab simili nisi minor esset. In Tyrolensibus montibus frequens.

Aizoon minus, albo flore, staminibus purpureis & aliud flore luteo inflexo instar scorpionum caudæ, folijs in acumē coactis quæ in priore sunt oblonga & obtusa, vuarum acinos imitantia. Vtraq; depinguntur à *Fuchsio*, sed quod florem luteum gerit, accuratius à *Lobelio*.

Aizoon palustre, à *Clusio* depictum, *klein Hauswurß die vierdt* apud *Tragum*. Nascitur humentibus pratis circa hanc urbem.

Aizoon peregrinum, sic appellandum ob folia crassa & pin-
guia, flores & semina vulgari *Aizoo* nonnihil similia, quam-
uis

uis planta sit annua. Eam mense Aprili accepi folijs præditam portulacæ, sed in summo crenatis & qua parte solis radios exceperint micæ quasi argenteas ostendētib. ita collocatis vt oculi formam nõ secus atq; vulgare Aizoon repræsentarent. Maio mense in foliatum cauliculum palmi altitudine, incuruum, supinum nonnihil, & in paucos ramulos diuaticatum excreuit, subrubentem: flosculos Iunio proferētem stellatos, nitidos, candicantes, exiguos, & Quintili capsulas quinas itidem stellatim coniunctas, minutissimo semine refertas: atq; tandem cõtabit herbula. Rursus vero prodijt ex semine Septembri mense, cum, quod sponte exciderat, frequentes pluuiæ macerassent & fouissent soles aliquot calidiores, & Octobri medio eandem formam & pene magnitudinem consecuta est, qua primum acceperam, sed vnica pruina acrioris sæuitia deleta fuit. Semen itaq; quod collegeram anno sequente veris initio terræ commisi & intra paucos dies copiose prodijt illa plantula, sed Quintili demum flores ostendit. Sapor idem est qui Aizoi. Cepæ non inepte ascribi posse videtur. Quidam Lunariam vocant. A nemine tamen hætenus descriptam inuenio, ideoq; delineatam cum alijs reieci in calcem huius libri.

Aizoon arborefcens, quod vidi aliquando in horto Regio Noui Castri Neapolitani in fictili florere, cuius pictura passim habetur. Sed nobis non diu viruit, cum vix Italicum aërem ferat.

Alaterni arbuscula Florentia missa, cuius meminit Anguillara, Apulis Linterna, Illyricis Comoricha.

Alcea vulgaris, cuius vsus adhuc non contemnendus in dysenteria, quod etiam Diosc. annotauit.

Alcea Pannonica, cuius semen communicauit Carolus Clusius, minutius vulgari. Planta ipsa folijs primum exit nullam diuisuram habentibus, rotundis, crenatis tantū, postea in cau-
lem

lem affurgens magis laciniata profert & tota tenerior est quā vulgo apud nos inuenitur. Non habetur in historia Pannonicarum stirpium à Clusio edita, ideoque eius picturam ad calcem adiungere volui.

Alcea tenuifolia, folio crispo, floribus maluæ, frequens in Harcynia sylua & apud Rhenum, non multum diuersa à Pannonica.

Alcea cannabina, secundū nonnullos Cannabis syluestris Diof. quinque vel sex cubitos alta.

Alcea arborescens, cuius D. Rauyvolius meminit in suo itinerrario, nomine Maluæ arborescantis.

Alchimilla vulgaris, cuius decoctum aliqui laudant in dolore dentium.

Argentea heptaphyllos, montana, siue Argentaria petræa Gesneri, in montibus Helueticis & Tyrolensibus frequens.

Alisma Matthioli, alijs Chrysanthemum latifolium. Frequens in syluis apud nos passim, sed plerunq; in hortos trās lata exarescit nec facile culturā admittit vel saltem rarissimè floret.

Laugen Kraut / *Joannes Kraut*. Utuntur Narisci rustici in decocto, si quid venenati putant pecora sumsisse.

Alliaria, spontanea.

Allium Creticum, siue Serpentinum, Scorodoprasum in Pann. Clusij, pag. 210.

De vulgari scribit doctiss. vir Costæus in Commentar. ad Mesuen, se vidisse mulierculæ cuiusdam suasu contra quartanam secundo annularis vtriusque digiti internodio allij crudi integram spicam vinculo noctu alligatam acerrimo dolore excitate vesicam, qua nō solum cuticula summa, sed crassior quoq; cutis obsisteret à subiectis partibus. Coctum sub cineribus & impositum dentibus ad sistendum dolorē Amb. Paræus in sua Chirurgia vsurpat.

Tenuifolium, vel potius *Ampeloprasum*. Figura enim propius ad

b

Porrum

Porrum accedit, nec tam acre etiam & graue oleus est quam Allium.

Saxatile, Bulbus Vomitorius, Moly foliis Nareisci.

Vrsinum, Arctoscorodon, syluestre, flore albo.

Alpinum. Victorialis mas & foemina. Mari folia multo sunt latiora, foeminae vero angustiora.

Alnus nigra, Frangula. *Jausbaum*. Vbique in syluis crescit. Siler Plinij secundum nonnullos. Dum pusilla est in pingui solo collocata, folia fert oblonga & magna, similia Guaiacanae dictae, tam figura quam magnitudine. Cortice eius interiore luteo in multis locis Saxoniae hoc tempore vtuntur loco Rhabbarbari, quod iam propter immensum pretium non cuius praescribi potest.

Aloë communis, affertur copiose ex Hispania. Appensa laquearibus non modo in multos annos durat, sed in quibusdam locis calidioribus quoque florem profert. Vidi anno 1561. Pisis apud quaedam nobilem in fictili florentem, flore luteo, mense Martio. Apud nos nisi ante frigora brumalia eximatur è terra & in loco tepidiori suspendatur, ac primo vererursum fictili imponatur, facile putrescit. Quiqueranus de laudibus Prouinciae scribit libr. II. capit 59. In Stœchadib. Infulis luxuriose crescere ac vulgocari Semperuium marinum, ac tritum imponere incolas quibusuis vlcibus & vulneribus. Brassauolas in libr. de purg. tradit nonnullos ex minima pillula, quae non erat quarta pars semiscrupuli, decies excreuisse. Plautus ait prouerbialiter: Vitam hominis plus Aloës quam mellis habere, id est, plus molestiae quam voluptatis illi inesse.

Aloë spinosa sine America, à Clusio descripta & depicta in obs. Hispanicis lib. 2. cap. 67. sine tamen floribus, quorum picturam in fine libri exhibemus. Creuit hæc planta (vt mihi per literas retulit diligentiss. rerum simplicium indagator Iosephus

phus de Casa bona, Magni Ducis Hetruriæ (vt vocant) Simplicita, qui vt plura alia, iconem florum quoque liberaliter mecum communicauit) Anno Christi 1586. in horto instructis. eiusdem Ducis, miræ altitudinis caulem proferens, instar abistis, pene contortum, in cacumine ramosum; in extrema ramorum parte congeries fuit referta floribus è luteo virentibus, instar Hemerocallidis Valētinæ, suauiter odoratis vt quidam retulit. Ipsa planta excessit altitudinem 12. cubitorum.

Hæc cum sit priore durior, facile in fictili asseruatur in loco tepidiori per hyemem, Copiosam tamē irrigationem recusat. Propagines multas spargit, quæ nisi tempestiue auferantur, priusquam adolescant, matri omne alimētum detrahunt, illamq; perimunt.

Succus ex ea colligitur, facultate cum priore non dissimili.

Hanc plantam primus habuit, ni fallor, in Italia Iacobus Antonius Cornusius nobilis Patavinus, de re Herbaria opt. meritis, apud quem vidi inter alia selectissima, Anno 1561.

Alopecurus, à Dodonæo & Pena pingitur ac describitur, Planta frumentacea.

Alfina maior, mediæ, minima, quarum duæ posteriores à Fuchsi & alijs, prior à Dodonæo exhibentur. Sponte nascuntur in hortorum arēis. Sed prior admodum raro nisi transferatur è dumetis, in quibus nasci gaudet.

Alfina hirsuta, mediæ similis, sed nigrior, hirsutior ac durior, Spontanea.

Alfina tenuifolia mediæ seu vulgari similis, sed strigosior, non tamen hirsuta aut pinguis vel tam late serpens. Nascitur ad Sepes: arenoso solo delectatur & solum excultum, non, vt reliquæ desiderat.

Alfina flore purpurascente, Fuchsi III. itē cæruleo, Fuchsi II. Inter-

dum sponte prouenit in areolis lacteo aut dilute purpurascēte flore.

Alfina parua recta folio rutæ modo diuiso Lobelij, spontanea etiam in segetibus præcipue circa Lipsiam.

Alfina repens Clusij, sponte passim nascitur in dumetis circa urbem.

Alfina Viscaria, folio subcæruleo, pingui, flosculis nunquam se aperientibus, nisi meridie intensissimo æstu post pluuias, alioquin Alfinis reliquis similis, nisi quod cauliculi summitas, & foliorum pili tenuissimi scateant viscido succo, cui muscæ adhærent.

Althea vulgaris, herba ad internos & externos affectus plurimum utilis, imprimis ad Calculi dolores.

Althea arborescens, vel potius fruticosa, perennis planta, alia ab Hispanica Clusij, & fortasse eadem cum Prouinciali Penæ, sed non satis exquisitè picta.

Althea flore grandi Alcææ, foliis durioribus quam in vsitata habentur, frequens in locis quibusdam Thuringiæ ad fluuios. Primus mihi communicauit doctissimus Medicus & Mathematicus, rerumq; naturalium peritissimus D. Erasmus Reinoldus, studiorum meorum in Italia quondam socius acceptissimus. Altera fortassis aut tertia ex Pannonicis Caroli Clusij.

Alypum Matthioli.

Alyssum Dodonæi, alijs Lunaria lutea siue Græca.

Alyssum Matthioli, in aruis passim apud nos crescit flosculis luteis ac interdum albis. Vulgus commendat vsum eius contra calculum, atque ideo *Steinfraut* nominat.

Alyssum aliud descriptioni Galeni conueniens exhibuit nobis C. Clusius in suis Hispanicis obseruationibus.

Amaracus tenuifolia urbana: Maiorana quæ gentilis vocatur & pro

pro Maro habetur nonnullos, apud nos proueniens degenerat in nostram Maioranam.

Amaracus syluestris annua. Maiorana vulgaris.

Amaracus syluestris perennis, manet in horto, nisi acerrima hyems, qualis fuit superioris anni, ei noceat. Non potest vlla cultura in arbusculæ formam redigi, vt Urbana, sed Origani modo stolones multos ex radice protrudit. Primum habui à perito & rerum simplicium diligenti cultore Dn. Phil. Sprengero Pharmacopæo Haidelbergensi.

Paulo aliam folijs maioribus & mollioribus aliquando ostendit mihi in agris prope Bononiam excellentissimus D. Vlysses Aldrotandus omnium rerum naturalium peritissimus, à quo indices expectamus in hoc genere accuratissimos commentarios.

Amarantus magnus, commendatur in sistendo sanguine.

Amarantus paruus. In quo genere elegans reperitur Cristatus.

Item alius saturatius purpurascens & in caput breuius, densius ac grandius conglomeratur: alius intensius rubet & longioribus florum spicis, altioribusq; cauliculis assurgit, in quæ Cristatus plerumq; degenerat.

Amarantus pictus, vide Blitum varium.

Ambrosia picta à Lobelio, Conyza Hippocratis de morbis mulierum, vt quidam cruditi in Italia putant, alijs Artemisia monoclona. Floret Augusto: caule est pilis vel aculeis albis hirsuto, folijs Artemisiæ vel Absinthij, fructu spinoso, in quo semine singulare, crustaceo operimento nigricante nucleum album continens. Nisi mature seratur, præsertim si repentina frigora superuenerint, vix perficitur. Ad mare Arimini copiose nascitur.

Ambrosia 2. Matthioli.

Ammi Matthioli & Creticum, item Vulgare à Tragò & plerisq; depictum, quod interdum longe alia folia proferre conspicitur

tur, pluribus nimirum incisuris prædita & non nihil crispa, vt penitus diuersa planta videri queat.

Amygdalus. Huius Gummi ad calculos renum minuendos effi-
cax, quod etiam vsurpatur ad pannos sericos oblinendos vt
sint firmiores, & non facile rugas contrahant.

Amygdalopersicus, cuius exterior pulpa Persicum pomum sapit,
nucleus interior amygdalum.

Ampeloprasum proliferum, videatur apud Lobelium.

Anagallis flore phæniceo & cæruleo. Horti areolis innascuntur
ambæ plantulæ. Luteo flore ex proximo monte S. Mauricij
duobus miliaribus ab vrbe distante vmbrosis locis crescens
in hortum translata. Frequens quoque in Austria & saltibus
Thuringiacis.

Anagallidi flore phæniceo in morbis epatis multum tri-
buit Manardus. Venatores canem morsum ab alio rabido
cane statim circa vulnus lauât in aqua fluuiali bene cum are-
na & dant illi in ouis frixis Anagallidem Phæniceam cum
Abrotano.

Anagyris prima, frequens in agro Romano & Neapolitano, fœ-
tida admodû arbor, si folia parum manibus atterantur. Plau-
to, vt putatur, Nautea. Vnde Prouerbiū vetus, *ἀνάγυρις κινεῖς*.

Anagyris cōmoues, cuius meminit Aristoph. in Lysistrato.

Anagyris altera apud Matthiol. Laburnus aliorum. Egeno Ita-
lice, vnde pro Ebena ob ligni duritiem & nigredinē vtuntur
Venetijs, præsertim pectinarij. Sed longe abesse à vero Ebe-
no ex Pausania quoque in Atticis discimus, qui ait ex Cyprio
homine perquam perito in herbarum generibus ad meden-
di vsū notandis, se audiuisse Ebum nulla folia nullumq;
omnino fructū ferre, nec stirpem esse soli expositam: radices
tantum occultari, quas eruant Aethiopes. Ita inquit, sæpe
qui in Musarum angulis & sapientiæ vmbra delituere, pro-
gressi in medium multas & splendidas vtilitates pariunt.

Anchusa

Anchusa 2. itemq; 3. Matthioli.

Androsaces alterū Matthioli. Eius descriptio luculentissima est apud Clusium in Pannonicis.

Androsamon Fuchsi, sua sponte interdum oritur in hortis, quāuis nemora potius amet, vt Afcyron, quod nunquam exit cultis locis, & vix illatum nascatur, adeo omnem cultum respuere videtur.

Androsamon maius apud Dodonæum, Siciliana siue Cæciliana vulgo, Climenum non Dioscor. Sed Plinianum, quod tamen olim in re herbaria præceptorī meo, Aloysio Anguillaræ putabatur veterib. fuisse incognitum. Angli vocant Italice nomine Tutifan, quasi omnia sanans: estq; illis vulgare quo vlcera sanant. Crescit copiose in Illua insula.

Androsamon minus huius generis siue angustifolium *Caprioduron*, à nemine, vt existimo, depictū. Bellonius meminit nomine Tragij Cretici, si recte conijcio.

Prouenit in eadem insula: & apud nos, vt superius, frigus hybernū difficulter fert. Copiose tamen è semine se propagat.

Anemone latifolia flore pleno, rubro elegantiss. quam habui ex illustriss. principis Vuilhelmi Landgrauij Hassiæ, Domini mei Clementiss. instructissimo horto, cuius celsitudo imprimis huius floris pulcritudine singulari delectabatur. Apud nos horto non adeo facile assuescit.

Anemone latifolia flore simplici Violaceo, magno. Communicarunt hanc & sequentes D. Ioan. Aicholzium Medicus præcipuus Viennensis & Domin. Carolus Clusius amici mei obseruandi.

Anemone tenuifolia flore purpureo, frequens in Italia circa Romā & Neapolim atque in Hetruria. Hæc tantum potest regio, inquit Costæus in suo doctiss. lib. de natura plantarū, trās lata

ex Hetruria in hortum, flores quarto anno pro purpureis albos protulit. Idem mihi accidit in ea quæ coruleos profert. Hæc planta acris est, cuius succus naribus infusus plurimum cerebrum expurgat.

Anemone tenuifolia flore violaceo: item flore albo.

Anemone tenuifolia flore rubente duplici, Galipoli lalè & Binisade inscripta ab ijs qui Constantinopoli ad me miserunt.

Anemone sylvestris flore candido: Copiose ad loca montana quatuor milliaribus ab hac vrbe crescit. Flos omnium horum facile in pappos abit & à vento disijcitur, vnde nomē accepit. In Hieroglyph. Ori legitur, ἀνθη δὲ ἀνεμώνης νόσον ἀνθρώπου σημαίνει. Flores Anemones significant morbum hominis.

Anethum semel satum, postea restibili fecunditate feminis excussi renascitur. Apud veteres in magno vsu erat, & nunc etiā est apud quosdam populos, in primis Polonos, qui multa fercula hac herba condiunt. Columella: Et bene odorati flores sparguntur anethi.

Angelica odorata. Sponte crescit optime in Noruegia, Pomerania & alibi. Apud nos commendatur quæ Friburgo ex Brisgoa affertur. Semen terræ mandandum mense Iulio vel Augusto. Alij semen per noctem aqua maceratum, circa festū D. Martini solo pingui recondunt, mense Maio sequentis anni plena Luna ordine plantas transponunt, vt inter se distent pedem aut sesquipedem. Exacto triennio (nam quarto anno vt plurimum perit) radices exemptas & lotas exiccant in loco conuenienti, alioquin facile sitū contrahunt. Gesnerus affirmat se vidisse huius radices ad 3. libras pendentes. Pro Costo multi vtuntur in Theriaca. Præstans medicamentum in Peste & alijs morbis, in primis cum Zedoaria in vino calido exhibitā contra suffocationem matricis. Succus eius condensatus sicuti quoq; Ostrucij opt. est contra putredinem dentium.

Angelica sylvestris montana. In locis tamē humidioribus nascens, folijs

foliis multo est tenuioribus, satis tamen odoratis. Frequens vbiq; apud nos in locis palustribus circa urbem & alibi.

Angelica sylvestris communis, pestis hortorum, cum serpendo omnia occupet & alias plantas suffocet. *Strenkel* siue *Giers* sic.

Archangelica, depingitur à *Lobelio*, & *Clusius* in Pannonicis eius meminit.

Anguria.

Anisum. Huius oleum & aquam singulari ratione paratam describit *Borgarutius* in sua Pharmacopœia Italica.

Anonis, siue *Ononis* sine spinis, in Silesiacis pratis frequens, vt annotauit *Clusius* in obseru. Pannonicis, quæ simul in hortum translata, non facile se expelli sinit. Reperitur & spinosa floribus candidis copiose in Hassia & ad Rhenû. Huius decoctum bibitum ramicem curat carnosum. Vulgo *Acutella*, *Stallfraut* quia vtuntur ad prouocandâ urinam in equis. In calculo eius destillatum optimum est. *Anguillara* dubitabat an non *Crateuæ Aegyption* esset nostra *Anonis* siue *Resta bouis* vulgo dicta.

Anonis flore luteo à *Cl. V. D. Aicholzio* transmissa. *Natrix Plinij* apud nonnullos.

Anonymus peruinca folio, similis cui in Pannonicis *Clusius* *Coluthæ* florem tribuit, folliculis *Thlaspios* vel potius *Polygalæ Tragi*, ex proxima sylua in hortum translata. Vide *Cordum* in obseruationum sylua, qui in syluis montanis circa *Egeram* in *Bauaria* & *Windelicia* inuenit. *Gesnerus* *Chamæpixû* vocat.

Anthyllis leguminosa Lobelij. De Salsa altera *Anthyllide*, quæ est *Kali Arabum*, *Tetraſtichum elegans* *Ioannis Maioris* commendatur à pluribus.

E cineris massa, salsaq; Anthyllidis herba
Formari flammis lucida vitra solent.

Sic cinis ater eram, cineres nunc solior in atros,

Sed nitidum summo corpus habebodie.

Antirrhinum maius flore roseo, quale crescit in agro Monspelienfi & Nemaufenfi, & memini me reperisse aliquando circa Salernum. Item flore incarnato, luteo, candido.

Antirrhinum pulcherrimum flore luteo, grandi, sua sponte nascitur inter Sauonam & Genuam.

Antirrhinum medium, Orontium aliorum, quod passim in Vineis & aruis reperitur. Et minimum in segetibus frequens.

Antora, quam alij Antitoram *ἀντιτοράν* appellant. In Sabaudia, vnde mihi missa, vna cum Tora copiose nascitur. Ex Pannonia quoq; à D. Friderico Sebitio Archiatro principis Brigenfis mihi communicata. Legendus de hac Gesnerus in epistolis. Radices huius sanant dolores colicos & vterinos euidenter & imprimis contra venena sunt efficacissimæ.

Aphaca Dodonæi, Pityne, Theoph. Anguillaræ.

Aphyllanthes Anguillaræ in montib. Italiæ & Illyriæ sponte nascens. Bononiensib. Botonaria, vel Globularia.

Apios Fuchsii, Astragalus alijs, frequens apud nos, præsertim circa Bapenbergam in agris. Ex huius floribus aquam destillant quidam, quæ ita rosaceam ementitur, vt pro illa à quibusdam vendi soleat.

Apium verum. Apud Romanos & in Certaminibus Nemeis herba coronaria. Eadem sepulchra coronabantur, vnde prouerbium, Apio nihil opus est.

Anguillara in suis opinionibus Italicis de Simplicibus probare studet, Apium nostrum vulgare esse Paludapium siue Eleoselinon Theoph. Verum autem Apium ab hoc parum differre ait, nisi quod aromaticum magis sit, ac scribit in vniuersa Græcia potissimum in Chio & Creta aliud Apium, quod ibidem magni faciunt, extare, inde nonnunquam etiam Venetias apportatur.

Apocynum

Apocynum verum, foetidifs. herba, quam canes interficere experientia cōfirmavit. Crescit in Creta vbi hodie vocant Psachi, & circa Tripolim, quod postremum in suo luculentissimo Hodæporico Orientali annotavit vir doctifs. & in rebus naturalibus inuestigandis studij indefessi D. Leonardus Ravvolius Medicus Augustanus, singularis meus amicus.

Apocynum repens, vel potius *αἰαδενδρὰς*. Arbores enim scandit, & admodum alte crescit. Gignitur in Græcia, vbi vocāt *αἰει-πλονύδω*: lacteum succū emittit & folia ac siliquas profert instar oleandri. Reperitur huius generis altera species succo croceo, cuius meminit Aloysius Anguillara in suis opinionibus, folio propemodum hederæ. Frigoris sunt impatientes, vnde diligenter in hyeme asseruandæ. Ex talcis tamen in terram repositis mihi repullularunt.

Aquilegia, Akeley, Syriackesfraut. Pothos veterū ex Costæi sententia, Leontostomum Gesneri, Leo herba Dodonæi. Clarifs. viri D. Iacobi Dalechampij Medici Lugdunensis excellentissimi *διὸς ἀνθῶ*, id est, Iouis flos, vt testatur in suis eruditissimis cōment. in Athenæū. In Hispania q̄ calculo renum sunt obnoxij radicū huius portiunculā mane diutius mandere solent. Alij decocto herbæ integræ & radicis in vino cum momento ambra cōmendant cōtra *ἀδυναμίαν*. Semē in Ictericis & alijs obstructionib. epatis & sacharo obductū cōtra vertiginem vsurpatur. In hac planta flos tā ratione magnitudinis, quā coloris varias fortitur differentias. Est. n. simplex & plenus, colore incarnato, cæruleo, purpureo, rubescente, flauo, candido, variegato. Interdum inuersus, & degener vire scens.

Arabis quorundam, floribus luteis, quo cōmodius referri posse videtur quam ad Solidagine, quo nomine aliquando ex Anglia missa fuit. Picturam dedimus in Matthioli herbario.

Arabis verior, quam itidem in Matthioli nuperiore editione depinximus, addito semine, quod in icone reliqui omiserant.

Aracus Matthioli, Dodonæo Erulia siue Ochrus syluestris, German. *Eselsohren* dicunt à foliorum figura.

Aracus Fuchsi, vt Gesnerus picturæ inscripsit, vulgo Viciam Romanam vocant. Fabæ syluestri Matthioli & Piso nigro seu Phascolo Dodonæi cognata planta.

Aracus Hispanicus, rectius quam Lupinus Hispanicus, quemadmodum insignitū olim accepi ab amico. Ambigit hæc planta inter Matthioli Aracum & eum quē Dodonæus habet. E terra prodit vt Matthioli Aracus. Sed multo angustioribus ac pene gramineis foliis, quæ adulta quidem latiora paulo redduntur & alia annexa ostendunt, non tamen assequuntur eius quem Matthiolus habet latitudinem. Planta verolōge procerior est, ac si pedamenta quibus nitatur, comprehenderit, vltra quinos cubitos attollitur. Flosculi suaue rubent ac vmbilicotenus candicant. Semen peculiare est: nam folliculus dura cute constat, fuscus per maturitatem, ac inter singula grana, quæ pullo colore vndulatum variegantur, impressus, vt in eruo contingit. Nemo autorū hæctenus eius meminit, vt existimo, nec rescui vtrum sit spontanea planta, an satiuæ tantum. Ex Araci pictura apud Lobelium nihil certi cōiungere queo, sitne eadem cum hac, an diuersa potius. Congruit quidem aliqua ex parte, sed nec folia nec folliculi mihi satisfaciunt, nisi alia à nostra fuerit.

Arbor Indæ. Siliquæ siue Ceratia syluestria. In Hypogæis apud nos asseruata floret verno tempore & siliquas producit.

Arbutus, ex semine prouenit intus latente in ipso fructu, non ex paruis granis quæ fructui vti frago exterius adhærent. Copiose crescit circa Neapolim.

Aria Theoph. Itali vocant ob duritiem ligni, Metallum. Crescit & in montibus nostratibus. *Melbeer*, Gesnero sorbus alpina, siue Lanata Cordo. Pingitur à Lobelio. In Italia Carbones inde parant optimos.

Arisarum

Arisarum tenuifolium. Durat in horto, nisi sit acerrima hyems, ut fuit præteriti anni.

Aristolochia longa vulgaris, alijs Clematidis cuius Clusius rariorem speciem in suis obs. Hispanicis proponit. Dodonæo Sarracenicæ. *Offertucey*.

Aristolochia longa vera, difficulter in nostris hortis durat: habui tamen duorum pedum longitudine. Cicer: 1. de Diuinat: Nomē ex inuentione reperit, rem ipsam inuentor ex somno.

Aristolochia rotunda vera. In montibus Euganeis prope Pataviū crescit. Pulcerrimā reperiri ait D. Rauuolusius in insula quadam non longe à littore Tunetano in Africa sita Simles dicta. Paulo alia missa à Dn. Clusio. Copiose alui in horto per multos annos, at prioris anni frigus inusitatum ne vnam quidem reliquit plantam. Huius puluis in ouo sorbili exhibitus plurimum valet in Cardialgia & doloribus ventriculi acerrimis.

Aristolochia rotunda vulgaris Fuchsi, Capnitis, Radix, caua, flore purpureo & albo, circa hanc urbem non infrequens: In flore etiā diuersitas est, qui si minor fuerit, saturatius rubet, & pro mascula forte haberi poterit, sin maior, non nihil purpurascit & læguidioris coloris visitur. Minima radice solida exactius rotunda nascitur in saltibus Thuringiæ, & Misniæ. Semen potum commendatur in Hernijs puerorum.

Armerij flores Dodonæi, vide Cariophyllos.

Armerius flos proliferus à Lobelio pictus, circa urbem sua sponte nascens.

Armeniaca maiora, Gallis Abricos.

Artemisia.

Goropius Becanus in suo Vertumno summopere commendat balneum ex ea paratum in lassitudine pedum. Aloysius ait quæ propius nascatur ad mare, hoc odoratiore & minorem esse solere. Secundam & tertiam idem adhuc incognitam esse dicebat.

Arthritica, Primula veris, Schlüsselblumen/ Himmelschlüssel/
flore simplici & pleno, luteo & pallido: iteq; exiguo caule vel
quasi nullo vnde *ἀργυλλος* dicitur, pedunculo tantum nixo in
alpinis Helueticis crescit & sub niue quoq; floret. Est & in
Bauariæ & Sueuiæ vdis locis alia flore purpureo, cuius Cordus
meminit in suo Hodæporico *Mayese* vocans, Gesnerus *Lers-*
chenblümle/ & binas depingit Lobelius.

Gesnerus commendat succum Primulæ, si per 30. dies ad
 $\frac{3}{4}$ f. cum paucis Saccharo Epilepticis detur. Radix pulueri-
fata, satis amara datur cum successu pueris contra ver-
mes.

Arum vulgare. Aliud duriore folio, virente per totam ætatem,
& aliud grande, pistillo albicante, rotundiore folio, itidem
durante in multam hyemem. Posteriores duas sustulit hye-
mis iniquitas, alioquin à nemine depictas plantas cum alijs
exhibuisse.

Vrsa cum primum ex antro suo prodit Aro vascitur
agresti, cuius acrimonia intestinum illi concretum rursum
aperitur. Plut. de solert: animi. Ari radix ad 3. j. sumta cum
Sacch. Asthmaticis medetur. Alij eiusdem puluere vtuntur
in hernia.

Arum Aegyptium, Aegyptijs hodierno die Colocasia, missa ab
amicis Vienna, quæ in alterum annum egregie virebat. Tota
planta acerrimi est saporis.

Afarum, Haselwurz. Solam radicem vtilem esse dicit Galenus,
quare si Afarum dicatur absolute, radix intelligenda. Aliqui
tamen semine quoq; vtuntur. Vulgus quoq; expressum foli-
orum succum cum vino dat quartana laborantibus ad vom-
itum ciendum, idq; sæpe intempestiue nec sine detrimento.
Aqua inde destillata vtilis est ad caligines oculorum abster-
gendas. Aliud multo maius afarum vsitato & odoratius repe-
rito in Helueticis alpinis zum *Einseidel*/ teste Gesnero.

Asclepias

- Asclepias vulgaris* flore albo, utilis Hydropicis. Schwalbenwurz.
Asclepias flore nigro, subrubescente, pusillo, qui tamen siliquam
 satis longam & priore grandiore[m] profert, herba anaden-
 dras. Schwarz Schwalbenwurz. Dodonæus & Lobelius
 depinxere. Nascitur circa Montepessulum.
Ascyron difficulter ex sylua in hortum transfertur.
Asparagus hortensis, commendatur imprimis Veronensis in
 Italia.

Marinus crassiore & magis cæsis folio, baccis plerun-
 que trigeminis.

Asperula flore cæruleo.

Asphodelus albus, siue mas, frequens in Hispania & Italia.

Asphodelus luteo flore & radice, non æque fert hyemem vt
 prior.

Asphodelus autumnalis siue maior, hoc nomine missus ex Italia.

Prodiit ex semine, nec dum floruit, Hyemem non fert nisi in
 fictili afferuetur. Dubito an alij huius meminerint.

Asphodelus minor Clusii seu fistulosus in Sicilia frequens.

Asphodelus bulbosus Galeni quem Dodonæus pingit.

Asplenium siue Cetarach. Bononienses in suo Antidotario digi-
 tos Citrinos quoq; nominari aiunt. Aqua Aspleni destillata
 plurimum conducit bibita contra lapidem vesicæ & renum.
 Lixiuum inde paratum & bibitum per aliquot dies cū oxy-
 melle, splenetis prodest.

Aster Atticus flore cæruleo, in Franconia ad Rhenum copiose
 proueniens. Eius duas habemus differentias: qui maturius
 floret minus alte affurgit quam qui serius.

Aster Atticus luteus, latifolius & angustifolius.

Aster Atticus repens Clusii.

Aspalathus siue 2. Acatia Matthioli, copiose nascitur circa
 Neapolim, quamuis Aloysius Anguillara aliam Acatiam se-
 cundam

cundam describat à se repertam in Corfyca insula, & hanc repudiat.

Atractylis, quæ non ita reflexis & curuis caulibus, vt Matthiolus pingit sed plane rectis satis alte assurgit.

Atriplex purpurea grandis, quæ semel sata, postea sponte decidente semine prouenit.

Atriplex syluestris polygoni folio, & aliæ, quæ in hortorum puluinos irrepere solent.

Atriplex marina, plurimum crescens in Aestuarijs Venetis, vnde quandoq; cinerem parant ad conficienda vitra. Reperitur rubro & herbaceo semine.

Arundo Italica maior, non crescit nisi in locis humidioribus, atamen soli expositis. vix biennium in horto perdurauit.

Auellana Lugdunensis maior.

Aurantia poma. Apud nos hyemis frigora diligenti munitione effugientia postea sæpenumero vbi æstates sunt clementiores maturant fructum. Inferitur fructifera in syluestrem vt ita dicam è semine enatam, mense Augusto & hoc quoq; modo fit sæcunda. Ex floribus huius itemque Limonum & Citriorum aqua destillata odoratissima, Napha vulgo in Italia vocatur, qua vtimur in febribus malignis & in petechijs. Cordi enim amica est & sudorem valide prouocat. Succus dulcium pomorum cū syrupo violato exhibitus in febribus præstans est somniferum. Cortex puluerisatus datur in doloribus colicis, item cum melle & alumine in Aphthis puerorum.

Auricula muris à semine, et leporis à foliorum figura appellata. Folijs est Anthillidis leguminosæ Lobelij, sed magis virentibus, crassioribus & magis acuminatis, pilosis quinque septenisue aut pluribus, impari semper numero vni costæ adhærentibus in cauliculis procumbentibus instar loti siliquosæ, cuius etiam flosculos fert sed multo minores, eosq; melinos. Semen renis figuram obtinet in siliquis hirsutis & fuscis cir-

cina-

cinatis & incuruis vt muscutorū auriculas quodammodo representent, radice parua hæret, vt Melanthij, lutea, dulci, pene Glyzyrrhizam æmulante sapore. Annuæ est planta. Saporem non nihil feruidum habet, ac diutius commanducata saluā prolicit, liquor stillatitius dulcis est primo gustu, postea vero non nihil linguam vellicat, forte putridis vlcerebus, si quis periculum faciat, non incommodus. Vbi sponte nascatur, ignoro, nisi forte in Creta, vnde semen Epithymo imixtum defertur.

Auricula vrsi, Sanicula alpina, Lunaria Arthritica Gesneri de herbis Lunarijs, fol. 24. flore luteo, rubro, incarnato, vario, cuius aliquot sunt etiam differentię quoad magnitudinem & foliorum discrimina. In alpibus Noricis, Helueticis, & alijs frequens. Floret primo vere. Amat loca vmbrosa & humidiora. Herba admodum vulneraria, cuius succus expressus in vnguentis & emplastris ad herniam imprimis vtilis.

Azadarach vulgo dicta arbor apud Auicēnā, tametsi huic nō per omnia conueniat. Pseudosycomorus monachorum in Italia, vbi in magnam proceritatem excrescit. Vocant ibidem Perlaro & arbore de gli paternostri: ad globulos enim vtuntur, quibus suas preces numerant. Gallis Arbor Sancta, alijs Zizyphus alba, Pellicerio Lotus alba. Prope Alepum & Tripolim, referente D. Rauuolfio in suo itinerario copiose nascitur. Incolæ vocāt Zenselacht, ipse putat esse Rhasis Astergir. Apud nos prouenit ex semine & quidem ex vno fructu siue bacca, quæ habet formam corni minuti breuiusculi, sed albi coloris, arbusculæ separatim numero quinque vel sex. Hyeme in locis tepidioribus asseruanda, non enim fert nostrum cœlum. Fructus est venenatus vt Canes necet.

Florum aqua stillatitia pediculos interficit, & comam producit.

B.

BACCHARIS Monspeliensium, Conyza maior Matthioli, frequens ad Danubium circa Ratisbonam. Vulnere glutinare aiunt.

Balote crispa, depicta in Herbario Lugdunensi flore paruo, antequam aperiatur, holosericum emulante colore rubro. Spontanea planta.

Balsamine mas siue Momordica, Charātia. Pommes de merueilles, planta annua quæ passim apud nos colitur, imprimis tamē in Austria. Amat solum pingue foli meridiano expositū, quod sæpius debet irrigari imprimis lotura carniū & Gallinarum. Prouenit etiam ex semine vetustiore. Tota planta est vulneraria. Oleum fit ex foliis & adhuc efficacius ex fructib. præstans ad vulnera. Alij potifs. cōmendant oleum ex semine ipso per infusionem parato, vt illius accipiatur bene maturi q. f. & infundatur in oleum vetus, deinde exponatur in æstate Soli, coletur, post nouum semen addatur & iterum insoletur. Perutile in hæmorrhoidibus dolentibus, in delendis cicatricibus & roborando vtero.

Balsamine femina, planta elegans, cuius tamen vsus adhuc nullum potui inuestigare.

Balsamum alpinum Gesneri, ex alpibus non procul à Bauariæ lacu, quem *Degersee* vocant, accersitum. Sed quamuis ob miram elegantiam cultu hortensi dignissima sit hæc planta, nimium tamen cōtumax locis mitiorib. viuere penit⁹ refragatur.

Bamia, Triono Rauuolfij congener, nisi sit eadem planta natali solo lætius proueniēs. Difficiliter crescit, interdum sed raro semen apud nos producit.

Barba Capræ Tragi & Fuchsii. Eius prima germina, nisi tegantur, plerunq; pruinis aduruntur. Flores odorati sunt, mirifice apibus grati. Aqua destillata oculorū dolorib. insigniter pdest.

Florum

Florum aquã intelligo & ex relatione aliorũ habeo, nam herba Tragus vim causticã tribuit. Bauari vocãt *Rösch im Haus*. *Barba hirci* flore luteo & purpureo. Peculiaris species missã, minor priore à Iosepho de Casa bona ex insula Illua. Crescit quoque in altissimis Apennini iugis flore albo.

Plantæ quæ semen proferunt, emoriuntur, sed ex semine nimis latæ se propagant. Radices teneræ expetuntur in acetarijs. Aqua ex hac planta destillata, vulneribus prodest imposita.

Barba Iouis, pulcerrima arbuscula folio argenteo, cuius Plinius meminit lib. 16. c. 18. Tarde prædit è semine vere satò & maturius si autumno seratur. Pingitur in Herbario Lugdunensi. Difficulter seruatur per hyemem.

Beid elsar, missum semen à peritissimo Pharmacopœo Veronensi Francisco Calceolario, magnitudine & figura seminum paruulæ Zucchæ vel Colocynthidis pyriformis, cinericum tamen & plurimũ representans colorem nucis Vornicæ. Planta hinc orta folia habebat Lauri vel Nerij, sed multo breuiora, nigricantia, dura, vegeta, quorum bina ad singulos exortus caulem amplectentia sibi inuicem opponebantur, lacte plurimo si frangerentur manantia. Sed cum vix palmi altitudinem affecuta esset, nam tardissime crescebat, inceptit extabescere, nec vllò ingenio per hyemem asseruari potuit.

Bellis maior, quam aliquando hic in cuiusdam amici horto forte fortuna reperi luxuriantem pleno flore.

Bellis media & minor, simplex & plena, alba, rubra, incarnata, varia, prolifera. Sæpius debet transplantari. Hyemem acriorem difficulter fert.

Bellis alpina ex Noricis alpibus folio longiore & crassiore vulgari. Succum Bellidis in vulneribus capitis experientia constat vtiliter adhiberi.

Berberis, quo nihil vsitatius in montibus Bauaricis & Noricis

in Italiam vsque, vbi Crespinus vocatur. In orientalibus regionibus vbique adhuc Amirbaris secundum Auicennam vocatur, & Damasci, Tripoli & Beryti serapio ex illo confecto nihil vsitatius. Non videtur doctis cōuenire cum Oxycantha Græcorum.

Eius interior luteus cortex, quo etiam pictores vtuntur, puluerisatus opt. est in Aphthis, item cum aceto non adeo acri & aqua plantaginis in impetigine.

Beta alba, lutea, nigra, rubra, subsalfo alimento gaudet.

Betonica flore albo, ex montibus Pannonicis primum à clariss. V.

D. Aicholzio missa. Reperta postea in agro quoque Vuirtenbergenfi, & circa Vuinshemium.

Betonica Pauli quorundã, Veronicæ cognata herbula. Dodonæus Veronicam foeminam vocat. Spõte in hortis tam inter gramina, quam in areolis nascitur.

Bifolium, ternis foliis in hortum delatum rursum degenerat.

Bisermas, Hormino nostro vulgari vel Sclareæ dictæ congener

planta, sed minor multo & acuminatioribus foliis, flore albo: gratiore quoq; odore & nonnihil Ocymum æmulante.

Horminum Syriacum vocari poterit. Nam D. Bern. Paludanus secum delatum ex Syria mihi communicauit.

Bistorta, cuius quædam species minima alpina, quæ à me in hortum translata alteram ferme altitudine æquauit, Serpentaria vel Bistorta vulgari magis se propagantib. radicib. & graminis modo reptantibus. Aliam describit Clusius in Pannonicis, non degenerantem.

Blattaria lutea, duorum generum: altera quatuor cubitorum altitudine longe superans, hirsutior; seminum plerunq; terna, quaterna, quina & plura etiam vascula coniuncta habens, in cacumine tamen interdum singula: altera vero est humilior, singula vascula proferens, foliis altera multo viridioribus. Abunde crescit sua sponte apud nos & in Ba-

uaria

uaria inferiore. Reperitur & purpureo flore elegāti, folio obscure virente. Est & tertia albo & in medio purpurante, puluisculo quodam flauo conspersis staminulis, flore pulcro prædita, mihi primum à Iosepho de Casa bona communicata, quæ quotannis vberime ex semine se renouat. In hac peculiare insectū nascitur, magnitudine lentis rotundū, *κοιλεβαλερον*, candidum, macula in medio nigra ornatum, vt procul intuenti perforatum videatur.

Blitum rubrum. Item varium, cuius folia vt refert doctissimus Costæus, rubro virenti & luteolo ita distinguuntur, vt Psitacum æmulentur. Admirationem eam nostris peperit, vt primum huc translata Herbæ admirabilis suscepit nomen. Vnde apud nos quoq; vulgus vocat *Papagen federn*. Ad symphoniam Plinij congruit.

Borrago albis floribus & alia cæruleis vulgarior, quæ interdum autumno locis opacis consita suauerubentes producit.

Botrys, Italis Patientia. In Misnia vocant *Lungenfraut*. Nam ad pulmones male affectos mandunt herbam & cum paucio vino deglutunt. Cum melle inde fit Electuarium ad vitia Pulmonum.

Brassica multæ species, quæ passim ab autoribus enumerantur, imprimis Cypria siue Pompeiana, quam vulgo Caulifiori vocant: Rapicaulis, Apiana crispa, Alba Genuensis. Fit melior subsalso alimento, vnde Aegyptij nitro aquæ admisto eam aspergunt. Brassicæ semen quare degeneret in rapum vide Costæum de natura stirpium. Certum est si semen nimis in calido loco torrefiat, ita degenerare. Brassicam conglutinare vulnera non frustra Galenus tradidit lib. 7. de Simpl. Med. facult. Nam ex vino nigro atq; austero incocta folia vtiliter admodum adhiberi in magnis & sinuosis vulneribus certū est.

Brassica sylvestris siue Campestris Clusij.

Brassica marina, Soldanella. Non omnes apud nos hyemes fert-

Mirum item est quod semen viginti annorū nobis aliquoties hic prouenerit. Puerulis ad 3. j. & vltius datur in conferua Saluæ & Rorismarini. Brasauola.

Bryonia baccis nigris & rubris. Succus huius commendatur in Epilepsia.

Buglossum Italicum, vel Hispanicum grande cæruleis & interdum albis, interdum variegatis floribus.

Buglossum semper virens, flore paruo, depictum & descriptum à Lobelio. Cæsalpinus ad Lycopsin refert & Buglossum Hispanicum vocat.

Buglossum luteū, Lingua bouis vel hirci dicta. Crescit copiose in Aquitania. Præter folia cum Buglossis nihil habere videtur commune. Anglicæ tamen mulieres in maiore præcio habent quam Buglossum verum. Forte *ὄνοκίχλη* vel vt alij *ὄνοχέλη* Theophr. cichoriaceis annumerata, inter quæ asperrima videtur, & ab asinis cognominata vt illa anchusæ species 2. apud Dioscoridem, vt similes haberent labra lactucas.

Buglossum sylvestre Tragi, Echium Fuchsi, sponte crescens: interdum flore albo circa hanc urbem reperitur.

Bulbocastanum Tralliani, Oenanthe Matthioli / *Erdfeften* / *Schäferenuß*. Cæsalpino Geranium primum Dioscoridis. Copiose crescit in monte S. Petri dicto prope Salinas Saxonicas, vnde cū alijs pluribus rarioribus plantis habui opera summi mei amici D. Balthasaris Brunneri Archiatri in Salinis Saxonicas præstantiss. In editis Aruernorū montibus copiosissime nascitur altitudine cubitali. Plurimum prouenit ex semine per maturitatē sponte excidente, quo tempore, vt aliæ plurimæ plantæ commode quoq; seminatur. Vere autē ineunte terræ mandatum ægerrime pronascitur, & interdum integro anni spacio delitescit, nec nisi altero demū prodit. Radix initio vix pisi magnitudinem habet, tandem vero per ætatem iuglandē satis grandem superat: diu enim viuit nec, vt multarū
umbelli-

umbelliferarum, semine maturescence cassâ redditur. Satis dulci sapore prædita est, nonnihil tamen acredinis coniunctum habet. Itali Pancafeolum vocant, quod agrestibus casei cum pane vicem præbeat.

Bulbocastanum alterū minorib. folijs & bulbis, in tractu Rhenano frequens. Vtrūque putarunt quidā esse Dioscoridis Buniū.

Bulbocastanum conioophyllum, quod sic ob folia Cicutam imitantia recte dixerim. Cicutaria Pannonica Clusii, Bienniū solū modo durat hæc planta, vel ad plurimum triennium. Nam è semine quo per totam hyemem iacuit intra terræ viscera, in eunte vere demū pronascitur folijs binis, oblongis, acuminatis, angustis, vt multæ huius generis plantæ, à quibus tamen hoc discriminis obtinet, quod alterum germen non è medio horū, sed iuxta pediculum, quo ambo nituntur, ex ipso bulbulo, qui vix orobi granū æquat, enascatur. Id si non eodem anno iustam magnitudinē assecutum fuerit, siue altero caulē proferre quavis causâ prohibitum; quod vtrumq; tamen raro contingit, tertio demum anno floret ac semē perficit, & marcescente radice penitus interit, semine interim sparso multipliciter se restaurans. Integram descriptionē vide apud Clusium in Pannonicis.

Bulbus Eriophorus, è cuius bulbo & folijs lana copiosa extrahi potest. Sed nunquam in his regionibus proferre voluit flores, imo nec hyemem nimis acrem perpeti potest, quamuis in Austria & alibi etiam negligenter cultus in loco umbroso & minime ventis exposito perduret.

Bulbus sylvestris Tragi, Sifyrinchium Cordi, Ornithogalum luteū sponte enascens.

Bunium adulterinum seu Pseudobuniō Dioscoridis quorundam, Carpentaria, herba S. Barbaræ, Nasturtium hyemale, Herba Sancta nonnullis & Fistularia. *Käbressig*, spontanea plāta, hyeme ob virorem tantum foliorum quæ tandem rubent, & nigrescunt, in hortis habenda.

In acetaria etiam tunc temporis recipitur & non paucis ad fistulas per sanandas commendatur.

Bupthalmus Dodonæi, Pseudohelleborus Matthioli, frequens in Bohemia circa Pragam & in Thuringia prope Ienam.

Bupthalmus Matthioli & Tragi cuius flores in Ictero vtilis prædicantur, iisdemq; ad tingendos capillos in lixiuio vtuntur mulierculæ.

Bupleurum, Cordo Isophyllon, cuius decoctum calculosis commendatur. Planta etiam vulneraria est.

Bursa pastoris, eleganti folio, instar Coronopi repentis.

Buxus idonea topiario operi: cuius ligno multi vtuntur tanquã antiballomeno Guaiaci, quod tamen improbat Leuinus Lemnius in Biblicarum herbarum explicatione, miram historiam hac de re commemorans.

C.

C A C A L I A Austriaca.

Cachry marinum, Crithmo congener, forte spinosus Dodonæi, hortensi cultu lætior ac minus spinosus redditus, semen fert Hordei magnitudine.

Cakile Serapionis, planta maritima in Italia. Purgat satis valide. Radix est inutilis. Eruca marina.

Calamintha montana, copiose nascens in mōtibus Euganeis prope Patauiū & in Vicentinis, vnde nactus sum, alijs præstātor. Crescit quoq; in Veronensibus montibus & in Sæneuo Linguagotix. Medici quoq; Taurini aquam feliciter exhibent in mensibus promouendis. Facile in nostris hortis sese propagat, etiam ex furculis.

Calamintha 2. Nepetella in Italia.

Calamintha vulgaris.

Calamintha alia, flore rubro circa Francofurtum ad Moenū sponte proueniens.

Calamintha

Calamintha Cretica, exiguis foliis, incanis.

Calendula, cuius meminit quoq; autor libri de Dynamidijs, falso Galeno ascripti, siue Poëtarum Caltha, medio luteo flore & ruffo, simplici, pleno, reflorescens & prolifera. Crescit sua sponte, teste Gesnero, circa Monspelium. Vt trifolium noctu folia contrahit. Si in fictili hyeme asseruetur, præsertim magna reflorescens, nõ secus ad Leucoia & Cariophylli fruticosa euadit. Singulis mensibus floret. Aqua stillatitia oculorum doloribus medetur. Eius decoctum commendatur in Ictero. Suffitus ex floribus secūdas elicit, quod remedium Mizaldus magnificat. Folia eius siccata in furno optima in fluxu albo. Efficax herba in peste. Semina Calthæ, oxalidis, portulacæ, plantaginis vermibus infesta.

Caltha palustris, flore pleno. *Gesüllt Kuckern* in Bauaria. Ruelius vult esse Chamæleucen. In Anglia sua sponte non solum plenis sed odoratis etiam floribus passim sese offert.

Calamus aromaticus, vide Acorum.

Campana pyramidalis, siue lactescens *κατ' ἐξοχλήν*, præ reliquis plurimo lacte scatens, depicta à Lobelio & Lugdunensibus.

Camphorata Monspeliensium.

Canna Indica, flore purpureo pulcherrimo, interdum primo anno floret, sed rarius apud nos. Diligentius in fictili asseruata secundo quoq; floruit. *Xiphium Indicum* Italis.

Capparis, Fabago, Andirian Rhasis, & Ardifrigi Auicennæ, secūdum D. Rauu uolsum, qui eius picturam publicauit: scribitq; se reperisse circa Alepum, vocariq; ab incolis Morgsani: ac esse ingrati odoris, vnde ibidē vsurpāt cōtra vermes. De cultura veræ Capparis, quæ quidem nobis prouenit, sed paulo post exarefcit, legendus *Quinqueranus* de laudibus Prouinciæ.

Carduus hortensis, siue Cynara. Eius species multæ sunt, capitulis non spinosis & spinosis esculentis, eisq; vel oblōgis vel latiusculis discernēdæ. Spinosissimis præditus est quæ Cardum

lib. 2. 269
263. 264.
265

vulgo vocāt, nec vescis, aculeis lōgis armatis. Colitur tamen opertus ac terra obrutus, vt stolones teneri gula arrideant. Is veterum Cactus est, de quo Theocritus Idyl. 10.

ἀλλ' ὑπολείπει

ὡπρὲς οἷς ποιμένας ἄς τὸν πόδα κίχλι' ἐτυλεν.

*Sed longe sequeris velut agnus ouilia cuius
Cuspide spina pedem pungens discidit acuta.*

Spontaneus est apud Brutios, ideoq; nostras hyemes minus ægre fert quam delicatus ille, qui spinas mangonio deposuit, cuius etiam in Geoponicis fit mentio.

Carduus Benedictus, Italis sanctus, Atractylis Aloysij Anguillæræ siue Cnicus syluestris secūdus Theophrasti. Folia eius tenera adhuc præsertim circa capita succo cruento, vt Atractylidis veræ, madescunt si defringantur, minus tamen euidenti vt in illa. Magni vbiq; vsus planta cōtra putridos & malignos morbos. Succus eius cum eiusdē decocto per plures dies bibitus Epaticis utilis. Arnoldus de Villa noua ex eo contuso, & in vino cum axungia & triticea farina probe cocto ad vnguenti formam parat opt. Medicamētum ad vlcera quæuis profundissima, si bis in die adhibeatur. Extractum vtile in morbo Gallico, palpitatione Cordis & in quartana. Aqua eius cum aqua Cuscutæ & ligustici in faciei rubedine utilis est.

Carduus stellatus, Eryngium Guilandini, Calcatrepola. Radice vtuntur huius Francofurti loco vsitati Eryngij, cum tamē simul ibidē copiose crescat. Stellaria Horatij Augerij excellentis. Medici, qui ad calculū in suis epistolis doctis, plurimum prædicat.

Carduus Solstitialis, siue Spina solstitialis. *Allobroges* nominant *rouiniales* Aureoles ob floris colorem aureum & florem atq; radicem *potius* mirifice prædicant valere in Cachexia, hydropo, febrib. diurnis, virginum decolore facie & aliis obstructionibus. Eius decocto vel destillata aqua rustici vtuntur ad coxendicis dolores,

lores, pūctiones laterum, lienis tumores & sudorē ciendum.

Carduus Marie vulgaris, & alia eius species, cuius semen subalbicans inueni inter Epithimum è Creta delatum, sed ad frugem non peruenit frigore superueniente corrupta radice & mox cōtabescentibus foliis quæ teneriora erāt & plane similia illi carduo quem iridem Lacteam nuncupat D. Rauvollius, vel Bedugar Arabum cū Syriacis herbis aliis mihi communicatum, flore purpureo pallescente, caule exalbido, spinis nitidis è luteo albescentib. Fortasse idem fuerit. Nos Iconem ex sicca delineatā ad finem libri cum cæteris reiecimus.

Carduus eriocephalus.

Carduus mollis tenuifolius, cuius icon extat in Pānonicis Clusij.

Carduus montanus, foliis Helenij nō spinosus, capite rubro, frequens in mōtib. Hermundurorum circa vrbes metallicas, non multum differens à Carduo molli latifolio Clusij, in cuius descriptione huius quoque meminit.

Carlina sessili flore *ἀγυλῶ*, & alia caulem proferens, alioquin ab hac nihil diuersa. Nam plerunq; si eo anno floruerit, quo in hortum transfertur, sine caule permanet, sin minus, multo lætior altero anno assurgit & cauligera fit.

Carlina alia caule cubitali, cum priore copiose nascens in montibus inter Mainingam & Smalcaldiam.

Carotta Italica, radice rubra & alba. Daucus Theophrasti secundum Anguillaram. Volunt aliqui esse *ἀνθελλόμενα* Been rubri & albi, non omnino male.

Carthamus siue *Cnicus*, flore croceo, albido & cæruleo. Sunt quæ duæ hæ species postremę pennes sed à gelu acriore muniēdæ.

Carum Venetijs missum, à nostro non multum diuersum, nisi cultura aliquantum vegetius. Huius radice plurimum delectantur apri, atq; ideo prata caro referta admodum vastant.

Caryophyllata vulgaris, Item Montana similis vulgari: elegantior tamen & maioribus floribus prædita est: & altera alpina, quæ

ad Albis fontes in Bohemia frequēs, à Matthiolo & alijs depicta. Thomas Penneus Medicus Londinensis præcipuus, rerum naturalium peritissimus, amicus meus singularis, in monte Lupo Gallia reperit floribus albis. Itemq; palustris. Galli Sanamundam vocāt. Geum putatur esse Plinij. Bibitur cum successu eius decoctum in vulnerib. internis & ad lateris dolores utilis est.

Caryophylli domestici maiores & minores, candidi, pallide rubentes, rubore intenso nitentes, purpurei, varij, Mirum tam elegantem florem veteribus fuisse incognitum, vnde alij alia illi nomina antiqua tribuerunt, de quib. alias. Iphyum apud Athenæum lib. 13. quidā esse voluerunt, annotante doctissimo viro Dalechampio, Sed Bulbosam esse illam herbā ex Theophrasto liquet. Singulare est huius florib. vt Iasminis & Rosis, quod interdum primo tabescēte flore similem aliū in eodem pediculo producant. Infitione quoq; propagatur. Vidi aliquando ad tantā crassitiem in longæuis plantis caulem siue stipitem peruenisse vt brachij mediocris æquaret crassitudinem. Flos est Cardiacus & in peste utilis. Estq; eius Syrupus efficax in eiusmodi affectibus, itemq; conferua.

Caryophylli sylvestres odorati & inodori sanguinei coloris, flore pleno. Item Armerij flores dicti & inter hos, qui eleganti flosculorum stipatura umbellam cōficiunt. *Carthauserbäum* sin/colore albo, rubro & variegato.

Cassia Aegyptia siue purgans, quæ tamē difficulter ad alterum annum seruatur.

Catanance quorundam Scorpioides Bupleuri folio à Lobelio depicta.

Caucalis flore minuto, & alia coronata umbella: vtraq; ex aruis in hortum translata, illa ex Thuringia, hæc ex Babenpergeni agro, pulcerrima. Trago *Neckerfletten*. Depingitur etiam à Lobelio.

Caucalis

Caucalis Hispanica, superioribus fere similis non tamen spinoso femine sed rugoso nonnihil, eoq; elegantissimo, sed pusillo flore in umbella incondita. Tota planta lac habet dulce in modum Chærefolij, sed copiosius, quod etiam ex immaturo semine con fracto promanat. Radix tamen eo caret, nisi forte initio antequam caulescat planta etiam lactescat, quod tamen nondum obseruavi. Sapor est Apij.

Centaurium maius, à Centauro Chirone sic dictum, à quo ^{Centaurus} Achilles edoctus fuit. Affertur ex Apulia de monte Gargano siue S. Angeli dicto, ac pro Rhapontico venditur. Quod mirum non est, cum Oribasius quoq; collect. lib. 15. eos nō male sentire scribat qui Rheum vocent Centaurium magnum. Lucanus Theffala Centaurea vocat, à loco. Succus eius hic in crebro vsu contra cachexiam & alia Epatis vitia. In quorundam hortis aliquando diu durat, sed necesse est vt sint soli expositi & areolæ non nimis altæ & hyems paulo mitior.

Centaurium minus in hortum sapius illatum imprimis vero pulcrum & vegetum ex monte prox. S. Mauritij, cubito altius & plurimis cauliculis dense stipatum, sed inani conatu, cū nolit coacte crescere. Copiose reperitur flore albo tum alijs in locis tum in quadam syluula prope Augustam Vindelicam qua iter in Bauariam Fritbergum versus. Habetur & luteo flore. In Italia præcipui Medici exhibent in Ascite tertio quoq; die eius pulueris ʒ. j. cum sem: carui & anisi in vino vel in decocto aliquo. De hac planta doctiss. Medicus & poeta Ioannes Postius hoc eruditissimum distichon composuit.

*Flos mihi suauerubet, sed inest quoq; succus amarus,
Qui inuat obsessum bile, aperitq; secur.*

Cepa Hispanica siue oblonga, quā Lobelius pingit. Gesnero *Spas nisch* Blsch.

Cepaa Alphonfi Pancij excellentiss. Medici Ferrariensis, alijs Marina. Telephium quorundam semper virens. Radix non-

nihil odorem refert Rhodiæ radice, folia tamen sunt rotundiora & crassiora. Libenter assuescit nostris hortis.

Cerasa omnis generis, inter quæ reperiuntur plane cerea, quæ pruno sunt insita, sed non adeo sapida. Quædam arbores flores producant plenissimos instar paruarum rosarum sed fructum non adijciunt. Est & cerasus racematim fructum ferens: alia binos vel ternos in vno pediculo. Item Chamæcerasus. Vide multa philologica de cerasis apud Goropium Becanum in suo Vertumno.

Cerefolium apud Columellam Chærephyllon, & Chærophyllon. Dodonæus existimat esse Anthriscum Plinij. Anguillara in suis opinionib. Italicis putat esse Apium montanum siue Oreoselinum, quod ait in hunc usque diem in Græcia pro quadam specie Apij haberi. Huius succus in iusculo gallinaceo vtiliter in colicis doloribus datur. Herba autem frixa in butyro umbilico imponenda.

Cerinthæ vulgo, maior. Telephium Lutetiæ maculosum vocant, quamuis doctis viris hæc appellatio non arrideat. Cerinthem Plinij putat doctiss. Dalechampius esse Calendulam à cereo ipsius flore sic appellatam. Annua hæc est planta excresecens admodum longelateque.

Cerinthæ minor, quam Gesnerus Berghunds jung & Fleckenfraut appellat, addens folia tenera in acetarijs comesta non displicuisse. Non est annua ut prior. Vtraque videtur accedere ad Almaru Auicennæ.

Cerrus Clusij in Pannonicis.

Chamæcissus vulgaris siue Hedera terrestris. Huius decoctum & infusum in calculo laudatur. Aqua destillata & 44. dies continuos bibita, autore Ludouico de Leonibus Medico olim Bononiensi insigni, in suppuratione pulmonum efficax. Ioannes Lerijs Burgundus in sua Hist. navigationis Brasiliæ meminit cuiusdam remedij quo ipse & socii post longam & extremam inedia in mari passam, ex qua diarrhoea & stomachi

chi vehementi solutione conflictabantur, feliciter vsi sunt. Accipitur ius hederæ huius cum Oryza probe coctum cui ad ignem vitelli ouorum sunt miscendi; Sumitur ad modum pultis.

Chamadrys mas vbiq; in montib. Noricis & Franconicis nascens.

Eiusdem species folio duplo maiore, floribus albis & rubellis in eadem planta pro Teucrio missa.

Chamadrys fœmina nimis abunde in horto ex semine sese spargens. Chamæpithys altera Dodonæi.

Chamadrys alpina, quorundã Leucas, flore albo eleganti in pappos abeunte. In montib. Sabaudicis itemq; Heluetiæ Stockhornio & Nesso frequens, vbi vocant *Sirshwurk*.

Chamelaa Germanica, *Zeydelbast*, alijs Daphnoides. Flore reperitur quandoq; albo.

Chamelea vera, alijs Tricoccos, Mezereon. In horto difficulter afferuatur, locis subterraneis per hyemem habenda. Propagatur furculis.

Chameleon niger Bartholomæi Maranthæ, cuius siccam plantam optimus vir mihi ipsemet aliquando Neapoli cum alijs rarioribus plantis communicauit.

Chamæmelum odoratum Italicum simplici flore, quam plantam aliquando reperi copiosissime nascentem sua sponte in villa olim splendidiss. Adriani Imperatoris prope Tibur. Itemq; flore pleno elegantiss. quam primum Dn. Ioannes Brancion p.m. Mechilinio huc misit, vnde alij acceperunt. Retulit tamen mihi vir Cl. D. Ioannes Mathesius Medicus doctiss. qui iam Dantisci magna cum laude artem Medicam exercet, se aliquando forte fortuna in Gallia per agrum Aureliensem reperisse. Hæc apud nos hyemem nõ æque fert vt altera. Facile tamen ex vna plantula sese rursus propagat.

Multa inde præclara remedia parantur, atq; inter alia ex floribus imprimis aruensis oleum cærulei coloris optime in
colicis

colicis doloribus. Itemq; aqua cum pulegio & scordio exhibita ad menses promouendos.

Chamaespilus in alpebus *Malspi* vocant. crescit & durat apud nos in hortis, *Epimelis* quorundam.

Chamaemorus folijs laciniatis & altius infectis quã vulgaris, alioquin augmenti tarditate solum discrepans.

Chamaepeuce Cordi Matthioli Rosmarinum syluestre. Ad Cistum refert Clusius. Copiose crescit in syluis & solitudinibus Bohemiæ, Pannoniæ & Marchiæ ac similibus alijs in locis. Difficulter vt aliæ nimis syluestres stirpes culturam horti admittit. In Saxonia *Sichtanen* vocāt, quia medetur Ischiadicis, alibi *Zeitheide*. In syluis Thuringiæ circa Ienam appellant *Wienskraut*, quia ea apes delectantur. Vtuntur rustici ad pecorum Scabiem & mulieres eius in seffum adhibent ad menses ciendos. In Marchia cymas cereuisiæ imponunt ad inebriandos homines. Alij vestibus apponunt ad arcendas tineas, vnde *Schabenkraut* nominant.

Chamaepitys Aiuga. Huius esu oues marcidas restitutas esse affirmat Brassauola in simplicium examine.

Chamaepitys carulea Clusii.

Chamaesyce, quotannis ex femine rursus enascens. Circa Bononiam vbiq; crescit.

Chelidonium siue *Chelidonia* vt Serenus fecit, vbi loquitur de aurium & capitis vitijis.

Chelidonium minus flore pleno. Quod habui ex horto cultiff. Dn. Adami Keckij Pharmacopœi Francofurtensis.

Chondrilla purpureo flore radice crassa.

Nascitur in montanis locis Misniæ siue Hermundurorum prope vrbes Metallicas.

Chondrilla flore caruleo, Italis *Caccialepore*, qui in acetarijs eius radice delectantur.

Chondrilla

Chondrilla tota hirsuta frequens in Hassia. Hyeme in cibo coctam & acetarij quoque instar conditam auide comedunt.

Chondrilla rara Lobelij siue Crupina Belgarum.

Christophoriana in alpbibus crebra, in quorum editioribus locis exilior prouenit. Aconitum racemosum Maranthæ. *Wolffswurk* / *Christoffelstrauch*. Habetur pro venenata planta.

Chrysanthemon planta annua, ex semine se propagans, quod est amarissimum cū in foliis nulla sit amaritudo. Duas alo eius differentias, alteram folio magis cæruleo & minus dissecto, alteram virentiore & plures diuifuras habente.

Cibage, ex Orientalibus regionibus à D. Paludano delatum semen nigrum, acuminatum: vnde prodijt planta Pini forma, sed tenerior.

Ciceres albi, purpurei & nigri. Notandum secūdum Plutarchum in his nullas bestiolas aut vermes innasce, cum ferme aliæ plantæ omnes peculiaria generent insecta: quare Ethnici allegorico sensu in ceremonijs connubialibus adhibebant.

Cicer syluestre Matthioli, fructu tamen non nihil differt, quia maior & oblongior est.

Cicuta maior Cordi. Nascitur in Bauaria, plurimum circa Landshutum oppidum, ad fossas & sepes.

Cicuta minor Cordi, qui refert quod ob similitudinem cū petroselinis quibusdam huius usus fuerit perniciosus.

Cicutaria palustris, Cicutaria quædam semine Chærefolij, caule plerunq; quodammodo procumbente, nec prorsus erecto. Duæ eius species floris differentia notandæ: nam in vna est candidus in altera purpureus. Dalech. in Historia stirpium Vniuersali, Lugduni edita describit.

Cicutaria palustris alia siue Phellandrium. In horto crebra irrigatione aliquantisper alitur: nō tamen ita vegeto caule crescit, vt in aquosis brachij ferme crassitiem æquat vel etiam nonnunquam superat.

Cichorium commune flore albo. Huius semina non possunt bene eximi, nisi madescant. Sic enim cōceptacula aperiuntur. Flores cichorij, consolidæ regiae & cyani in aceruo formicarū in vitro bene obturato per mēsem reliquātur: liquor inde collectus oculis instillatus eos reddit multo limpidiores. Aqua ex floribus tantum destillata datur in calculo præsertim pueris.

Cichorium verrucarium siue Zazintha Matthioli.

Cineraria, Iacobæa Marina, alijs Artemisia Marina, Nō libēter in nostris hortis viuit. Depingitur à Lobelio. Reperi illā olim in littore Maris propè Ostiā rariorum plantarum pleniss. cum me eo deducerent aliqui Romani Medici doctiss. inter quos erat excellentiss. Hippolytus Saluianus qui præclarum opus de piscibus edidit.

Circea Monspelliensium, apud Lobelium, late serpens in hortis: quā reperi copiose nascentē in sylua Hassiaca inter Melsingā & Rodenburgū: in quo vltimo oppidulo Hortū quoq; instructiss. habet illustriss. princeps Vuilhel. Lādgravius Hassiæ.

Cirsium vtrung., tam spinosum quam. lene. Item Grande aliud bienne & aliud exiguum perenne.

Cistus mas, fruticosa planta, diu durans, si hyeme recte in fictilibus custodiatur. Passim in Italia, potiss. vero in Hetruria circa Pifas & in littore maris ad portum Herculis crescens.

Cistus fœmina. In montibus Euganeis circa Patauium frequens: vbi vocant Saltiam syluestrem. Et inde afferunt venum Patauium Hypocistidem. Minus facile tuta præstat à nostri aeris iniurijs.

Cistus annuus. flore luteo Clusij in Hisp: Huius flos inter omnes max. est caducus. Statim enim mane vbi floruit, rursus decidit.

Cistus flore luteo folijs Ladani Italici ferè. Planta est adhuc pusilla, vt non possim affirmare nunquid alij depinxerint. Pro peculiari Florentia missa.

Citria

Citria mala siue Medica, alijs Citrangula. Rariss. apud nos fructū maturum producant, quamuis floreat. Destillatur aqua ex toto Citrio pomo gustu suavis, admodum cordi & cerebro conferens, quo utimur in febribus putridis & malignis cum conferua acetositate citri. Huius semina, vt & arantiorum & limonum cum cortice ad 40. vel plura comesta aluum soluent, q̄ Diosc. notauit & Brassauola in tractatu de purg. medicamentis verum esse asserit. Genus quoddam grande in Prouincia Quiqueranus de eiusdem laudibus commendat pulcritudine admirandum, Ponsiros in Prouincia vocant, inde etiam Melissophyllum herbam Ponsiratam ob odorem nominant. Magnitudo quæ capiti humano, medulla exigua, præcrasso cortice, flores odoratiss. qui deportari nequeunt, quod triduo fatiscant.

Clematis altera flore albo, Flammula repens Dodonæi.

Clematis altera flore purpureo topiario operi aptissima.

Clematis Pannonica cæruleo flore, folio pene Asclepiadis.

Clematis Daphnoides siue Peruinca apud Plinium flore cæruleo maior & minor: quæ interdum reperitur flore quoque albo.

Item purpurea Austriaca à Clusio missa flore eleganti pleno. Ad sistendos menses vtuntur Galli. Folia ore retēta sanguinis fluxum è naribus erumpentem compressisse frequenter vidimus, inquit doctissimus Costæus in libro suo de stirpium differentijs. *natura 1 capit 24*

Clematis minima, Forte I. Plinii lib. 24. c. 15 quam describit rotundis foliis ad similitudinem penularum iacentem in aruis. Sed quod addit sistere aluum & sanguinem magis conuenit Daphnoidi; quæ illi tertia est. Interim Fumariam Clematidē vocemus, flore albo, foliis Split, pro quo aliqui habent, nec folliculis aut semine dissimili, admodū Caustica. Split album Lobelii. Corydalis non est, quæ florem edit luteum, nec radix conuenit. Copiose crescit in maritimis Belgii locis.

Clinopodium maius & minus.

Clinopodium maius Matthioli, flore candido circa Pauonouiam Bauariæ repertum.

Clinopodium Dodonai, Marum putat esse Ruellius ob affinitatem vocum. Mastich enim vocât Galli. Dalechampius existimat esse Helenium odoratum Theophrasti.

Cneoron Matthioli, è semine natum.

Cobes, Maluæ species, non inelegans futura, quantum ex rudimento colligi poterat, si ad frugem peruenisset, Claris. Viri Doctoris Paludani ex Syria reducis munus. Semen reliquarum maluarum semine minutius.

Cochlearia, de quo doctissimum commentarium edidit Ioannes Vuierus, excellentissimus Archiater Ducis Iuliacensis. Ad Stomacacen vtuntur Saxones vtiliter, præterea eius succus recens exhibetur felici successu in magnis lienib. atq; eorum obstructionibus.

Colchicum Hispanicum paruum.

Colchicum Pannonicum polyanthum, flore albo: quamuis in Germania quoque interdum flore albo reperitur, sed non ita referto in vna planta. Colchici radicem vere amarissimam esse, autumno dulcem annotauit Costæus in suo de plantarum natura libro. Crudus enim multus humor per hyemem diffusus in æstate coquitur, & sic in autumno fit dulcis. Ego vero autumno amaram depræhendi cum hic sæuiret pestis & quidam impostores plebi pro antidoto venderent. Idem annotauit à quibusdam stirpibus duo florum germina prodire. Colchicum enim præter suum quem Croco similem edit autumno, alterum verno tempore herbaceum proferre interdum animaduertitur.

Gesnerus annotauit aliud Colchicum subobsuro flore præ altero & minore crescere circa Tigurum in Heluetia Aprilis initio cum alia omnia in autumno floreat.

libri capituli
31 et 2. Cap
39

colchicum
v. Onnum

Colus

Colus Iouis Dodonæo Oruala tertia, Camphorata alijs quia odorem Camphoræ refert. Per vniuersam Pannoniam frequentem esse tradit Clusius.

Colocynthis. floret quoq; in nostris hortis sed fructum minime fert. Quæ vna, (inquit Costæus) vno in loco planta nascitur, damnant medici vt nimia præditam violentia. Cautè illa intra corpus vtendum. Nam Dodonæus in suis obseruationibus medicis refert, robustum hominem cui in enomata drachma vna illius fuerat vsurpata, non diu superuixisse: cui mox post mortē aliquot deinde horis sanguis copiosus per sedem effluxerit.

Colocynthis nigra Pyriformis.

Colutea vesicaria Welsch Senetbaum/ Gallis Bagenauldier, Heluetijs Verbrütne Röchlin. Spüte crescit circa Monspeffulum ad montem Lupi in valle. In copia maiori quam Sena data purgat, quod sæpe expertum se esse scribit Brassauola in lib. de Medic. purgantibus.

Colutea Scorpioides, peculiaris species folio rutæ, per hyemem & frigora diligenter munienda. Depinxit etiam alias Clusius in obs. Pann. Crescit in Gallia circa Monspeffulum & in vicinis Viennæ montibus.

Consolida maior flore albo & purpureo. Symphytum maius. Huius flores in vino rubro cocti bisq; in die sumpti in cruenta vrina optimi. Succus Consolidæ maioris bibitus ad duas uncias in lethargo & profundo somno commendatur.

Consolida tuberosa vel nodosa Lobelij, in Matth. nostræ editionis verius depicta: quã copiose aliquando inueni circa Salzbürgum, inde in hortum translata admodum se propagauit.

Consolida media pulchra flore albo copiose crescens in locis humidis Sueuiæ prope Dillingam & ad pedē montis S. Mauritij.

Consolida minima, siue Prunella flore purpureo vulgaris & rarior quoq; albo. Nascitur asperis circa Miltemburgum Franconiæ

opidum. In libello de Dynamidijs, qui falso ad Galenum auctorem refertur, bene describitur.

Consolidaregalis, siue Flos Regius flore albo, incarnato, purpureo, caruleo, minore & maiore. Itē vtraq; tam maior quam minor flore pleno. Cæterū maior præsertim purpureus flos hoc habet peculiare, quod folium corniculo annexum si pan datur literas AIAIA inscriptas ostēdat, vnde Cæsalpino Hyacinthus poëtarum habetur, de quo Ouid. in Metamorphosi:

Ipse suos gemitus folijs inscribit & AIAI
Flos habet inscriptum, funestaq; litera ducta est.

Itemq; Theocritus, Idyll. 19.

Νῦν ὑάκινθε λάλει τὰ σὰ γράμματα καὶ πλέον AIAI,
 Λάμβανα τοῖς πάλαισι.

Nunc hyacinthe sonet tua litera scilicet AIAI,
Nec tamen hoc satis est, AIAI plus ergo loquatur,
Literula sç, velis folijs inscribere plures.

Vt Eobanus Hessus, vertit.

Alibi etiā τῷ γραπτῶν ὑάκινθον vocat foeminino genere. Virgilius vero habet ferrugineos hyacinthos 4. Georgicān. Præterea AIAcis nomen eodem folio poëtici hyacinthi contineri testis est Ouidius eodem in loco, Metam. 10. Apollinem de altera fabula vaticinantem inducens his verbis:

Tempus & illud erit quo se fortissimus heros
Addet in hunc florem folioq; legetur eodem.

Satis superq; forsitan ad persuadendum videri possent hæc alicui, nostram Consolidam regalem esse hyacinthum poëticum, qui non legisset etiam reliqua apud Ovidium eodem loco supra citato: non enim ijdem horum flores sunt.

qui lilia si non

Purpureum color his argenteus esset in illis.

Nec tamen idcirco putandum est Eruditissimum Cæsalpinum

num hæc nõ legisse, vnicō Plinij loco quẽ citat, contentum:
 Sed potius in ipsius sententiam eundum, q̃ magis sit cõsenta
 neum ex hoc ipso hyacintho puerũ illũ poëtis decantatum,
 quam ex puero hyacinthũ natum olim esse, vt illi haberẽt q̃
 fingerent & pingerent pro lubitu siue lilij siue qua potissi-
 mum arrideret figura. Si verò cuiquam hæc non sufficiunt a-
 lium hyacinthum sane per me quærat siue in Alcynoi hortis,
 siue in Elysijs campis, saltem memòr poëticum florem non
 nisi in poëticis hortis quærendum esse.

Conuoluolus caruleus, Nil Arabum vel potius Hab al Nil Serapio-
 nis, Latine granum Indicum. Hasmisen circa Alepũ vbi
 multũ crescit, Persis Acafia, Italis Campana Azurea aut fior
 di notte: quia noctu potissimũ floret, solẽ oriente clauditur.

Conyza maior, grauiſſimo odore, longe alia à Bacchari Monspe-
 liensium. *ἀγρὸς ἢ ἀεὶ βλάται νότιον ζανφάρον ἢ ἀποθνήσκει διὰ τὴν καλεχέβεντα.*
 Caprẽ & oues vbi Conyzam comederint, siti detenta perẽũt.

Conyza Hippocratis, lib. 2. de Morbis Mulierum, secundum Aloy-
 sium Anguillarã. Crescit prope Ariminũ ad mare copiosiss.
 & in Dalmatia. Aliis est Ambrosia aut Artemisia marina, de
 qua supra, quod tamen Anguillaræ non placet.

Corchorus siue Melochia, Olus Iudaicum. Nam vt D. Rauuolfius
 annotauit in suo Hodeporico, Iudæi cocta folia cum carne
 edunt, sapore enim acetoso prædita sunt. Crescit copiose in
 hortis Alepi. Raro apud nos semen affert. Annuã plantã. Se-
 men paruũ est, caruleum. Lobelius florentem depinxit. Nos
 ex Gesneri typis semẽ & folia cum barbulis exhibemus, quæ
 in Lobeliana picturã fuerunt omissa.

Coriandrum, copiose in Selandia colitur. Aliqui his qui omnia
 medicamẽta fastidiunt, præsertim pueris dant catarthicum.
 Nam post primam cum Saccharo, vt vocant, confectiõnem
 aspergunt puluerem Diacrydij recte correctũ, & rursus mo-
 re vsitato Saccharo obducunt.

Coris Matthioli. In Liguria ad Cararam oppidum prouenit foliis Thymi vulgaris largioribus & tenuioribus, Hyperico alias non abfimilis quo ad flores. Estq; odorata herba.

Coris Monspeliensium, ex femine prodijt & durauit in fictili per hyemem, herbula elegans à Clusio in Hispanicis depicta.

Cornus, vbiq; nota arbor. Cuius fructus (inquit Hermolaus in corollario suo) syluestres dulciores sunt quam vrbanis. Quod ita se habere comperi & plerunq; etiam maiores esse. Syluestris fruticat tantummodo, sed cultura in arborem pulcram redigitur. Sponte in Thuringia locis decliuibus & syluosis montium prouenit, vbi parant ex baccis electuariū dysentericis conuenientissimū, quibus etiam vtiliter in cibo dantur. Scribunt arborem è femine lapilli quem cōtinet fructus, crescere, non surgere è surculo vt alias arbores. Ego vero vtroq; modo prouenire obseruauit. Semen ossum tota hyeme latet sub tellure antequam prodeat.

Corona imperialis, Tusci Turcarum. De quo vide Clusium & Lobelium & cæteros.

Coronopus satiuus, Herba stella Italis, Cornu Cerui Gallis. In acetarijs vtuntur. *Hirschhorn Salat*.

Marinus, Halæ Saxonū spontaneus ad falsos lacus. Aliquantisper in hortis durat, sensim tamen extabescente radice tandem euanescit.

Repens Ruellij, qui etiā circa Lipsiam in Misnia sua sponte prouenit.

Cortusa Matthioli, nomen accepit à suo inuentore Nobili Patavino Iacobo Antonio Cortusio, tota odorata, vt ipse refert, loci natalis fortè beneficio, nam apud nos præter florem nihil vel parum olet. In valle Stagna dicta agri Vicentini ipsemet olim reperi. Sed non tantum ibi crescit, cum Clusius quoq; in Pannonicis obseruatio. eam exhibeat. Inde oleum paratur ad vulnera admirandum. Ad Caryophyllatas refert Lobelius & alij.

Cory-

Corydalis Galeni, vt fert coniectura, nam nullam descriptionem addidit autor, sed adhuc in Græcia vocatur similis planta *κορυδαλίον*. Alio nomine Split & herba Sclauonica nuncupatur. Nascitur enim copiose in Illyria, Item in Hetruria & circa Narbonam, & vt alij volunt, quoq; circa Lucarnam. Chelidonium Capnon potius facit Historia stirpium Lugdunensis & Corydalidis nomē attribuit Fumariæ bulbosæ, siue Radici cauæ.

Costa, herba in Italia alibi Ingrassia di porci. Crescit in aggeribus foliis in terra prostratis pinguibus instar Hieracij: & quantum ex icone cognoscere possum, conuenit cum Hieracio latifolio Clusij. Singularis vsus in Phthisi, vnde cōseruam, Syrupum, puluerem ex illa exhibent in Misnia & alibi, Itemque fercula inde parantur. Aliam hoc nomine in suo de stirpibus opere proponit Cæsalspinus, nimirum quam Matthiolum Pseudocostum vocat.

Costus hortensis, secundum Cassianum Bassium, qui nomē Costi adhuc retinet in Græcia. Italish herba S. Mariæ, Menta Græca. Vtilis stomacho & cordi amica. In sylua Martia non procul à Lenskirch syluestrem eius speciem prouenire aiunt.

Costus spurius Matthioli. Panax Chironium quorundā, aliis Pharnaceum, aliis Ferula Sagapenifera.

Cotinus, Coccygria Plinii, *κοκκυνηλέια* Theophrasti secundum Clusium, frequēs in alpib. Tridentinis. Vtuntur tam foliis quam radice ad tingendas vestes. Solius huius arboris semē in papum abit. *hoc Salici, populo ulio similiter contigit*

Cotula fetida. Huius decoctum commēdatur in hydropicis plurimum. Sponte in puluinos irrepit.

Cotyledon, primum in autumno prodiit vere satum.

Crithmum, vulgo Creta vel Salsā marina, Fenocchio marino. Floret secundo anno.

Critimum secundum Matthioli forte, vide Cachry marinum. Semen enim Cachryos fere habet.

Critimum tertium Matthioli, è semine papposo nascitur sed difficulter.

Critimum quartum Matthioli, *Sichelkraut* à figura. Vbiq; apud nos in segetibus proueniens, an *æleovitis* illa Tralliani diuretica.

Crocum hortense, ex Austria aduectum, hyemis prodigiōsi superioris anni sæuitia prorsus abolitum. Dicitur & masculino sexu Crocus, vt Virg. in Battarum: *Corycio crocus editus aruo*.

Olim Corycius, Lydius è monte Tmolō, Sicanius è Sicilia commendabatur. Nunc vero Samnitius circa Aquilam, Gallicus, Hispanicus, nec minorē laudem meretur Austria-cus circa Viennam.

De huius cultura scripsit pœma quidam Iustulus Spoletanus, Romæ editum.

Crocus & Melilotus dum virent, quoniã humidiora sunt, minus olent quam arida. Hic adeo est thoracis affectibus amicus vt sint qui ad Θ s. atq; etiam vnũ cum dimidio mosci grano & vino optimo calido propinando asthmaticos curauerint. Ad respirationem ex nimio frigore prohibitam eodem modo plurimum conducit. Huius extractum rite præparatum in minima copia datum per os, difficilem partum promouet corroborando imprimis vires grauidæ & foetus.

Crocus Autumnalis syluestris.

Crocus montanus Theophrasti.

Crocus vernus, flore vario, purpureo & aureo. A Clusio habui ex Pannonia. Inuenitur quoq; in Allobrogum montibus niuosis, terra nigra & pingui.

Cruciata, Asperula aurea Gallio cõgener. Dodonæus post Asperulam collocat. Vulneraria planta, imprimis herniosis utilis.

Pota thoraci, ventriculo, venis mesaraicis & viscerib. obstructis

Etis prodest, excrementa pituitosa foras pellit, ideo appetitum iuuat. Sponte mauult quam coacta crescere.

Cucumis syluestris, siue *Asininus*. Crescit copiose in Italia ad mœnia vrbs Bononiensis. Huius radices cum melle ad formam linimenti redactæ cicatricibus plurimum medentur. Vtiles quoq; sunt in doloribus capitis illi contusæ impositæ.

Cucurbita variæ, longæ, latæ & stellatæ siue sessiles pulchræ. Indicæ siue *Zuchæ*.

De Cucurbitis Indicis spacio 25. dierum à saturo maturis scribunt Historiographi noui rerum Indicarum quarum meminit *Quiqueranus Gallus* in libro de laudibus Prouinciæ.

Cupressus arbor ex semine prouenit, sed per hyemem & frigora in fictili diligenter custodienda.

Cyanus maior, flore cæruleo, purpureo intus umbilico, qui & albo quandoq; flore reperitur.

Cyanus minor, flore cæruleo, purpureo, candido & rubro, & ex his coloribus misto. Interdum flore pleno reperitur. Utuntur huius floris decocto aliqui in palpitatione cordis. In Saxonia eius manipulum in cereuisia cum butyro coquunt & exhibent in Ictero & Ischuria.

Cum aqua florum destillata extrahitur succus ex Cancro uiuo contuso & eo gingiuarum puerorum in dentitione illinuntur. Puluis florum vna cum capitibus puluerifatis, exiccatis prius, erisypelati vtiliter inspergitur.

Cyclaninus vernus, à *D. Clusio* primum communicatus, altero rarior & odorator. Item æstius vulgaris ex quo folio hederaceo quidam habetur. Sphæritis Aëtij secundum Bononiensium sententiam in suo antidotario. In partu accelerando efficax, quod & *Diosc.* notauit.

Cydonia malus, cuius fructus sunt varii generis. De usu Medico ligni Cydonij scripsit peculiarē libellum doctiss. Medicus Ingolstadiensis D. Cyriacus Lucius.

Cymbalaria, Patauī potiss. frequens in murorum maceris: ex surculis decerptis statim se propagans.

Cyminum satium. Vide Plutarchi eruditissimā explicationem in Symposiacis prouerbii istius: Amici ad salem & cyminum vsque.

Cyminum syluestre globosum & alterum Matthioli, quod Clusio potius est Hypecōon.

Cynocrambe, siue Mercurialis mas & foemina.

Cynoglossum, paruum cinereum Creticum dictum, Itemque Italicum. Brassauola de Med. purg. ait copiose nasci in Padana Insula ad D. Georgii pontem prope Ferrariam, gaudereque locis arenosis. Alium mouet in aqua decoctum cum oleo & sale. Radices Cynoglossi cum farina aqua subacta obducantur & in cinere calido seorsim frignantur, deinde ablata farina instar suppositorii adhibeantur in dolorib. interiorum mariscarum.

Cyperus longus. Ingens eius copia in vallibus Pedemontii reperitur. Nisi singulis tribus annis transplantetur in horto, non perdurat.

Cyperus rotundus, cuius species est nigras durasque & inodoras radices habens, qui fert facilius nostrum aërem quam odoratus.

Cyperus dulcis, Thrafi siue Dulcichinum. Fumanellus in Regione senum existimat esse Granum azelen apud Arabes, & conferre ad *Aspidistra*. Alii Cremorem illius commendant ad vitia pulmonum. Radices ante hyemem è terra eximantur, alioquin putrescunt & rursum primo vere aqua maceratæ in illam recondantur.

Cytisus Galeni, adhuc in Surrentino tractu frequens, vnde habui primum opera D. Maranthæ. Ex surculis terræ mandatis celerime prouenit, sed hyemis apud nos impatiens.

Cytisus Tragi, Lagopi species, olim Pes Milui officinis.

Cytisus supinus prope Lausannam frequens suffrutex.

Cytisus Columellæ in maritimis crescens. Glauca à quibusdā dicta, herba candicans, hirsuta tota, astrictorio gustu: foliis quinis, ex quibus tria sicut in trifolio figura & situ se habent: alia vero duo cauli propiora sibi inuicem opponuntur vt in Pseudomeliloto quorundam, quam os Gæle Taubenkröpfle vocamus, quibus & flores figura similes, quæ & leguminum est, & similiter in corymbis colore differūt. Duo enim inferiora florū folia inuicē opposita (inter quæ recuruus ceu auis alicuius vnguis latet & in eo siliquæ futuræ rudimentū) colore albo sunt, superius autē foliū singulare maius ex albo purpurascit. Coliculi ab vna radice plures circiter XV. assurgunt, teretes, pilosi, quorum alij breuiores, longissimi vero cubitales penè sunt. Folia mollia in molles mucrones desinunt, quina vt dixi, per interualla, alternante per caulem situ. E semine prouenit, & plerunq; tertio demum anno floret, Iulij principio. In Germania sponte natā hactenus non obseruaui, nec nasci puto, cum adeo ægre ferat nostras hyemes. Ramuli ex ea decerpti ac terræ mandati annum integrum vixerunt ac virorē cōseruarunt sine radice. Huic cognatum esse puto Dorycniō Monspelij existimatū, sed lignosius, minoribus folijs. Sponte gignitur circa Pisam & in Samnitibus itemq; in Bononiensi agro.

Cytisus niger siue maior Pseudocytisus Cordi forsitan. In montibus Bauariæ inferioris frequens præsertim circa Ratisbonā. Hanc satis elegantem plantam tota æstate florentem in topiarijs hortensibus primum habui à Nobiliss. viro & rei herbariæ studiosissimo Domino Paulo à Lobelsingen, Domino in Ram.

DA M A S O N I V M nothum Dodonæi de Floribus Calceolus Mariæ. Heluetij, in quorum montibus cubitum æquat, nominât *Aucken Ballen*. Helleborina punicea seu ferruginea Dalechampij. Crescit passim versus montana loca circa hanc urbem & in Franconia. In Bauaria vero & Heluetia flore duplo maiore. Asserunt quoq; interdū reperiri flore albo. Gesnerus putat non male conuenire cūm Cosmosandalo Panfanæ. Dicitur vulneraria esse & vulnera recentia curare.

Daucus Creticus verus. Nō facile apud nos seruatur. Crescit quoque in Italia in montibus Vicentinis & Baldo ac monte Generoso prope Comum.

Dauco Vulgari congener Sefelios Peleponnensis nomine ex Italia missa, perquam aromatico semine, folijs pulcre virentibus, nitidissimis.

Dens caninus siue Dentali: alij ad Hermodactylum referunt. In Styriæ passim montanis reperitur, sed etiam ex Italia habetur Pūniceo flore. Rariorem quoque alo, qui candidum fert. Utuntur in Epilepsia radicibus.

Dentaria bulbifera heptaphyllos & alia pentaphyllos.

Dentaria maior Matth. Squammaria siue Squammata ob radicem similē squammis. Vnde Saxones *Schupwurk*. Apud nos *Blumentraut* / *Fraischamtraut*. Crescit passim in syluis magis vdis potissimū ad Betulas. Floret in Aprili & Maio sine folijs, deinde plane arefcit. Eius aquæ destillatæ vsus apud nos creberrimus in fluxionibus varijs, epilepsia & similibus affectib. Horto nunquam voluit assuescere quamuis sæpe in eum transtulerim.

Dictamnus Creticus. Ex semine aliquoties nobis creuit & florem produxit copiosum. Nisi vero pangantur plantæ, raro, etiam diligenter asseruatæ per hyemem durant. Satius igitur est vt
surgulis

furculis propagetur, qui in alterum annum florem produ-
cunt. Huius suffitus foetum mortuum extrahit. Plutarchus
in Gryllo: Quis Capris Cretenſibus præcepit vt ſagittis iſtæ
dictamnium quærant quo comesto culspides extrahunt.

Pseudodictamnus Matthioli, ad me Florentia miſſus, nihil habet
cum priore commune, quemadmodum Anguillara huic de-
ſcriptioni cõuenire negat. Hodie vocãt in Græcia *καλίκιμοιθία*.

Dictamnus albus, Fraxinella vulgo, Tragium Penæ, Peonia maſ-
cula Tragi. Plurimum inſeſtatur à formicis, ſed calce aſperſa
abiguntur, quod in alijs quoq; plantis eſt obſeruandũ. Quic-
quid verò apud veteres ſit, cõſtat ſemen eius vt iliter admodũ
exhiberi epilepticis, ſicuti quoq; eius conſeruam. Aqua illius
vtuntur intra corpus cõtra peſtem. Veneti ad oculos inflam-
matis. Romæ quoq; circumfertur ad faciem albam reddend-
dam. Oleum ex floribus opt. in doloribus articulorum iſtis
inunctum. Radicis decoctum ad venenatas beſtiolas è cor-
pore abigendas eſſe effiçax experientia teſtatur.

Digitalis flore albo, purpureo & luteo, item ex diluto purpura-
ſcente. Coſtæus nominat Verbaſcũ digitalem. Alba & lutea
paſſim in Germania creſcit, purpurea in Rhætis prope Curiã.
Folia decocta leniendi aluũ vim obtinent. Bononiæ vocatur
Aralda & putatur eſſe vulneraria, vnde prouerbium Italicum:
Aralda, tutte piage ſalda. *omnium ſc. vulubum & ſc. vnum*

Dorea herba vtraque maior & minor, communicata à C. L. V. D.
Ioã: Aicholtzio Medico Vienneniſi. Videtur ad conſolidã au-
ream accedere. Lobelio ſubijciente videndum an ad Panax
Chironium Theophr. & Pharnaceum Plinij ſit referenda.

Doronicum minus ac vulgatius & alterũ Auſtriacũ à D. Cluſ. de-
ſcriptum latifoliũ. *Gemſenwurk* / q̄a radice Capræ ſylueſtres
admodũ delectantur, quã (referentib. venatorib. qui & ipſi ea
radice vtũtur intra corp⁹ cõtra vertiginẽ & in comitatu Tyro-
lenſi nominãt ab hoc effectu *Schwindelwurk*) copioſe ingur-
gitant,

gitant, & diu ita famem tolerant. Vnde circa Nouembrem vbi capiuntur in ventriculo eorum reperitur pila siue globus ex eiusmodi radicibus & aliis plantis alpinis quam vulgo vocant *Gemsenfugel*/quales multas vidi & aliquot habeo: suntque odoratæ, quibus vtuntur similiter contra vertiginem, Disputatur à multis an sit Doronicum venenatum, quod de nostro certe nequit affirmari, de qua realias copiosius disse-remus. Bononienses in suo antidotario admittunt Doronicum vsitatum, aut pro illo Caryophyllorum dimidium vel Galangam aut Zedoariæ par pondus substituunt.

Dorycnium Monspeliensium à Clusio in Hispanicis accurate pictū. Quod ipsum vel similimum saltem strigosius in campis asperis & lapidosis circa Fruxingam Bauariæ inueni. Longe aliud Aloysius in Samnitibus reperit vt est videre in suis opinionibus Italice impressis.

Dracunculus maior, Matthiolo minor (de maiore enim ipsius est magna dubitatio) Dracontion, serpentaria. Crescit quidem apud nos, sed ægre fert hyemem frigidorem: ac raro florem ac semen profert.

Dracunculus aquaticus Plinij, In hortis nisi irriguis non viuuit.

Draco hortensis. Tarchon Auicennæ. In Acetariis expetitur & se propagat ex germinibus.

Dryopteris Hortum non amat, è vicino monte S. Mauritij translata. Filix elegantissima à Trago perquam belle depicta.

E.

ECHION *Matthioli* flore albo.

Echion Fuchsi spontanea planta, cultis nasci gaudens.

Elaphoboscus Plinij, missus Florentijs.

Elatine Matthioli, longe glabrior in horto & lætius virens red- ditur quam quæ sponte in aruis prouenit.

Elichrysum,

Elichrysum, alijs Heliochrysum Matthioli. Hispanis secundum Clusium Scoba hedionda, id est Scopa foetida. Apud nos cre-
scit & semine in alterum annum propagatur.

Italicum eiusdem Matthioli, Millefolium luteum.

Creticum, Stœchas Citrina altera odorata Lobelij, cuius
iconem accuratiorem dedimus in Matthioli editione.

Endiua hortensis, & Romana crispa imprimis elegans.

Enula campana, siue Helenium, copiose ex semine se propagat.

Vtilis herba ad vitia pulmonis, ad quod extractum ex florib.

& radicibus vtile.

Epimedium. Crescit in Italia in agro Vicentino, vbi vocant luna-
riam, & in Illyria producit florem & semen, quamuis Diosco-
rides non viderit, quod etiam illi de Dictamno accidit: Ser-
pit plurimum in horto, vnde necesse est vt proprijs quasi
cancellis includatur.

Erica maior & procerior Italica. Buchanan. in hist. Scot. lib. 1. me-
moriam prodidit, In insulis Scoticis Ebulis homines esse in-
cultos, qui lectum sibi parant ex filice vel Erica, radicibus de-
orsum, frondibus sursum versis, adeoque scite cociant, vt
mollitie cum pluma certet, salubritate longe superet. Erica
enim naturali siccandi vi prædita superfluos humores exhau-
rit, neruisq; eorum molestia liberatis suum vigorem restituit,
ita vt qui vesperi languidi & lassi decubuerint mane vegeti &
alacres resurgant.

Eruca maior, minor & tertia Anglica foliis latis. Similibus
Verbenacæ vulgo dictæ sed lætius virentibus: florib. minutis,
luteis & paruum relinquentibus post se semen in strictissimis
filiquis.

Eruum verum Sibæ Orobus.

Eryngium vulgare, passim in Franconia inter vineas & in via cre-
scens, apud nos raro admodum vel potius nunquam occur-
rens. Radices conditæ multiplicis sunt vsus & imprimis hy-

dropicis & aduersus nephriticos morbos vtilis, generationi etiam conferre certum est.

Eadem contusæ inq; forma Cataplasmatibus applicatæ circa vmbilicum in grauidis abortum metuentibus foetum euidenter retinēt, cum nihilominus decoctum eorum bibiturum partum adiuuet. Plutarchus in libello quod max. cum principibus sit disputandum philosopho, tradit: Eryngium si vna capella in os sumat, ipsam primum, mox totum gregem subsistere, donec accedens pastor eam eximat, tantam vim cealeritatis odorem eius habere. Eryngii radicem contactu occidisse Salamandram asserit Cardanus in suis comment: ad Aphor: Hippocratis.

Eryngium marinum in littore Veneto copiose nascens.

Eryngium totum caruleum, elegans planta: Sponte crescit in montibus Allobrogum, & imprimis in pratis circa Taurinum, vbi pumila quædam illius pulcerrima species sese offert.

Eryngium capite dispaci, nobile dictum à Gesnero, quod perit postquam semen tulit, sed ex semine statim terræ iniecto altero anno rursus prodiit.

Eryngium Pannonicum latifolium descriptum in obser. Pannonicis Clusii.

Eryngium Vegetij. Anguillara vult esse Scolymum Theophrasti, cuius etiam in 2. Operum & dierum Hesiodi fit mentio.

Erythrodanum siue Rubia tinctorum. Colitur copiose in Silesia & Selandia, atq; etiam in Belgio & alibi. In horto radicibus suis repentibus nimis est molestum. Decoctum huius radicis regii morbi colorem emendat. Aqua inde destillata optima ad vlcera oris, addito paucò alumine & melle rosaceo.

Euonymus Pannon: vterq; Clusii.

Eupatorium Auicennæ siue aquaticum (quod idem tamen volunt esse cum Græcorum, autores Bononiensis antidotarii) vulneraria planta est. Huius radices accedere ad vires radicū

Helle-

Hellebori albi in se ipso expertum esse D. Gesnerus perhibet. *Eupragia* flore luteo à Lobelio descripta quæ reperitur in montibus Austriae & quoq; in Franconia à me inuenta est. Ad galiginem oculorum commendatur, non tamen quamuis, sed tantum in frigido affectu. Calefacit enim & siccat, Quare nõ conuenit vinum Arnoldi de villa noua, sed potius officit, vbi est Spirituum inopia.

F.

F A B A rubra, alba, maior & minor, itē syluestris alijs Aracus. *Ferula* quam quatuor cubitorum vidi Monaci, vnde habui, in horto illustrissimi principis. Crescit etiam ad promontoriũ Misenu & in tota Apulia vberime, in qua propter defectum lignorum eam potiss. ad instruendos focos vsarpant. Martialis vocat ferulas tristes scepra pædagogorũ. Nam ea manus discipulorum olim cædebant magistris.

Ferulago, *Ναεθίνιον* Theophr.

Ficus, tam magnos quam paruos fructus proferens: item albos quo ad interiorē pulpam, quas habui ex horto illustris. principis Vuilhelmi Landgrauij Hassiæ &c. Ad annos 60. & vltèrius perdurat, quæ in senectute, vt testatur Plinius, quoque lacrymam destillat gummi instar. Annosa arbor apud nos quoque, si à frigoris iniuria muniatur, vnde hic quædam præcipua familia eiusmodi arborem adhuc frugiferam alit in annum octogesimum. Ficum Mori germina per insitionem excepisse scribit Plutarchus in Symposiacis: atq; ibidem ait fulmine non tangi, vbi quoq; explicat vt arbor amarissima fructum proferat dulcissimum. Nam vt iecur bile in vnũ locum secreta fit dulcissimum, ita Ficus dum in fructum suũ dulcedinem & pinguedinem omnem demittit, ipse expers fit dulcedinis.

Ex femine Ficus nihil producitur. Fructum hunc hystericis vteroque esse vtilem admodum nouerat Hipp. quare in lib. de Morb. Mul. ad omnes eius affectiones vsurpat exterius, siue vterum vlcus erodat siue non.

Ficus ruminalis dicta est, sub qua expositi & enutriti fuerunt Romulus & Remus, quæ adhuc in antiquis nummis argenteis expressa videtur.

Filipendula, Vrinæ suppressæ atque eius stillicidio non parū succurrit, quare Oenanthes loco esse poterit, quāuis nō omnes notæ illi assint.

Filicula saxatilis, parua admodum & elegans, alioquin vulgari Filici masculæ similis, ex vetustis columnis Miltenburgen sibus in hortum translata.

Filix latifolia Cordi, siue florida, Osmunda. Reperitur in Misniæ locis palustribus passim.

Flammula recta. Nam repens eadem est cum Clematite alba, cuius supra memini, quæ sæuiore hycemes non sustinet.

Flos Indicus maior & minor, vterque flore pleno & simplici. Tagetes siue Africanus flos. In Africa, vnde primū allatus, ex Carthaginis ruinis tempore Caroli V. sponte prouenit. Hic nullo modo intra corpus dandus, habet enim aliquid venenati. An Lycopersicum Galeni sit, Dodonæus examinandū proponit.

Flos Solis, maior, minor & ramosus. Planta maxima, Gigantem ob magnitudinem vocant Lusitani. Chrysanthemum Peruvianum. Nostri hortis iam familiaris planta. In Italia 24. flores in vno caule producere solet, plures in Hispania, nobis decem protulit. A Nicolao Rasio Chirurgo Regio Gallicæ p. m. viro humanissimo, & rerum simplicium peritissimo, semen missum, quod album florem produceret, sed non creuit. Semen purgandi vim habere instar Cartami quidam mihi retulit, quod tamen in me ipso periculum faciens non potui

potuideprehendere. Adeo autē est huius ferax, vt aliquando ex vno flore abstulerimus duo millia trecenta & sexaginta duo semina matura. Pediculi foliorum vt asparagi comeduntur. Caulis fractus facillime callo obducitur: vnde vulnerariam esse conijciunt & ad fracturas conuenientem. Sed hoc signum non sufficit, nam & in maluæ caule idem contingit. Inesse tamen vulnera glutinandi facultatem non negarim. Gummi profluit ex vulnerata planta, pellucidum, rubrum, odorum. Aparent etiam in floribus aliquid resinofum plane terebinthinam substantia & odore referens.

Flos folis Matth. Helianthemum Plinij, alijs Panax Chironium, quamuis radix sit expers odoris & saporis. Reperitur quoq; interdum flore albo. Chamæcisti species, folio latiore quam vulgo nascentis, ex Italia missa, sed eandem postea circa Bapebergam inueni.

Fœniculum maius siue dulce Italicum. Quibusdam verum putatur esse Fœniculum, sicuti nostrum vulgare, Hippomarathrum. Radices in arena per hyemem feruantur.

Fœnum græcum, optimū ophthalmicum. Lauatur aqua fontana decies & eius postea decocto spongia imbuta fouentur oculi dolentes.

Fœnum græcum syluestre Lobelij.

Fraga, omnis generis rubra & alba & inter hæc coloris medij. Semen terræ autumno commissum prouenit. Succus illorū expressus ad multa utilis, visui imprimis & retentæ vrinæ: ac longo tempore asseruatur, viresque vetustate acquirit. Decoctum ex herba & radice diutius vsurpatum cum passulis, ictericis prodest. Stillatitia aqua manantem sanguinem sistit.

Fraxinus m. 15. Floret copiose nigris racemis siue glomulis, sed non fert fructū. Eius cortex interior, (vt Cæsalpinus refert) aquam in qua maduerit, cæruleam reddit, quam apponunt

gallinis cum morbis diuexantur. Ex hoc genere, inquit idem, forte est lignum in noua Hispania repertum, cuius ramenta in aqua post horæ dimidium cæruleum elegantissimum reddunt, cum ipsa candida sint.

In annotat. De m. f. au. libr. d. 2. simp. b. cap. 8.
De Manna quæ in Fraxino & aliis nonnullis arborib. colligitur, videndus Costæus, Altomarus & Quiqueranus. Non autem inutiliter monet Cordus, adulteratâ & minime probâ esse Mannam, quæ grumis suis foliorum Senæ partes aliquas complectitur, cum nulla ad nos ex Arabia & Aegypto Manna afferatur, quemadmodum Sena.

Fritillaria planta speciosa & rara, *Lilionarciscus* purpureus variegatus Lobelii. *Meleagridem* ob similitudinem cum plumis auis eiusdem nominis potius vocandam censet Dodonæus. Floret statim primo vere & etiam acriores hyemes ferre potest. Nicolaus Rassi, cuius antea fecimus mentionem, primus mihi communicauit ac scripsit circa Aurelias in Gallia forte fortuna fuisse repertam. Aiunt inueniri quoque flore pleno, sed rarius. *Narcissus Caparonius* quoque dicitur ab inuentore.

Fumus terra siue *Fumaria* vulgaris. Puluere huius plantæ sæpius exhibitò à *Melancholia* se quendam liberauisse affirmat *Brafauola*.

Fumus terra siue *Fumaria tenuifolia*, Hispanica, elegantissime variegato ex rubro albo viridi & luteo coloribus flosculo, quæ ex semine plurimum se propagat. Minus est amara quàm reliquæ fumarix. Pictura est apud *Clusium* & *Lobelium*. Habemus & alteram adhuc teneriorem, Syriacam cuius semen *D. Paludanus* ex Aegypto rediens nobis communicauit, vt omnia sua, per liberaliter: qui dicebat incolis *Seltreis* dici. Prouenit etiam ex vetustissimo semine, nec simul omnia grana nascuntur, quæ simul & fere eodem momento terræ mandantur, sed alia sequente anno. Cuius rei periculum feceris, si longum

longum fulcum duxeris & semina inieceris, mox enata euulferis. Nascentur enim eadē linea, qua illo, quo seueris anno, etiam altero & nonnunquam etiam tertio, quod in nonnullis etiam alijs plantis obseruau.

G.

GALEGA siue Ruta capraria. Frequens vbique in aggeribus viarum per Italiam. Editur in acetariis & in iure carniū quoque coquitur.

Alii succum exprimunt & mane ebibunt contra pestem, venena & morsus venenatorum animalium. Adhæc instar cataplasmatiss contusam imponunt. Succus & semen vermes necat. Decoctum in aceto paratum cū Theriaca & Tormentilla ac Cardo benedicto, teste Ingrassia, plurimum valet in peste & febribus malignis cum petechiis. Prouocat enim valde sudorem. Nonnulli succi vncias quinque vel Sex calide in peste propinant. Hac herba saginantur Gallinæ, & pariunt inde plura oua.

Galeopsis, flore luteo, folio longo, rectis caulibus, quam quidam Vrticam labeonem vocant. Ambrosius Paræus Chirurgus Regius exercitatissimus in Gallia Galeopsis cuiuscunque generis succum hæmorrhoidibus impositum tradit tumentes aperire & sanguinem congestum educere. Eodem remedio, ait, thymum circa Sedem curamus.

Gallium flore albo & luteo inter gramina prouenit, & ingruentem tempestatē suauissimo odore prænūciat. Suauius etiam olet apparenste Iride.

Gallitricum siue Sclarea cum Alektorolopho Plinij hoc habet commune, quod semen oculis inditum, sordibus purgatis sponte excidat & visum clarificet. Excellentiss. D. Crato, præceptor olim meus omni laude & memoria perpetua digniss. inter

inter alia sua ^{in uogis a} commendabat in suffocationibus vteri & similibus affectibus vnguentum ex Sclarea cum butyro coctum, cui adijcitur aliquid gummi istius exotici Takamahacæ, quod etiam tum umbilico imponendum.

Gelsiminum siue lasminum, Zambach Arabum, flore albo & luteo. Est & tertium Catalonicum siue Hispanicum dictum, cuius flos duplo maior est priore & multo odoratior. Inferitur autem facile in vulgare, sicut hoc in sui generis plantam & in Rosam. Album nunquam mihi semen tulit, sed luteum sæpius, baccas nimirum nigricantes cæruleo liquore refertas. Ipsemet obseruauit cum I. Cæsare Scaligero, furculos lasmini terræ impactos florem produxisse & perdurasse in alterum annum sine radice.

*in libr. i
Theop. &
Causid
q. plantar.*

Gelsiminum siue lasminum Indicum, sub quo nomine cum primū fuerit ex Indijs aliis communicatum, semper postea hoc nomen retinuit, quamuis sit planta sui generis, & pauca habeat cum Gelsiminis communia. Magis proprie flos Mexicanus à loco natali, Cæsalpinus existimat esse Mandragoram Theophrasti. Eius radix vel negligentius in hyeme asseruata, tam intra quā extra terrā, modo non frigore lædatur, altero anno pulcre repullulat. Germinib. quoq; transplantatur. Hispani vocant florem miraculosum, quod tot coloribus sit præditus ac tantum duret ad meridiem vsque. Hinc ^{θαυμάριον} quidam, ex Hispanico Marabillas. Habemus enim rubrum, luteū, album & postea infinitas ex hisce coloribus in vno flore varietates. Radicem huius discutere valide tumores frigidos Historia stirpium Lugdunensis annotat. Caustica est tota planta. Diligentissime describitur à Clusio in Pannonicis.

Genistella, Genista pumila siue Chamægenista Clusij.

Genista sagittalis Pannonica.

Genista spinosa, Crebro in syluis Sueuiæ proueniens. Libentius

ex semine, autumnno terræ iniecto prouenit, quam si planta ipsamet vel suæ telluri hærens transferatur.

Genista transalpina, siue Hispanica arborescens, cuius flores ante exortum solis sunt odorati, postea vero minuitur odor donec meridie penitus euanescat. In multos annos durat si hyeme recondatur in cellam.

Vulgaris genistæ lixiuium rite paratum instar clareti Hydropticis est efficax. Succus eius oleo omphacino vel Sinapino exceptus tutiss. est remedium contra pediculos.

Gentiana maior flore luteo, *Bitterwurß* in Alpibus dicitur. In horto quidem manet & mihi floruit, sed ægre vltra triennium. Ex semine nunquam vidi prouenire. Euporiston medicamentum in febribus, quod etiam testatur doctissimus Horatius Augerius in suis epistolis. Simlerus in descriptione Alpium, refert pastores vti gentianis ad vbera vaccarum si à muribus araneis aut alijs bestijs venenatis lædantur.

Gentiana maior flore purpureo, ex montanis in hortum translata durat quidem sed ægre & florem negat proferre, quocunq; modo colatur, fitq; deterior potius hoc beneficio.

Gentiana media siue *Cruciata*, quæ libentius assuescit horto.

Gentianella pratensis Bauarica minutissima autumnno florens.

Gentianellas multas elegantissimas vndiq; conquisiui, sed nullo ingenio cogi potuerūt, vt soli natalis obliuiscerentur & hortum suo decore ornarent.

Geranium. Huius admodum multæ sunt differentiæ, nos eas breuiter enumerabimus, quas hucusque in horto aluimus, à notioribus incipientes.

Supinum paruum, vbique vulgare, Gruinalis Dodonæi: maius vero huius generis non ita passim obuiam vel notum folijs initio rotundis prodit, quæ sequuntur alia althæam referentia, sed mox in plures diuisuras finduntur vt paruum

vulgatius, attamen differunt, quod minus ordinatim disposita spectentur.

Robertianum, ab aliis Sanguinaria dicta, quod ad sanguinem sistendum inter omnia præstet. Duplicem obseruarunt pastores; Quæ omnino viridis est, foeminam cognominant, sed rubentem præferunt, aquæ incoquentes & potui dantes pecori armentisue cruenta mingentibus.

Maluaceum siue Balsaminum, Pes columbinus, potionibus ad interna vulnera reliquis præfertur. Ruellius vult esse secundum Diosc. cuius tamen ille vsus in medicina nullum esse dicit.

Althæodes, foliis incanis, mollibus, apud Matthiolū VI. vel vltimum in ordine, imprimis elegans.

Batrachiodes, quod etiam duplex est, floribus cæruleis, idque grandius & rubris, minus.

Hæmatodes, sponte in multis locis nascitur Germaniæ. In autumno tota planta rubra est.

Macrorhizon, Gallis Banatica, grauissimi odoris, præsertim radix. Batrachiodes alterum Lobelij, Statice quorundam, quæ septem floribus roseis, ventrem sistens à Plinio describitur, sed numerus ille definitus hic locum non habet.

Muscatum, siue acus muscata, musci odorem referens, præsertim matutino & vespertino tempore. Ad yrinas ciendas vtile.

Saxatile, in locis saxosis crescens ad riuorum aspergines in Hercyniæ saltibus, à nemine, vt puto, descripta vel depicta herbula, vnde eius iconem inferius exhibuimus. Hygrosopelon Thalij in sylua eius Hercynia.

Tuberosum maius, primum transmissum à Clusio, planta admodum viuax & copiose se propagans. Hoc primum est
Diosco-

Dioscoridis. In Samnitibus (vulgo Abbruzzo vocant) frequens, itemq; in Dalmatia prope Zaram.

Est aliud minimum, in murorum rimis nascens folio, flosculo & tota facie vulgaris maluacei Balsamini vel Pedis Columbini, attamen multo minus: radice auellanæ magnitudine, rotunda, tuberosa, nullis fibris, sed veluti acetabulis aut osculis ex parietibus alimentum hauriens. In hortum translatum, vt obseruarem, an mutaretur forsitan, penitus contabit.

Geranium Creticum, longissimis rostris à Lobelio descriptum.

Geranium potum calculos renum & vesicæ mirabiliter frangere Empirici affirmant.

Giugidium, vt D. Rauuolfius appellat in suo itinerario, Syriaca planta.

Gladiolus peregrinus, rubro & incarnato flore. Magna frigora difficulter fert, alioquin in horto multis bulbulis sese multiplicat.

Gladiolus nostras, sponte nascitur humente solo, in pratis ad stagna, radice duplici. Vulgus ad extrahenda infixam vtitur superiore, quod à Dioscoride quoque illi ascribitur: Vim autem repellendi inferiori tribuit. Alij *Blutwurk* appellant, sanguinem sistere perhibentes. Dioscorides in Euporistis ait superiorem vrinas ciere. Aetius Gladiolum vna cum radice exiccatum contusum & cribratum cum granis Piperis bibendum præbet diuturno colico dolori medicaturus. Folium medium diuisum & in similitudinem coronæ in se connexum, ac pro torque circa collum habitum tonfillas sedare Marcellus Empiricus affirmat.

Glaux, paruula herba, ex falso lacu prope Islebiam missa à CL. V. D. Brunnero. Dodonæus & Lobelius pingunt.

Glaux alia, à foliorum glauco colore sic dicta, cum alioqui non multum discrepet à Diosc. descriptione, præterquam quod

non ad mare nasci obseruarim. Flosculis purpureis prædita est, folijs lentis, cauliculis supinis per terram sparsis. Ex sabulosis locis circa hanc urbem in hortum translata.

Glastum, siue *Isatis syluestris*, frequens passim in Thuringia potissimum circa Ihenam.

Glastum satiuum siue *Isatis*, ex qua Thuringi non exiguas opes colligunt. De eius cultura & præparatione accuratū scriptum edidit Henricus Grolachius Gothanus.

Glycyrrhiza Dioscoridis, pillulas instar Platani producens. Nostra tamen multo est dulcior & succulentior. Hanc quoque eundo versus Thraciam Constantinopoli in vijs passim crescere Anguillara refert.

Glycyrrhiza nostras quam copiose Bapenbergenses colunt & inde quæstum faciunt. De cuius cultura iam dudum commentariolum proprium tanq; de planta populari, meditor.

Goropius in suis Becceselanis hanc neque Theophr: nec Diosc: notam fuisse existimat, sed tantum priorem. Alii tamē existimant radicem esse Scythicam apud veteres, & refert Generosus & multarum rerum experientia insignis vir D. Augerius à Busbeck &c. in suo itineralio Byzantino, se in quadam syluula ad Halys fl. ripam copiosiss. hanc quoque sua sponte nascentem reperisse.

Radix *Glycyrrhizæ* & flores *Tiliæ* in vino albo coquantur & eo calide dentes in eorum dolore eluuntur.

Glycyrrhiza syluestris. Fœnogræcum syluestre Tragi. Et alia priori non dissimilis prope Vuittembergam in monte Apollinis vulgo *Pollersberg* & altero S. Petri non longe à Salinis Saxonis proueniens.

Gnaphalium marinum, planta tota albicans exceptis floribus subluteis. Reperi plurimū ad littora maris in agro Neapolitano.

Gossypium, ex semine prodit & floret, sed fructum ferre per æstatis fugacitatem hisce regionibus non consuevit.

Gramen pictum siue striatū, Mannæ vulgo dictum. Itemque perenne, miliaceū, in syluis non procul ab vrbe nostra ad montem S. Mauricii frequens.

Cyperoides in hortum translatum durat quidem & propagatur sed non floret.

Gramen tuberosum siue nodosum Lobelij vbiq; sese offerens in saltibus Thuringiæ. Validius cæteris obstructions aperire & vrinam ciere afferunt.

Gramen marinum spicatum alterum Lobelij. Maius cuius pictura est apud eundem, ad lacus salios nascitur circa Halam Saxonix. Minus vero in pratis lætioribus & humectis circa Lipsiam, quod inter Calamagrosteos species Tragus depinxit.

Gramen equinum siue Hippagrostis Gesneri, *Nosgrass* circa Tigurum vulgo. Gramen albicans lanuginosum, molle, cubitos duos cū dimidio attingens: Semine lato, satis magno, vt hordei fere. Refert ille in pratis nasci sed parce. Habeo ex horto Nobilissimi & præstantiss. viri D. Georgij Riteselij &c. vbi spõte inter cætera gramina proueniebat.

Gratiola. Stanca Caballo Italis, quia equi ea planta gustata languescunt. Crescit alibi in locis palustribus & in hortis facile perit, nisi iisdem locis collocetur. Hic diligenter eam afferunt vetulæ medicastræ in suis hortis, sine discrimine cum vino vel alio liquore decoctam omnibus febricitantibus propinantes. *Weißaurin* vocant. Flore luteo reperi non procul à Genua ad riuulum quendam. Gesnerus nescio quam ob causam nominat *Sesamoides*. Huius vsus præcipuus in hydrope, potissimum illius extracti cum puluere cinamomi in catapotia redacti, itemq; in febribus tertianis & alijs diuturnis cum succo calamenti datur. *Gilbenech* nihil aliud est quàm semen huius plantæ, quod nomē adhuc apud Arabes retinet.

Guaiacana vulgo. Lotus Matthioli apud Theoph. Dalech. Diospyros Theoph. Faba Græca Gesneri. In horto durat & fructū

etiam fert nonnunquam. At per hyemem opt. munienda præ frigore, alioqui perit arbor, at radices repullulant.

H.

HABBURES elegans planta similis Plantagini strictifoliae, sed longe tenerior & sursum erigens acumina sua foliola in modum hastarum: capitulis Pſyllij, in quibus semen nitidum, ex albo rubellum, Pſyllij semini æquale magnitudine, sed colore & figura multo elegantius. Ex Oriente secum detulit D. Bernardus Paludanus.

Halicacabum vesicarium siue Alchakengi. Cuius succus urinam per triduum retentam mouit, teste Brassauola in examine simplicium.

Halicacabum siue Solanum Indicum. Primum à Domino Iosepho de Casabona Florentia mihi impartitum, planta antea, vt existimo, incognita, atq; ideo eius picturam addidimus in fine libri. Folijs Solani est, sed caulibus digito crassioribus, nodosis, angulosis, trium cubitorum altitudine: ramis multis, flore vulgaris halicacabi, magis vero in ambitu laciniato, quinquangulo tamen, purpureis staminibus in medio cum nigricantibus & cæruleis apicibus & circa fundum maculis quinis nigris vel purpurascens. Folliculis alterius quoque Halicacabi sed viridibus, etiam per maturitatem, aut quandoque qua parte solem spectant, obsoleto colore purpurascens. Acini sunt in medio grandes, qui plene maturi totam vesicæ capacitatem explent aut etiam ob magnitudinem rumpunt, in quatuor partes decussatim diuisi, vt extrinsecus apparent, cum tamen intus non animaduertantur illa intersepimenta, si dissecentur, & insipidi vt tota planta, sed vbi pediculo adhærent succo glutinoso Lycopersici siue Malorum aureorum odore, obliui sunt: qui an esui sint, nondum

com-

compertum. Planta est annua.

Halicacabum peregrinum siue Vesicaria peregrina. Isopyrum quorundam. Cor Indum, Pisum Cordatum. Inter Solana non recte collocatur. Dodonæus existimat conuenire cum grano Serapionis Abrong aut Abrugi dicto.

Halimus Matthioli.

Hedera helix. Plutarchus in Alexand. memoriæ prodit Babylo-
nicam regionem nō ferre hederam, rationemq; reddit, quod
nimis sit calida, cū hederam frigida loca amet. Ex Hedera quæ
conficiuntur pocula vinum non retinere Cornelius tradit. *lib. 1 cap. 30*
& 2 cap. 5.

Hedera terrestris siue Chamæcyssus, de qua supra pro qua com-
muniter vsurpatur, vulgo Grundreb/ ad calculum pellendum
non postrema. Veruntamen Hederam terrestrem Diosc. se
nondum cognoscere fatebatur Aloysius Anguillara. Ioannes
Lærius Burgundus in Historia nauig. in Brasiliam com-
memorat medicamenti genus quo post longam in diariam
diarhæa & stomachi solutione ipse & sui comites conflictati,
postquam vsi fuerunt, confestim sani euaserunt. Est autem
eiusmodi. Ius hederæ terrestris est accipiendum cum oryza
probe cocta, in ipsâ olla pannis veteribus restincta: quibus
igni admotis ouorum vitelli sunt permiscendi. Confecti-
onem illâ cochlearibus ad modum pultis ori, inquit, admo-
uebamus. Ac sane nos omnes morbo illo extinctos futuros
fuisse nisi medicamentū illud adhibitum fuisset, facile credo.

Hedysarum maius & minus, prætera Clypeatū Lobelii, & Scor-
piuron vti ratione seminis appellari non inepte queat: alijs
Onobrychis. Vide Clusium in Pannonicis. Securidaca lutea
circa Ariminum in Italia & in Apulia crebro sese offert, sicuti
quoque in Dalmatia.

Helenium, cuius magna proprietas ad hilaritatem & gaudium
excitandū, vt vult Rondoletius in suis libris de arte curandi:
quare

quare Sach: siue conferua ex illo etsi est paulū amara & aqua destillata non parum profunt. Laudant quoq; in calculo renum. Asthmaticis quoque pro lubitu parata est utilis. Vide supra, Enula campana.

Helleborus albus tam flore in viridi albescente, quam subpurpureo, vel atrorubente ex horto olim Ioach. Creichij pharmacopæi Torgensis. In Helueticis alpibus *Bermer* vocant. Hispani Balistariam herbam, cui occulta proprietate Malum Cydonium aduersatur. Illius enim mortiferi succi vis quo isti populi sagittas illinunt ad venationes solo Cydonij odore prorsus hebescit. Quod Costæus quoque & Matthiolus in epistolis annotarunt. Idem de Pharico tradunt veteres. Ut Scorpioni infestum Aconitum cuius ille veneno torpescit, ita amicum Veratrum album quo admoto reuiuiscit. Pulcra est admonitio *Perfii*, vitij & morbis in principio esse occurrendū, non vt vulgus facit, quando ad extremū est peruentū.

Satyræ 3.

*Helleborum frustra cum iam cutis agra tumebit,
Pescentes videas, venienti occurrite morbo.*

Hellebori vi Cirrhæi expugnati fuerunt vt tradit Pausanias in Phocicis. Solon enim eius radices quam plurimas in Plistū amnem conijciendas curauit: atque vbi satis infectam medicamento aquā intellexit, quem prius in urbem in fluentem auerterat, in pristinum alueum amnem reposuit. Cirrhæi cū auidius de aqua illa bibissent, alui perpetuo profluuio laborantes, deserere mœnium præsidium coacti sunt & Amphityonibus obsidentibus urbem tradere. En egregium stratagemata, rem gerere ope herbarum dum armorum non licet.

Helleborina Dodonæi, & aliorum. Huius genera aliquot à Clusio in Pannonicis enumerantur. Crescit quædam nō longe ab hac vrbe, foliis admodum similibus Helleboro albo, cubitali caule, flore albicante.

Helleborus niger syluestris vterq; tam qui dicitur *ἰννεάφυλλον*, quam alter

alter folio duriore & obscurius virente: & quidem huius postremi non prioris radices ob penuriam Styriaci vel Italici non male vsurpantur.

Helleborus niger flore albescente, cum aliqua diluta rubedine. Reperitur nō solum in Italia potissimum circa Larium lacum, sed in Styria & comitatu Tirolensi copiose. Florētini in suo Antidotario accuratiss. cōmendant eū qui crescit in Eremo de Camaldolo ppe monasteriū. Bellonius obseruauit reperi flore rubescente in mōte Olympo Græciæ & quidā amicus meus mihi retulit talem aliquādo sese inuenisse in Istria non procul ab vrbe Iustinopoli. Excellentiss. Iulius Alexandrinus non semel scribit se expertum esse q̄ tradidit Gal. 6 de simpl. Med. facult. hanc radicem vtilem esse fistulæ callosæ si illi immittatur.

Helleborastrum Gesneri, vide Buphthalmum Dodonæi.

Heliotropium maius. Herba Cancri vel Verrucaria Dodonæo. Commendat enim contra verrucas. Semel in hortum translata ex semine postea semper se renouat. Tornesol bobo Hispanis: apud quos simul cum maiori copiose crescit.

Heliotropium minus, Tornesole. Eius tincturā vilibus linteis exceptam ad nos sub eodem nomine mittunt Hispani. Sæpe à me satum semen in media æstate rursus exaruit, quod in Belgio quoque accidisse Clusius obseruauit. Crescit et in Italia, in agro Bononiensi prope villam Tresolzam, eundo versus Medesānum & in Samnitibus ad Ortonam & Francauillam. Herba Clytiæ vocatur, quod in hâc mutata fingatur à Poëtis, vnde hi versus:

Herba velut Clitia semper petit obuia solem,

Sic pia mens Christum quo prece spectet habet.

Helxine Cissampelos, apud Theoph. Orobanche, diuersa ab illa altera Diosc. Patauini vocant Broeggiam. Plinio est Scammonea tenuis: ac putatur aliquid cū vera Scammonea habere simile.

Helxine sine Parietaria, Herba muralis Plinio. Perdiciū, quia per-
dices eo delectantur. Vrceolaris Scribonio, nam absterge-
dis vrceis apta est. Contusa & cum aceto calide imposta opt. re-
medium in enterocele, vbi tumor excitat dolorem. Herbam
parietariam per iocum nominarūt Imperatorem Traianum
pppter inscriptiones & statuas plurimas vbiq; ab ipso positas.

Hemerocallis I. Matthioli. Bulbifera & sine bulbis cauli annatis.
Aliquādo reperitur flore pleno sed facile, vt mihi euenit, rur-
sus degenerat. Hemerocallis Diosc. secundū Anguillaram est
Cynorrhodū Plinij & Martagum liliaceū, forte Crinorrhod-
dum legendum, & eadem est cū Crinanthemo Hippocratis.

Hemerocallis Chalcedonica Lobelij. Planta elegantif. & rara. Liliū
rubrum Constantinopolitanum Clusij in obs. Pannon. Zu-
finiare Turcis, à quibus allata est. Venetijs sub nomine Maro-
cali ad nos missa.

Hemerocallis Valentina Clusii. Turcice Con Zambach: apud nos
nunquam voluit florem proferre.

Heptaphyllon Cordi.

Hermodactylus Matthioli. Lonchitis CL. V. Vlyssis Aldroandi
Bonon. Raro apud nos floret.

Herniaria, circa hanc urbem frequens mense Aug. in locis sabu-
losis. Aqua destillata opt. in calculo.

Hesperis nostras. Itemq; Pannonica à Clusio in obs. Pann. exhibi-
ta. Præterea Syriaca, quā alio nomine vocant Leucoion Sy-
riacum, Pannonicæ similis, sed crassior & minus procera, fi-
liquis rotundis & quasi geniculatis.

Hieracium Creticum, pro Endiuiā lutea missum. Vocamus autem
Creticum, quod eius semina postea inuenerimus in Epithy-
mo ex Creta missa, & à Gesnero similem plantā hoc nomine
delineatam depræhēderimus. Grandius est vulgari Hieracio
maiore Matthioli & teneriorib. foliis, initio Endiuiā repræ-
sentantib. sed postea aliquantū insectis instar ferme Sonchi.

Flore.

Flore luteo in grādi calice & semine papposo, curuo, aspero, vnguium modo. Amara est & annua tantum herba.

Hieracium latifolium, Matth. maius & minus, spontanea. Item latifolium Pannonicum, de quo supra in Costa herba.

Hieracium V. Pannonicum & VI. montanum circa Landeshutum Bauariæ.

Hieracium, foliis & facie Chondrilla Lobelij.

Hieracium alterum, grandius Lobelij, rectum & fruticosum.

Hippoglossum, siue Vuularia, siue Bislingua, siue Bonifacia. Quāuis Anguillara verum Hippoglossum secundum descriptionem Diosc. qui dicit Corymbos producere, existimabat adhuc nō adeo bene esse cognitum. Raro vltra annum vel alterum in horto vtpote nimis montana durat.

Holostium Salmanticum Clusii, floret primo anno, sed raro semen maturat, Frigoris impatiens est.

Holostium Lonigeri. Cauda muris, alibi in segetibus frequens.

Hordeum γυμνέριον, & alterum multis spicis in vno culmo.

Horminum satiuū, copiose in agro Senensi, sed copiosius crescit in Apulia, Illyria & insula Lesena atq; vniuersa Græcia.

Horminum syluestre, flore cæruleo, item albo, quod frequens in Sæucia in quibusdam pratis sese offert. Itemque rubro, & denique ferme absq; vllō flore per æstatem, Sed in hyeme paruo, cæruleo, lupuli odore, simile secundo, quod Clusius in Pannonicis depinxit.

Hoxocoquomasclit, sub quo barbaro vel Indico nomine fuit Florentiam & inde ad nos missa. Folia habet propemodum Fraxinellæ, vel potius eodē fere modo quo Cassia siliquosa prodit, nullo in costæ extremitate imparitatem faciente folio. Caules & ramuli & foliorū oræ rubent, flores flauī sunt, Cassiæ floribus similes. Hinc emergunt siliquæ oblongæ, cylindraceæ, exterius per maturitatem fuscæ, intus purpurascētes, fuscis granis distētæ. Radix nigro cortice obducitur, quo ab-

raſo flauelcit, & fibris plurimis conſtat, viuitque ſex tantum meſes, gelu impatientiſſima planta, & apricū Vulturnoq; expoſitum locum deſiderās, alioquin neq; floſculos explicat, nec ſpem frugis facit. Odor illi grauiffimus & plane abominandus, ſapor ſubdulcis nō ingratus cum aliqua aſtrictione, pene vti Chebulorum, minus tamen aſtringens: radicis vero amarus & Polypodij ſaporem repræſentans cū dulcedine aliqua, niſi quod nō ita filiceum quiddam ſapiat. Folia explicat oriente Sole, cadente remittit & in ſe cōtrahit vt peritura videatur, qui antea non obſeruarunt, & hoc quidem cum alijs quibuſdam leguminofis habet cōmune. Sed hoc imprimis notatu dignum, alarum cauis, qua parte caulem amplectitur latior coſtarum extremitas, in naſci verruculas paruas rúbentes, quæ intenſiſſimo æſtu exudant liquorem candidum, purum, pellucidū, vt minutas margaritas referret, ſi paulo maior ei⁹ copia emitteretur. Viſcoſus is eſt ac dulciſſimus, ideoque à muſcis auidiſſime expetitur. In eſſe huic plantæ vim quandam plane peculiarem, nemo negarit qui ſemel attentius paulo ipſam conſiderauerit.

Hyacinthus comofus, maior ſiue ſerotinus, & minor ſiue præcox. Creſcit in aruiſ paſſim in Italia. Anguillara bulbum proprie dictum eſſe volebat, & in Græcia adhuc vocatur *βέλβη*. Italice Ceba Bouina.

Hyacinthus comofus leucanthemos, è ſemine Italico natus.

Hyacinthus Belgicus, non ſcriptus Dodonæi.

Stellatus flore albo & cæruleo. In Ducatu Vuirtenbergenſi creber, vt Fuchſius quoque meminit, & Cordus Tubingæ in ſyluulis naſci ſcribit.

Botryoides odoratus, pruni odorem referens, maior & alter minor inodorus, cæruleo, incarnat⁹ & albo flore.

Constantinopolitanus. Dioſc. Hyacinthus ſiue Orientalis, albo & cæruleo flore, itemq; purpureo. Turci vocāt Zemblecuder.

Hiſpa-

Hispanicus obsoleto flore à Clusio missus.

Arabicus à D. Aicholzio communicatus, Zumbal Arabi. *Hyoscyamus albus*, ad mare proueniens. Difficulter apud nos emergit ex semine, sed vbi semel enascitur, facile seipsum serendo perseuerat. Tusa huius planta fictili vasi inditur, cui subtus foramina sunt facta, cui alterum vas apponitur & in terram omnia reconduntur tam diu donec liquor extillet. In doloribus dentium & alijs topici loco non contemnendum remedium si à perito Medico adhibeatur. Sic molis effractum semen & pressum, oleum reddit ad idem vtile.

Hyoscyamus luteus siue Priapæa. Semel in hortum translata ex semine vndiq; nimis copiose repullulat. In Italia semine vtütur ad priapismum sedandum. Pediculos & imprimis pulices necat, vt fieri potest periculum in canibus. Nam foliis huius affricatis cuti vel succo illito tanquam incantamento fugati decidunt.

Hyoscyamus peculiaris, vetusto quodam semine subalbido siue cinereo, natus, flore per initia pallidi coloris, elegantioris tamē quā qui in vulgari habetur, postea purpurascens & incuruo, nō æqualiter patulo vt reliquorum, sed altera parte aliquantulum repando: foliis alterius hyoscyami, sed lætius virentibus & multo minoribus. Planta vltra cubitum non assurgit. Prorsum conuenit cum Beze à D. Paludano ex Syria delato, quod à Clusio in Pannonicis describitur, sola foliorum latitudine discrepans. Cumq; planta sit rara, eam quoq; curauimus depingi.

Hypericum. Succus illius enecat vermes equorum, præsertim si agrimonia illis detur comedenda. Flores eius cum sale & butyro in Cereuisia, in Polonia crebro illis exhibentur, qui ob graua pondera gestata aliquid in corpore læserunt. Sal paratum ex hac herba pleuriticis plurimum conducit.

Hyssopus, vel hyssopum flore cæruleo, albo & rubro, ac præterea

vtrinq; floridum, cuius pictura extat apud Dodonæum in appendice. In valle Athesina quæ & Guarina, multæ egregiæ stirpes nascuntur, interq; alias Hyssopus montana odorata.

Vulgaris Hyssopus ad loca montana Franconiæ non procul à rudibus arcis Streitbergenfis à me aliquoties est repertus.

Disputatio, an Hyssopus Græcorum sit idem cum Arabum, quam imprimis proposuit Anguillara in suis opinionibus Italicis, ad aliud tempus differatur.

Hyssopoides. eius semen minutum subfuscum in oblongis vasculis mihi missum ita inscriptum ab Ioanne Thelio viro doctissimo & imprimis diligenti herbarum & rerum naturalium perscrutatore, p. m. Est omnis odoris expers, saporis aliquantum nitrosi, alioquin forma exquisite pene Hyssopum refert, strictioribus tantum folijs. Allata etiam fuit ex Italia & Patauij crescere intellexi ad portam S. Iustinae & intra mœnia circa Populos ad fossulam consitas. In Hassia quoq; nascitur, vbi quidam herbarū indagatores Halimum aquaticum vocant. Dum hæc conscriberem ipsemet erui inuentam loco vdo, iuxta arua in Franconia non procul ab oppido quod vocatur Ebern.

I.

IA C E A *Pannonica* Clusii capite hirsuto.

Iacea flore luteo spinosa, Scabiosa alijs lutea.

Iacea alia pumila siue nana, Penæ Montana & Carduus Pineus Norbonensium, Theophrasti Chamæleon non aculeatus, Monspelio finitimis locis Glareosis inter Cistos & cocciferas ilices nascens. Herba est parte auersa cana & lanuginosa, superiore virescentia gerēs folia, magnis incisuris dirempta, non multum lata: caule rotundo & cano, sesquipalmum aut pedem

pedem alto; interdum nullo: in quo caput satis magnum pro ratione totius squamis eleganter stipatum, repræsentans conum abietis, summa parte crenatis, nigricantibus, inferiore albicantibus: flore purpureo è multis staminibus congesto.

Radix nigrescit forinsecus, intrinsecus alba est.

Irion alterum siue Erysimum Matthioli & Anguillaræ Pseudobunium, quo littora Veneta, vulgo alio, abundant. In hortos translatum ex semine copiose quotannis renascitur.

Iris. Huius differentias præcipuas tantum proponemus. Hyacinthus Virgilij, Columellæ & Palladij maxime secundum Aloysium Anguillaram, qui etiam illam reperit in Illyria ad flumen Naronem & Drilonem, quemadmodum notauit Nicander, quæ hodie corrupte vocantur Drino & Narenta. Plantam vero incolæ nominant Macinaci, & hodierno adhuc die floribus vtuntur in corollis, quemadmodum Theoph. & Athenæus quoque tradunt.

Iridum quas in horto hæcenus alui, alia maior, alia minor est, illa colorum discrimina habet Candidum, cæruleum vel purpureum & varium.

Alba, Illyrica vulgo vel potius Florentina, cuius aliquando primo vere, collem plenum reperi circa Priuernum urbem in itinere Neapolitano. Vehementiores hyemes apud nos ægre ferre potest, & imprimis à niue liquefacta & rursus gelascente tutari eam diligens hortulanus officij sui esse meminert.

Cærulea vel purpurea, alia vulgatior est obsoletioris coloris, nec tam grandi flore, folijs & radice, nec etiã tam odorata hac quam sequentes.

Domestica flore cæruleo, quæ ab Illyrica non differt. nisi quod Illyricæ radix sit odoratior & bis floreat in anno.

Dalmatica Clusii, quæ forsitan ad Illyricam nomine loci posset referri.

Lusitanica, biflora à Clusio depicta in Hispaniis & ad me missa.

Byzantina à CL. D. Ioh. Aicholzio communicata, quæ hyeme in fictilibus apud nos asseruanda est.

Variegata è luteo & purpureo obsoleto flore, quem in locis natalibus non promit: in hortum vero translata contra aliarum syluestrium plantarum naturam, altero anno floret, & quotannis postea, ac longe lateq; serpit. Idq; verum esse experientia me docuit, cū eius generis plantas ex monte quodam Franconiæ prope arcem Comitum de Castello mecum deportassem in hortum. Foliis est Acori vulgaris id est aquaticæ flauæ Iridis sed latioribus & rarissime vt aliorum erectis, sed plerunq; mucrone languido & incuruo.

Variegata è luteo & purpureo syluestris alia, foliis erectis vt reliquarum vulgatiorem, à quibus floris colore tantum discrepat.

Minorem segre in latifoliam & angustifoliam. Illamq; rursus in cauligeram & ἀκαυλον. Cauligera item vel altius assurgit vel humilior subsistit. Itemq; colorum varietates habet, quas ordine iam commemorabo.

Purpurea triplici differentia constat. Maior enim Serotina est & interdū autumnō denuo florida. Minor præcox: & inter vtraq; mediæ magnitudinis itidem Serotina ex Anglia delata, medio labrorum exteriorū candicante macula insignis.

Pallida, vel purpurea macula insignis, vel sine macula, odorata.

Cærulea.

Lutea variegata, Pannonica, odorato flore à Domino Clusio quoq; descripta.

Candida, præcocior illa grandi cuius supra memini & minus albis.

Αἰθρα πλερυνq; purpurea est, & semen gerit omnium Iridum maximum.

Angustifoliæ ascribo Chamæiridem, quæ duas habet differentias. Alia enim odoratissima est prunorum odorem representans: Alia penitus odore caret, sola alioquin magnitudine à iam dicta discernenda.

Adhæc vndecimā Clusij Iridem apprime elegantem, caule tenero, foliisq; admodum strictis, erectis tamē. Vide eius descriptionem in Pannonicis obseruationibus.

Vltimo quam Lobelius maritimam inscribit ac dubitat nunquid ad Medium Dioscoridis referēda sit. Foliis quidem latioribus est quam superiores: non tamen vsque adeo latis vt in Angustifoliarum censu haberi nequeat. Trita Xyridem olent. Aquam destillatam è purpureis floribus cum speciebus Diatrionis sandalon & Cinamomo vt efficacissimam in Hydropticis commendant Hollerius & Gesnerus.

Iris bulbosa flore vario & odorato, angustioribus foliis, quæ hyemis vehementiam potest ferre & sese mire ex bulbulis multiplicat.

Iris bulbosa latifolia, flore purpureo latifolio: quæ facile à frigoribus intensioribus læditur ac putrescit. Hyacinthum poëtarum putat esse Lobelius.

Iris bulbosa flore luteo, cæteris rarior.

Iuniperus maior Italica baccis rubris, quæ in horto per hyemem perseverat, itemq; nostras.

Nullum ligni genus carbones præbet, qui diutius ignem conferuent, vnde similitudo sumpta Psal. 120. Baccæ cum lixiuio coctæ & pauco aceto, instar cataplasmatismis imponuntur vlceribus capitis. Cum per descensum lignum destillatur, prima aqua quæ exit non est adeo valida, quæ tamen vlcera erodentia & quæ ex falso phlegmate oriuntur, plurimum curat.

K.

KALI Cochleatum maius.

Alterum, seu minus. Reperitur in Italia ad Lucifusinam prope Venetias & alibi.

Rubrum & viride geniculatum vltra hyemem non perdurant in horto, nec tamen semen ferunt, sed ad salfos lacus crescere malunt.

Paruum foliis oblongis, supinis coliculis, rubentibus, pro Coride missum.

L.

LABURNVM, vide Anagryris, Cordo arbor trifolia, quamuis sæpe quatuor & quinq; folia vni pediculo cohæreant, quod in altera arbuscula, quam in horto alo, frequentissime contingit, vsq; adeo vt diuersa videatur ab altera, qui antea hoc non obseruarunt.

Lacryma Iob. Lithospermum arundinaceū siue maius: cuius grani postquam exaruit, annua enim est planta, semper adhuc exterior quasi testa integra adhæret radicibus.

Lactuca varia genera.

Elicitur ex semine eius oleum, cum aqua stillaticia Rosarum, cuius parum cum iusculo aut vino datur mane per aliquot dies magno cum successu contra pertinacem fluxum gonorrhœæ.

Lactuca sylvestris Anglica à D. Thoma Pennæo mihi communicata, grandis admodum & alta, odore prorsus Opij. Similis cuiusdam descriptionem D. Lobelius habet.

Lactucella sylvestris repens, ambigēs inter Hieracium & sylvestrem lactucam. Herba dodrātalis, sæpius minor, nunquam altior, foliis per terram sparsis, lactucam sylvestrem non nihil imitantibus. Oblonga enim sunt, & per ambitum pilis raris munita,

nita,

nita, sed angusta admodum, semunciæ latitudine, longitudine trientis, & hac saltem ratione, si proportionis modum pensites aliquanto scrupulosius, minus conuenientia. Cæteroquin duriuscula sunt, amara, supernæ viriditatis obscuræ vel nigricantia, inferius cæsia. Coliculis reptitat multis Pilocellæ in modum, sed crassioribus: flosculi quoque eidem simillimi sunt, sed plures vni cauliculo sine ordine adnascentes, calice nigris pilis ornato, è quibus papposum semē. Prouenit circa hanc urbem, locis humectis, muscosis, apricis, sterili putridoq; solo, vnde erutam, vt eius naturam diligentius obseruarem, in hortum deportaui.

Lagopus maior, flore rubro à Lobelio quoque descriptus. Itemque minor sponte vbique crescens, efficax in sistendo sanguine.

Lamium Plinij, lib. 22. cap. 14. quod Milzatella Italarum esse creditur. In foliis albicantes maculas profert, crescitque in locis humidis & opacis circa fossas. Doctiss. Medicus Reinerius Solenander in quadam sua consultatione tradit eius vsum esse crebrum in Hetruria, exhibendo puluerem foliorum in ovo sorbili in lienis obstructionibus: atque asserit solum puluerem istum in vino feliciter se in iisdem affectibus exhibuisse.

Lamium Tragi, flore candido, alioqui tantum purpureo reperitur.

Lamium flore luteo, ex sylua Hercynia, efficax ad vulnera, vlcera & tumores, vnde quibusdam Sideritis putatum, & nostris maioribus Archangelica dictum, vt Lobelius refert.

Lampfana Dodonai, lactescens planta, passim obuia. In Prussia nominant Papillarem, nam est efficax in sanandis papillis exulceratis.

Lapathum satium, siue Rumex, cuius semen commendatur apud nos Vulgi experientia in Dysenteria, & multo magis

- adhuc eius extractum. Lapatii radicem in aceto coctam & tritam, quidam lienis tumoribus imponunt.
- Lapathum latifolium* tam longa, quam rotunda forma. Vocant Rhabarbarum Monachorum, apud veteres Hippolapathum, & in dupla dosi exhibitum non nihil purgat. Vocat autem Ioannes Tzezes commentator Hesiodi quoq; Rhabarbarū, vnde forsitan appellatio illi imposita est.
- Lapathum rotundifolium* crescit in montibus supra Curiam & non procul à Friburga Heluetiorum. Item in Austriacis montibus. In Belgio vocatur Patientia. Vnde Goropius in Hermathena prouerbium dicit extitisse apud Belgas, Lapathum non in quouis horto prouenire.
- Lapathum sanguineum* siue sanguis Draconis, sanguineis in viridi lineis pictum. Copiose crescit in subalpinis Taurinorum montium. Semen imprimis vtile ad nimium fluxum mensium intra os assumptum. Crescit sua sponte quoq; in Franconia ad Tuberum fluuium.
- Larix*. Vsitata arbor in multis alpebus. Est resinifera. D. Basilius in Homilia 9. Hexaemerō ait, Laricis arboris lacryma vulpem seipsam curare. Agarico ditiss. syluæ Laricæ circa Tridentum quoq; habentur: quamuis præparandi & dealbandi artem nesciant.
- Lathyrus*, Cataputia minor, ad Rhenum vbiq; sua sponte pullulans. Plin. lib 27. cap. 11. illi tribuit Lactucæ folia sed tenuiora, Dioscorides Amygdali. Barbari medici in Lecturam & Latiuam corruerunt.
- Lathyrus Dodonæi* flore purpureo, & alter albo. Pisum angulosum vulgo tam à viticularum quam feminum angulis, *Scærbes*. Orob. Fuchsi, Phasiolus minor satiuus Cordi.
- Lathyrus sylvestris* latifolius, Clymenum Matthioli, & alius angustifolius à priore tantum hæc nota discrepans & facilius, imo facillime hyemis sæuitiam tolerans. Vtriusq; flos dilute rubellus

rubellus imprimis elegans est. Planta ipsa pedamentis fulta satis alte surgit, ideoq; topiario operi commoda est.

Laurendula, quæ etiam folijs latioribus & albis floribus aliquando crescit: quam ni fallor, vidi in illustrissimi Landgrauij Hassiæ Vuilhelmi instructissimo horto aliquando Cassellis. Hanc quidam Doctiss. vir non asserit sed coniecit esse Iphyum Plinij, quamuis Caryophyllorum florem vel Tunicam altilem eo quoq; nō inepte referri existimet. Plinius Tiphyon habet & nihil nisi quod inter æstiuos flores referat, de ipso tradit. Theoph. vero expresse bulbosum Iphyon asserit & florem ante folia proferre.

Laurus vtrag, tam latifolia, quam angustifolia, passim nota in Italia. Herodianus lib. 1. in maxima peste consulentibus Medicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum istarum Laureatum secessisse memoriæ tradidit. Aridi huius bacilli mutuo attritu ob caliditatem innatam ignem concipere traduntur. Baccæ Lauri & pyra syluestria contusa simulque imposita fronti & temporib. in linteolis, sedant dolores capitis. Eadem Baccæ cum pauca Scammonea & Croco trita in aceto & oleo rosaceo, instarque linimenti applicatæ in hemicrania diuturna non parū profunt. Lauri folia olim comedebant ij, qui nolebant sibi vinum nocere, vel potius qui, cum vinosi essent, vinum tamen redolere nolebant & sobrietatem mentiri conabantur, vnde Martialis:

Folia deuorat Lauri

Merumq; cauta fronde non aqua miscet.

Ægyptiorum Hieroglyphica Picam folium Lauri ore tenentem pingunt, quo designabant hominem sibi ipsi mendentem. Nam pica ægrotans dicitur lauri folia in nidum cōgerere & illis morbos areere.

Laurus syluestris siue Tynus. Fert utcunq; nostrum coelū. Nimijs tamen frigoribus succumbit. In Samnitibus circa Lanzanam

& alibi reperitur eius magna copia, vocantq; incolæ Moleſſo. *Laurocerasus Cluſii*, cuius liberalitate hanc raram arborem primum nactus ſum & dum hæc exarabam, copioſiſſime florentem non ſine voluptate aſpexi, quemadmodum ex eius icone ad viuum depicta à nobis inferius exhibita apparet. Itali vocant Laurum regiam, alij Trapezunticam. Propagatur ſurculis, non tamen ſine labore.

Laurus Alexandrina Matthioli, Polygonaton Cluſii in Obſeru. Pannonicis. Nascitur ſponte in Monte Arbario in Bauaria Bohemiæ contermino.

Ledon latiore folio Italicum, & alterum anguſtiore præditum ac teneriore, Ardiueia Hiſpanorum. Hoc etiam Hypociftidem producit ſed parum liquoris in ſe continet.

Lens Italica, grandior, & candidior vulgari. Lentescit in Aracum mutari doctiſſ. Marantha obſeruauit.

Lentiscus ex ſemine enata, ſed ab hyemis iniuria diligenter cuſtodienda. In Apulia vocant adhuc noſtris temporibus Stinchi, corrupto vocabulo à Græco $\chi\iota\upsilon\sigma$. Baccæ $\chi\iota\upsilon\delta\epsilon\varsigma$ Hipp. lib. de nat. muliebri. Quanquam exemplaria Græca falſo $\epsilon\chi\iota\upsilon\delta\epsilon\varsigma$ habent. Has Plin. lib. 15. cap. 21. velut oliuas & Corna in cadis muria condiri dicit, ne quid non hominis ventri natum eſſe videatur.

Leontopodium Creticum, Lobelio Syriacum: & alterum vulgare Matthioli, quod potius Pſeudoleontopodium dicendum.

Leontopetalum. Ex ſemine quidem prodijt foliis binis oblongis, criſpatis oris, ſed ad frugem nõ peruenit. Nascitur in Græcia, & quidem quo ad radicem & fructum conuenit descriptioni Dioſcorid. ſed folia & flores plane diſcrepant. D. Rauuſolius opt. deſcribit in ſuo itineraio Orientalium regionum, idq; reperit circa Alepum: atq; tradit incolas radicem maiorum puluere fricare veſtes & hac ratione maculas delere. Sua lingua hoc tempore Aſlab vocant.

Lepidium siue piperitis. Vfus eius in cibis. Alibi sua sponte reperi
prouenire ad arcem in montibus Franconia Comitum Ca-
stellanorum. Candidis minimis & copiosis flosculis odor in-
est Ligustri florum odorem referens sed non adeo fragrans.

Leucoium flore luteo simplici & pleno. Semen nullum, vt multa
in hoc genere, profert quod pleno est flore, sed ex germinib.
& surculis instar Caryophyllorum facile propagatur. Con-
serua huius cum aqua eius stillatitia crebro sumpta præser-
uat ab Apoplexia & iuuat paralyticos. Plutarchus in libello
de Amore fraterno pulcerr. hoc distichon affert:

*Inter Echinopodas velut, asperam & inter Ononin
Nascuntur passim mollia leucoia.*

Album hortense fruticosum, quale reperi sponte nascens
in agro Puteolano. Item rubrum & purpureum, nec non ver-
sicolore. Discrepant etiam, quod æstatem vnicā durent quæ-
dam plantæ, quædam aliquot annos. Atq; insunt etiam pur-
pureo ob colorē dilutiore & saturatiore aliquot differentiæ.

Est præterea rarius foliō plane viridi, flore albo admodum
odorato, quod per aliquot annos durat, sed hyeme est in cel-
la asseruandum.

Leucoium marinum. Clusii maius & minus. Flores odoratiores
sunt priusquam Sol oriatur.

Leucoium marinum aliud, Tripolium Aloysii siue Crucigera.

Leucoium sylvestre quod apud nos passim in locis montanis pro-
uenit. Cuius pulcræ & raræ speciem reperi Bononiæ.

Leucoium sylvestre minutis flosculis, sed procerius omnibus reli-
quis leucoijs, ad ripas fluminum & in nemorib. proueniens,
vnde in hortos transueto solo pinguiori, semen quoq; illius
quod excidit forte, simul infertur, & ad tædium vsq; arcolas
late occupat.

Leucoium Syriacum rectius Hesperis Syriaca. Vide supra in He-
speri.

Leucoium Bulbosum, Triphyllum, Hexaphyllum, Polyanthemum. Vulgo ad Narcissos referunt. Et inter illa minus autumnale.

Libanotis prior vel Cachryfera, quæ rotundis foliis prodit è semine, cum pleræq; aliæ umbelliferæ oblongis oriantur.

Libanotis altera, semine lato, nigricante, odorato.

Ligusticum vulgare, siue Leuisticum, foliis Apij, vnde Hippofelinum est Matthiolo: radicibus in multas partes distractis, nō nunquam cubiti profunditate aut maiore descendentibus, efficacioribus quam reliquæ partes, sed propter excrementosam humiditatem facile teredini obnoxijis. Semē vero, quia siccius est in multos annos prorogatur. Umbrosū locū desiderat, ideoq; feliciter iuxta macerias prouenit, quemadmodum etiam Cordus testatur.

Lilium album, cuius præter vulgare reperitur & alia species foliis & floribus tenerioribus. Constantinopoli allata pro Martago candido, de quo Clusius in Pannonicis.

Fingunt Poëtæ è lacte Iunonis esse enatum. Horatius breue vocat, quia non diu durat. Vnde D. Basilius in explicatione Psalmi 44. Nullum florem hoc melius exprimere fragilem humanæ naturæ conditionem refert. Idq; etiam Theocritus Idyl. 28. innuit:

Λεύκον τὸ κεινὸν ἐστὶ, μαρμαίρει δὲ ὀλίγη, τὸ ἴσθη.

Candidum est lilium, tabescit vero cum decidit.

Rubescere ait lilia Florentinus scriptor rei rusticæ, si eorum bulbis diligēter apertis puluis aliquis rubri coloris, modo non sit erodens, iniiciatur & pingui solo committantur. In Lilij florente caule resecto etiam bulbo semina proueniunt: quod etiam obseruauit in iride bulbosa. Huius aqua stillicitia ex floribus parata in partu facilitando & secundis expellendis efficacissima, vnde non temere in alijs affectibus danda. Folia incocta vino austero & vulnere diuturno im-

posita

sita secundum Galeni doctrinam in libr. 7. de simpl. Med. facult. multum iuuare, in eundem autorem annotauit Excellentiss. Iulius Alexandrinus, Cæsarius Archiater.

Lilium syluestre, Martagon, flore subrubro & albicâte, falso olim pro Asphodelo habitum. Empirici vtuntur radice in contusis membris & vlceribus.

Lilium Persicum: Italis Pennachi del Persiano apud nos quidem perdurat etiã in hyeme nō nimis acri, sed bulbus semper decrefcit, nec florem, quod ego sciam, in Germania produxit.

Lilium Alexandrinum, inter Lilionarcissos & Ornithogala medium, admodum elegans planta, cuius flos suauem odorem præbet, erumpit in fine Maij. Describitur à Lobelio.

Lilium non bulbosum, siue Arundinaceum flore subcroceo & alterum luteo odorato admodum. Profert interdum germina in summitate caulis, vbi flores sine semine deciderunt, quæ terræ commissa statim radices agunt.

Lilium conuallium vulgare, & alterum alpinum flore maiore & odoratiore: tertium vero rarum admodum flore subrubro à CL. Viro D. Friderico Sebicio ad me missum, quod etiam in Belgio coluerunt. Apud Athenæum Doctiss. Dalechampius interpretatur Oenanthen. Hoc ex semine non prouenire vel saltem difficilime, testatur experientia. Radix eius maior interdum tunicis vestita inuenitur, sub quibus paruæ fibræ secundum longitudinem porrectæ latent, vtrinq; annatæ ad exortus siue genicula, repræsentantes lyrarum cordas, vt videantur nerui ipsius radice solui & in huiusmodi fibras mutari. Tandem enim ob putredinem dehiscente tunica, altero extremo abrumpuntur & se explicant, ac reliquis fibris similes fiunt. Radicis, quæ dulcis ac aromatica odorataq; est, puluis naribus attractus pituitã elicit, & sternutationes mouet sine vehemētia. Floribus vas impletur bene obturatum, & in aceruum formicarum reconditur per mensem. Liquor

inde collectus instar olei sedandis doloribus podagricis & similibus affectibus exterius adhibitus perutilis.

Limonium primum Matthioli. Item paruum Narbonense. Difficulter è semine proueniunt, sed hoc illo difficilius; & vix ad florem perducitur.

Linaria vulgaris, & altera flore maiore & magis luteo. Aquam huius stillatitiam vrinam mouere in hydropicis multi sunt experti, & ad eam rem vtuntur quoq; veterinarij ac inde nomen accepit *Sarnfraut*.

Linaria parua flore caruleo, in aruis reperta ferme Antirrhino minimo similis, & vt existimo, tantū annua. In hortum translata prorsus perijt.

Linaria flore caruleo, in hortum semel translata ex semine postea vbiq; perennat. Sed altera flore albicante & ob odorē quem spirat, Caryophyllata dicta, multo elegantior, quæ & ipsa radicibus admodum sese propagat, & diu durat in hortis.

Linaria flore albicante, inodoro, sed eleganti & pene æqualis magnitudinis ei qui passim luteis obuius est, riētū purpureo, è semine nata, & primo anno florida, vix cubiti partē tertiam excedens, alioquin Caryophyllatæ linariæ similis.

Linaria Austriaca, quamuis etiam apud nos proueniat, umbella lutea, quæ in pappos abit, *Linaria aurea Tragi*.

Linum sylvestre Matthioli latifolium flore luteo, in agro Bononiensi vbiq; proueniens.

Linum sylvestre tenuifolium flore albo, caruleo intense, & dilute purpureo. Et aliud pusillum candicantibus floribus sponte vbiq; occurrens circa vineta Franconiæ.

Lingua vulneraria Cordi, Fuchsi Ophioglossum, si horto inseatur vmbrosis locis durat & annuatim repullulat. Seminis loco ei tenuis quasi pollen in linguæ infectionibus, quibus per maturitatem dehiscētibus, excidit. Saporem habet herba subdulcem, modice tenuem & aliquantum glutinosum.

Radix

Radix paululum amarescit & subacris est, quemadmodum etiam Cordus obseruauit, qui mōtana loca illi assignat, cum apud nos etiam in plana descendat.

Lithospermon vulgare, maius & minus, quorum hoc albos illud cæruleos flores gerit, itemq; syluestre.

Lonchitis aspera, maior & minor. Hanc ex monte Arbario Bohemix finitimo, distante à Ratisbona circiter milliaria quinq; nactus sum: illam ex Italia, vbi Lodouicus Anguillara progenuina habebat & præferabat ei, quam Lucas Ghinus Lonchitidem alteram esse contendebat. In Dalmatia vero se inuenisse affirmabat, itemque in Græcia. Pruinis & gelicidia apud nos tanquam extremam pestem odit, ideoque à frigoribus diligenter fuerit munienda.

Lotus arbor, à Matthiolo & alijs picta, alijs Celtis. Durat vtcunque apud nos in horto. Italis Perlaro.

Lotus satina Cordi, Siebengezeit / trifolium odoratum. Dodonæus nescio quibus rationibus adductus existimat haberi posse pro Oxytriphyllo Scribonij, ad venena ac morbos pestilentes commendato. Frequentiss. feritur apud Heluetios propter quoddam Casei secundarij genus, Claronensem vocant, quod hac potissimū herba condire solent. Vide Gesnerum de operibus lactarijs. Eius olei vsus est ad corroborandos neruos.

Lotus alia peculiaris, siliquosa, luteis flosculis, siliquis tenuissimis Ornithopodij, sed non articulatis.

Lotus pulcerrima tetragonolobus, flore ruberrimo holoseriicū eiusdem coloris imitante, siliquis grādiioribus, quaternis membranis per longitudinem extrinsecus distinctis & quasi angulosis. Grana intus cōtinentur pulla, pusillæ fabæ magnitudine. Pisum rubrum quidam nominarunt.

Lunaria Botryitis, in horto non diu durat. Huius quædam species est ramosa ex Silesia à CL. V. D. Friderico Sebicio mihi

transmissa, sed & ipsa vernacula potius loca, quam culturam hortensem amat. Refert Gesnerus de Lunariis, & rebus noctu lucentibus, semini vim veneni esse, idque si equus vel bos depascatur, mox intumescere & perire. Quod si ita affecto animali herba & folia eiusdem plantæ exhibeantur, venena dispelli & liberari animal, de quo plura vide in loco citato.

Lunaria maior, Bolbonac aliis, flore cæruleo vel purpureo, Thlaspi Crateuæ Dodonæo est. Biennalis planta. Crescit copiose in saltibus Thuringiæ sylvæ. Alia est flore albicante, odorato, perennis Heluetiis, vbi quoq; copiose prouenit, *Flüblum*. Quidam ibidem chirurgus ex contusis eius foliis & saniculis parabat vnguētum vulnerarium non cōtemnendum. Puluis feminis amarifs. cū aqua appropriata exhibetur in Epilepsia.

Lunaria minor, vulgo Græca: radice alba lignosa & acri. Alyssum Dodonæo.

Lupini albi, in quorum genere reperiuntur maximi, flore antequam aperiat, subcæruleo, intus vero albo. Lupinos cum sole quotidie circumagi, horasq; agricolis etiam nubilo die monstrare Plinius annotauit libr. 13. cap. 14. Est autem illis tam imbecilla vis, vt nisi protinus ab area terræ committantur, quasi steriles redditi male proueniant. In nostris vero regionibus hoc non habet locum, imprimisq; si hyemes fuerint acriores. Plautus nominat Lupinos aurum comicum, nam in scena nummis ex Lupino factis pro aureis utebantur comici. Et nunc etiam in Italia pueri ex his nummos efformare solent. Vnde Horatius:

Nec tamen ignorant quid distent æra lupinis, id est, sciunt quantum probati nummi distent à falsis, itemq; boni viri à malis.

Lupini lutei, flore odoratis. Leucoij ferè, vnde Hispanicas violas nominant.

Lupini sylvestres flore caruleo, semine paruo instar lentis, crassiore tamen. Crescit sua sponte in Italia circa Viterbium & Pisant ac apud Samnites & alibi.

Lupulus mas & foemina.

Lutea Plinij siue Lutum secundum Dodonæū. Pseudostruthium, Antirrhinum Tragi. Græcis hodie *χυμέλιν*.

Lychnis flore vario albo & rubro. Pleno in Belgio fuit quoq; culta. Sitne Dioscoridi descripta, disputabitur suo loco.

Lychnis sylvestris alba & rubra, item viscida vel noctiflora annua, noctu tantum flosculum odoratissimum explicans, coloris albi & nonnihil punicantis. Calix florum multo succo glutinoso muscas insidentes implicat. Spõte nascitur locis cultis.

Lychnis Constantinopolitana vel Cretica, Gesnero Ocymoides peregrinum, planta flore imprimis flammei coloris spectabilis, vt optime mereri posset nomē τὸ φλογὸς apud Theophrastum, si non æstius potius quam vernus flos esset *Jerusalem blum/ Türckisch dosten/ Dodonæus* optime pingit.

Lysimachia flore purpureo, luteo minore & maiore: quæ vltima Pannonica est lanuginosis magis foliis à Clusio descripta. Pro Suchaa Arabum sumunt Bononienses in suo antidotario semen *Lysimachia* præsertim luteæ, cum sit præstantius quam purpureæ semen est. Serpentibus & muscis *Lysimachiam* aduersari certum est. Hanc integro scripto celebrauit Erassistratus.

Lysimachia vulgo altera, Gesnero Chamænerion & Epilobium. Salicariam alij nominant. Onagram vel Ocnotheram esse censet Historia stirpium Lugdunensium, vbi de hac plura legantur, Flore non solum purpureo sed & albo reperi in Latomijs vicinis huic vrbi, dum eo vna cum Dn. Clusio expatiarer.

Lysimachia flore caruleo. Galericiulata Lobelij, passim in ripis crescit apud nos, alijsq; locis palustribus. Eius decoctum commendant in fauciu putredine, quã vulgo *die Breun* vocant.

MAIZ rubrum, luteum & varium, Frumentum Turcicum Fuchsi, sed potius Indicum triticum dicendum, cum nō ex Asia sed Indijs primum fuerit allatum. Miliū Indicum vult esse Dodonæus. In hoc, scribunt autores rerum Indicarum, quoddam genus reperiri quod duobus tantum mensib. & seritur, & metitur. Farina quidem candida est utilis ad cataplasmata mollientia & suppurantia, sed inde panis satis alter paratur, quemadmodum aliquando feci periculum. Frugem quibusdam inuolucris munitam gerit in conis speciem congestam: in culmi summitate vero inanem iubam, flori tantum emittendo natam, quamuis interdum etiam huic ad nascantur grana, vbi nondum plene sese explicauit, potissimum circa imam partem qua tunicis vestitur, quasi pereat euanescens nuditate fœcunditas, eademq; operimentis integrâ conseruetur à tempestatum iniurijs.

Magistrantia siue Ostrutium, Imperatoria. Huius suffitu per nares aliqui feliciter vtuntur in abscessu cerebri.

Mahaleb, tarde crescit è nucleo & amat loca montana, quare horto difficulter assuescit. Gesnerus mauult Chamæcerasum Petræam aut Petrocerasum vocare.

Maiorana syluestris in horto durat. Reperi aliquando similem circa Bononiam, dum ibidem cum excellentissimo D. Vlysse Aldronando montes vicinos plantarum causa adiremus.

Maluacrispa siue laciniosa Cordi, caulem erigens humana statura plerunq; proceriorem, numerosis & cubitalibus adnatis ramosum, vt arborefcere videatur, quamuis tantum planta sit semestris, magnam emolliendi vim præ alijs habens. Malua, trifolium, Securidaca, oriente sole hiant, occidente clauduntur. Pythagoras, vt refert Aelianus τῆς μαλάχης φύλλον ἰσρώτατον, id est folium Maluæ esse sanctissimum dixit, lib. 4. varia

riæ hift: nimirum quia myfteria fua in hoc olim fcriptitabant
facerdotes.

Malua Hortenfis fivæ Romana, vulgo Bifmalua, *Herbfrofen* / flo-
re fimplici & pleno, qui multiplices colorum differentias ha-
bet. Reperiuntur enim candido, dilute purpureo fivæ vt vul-
go vocant, incarnato, rubro, puniceo, nigricante. Atque hæc
pofterior differentia primo anno raro floret & vix durat vl-
tra triennium. Vulgo vocant etiam *Ernfrofen* & coquunt in
vino veteri, quo porrigines abluunt & fanant. Vtuntur etiam
ad Eriſipelatis rubores compescendos imprimis rubentibus
roſis, imitati coloris fimilitudinem.

Malua arboreſcens, *Δενδρομαλάχη*, Interdum ad 8. vel 10. cubitos af-
furgens. Tum alibi in Italia, tum frequens in itinere quo itur
Piſa ad portum Liburnià me aliquando inuenta. Hyeme
apud nos in loco idoneo recondi debet.

Vulgaris Malua duplex eſt, Maiorem vocant *Rofpappeln* / mino-
rem *Genfpappeln* / vtramq; cum allio vino incoquunt ad ter-
tias & bibunt contra ſtranguriam.

Malus arbor exiguis admodum & pallidis floribus prædita: fru-
ctum fert, quæ vocantur poma nana id eſt pumila. Habentur
etiam fine ſemine interius in fructu. Theophr. l. 3. de cauſ.
cap. 23. meminit τῆς μιλάας ἡείνης, quæ vti etiã Myrtus τοῖς δεμοῖς
ἐξδευομένη βελτίων ἢ ἀπύρλω γίνεται. Vide ibidem de Myrto ad bal-
nea nata, fructum fine ſemine proferente.

Malus Punica. Folia nonnihiloetent. Arbuſculæ per æſtatem
elegantiffimorum florum puniceo rubore imprimis exor-
nant viridaria. Mali Punici cortices in vino decocti dantur
contra vermes.

Malus aurantia & Citrea, vide ſupra in A. & C.

Mandragoras mas & foemina, Circæa dicta, quia Circe uſa eſt in
veneficijs. Hyeme quoq; recondenda, nec tamen ideo apud
nos fructum ferunt. Copioſæ crefcunt in Græcia & potiſſi-
mum.

num in Creta Insula. Aiunt quoq; reperiri in monte Gargano siue S. Angeli Apuliæ. Mira proprietas huius plantæ esse dicitur, nam quo intensius frigus hybernium est futurum, eo magis intra terram sese abdit. Tarde semen, atque interdum vix intra annum prouenit. Suauem odorem attamen nonnihil somniferi in se continentem poma Mandragoræ præbent, vnde in Cant. Sal. Cap. 7. legitur, Mandragoræ dederunt odorem in pratis nostris. Ibi alij Violas interpretantur Dudaim, sed in Genesi Mandragoras inuentos à Liæ filio Rachel expetit ad contemperandum vteri sterilis & retorridi calorem, de quo plura Leuinus Lemnius Bibl. herbarum cap. 2. quamuis eo in loco malint quidam per Dudaim Musæ fructus intelligere.

Hamilcar Carthaginensis contra Lybios pugnans, curauit vina hostium corrumpi Mandragora, atq; ita obrutos somno ipsos profligauit.

Marrubium, & præ alijs lanuginosum & grandioribus verticillis Creticum, alioquin nostro similitimum, aliosius tamen. Est etiam aliud Creticum à Lobelio & reliquis depictum.

Matricaria vulgaris & altera ex Ilua insula maris Thyrreni à Dn. Iosepho do Casa bona Florentia transmissa, odore gratiore prædita. Est & tertia flore pleno in Anglia frequens, quam accepi à Cl. V. D. Thoma Pænæo Medico Londinensi præcipuo, postea vero etiam à C. Clusio, communicatis floribus, qui aridi terræ mandati semine intus iam maturo plantas plurimas tulerunt. Commodè seruntur pluuia imminente, etiam vel media æstate, cum alioquin cum alijs seminibus vulga sati nasci recusent.

Matricariæ viridis parum contusa folia vertici capitis imposita dolorem à frigidis humoribus ortum plurimum mitigant.

Matricaria siue parthenium alpinum à Clusio in Pannonicis descriptum

ptum, flore albo, à quo primum nactus sum, rara planta, sed
 hortū paulo post deseruit, cum amet loca montana, inculta.

Medica. Huius aliquot differentiæ. Ex his perennat, quæ flore
 cæruleo & interdum luteo, interdum ex vtrisque coloribus
 mixtò & quasi virescente est, reliquæ annuæ sunt, quarum
 quandam habemus sub nomine *Medicæ Arabicæ* ad nos mis-
 sam, foliis singulis cruenta macula insignitis, cuius picturam
 exhibemus. Est & alia lato semine, quam ideo *platycarpon*
 vocamus. Item rotundo magno & paruo, nec non minuto
 hirsuto. Doctissimus olim præceptor meus in re herbaria
 Aloÿsius Anguillara subdubitabat de *Medica*, quod semen
 simile lenti secundum Dioscoridem omnibus deesset, exce-
 pta *platycarpo* à nobis dicta, quæ semestris tantum est herba.
 Sed verba illa, ἐφ' οἷς τὸ σπέρμα περισπέρουκε φανὸν τὸ μέγιστον, non in
 cunctis eodem modo leguntur, arguitque varietas vitium.
 Quæ florem purpureum profert, adhuc nostris temporibus
 in Hispania vocatur *Allafalsaga* vel *Alfalses* corrupto nomi-
 ne, ab Auicennæ *Alfalsafat*, qui etiam *Cot* appellat, oleumq;
 at *Cot* ad tremorem maxime commendat, Gesnerus liquo-
 rem ex *Alfalses* Hispanorum, igne elicatum aduersus calcu-
 lum. Mirum est, quod Plinius memoriæ pròdidit, herbam
 hanc vno fatu tricenis annis durare. Ex eadem Plutarchus in
 libello cōtra Epicurum similitudinem desumpsit egregiam.
 Sicuti, inquit, herbæ *Medicæ* semen multis flexibus & per
 obliquum terræ innascens ob asperitatem multo tempore
 perdurat, ita dolor vncinos & radices disseminans, carniq;
 implicatus adhæret non diem modo aut noctem, sed annos
 & aliquot lustra, ægre aliis doloribus tanquam clavis violen-
 tioribus expulsus discedit. *Medica* etiam nutriri boues lactā-
 tes, vt plus contineant lactis, iubet Sotion in *Geoponicis*,
 itemque Varro. Aristoteles cōtra lib. 9. *historiæ animalium*,
 cap. 21. Pabuli genus, inquit, aliud copiam lactis extinguit vt

Medica herba & præcipue ruminantibus: aliud auget vt Cytifus & eruum. Qui in Hispania rem obseruarunt, vbi quotidianus in iumentorum pabulo eius vsus est, referunt nullo cibo prius magisq; latari & pinguescere iumenta pecusq; omne: parcius tamen dari, quoniam inflet & multum creet sanguinem, quem deducere postea necesse fit, annotate Vergilio Marcello. Fieri itaque potest, vt lactis abundantia con-ducatur, modo non ad satietatem vsque vaccis præbeatur, id quod etiam Plinius verat, alioquin nihil mirum Aristotelem vera scribere, & vniuerso in sanguinem, adipem & carnes alimento redacto, non superesse quod in lac conuerti debebat.

Medica pusilla, capsulis echinatis ex nemore prope Lipsiam, de *Rosenthal* vocato. In Lugdunensi herbario Tribuli species.

Medica marina descripta in Hispanicis obseruationibus à Car. Clusio.

Medium vulgare, nam de vero adhuc non sine causa disputatur. Dodonæo Viola Mariana, flore albo, cæruleo & purpureo. Inuenitur copiosum in Campania, qua itur Neapolim.

Melampyrum Dodonæi spontaneum inter segetes negligi maualt, quam in hortis coli. Si tamen alicubi expetatur ob floris elegantiam, autumno feri necesse fuerit.

Melanthium siue Nigella, Gith. Quamuis desint secundum Dioscoridem folia Senecionis. Flore simplici & pleno albo, item semine albo, & aliud.

Damascenum dictum semine pallido, quod Bononienses in suo Antidotario substituunt pro Cardamomo maiore Arabum.

Damascenum Cordi, flore cæruleo nigrum insipidum & inodorum, quantumuis vegetum, semen gerit.

Oleū Nigellæ apud Rasin habetur ad impetigines efficax.
Syluestris

Syluestris Nigellæ, quæ in tritico multum crescit, herba optime trita cum melle pessarij loco vtitur Hipp. in lib. 1. de morb. mulierum ad menses mouendos, dicitque esse *δυνατώδης* *ιξυρῶς*, id est, valide morsum inferre.

Melilotus Italica, & nostra *Germanica*. Bononienses iam cōmemorati loco veræ accipiunt Trifolium Caballinum dictum, vel Melilotum vulgarem, qui potius est Lotus. In Maris ad lacum prope oppidum Celanum vera hæc planta crescit, vbi incolæ hodie adhuc Malatro corrupto nomine appellant. In agro Romano vocatur Coronella ad imitationem antiquorum, qui Romæ Sertulam Campanam nominabāt. Admodū diu retinet odorē et in multos annos præ aliis herbis.

Melissa nostras, præterea Fuchsi, quæ passim in Germania occurrit. Est & *Turcica siue Moldauica*, nam ibi dicitur sponte crescere, odorata, flore cæruleo & candido. Melissophyllo siue Melittæna si perungantur aluearia, non fugiunt apes. Nullo enim magis gaudent flore. Item præsentissimum est contra ictus earum remedium, teste Plinio lib. 21. cap. 20.

Melones Americi, & alij Italici, Patauini, item Zatti dicti, Pilosi, Hybèrni, Aurei parui in modum pomorum Aurantiorum. Deniq; Gymnospermi sic appellati, quod semina intus natura videantur excorticata, vsq; adeo tenui crustula teguntur, Neapolitanorū delitiæ, vnde primū ad me missa fuerūt à peritis. Pharmacopæo Ferdinando Imperat. Vulgares olitoribus committo.

Melongenæ siue Melanzana, aliis Mala insana. Toletani vocant Verengena, à quib. tametsi crassum & melancholicū succū præbent, variis modis comeduntur. Nam cū carnib. pinguib. elixis, caseo addito, illis vescuntur: præterea seruantur aceto ac tota hyeme varie concinnantur, aut melle condiuntur vel sapa. In Italia quoq; cocta comeduntur sine noxa, nisi copia ipsorū cruditatē sibi quispiā accersere velit, quare Mali insani

nomen, forsitan ex Hispanico deprauatum non bene illis cōuenit. Sunt varij generis, spinosis foliis & absque spinis, inter quæ est species fructu Colocynthidis, sed cum regiones calidas requirant, apud nos fructus nunquam vidi maturos fieri.

Mentha odorata, angustifolia, Crispa siue Balsamita, Cardiaca, palustris, item Sarracenicæ siue Græca dicta, Costus hortorum apud Geoponicum, utilis ad concoctionem, stomacho & cordi amica. Mentha quæ spicatos flosculos gerit, semen raro perficit & vel maxima ex parte infœcundum gignit, idque adeo minutum, vt pene visum effugiat: radicum tamen reptantium germinibus abunde se propagat. Ideo apud D. Basilium homil. 6. Hexaëm. legimus relatam inter ea, quæ τὸ πικρὸν ἔχει τῆς φύσεως τὴν δύναμιν ἔχει τῶν σπυρμάτων, vt etiam κάλαμο, ἀρωγῆς, κρόκου, σκόροδου, βότρυμον. Nec video cur loco σκοροδοῦ quidam κέρδεμον legant, cum Nasturtium quotannis ex semine haberi necesse sit, Allium vero ex nucleis & prole rectius feratur, semine autem, vt quidam tradunt, non sine noxa. Huius rei mentionem facere placuit, vt qui forte in illum locum inciderint, habeant, quo se prompte extricare queant.

Menthastrum caruleum, item flore dilute purpureo siue incarnato Pannonicum, & aliud hirsuto folio, ac in super Tuberosa radice, maiore & minore.

Mercurialis mas & foemina. Beneficio huius succi & Ibybisci ac Portulacæ plumbum liquatum manibus tractari posse notum est, inquit Costæus in lib. suo de stirpium natura. Cum oleo irino & rosaceo pessarij modo admota herba prouocat menses. Marcellus Verg. perquam facete inquirens cur diuino nomine commendetur Mercurialis herba, vulgaris alioquin, & quæ ob nimiam soluendi vim pro maledicto sit: ait tandē credere se, quod in extremo capitis 201. ex aliorū fide à Dioscoride lib. 4. & Plinio 25. volum. cap. 5. traditū est, diuini
eius

i cap. 23
cap 24

eius nominis causam fuisse. Id enim magis Deum hominibus ostendisse decuit rarum, incognitum, multisque omnibus seculis optatum: qui aut dum ægre ferunt, plures sibi nasci filias: vxorumque suarum in eo sexu fœcunditatem calamitosam sibi fore animaduertunt: aut dum nominis sui memoriam, generis subsidiū, hæredes familiæ & Reip. ciues post se quotidianis victimis & precibus reliquisse optant, qua ratione alia præstare id sibi possent à Deo cognouerunt. Factumque ut Græci ἐπιούριον, id est, Mercurij herbam, latini Mercurialem vocarint.

Mercurialis mas & foemina syluestris, supra Cynocrambe.

Mespilus Setania, maioribus vulgari fructibus, Gallica, & altera humilis siue Chamæmispilus, descripta à Gesnero in Valerij Cordi obseruationum editione.

Meum Crescit multum in Italiæ alpibus, in monte imprimis S. Angeli, vocaturque Finochiella. Hoc in alpibus quoque Pannonicis obseruauit Clusius.

Meum Silesiacum foliis Cicutæ & pene caule, sed perpetua radi e & nonnihil aromaticum referente gustu, multiplici nodosa & iuxta latera se propagante, non recta descendente: umbellis candidis, oblongo semine, à CL. viro D. Friderico Sebicio mihi communicatum.

Milium aureum. Item album, multo candidiore semine quam vulgare. Adhæc nigrum, quod tamen semel satum postea non ita facile extirpatur. Milium & Triticum non ferunt irrigationem frequentem.

Milium Indicum Plinij nigrum, album, rubrum, luteum. Vulgo Sorgi vel Melica. Panes in Italia in agris inde conficiunt nigros admodum & duræ concoctionis.

Millefolium flore albo, purpureo & luteo: quod vltimum vocat Matthiolus Helichrysum Italicum. Puluis millefolij efficax est in dolorib. colicis ad ʒ. i. exhibitus in vino, & datur vtiliter

ter quoque de eo puerulis in pulte.

Molle, arbor apud Dn. Clusium in Annotationibus versionis Nicolai Monardis Hispalensis. Sequenti vere exaruit, cum magno studio hyeme fuisset à nobis asseruata. Liquorem vbi folia decerpebantur, emittebat lacteū, odoratū admodum, plane lignum Sassepes referentem.

Molucca siue *Melissa* Constantinopolitana, odorē Peponū referens. Alte crescit: annua planta est. Succus eius in vulnerib. ca pitis cōmendatur. Est alia eius differentia, aspera dicta, foetida potius quā odorata, quæ nō ita facile ad maturitatē peruenit.

Moly Theophrasti à Dodonæo & Lobelio descriptum, & alterum Indicum, dictum Caucasum.

Moly Dioscorid. flosculis albis, sub quo nomine peculiaris plantula allium referens, ex Gallia olim ad me missa fuit ab humanissimo Domino Nicolao Rasio Chirurgo Regio peritissimo. Reperitur etiam Romæ Neapolim versus, non procul à Mola vel Caieta, & circa Neapolim Puteolos versus, hæc ipsa planta vel simillima.

Molybdena siue plumbago Plinij, *Dentilaria* Rondelletij. Romæ herba S. Antonij vocatur, Italis ceteris *Crepanella*, in Illyria *Cucurida*. Caustica est planta, quæ applicata carpo in doloribus dentium, admodum cōmendatur, quamuis alij etiam manu retentā efficacē esse existiment. Apud nos raro florem multo minus semē profert. Radix tamen viuacissima est, nec vnus tantum anni, modo frigore non aboleatur. In Hispania & Lusitania quoq; esse frequentem Clusius annotauit.

Morus vulgaris, & illius pumila species siue *Chamæmorus*, quæ iam in duodecimum annum in horto colitur, nec vnquam adhuc fructum protulit.

Morus alba, alimentum in Italia *Bombycum*, quamuis Anno Christi 1559. primo vere in magna annonæ caritate cimis earundē pauperculā quoq; plebē Patauij auide vesci viderim.

Morus

Morsus Diaboli purpureo, cæruleo & albo flore. Hanc postremam differentiam mecum detuli ex Bauaria non procul à Pfaffenhouio crescentem. Ad Scabiosas non male refertur. Huius succi multus vsus, imprimis vero vtiliter admodum additur gargarismis in Angina.

Moscatella, species quibusdam minima Ranunculi, alij ad Capnum referunt. Crescit copiose Basileæ & alibi. Syluestris multo maiore Mosci odore prædita est, quam in hortum translata, vbi tamen plurimum sese propagat.

Muscari Turcarum flore ex viridi purpurascente, & rarior eius species flore luteo: odoris suauiss. vnde nomen illi impositum, à Dn. Clusio in Pannonicis plene descriptum. Ad hyacinthos referenda planta, quamuis Matth. pro Bulbo vomitorio habuerit. Tibcadi à Turcis appellatur. Accepi etiam bulbos insignitos nomine Misch rimi.

Muscipula. Vide Lobelij picturam.

Mustelina ex Arba monte, vbi *Bármurk* appellant, qua ad suos caseos cõdiendos vtuntur Heluetij, nominâtes *Mutry*. Eius imaginem ante hac depictam dedimus. Herba videtur inter Carum & Meum quasi ambigua.

Myrica siue Tamariscus Gallica. Altera quæ in Germania passim ad Danubij ripas crescit, nõ facile culturã hortensem recipit, nisi ad aquas collocata, cum prior diu in horto duret, modo hyeme recondatur. Legitur apud Nicandri interpretẽ in Theoricis, Apollinẽ vaticinos sanxisse mirifica pronunciarẽ mortalibus futura, virgis Myricinis vtentes, propterea hunc fruticem Nicander *Μάγνυς* id est vatem vocat. Apollo inde in Lesbo tenebat manu virgas Myricinas, quare Myriceus dictus. Et plerisq; locis virgarũ vi Dion antiquos fuisse vaticinatos scriptũ reliquit. Legimus præterea Magos virgas vèrtisse in Dracones & miracula à Mose vi virgarum facta, quæ certe diuino afflatu fiebãt, nõ Magico vt Plini. lib. 30. cap. I. impie opinatus fuit, Magices factionem à Mose memorans.

Myrrhis

Myrrhis sativa quam alij vocant Sefeli Peloponnense. Habui & minorem à CL. V. D. Ioanne Aicholcio Vuienna missam. Est & syluestris & palustris.

Myrtus communis Italica, Mortella, & domestica altera ex Hispania allata, fructu albo, quo D. Clusius me donauit, sed frigidis impatiens perijt.

Veneri est dicata, quia multus vsus in morbis muliebrib. Frigus ferre nequit, vnde Ouidius: Metuentem frigora myrtū dixit. Virg. amantes frigora myrtos. An Ouidius de plantis tenellis loquitur, Virgilius de adultis? Nam & hic Ecl. 7. dum teneras defendo à frigore myrtos.

Myrtus Tarentina, quam diu in fictilibus asseruo, florem copiose at minime fructus ferentē. Surculis potest propagari. Aqua inde odoratissima stillatitia paratur. Ex Myrto per insitionem Malum punicam crescere Plutarchus in Symposiacis auctor est.

N.

N A P E L L V S.

Napus, italice Naoni.

Nardus Celtica cum gleba propria huc translata ex montib. Noricis, pulcre floruit, sed vltra tertium annum in horto non durauit. Selliga vocant in Valesiorum montibus vnde Generus Saliuncam esse putauit.

Nardus montana Matthioli, ex iisdem locis allata, magis hortensis planta quam prior.

Narcissus exoticus siue Constantinopolitanus plenis floribus, fragrantissimis, qui primo anno suo tempore ex Italia allatus mihi floruit, sed postea iisdem bulbi nunquam rursus, quamuis virent & multa prole quotannis auerentur, florē præbuerunt, sicut quoque de Lilio Constantinopolitano, quod

quod ipse vocat Ornithogalon maius, Clusius obseruauit. Non itaque omnis fert omnia tellus. Turci vocant Giul catamerlale.

Narcissus Constantinopolitanus, quem *Ziden Sari* vocant, iam demum ab amico ex illis locis trāsmisus, bulbo anguloso, nec admodum oblongo; tunica tenui nigra vestito, cuius florem proximo anno expecto, vt & aliorum, quos simul accepi nomine *Zirimcada Catamer* floribus albis & luteis.

Narcissus albus maior & minor.

Narcissus iuncifolius maior & minor, odoratissimo flore, vterq; hyemis acrioris impatiens.

Narcissus luteus praeox & serotinus, flore duplici & multiplici. Codiaminum Plinij quorundam ob nolæ formam.

Narcissus ex luteo pallidus, flore pleno, nullo intus calice.

Narcissus luteus polyanthos, id est, plures vno caule flores gerens, fictili afferuandus, brumæ læuitiæ impatientissimus.

Narcissus autumnalis luteus, Clusio in Hisp. *Lirion* Theoph.

Narcissus Persicus Clusii in Pann. Hic lubentius quam ille frigori nostro assuescit.

Nasturtium tam latifolium quam nostras. Aqua huius stillatitia pota sanguinis reiectionibus prodesse traditur ab Alexandro Benedicto. Semen eius contra vermes recte vsurpatur. Idem contusum & in vino exhibitum feliciter datur in casu & sanguine concreto, vt sudor inde excitetur, quod vsitatum esse in Austria & Vngaria Dom. Clusius in suis obseru. Pannonicis annotauit. Semina quædam vetusta, vt *Nasturtij*, *Apij*, &c. celerius nascuntur quam recentia, quod est Theophrastus annotauit. Cibus fuit Persarum, vt apparet ex Xenoph. Cyri *αιδέα*. Iubentur *Nasturtium* edere apud Comicos, qui parum animi habent.

Nasturtium Indicum Dodonæi, cuius descriptio apud eundem, nec non apud Lobelium & Costam, qui cruentum florem inscribit,

bit, legi potest; denique etiam in Lugdunensi herbario. Iconem vero ex ipsa planta, qualis mihi nata fuit, affabre depictam cum aliis modo damus.

Nepa, sic Scorpium vertit apud Theophrastum Theodorus, in fictilibus asseruanda. In Gallia & Hispania frequens:

Nepeta, & minor species dicta *NePETella*.

Nepeta Germanica, *Gattaria* vulgo; quia Feles ea herba plurimum delectantur, quod non semel obseruauimus. Huius decoctum in suffocatione matricis, vt & herbæ olfactus plurimum conducit. Prioris vero vsus in pellenda scabie, si ex ea in aqua decocta, loca sæpe foueantur.

Nerion siue *Rhododaphne*, siue *Rhododendrum*, *Oleandrum* vulgo, flore rubescente & albo. Diligenter in fictilibus asseruanda. Crescit copiose, vt D. Rauuolusius obseruauit, circa Tripolim, vbi incolæ vocant *Dessè*, itemq; in Creta. Mirum, inquit Plinius, *Rhododendri* folia quadrupedibus venenum esse, homini vero contra serpentes præsidium, ruta adhibita & è vino pota. In Hispania tamen huius succo sagittas nostris temporibus infici, vt lethalia inde vulnera fiant, à multis audiui. Palladius iubet *Nerio* aditus murum syluestrium claudî, qui hoc flore, dum exire conantur, pereunt. Oleum ex hac planta *Mesues* accipit ad vnguentum *Pforicium*: & *Auicenna* contra Scabiem & asperitates cutis succum eius vsurpat.

Nil, siue *Anil*, *Egrecia* planta, ex qua fit *Indicum* in Aegypto, Arabia & India. Semen misit doctiss. vir & medicus insignis Lugdunensis *Dalechampius*. Foliis prodiit glaucis, nonnihil representantib. Barbæ *Louis* folia, sed latiorib. verum non peruenit ad frugem. Vide *Clusij* annotationes in *Garciam* lib. 2. de plant. historia, cap. 26.

Noli me tangere, infra *Persicaria* siliquosa.

Nummularia, vbiq; nota planta & ad vlcera oris & Stomacacem cocta in lacte caprino admodum utilis. Multum conuenire cum

vid. caput
69 navigat.
Joan. Hug. de
Lins. hot. 22
Anil aut
Indigo.

cum descriptione ^{επευθεδάρυ} apud Theoph. φ Rubiam transtulit Gaza, quāuis hęc sit planta satis nota, existimabat Anguil. *Nux auellana* siue pontica, inter quas apud nos Cellenses à quodam monasterio prope VVurzburgum denominatæ aliis præferuntur. Eorum tremor in calculo renum & ardore vrinæ vtiliter exhibetur. Crescunt etiā apud nos maiores istæ, quas à loco vnde afferuntur; Lugdunenses vocamus.

Nuxinglans. Huius quoq; à magnitudine & duritie corticis aliquot reperiuntur differētiæ. Antipathia dicitur esse huius arboris cum quercu; vt vna alteram nō ferat. Decerptus huius medius cortex, præsertim vbi succo scatet, ac arefactus tritufque vomitum prouocat, idq; adhuc mitius præstant iulicis, qui & catuli vocantur. Hi furno siccati tufiq; a ʒ. s. ad ʒi. ex cōueniente liquore aut vino albo sursum purgant, colicis dolorib. ac nephriticis vtilēs. Alii folia in Maio tenera vel turiones in aqua decoquūt, ac ad aluū moderate leniendū vtūtur. Radices vero, tum succus expressus vomitū & aluum satis vtilide mouet, experientia teste, quo remedio rustici vtī solent.

Aquæ ex immaturis nucib. destillata vtilis est in peste. Præterea commēdat Paræus Chirurgus regis in Gallia ad dissolvendos thrombos cōcreti sanguinis: Quidā vtuntur in malis vlcerib. tibiārū, vbi caro putrida apparet, & contra Melicēria Celsi: quāuis de hoc vocabulo dubitetur inter doctos, ita tamen rē describit, vt cū eo affectu, quē vulgo *das Gliedwasser* vocāt, cōuenire videatur: Hęc arbōr, secundū Iul. Cæs. Scaligerū, exudat gummi, medicamentū aptū ad affectus renum.

Nux metel. vulga. Stramonia Fuchij, Pomum spinosum. Interpres Theocriti ex Crateua describit Hippomanes, quod Anguillara conijciebat, non tamen affirmabat, huic plantæ cōuenire. Cardanus dubitat an inter Solani differentias sit collocanda, cum folia succum nigri papaueris oleant: ipsa vero poma, si cocta edantur, delirium cum risu excitare ait. *lib. 8. d. subtit.*

O.

OCIMUM siue Basilicum maius quod ab odore & figura foliorum citratum vocant, medium & minimum Caryophyllatum dictum, & quidem vnum quodq; album & nigrum. Alui ante aliquot annos & aliam differentiam sub nomine Basilici Indici vel potius Hispanici (sic enim ferme omnia exotica vocant) ad me ex Italia missam, serratis & crispatis folijs subcæruleis. Crispum Basilicum merito cognominaretur.

Cum pleræque plantæ noctu utilius irrigentur, ocimum tamen affusa aqua interdiu & sub solis æstu proficere plurimum solet, vnde contra aliarum plantarum naturam magis gaudet calidâ irrigari quam frigida; cuius rei Doctiss. Costæus hanc affert causam: An, inquit, quæ imbecilla sit planta? imbecillitatē enim id prodit, quod nisi frequenter irrigetur, tabescit. At contra tepor laxando corpora imbecillitatem potius auget quam minuat. Neq; ocimi imbecillitas ob caloris esse penuriam potest, in quo caliditatem vigere insignis odor persuadet. An ergo potius Ocimi imbecillitas ob laxitatem est substantiæ, cuius causa, quia profusior fit innati humoris dissipatio, propterea celeri quoque & assidua opus illi est alimenti penetratione, hæc autem fit beneficio teporis: Non est hoc profecto à vero dissimile: Sic ille lib. 2. de natura stirpium cap. 9. Idem perhibet ocimum æstate tota in aqua non secus ac in terra virere, florere & semina quoq; interdum præferre, quod sane admiratione non caret. Libet hic afferre lepidam historiam de hac planta Augustini Iustiniani Genuensis lib. 6. Franciscus Marchio Iurisconsultus missus à Genuensibus orator ad Ducem Mediolanensem; cum eum non vellet audire, nec pactis conuentis cum Rep. Genuensi stare. Captata occasione obtulit Duci manipulum herbæ Basilici. Qui admirabundus, quid sibi hoc donum vellet, quæsiuit. Cui ille respondet:

respondet: Eiusmodi proprietatem huic plantæ inesse, vt leniter & suauiter contrectata præbeat gratum odorem, nimis autem duriter compressa & attrita, tandem produceret Scorpions: atq; ita simile omnino esse ingeniū Genuensium. Dux ingenioso hoc responso admodum delectatus & sententiam priorem mutauit, & legatum honorifice dimisit. Scorpiones autem sub fictilibus in quibus Basilicum colitur, libenter stabulari, sæpius Venetijs obseruauit.

Ocimoides Matthioli. Vidi flore pleno in horto Electoris Heidelbergæ.

Arboreum vel fruticosum potius, folijs Myrti, splendidis, flore rubro:

Repens, itemq; Angustifolium flore rubello.

Aliud flore suaue rubente ex monte Arba delatum.

Ocimoides noctiflorum, quod noctu tantum florem odoratum explicat peræstatem, autumno vero & ingruente hyeme inodorum. Item congeneres plantæ. Vide *Lychnis sylvestris*.

Odontis siue Dentelaria.

Odontis quorundam siue flos Cuculi apud Tragum. *Gauchblum* candido & rubello flore, itemq; pleno Venetijs nomine Margaritæ accepta.

Oenanthe Guilandini, semine in umbella concreto inuicem, peculiari ratione, quæ in alijs umbelliferis non quod sciam, obseruatur, tuberosa radice, folijs Apij, minutis. primo anno flores candidos protulit è semine modo nata, vix duarum vel trium vnciarum plantula.

Olea ex taleis propagatur, hyeme recondenda. Hanc in crescendo cinere è Calcarijs fornacibus maxime adiuuari Costæus ait esse obseruatum, alioquin lente crescit, vnde Virg. prolem tardè crescentis oliuæ. Perpetuo viret vnde *αἰθαλὶς*. & Ouid. Ramis semper frondentis oliuæ. Ad ducentos deniq; annos viuere aiunt, quare Virgil. in 2. Georg. cecinit:

Difficiles primum terra collesq; maligni

Palladia gauderet sylua viuacis oliua.

Insigne olim pacis fuit. Huius liquorem nimirum oleum Plato in Menexeno *ωβρον ἀγρωγλῶ*, id est laborum subsidium & adiuumentum hominibus datum esse ait. Oleam ita quercum auersari Costæus quoq; annotauit, vt in scrobe posita, in qua quercus creuit, non viuat.

Onopordon vel *Acanthium* Illyricum. Moderatas hyemes facile sustinet, sed vehementioribus succumbit.

Ophioglosson, humidis pratis gaudēs, herba vulneraria. Locis umbrosis posita in horto durat. *Supra Lingua vulneraria* *Cordi*.

Ophrys *Plinij*, vide *Bifolium*.

Opuntia, vulgo habita, quamuis diuersa videri possit à *Theophrasti* *Opuntia*. Vt *Plinius* vertit, herba est *Opuntia* etiam homini dulcis, mirumq; è folio eius radicem fieri & nasci sic etiam. Tunc siue *Tunas Indis*, *Anapallus Bellonij*. Aliqui in Italia referunt ad *Palam Plinij*, haud scio quā recte. In insulis *Perunianis* & potissimum *Hispaniola*, sponte creſcit. Translata in *Hispaniam*, *Italiam* & *Galliam* fructus etiam maturos profert, sed apud nos optime munienda cum facile putrescat & frigoris sit impatiens, nec tamen etiam loca nimis occlusa ferat. Mirum enasci plantam hanc ex semine durissimo. Prodiit nobis hoc anno, quo hæc exarabamus, decimo sexto die à satu, maturius forsā proditura, nisi obstitisset frigus insolitum, quo hac æstate tanquam sæuissimæ hyemis reliquijs interdum sumus confictati. At alterū semen, eodem tamen tempore cū priore terræ mandatum, tertio demum mense erupit. Cum primum exit, folia duo crassa, mucronata, rubentia ostendit, è quorum medio quasi pili candicantes & rubescentes simul emergunt, quos statim sequitur folium iisdem vestitum & hirsutum totum, nec latum, sed teres: progressu temporis paulatim in latitudinē cōprimitur, aculeis

aculeis rubentibus & albicantibus; mollibusq; armatum, iucundissimo sane Naturæ spectaculo. Fructus pulpa succosa & rubens est ac instar Mororum succo sanguineo manus inficit: cuius crebrior esus vrinam cruentam efficit. Succū foliorum vlceribus vetustis vtiliter adhiberi aiunt.

Orchis, Cynosorchis & Testiculus canis maior, flore dilute purpurascente, siue incarnato. Medius purpureo flore, Minor guttato sanguineo. Et alius minor flosculis albis, foliis crassis nigris, radice repente, geniculata, & vbi folia emergunt, apparent pusilla rudimenta tanquam naturæ testiculos effingere conātis. Nascitur sponte in opacis syluis, in ramentis arborū, quæ longa vetustate emarcuerunt. Ad hōrtos translatus durat, sed colorem acquirit magis pallidum, nec tam crassa manent folia. Mons est S. Mauritij dictus, via qua itur Herespruccum, duobus milliariis ab vrbe distans, in cuius humidioribus partibus plures huius plantæ differentiæ reperiuntur.

Orchis bifolius, qui nonnunquam trifolius nascitur, vnde Eufisio Dioscoridis Satyrion esse placuit.

Orchidem flore albo, odorato, vel Spiralem C. Gemmæ ad me misit ex Silesia D. Fridericus Sebicius.

Orchis Serapias Lobelij, Satyrion basilicū aliorum, flore candido, dilute rubescente & rubello. Ex his tertium folia interdum maculis cruentis aspergerit, interdum sine maculis. Priora vero duo maculis in horto meo nunquam carent, nescio an alibi etiam. Odoratissimo flore minima quædam species alpina prædita est, coloris ex puniceo nigricantis, quem dysentericis præbent frixum cum ouis vel in puluerem redactum ex vino propinant. Radix etiam Orchidum reliquorum in vino stiptico cocta & rursus exiccata non leui successu datur in dysenteria.

Origanū Heracleoticū flosculis ex albo purpurascētib. & nonnunquam

quam candidis. Fert hyemem, nisi fuerit plane prodigiosa, qualis anni præteriti.

Origanum Creticum, folio magis albicante & hirsutiore. Hyemem non bene tolerat. Puluerisatum & in iusculo exhibitum non nihil purgare obseruauit Brassau. in libr. de purgantibus.

Origanum syluestre, flore albo, ita quidem vulgo vocatur, quod passim crescit, & potius ad Heracleoticum est referendum. Nam syluestre quod secundum Nicandrum Diosc. describit cum umbella anethi instar, alba tamen, Anguillara dicebat in Italia sibi non esse visum. *Origanum syluestre* esse Cuni- lam Bubulam dictam Ruellius probare conatur.

Origanum onites, aliud ab eo, quod Matthiol. pingit, foliis multo candidioribus altero, flore albicante in umbella ampliore. Planta est minus aliofa quam *Creticum* & *Heracleoticum*. Amant ad condiendum putre salsamentum.

Origano adhuc in Illyria & Græcia vtuntur propter acrem saporem in ferculis loco aromatum. Antigonus in farragine memorabilium narrationum scribit Testudinem vbi serpentes adit, *Origanum* insuper edere & quodam tempore accidisse, qui hac re obseruata origanum eo loco abstulerit, & tum testudinem eo orbatam periisse. Idem autor Græcus addit palumbes percussas *Origanum* vulneri indere, & hoc remedio sanari. Item si *Origano* & Sulphure formicarum acerui obturentur, statim illas aufugere, quod etiam apud Palladium legitur. Plutarchus paulo aliter in natur. quæstionibus: Testudo, inquit, vbi carnem viperæ edit, *Origano* herba vescitur, quod etiam transtulit in Homiliam 9. *Ἐξανυσσῶν* D. Basilii. Decoctum *Origani* cum Caryophyllis & Sacharo paratum plurimum singultui prodesse constat. Huius etiam puluis cum pauco sale nitro vulgari & melle instar eclegmatis mistus vtiliter dentib. infricatur, & reddit candidiores ac firmiores.

Origanum

Origanum tueri, prouerbum est apud Suidam ex Aristophane sumptum, ab acrimonia herbæ, & dicebatur de eo, qui robur & masculinum animum præ se ferebat.

Ornithogalum maius Italicum & alterum minus, cuius magnam copiam in pratis ad Albim fl. prope Dresdam in vere reperi.

Ornithogalum serotinum, folio magis cæsius & minus pingui.

Ornithogalum Narbonense spicatum.

Ornithogalum aliud spicatum, quod Dodonæus coniicit esse *Aspl. odelum* Bulbosum Galeni.

Luteum *Ornithogalum* habetur ea planta, quam Fuchsius nominat *Bulbum Esculentum*, & passim crescit in agris.

Ornithopodium maius ex Italia missum, & minus in aruis ad Mœnum fluuium frequēs. Aliud in Heluetia circa Tigurum plurimum crescit in quadam syluula, vt Gesnerus notauit.

Oryza in aquosis locis aliquoties nobis prouenit. De cuius cultura copiose scripsit Quiqueranus Gallus in lib. de laudibus Prouinciæ. Difficile non nihil coquitur & tosta quidem adhuc magis, sed sic ventum cohibet. In Hispania ex farina huius & gallinarum pectoribus elixis & incisis, cumq; saccaro & lacte lento igne coctis, & ligneo instrumento valide subactis suauissimum cibum; quem album vocant, parare solent, estq; plurimi alimenti sed paulo crassioris.

Osteocollon Absyrti Italis. Caryophyllus paruus in aruis apud nos repens, describitur in historia stirpium Lugdunensi. Elegans plantula, in hyemem vsq; in horto florens.

Osyris, vulgo Beluedere, & Scopæ Paduanæ. In Græcia nostro quoque tempore lingua Græca corrupta nominatur *ἀξύρις*.

Oxyacantha sepib. viuis idonea.

Oxyacanthus Galeni, Berberis vulgo.

Oxycoccus Valerij Cordi, Palustria Vaccinia, *Moosbeer*. Loco umbrato durat aliquantum, licet non admodum irriguo, sed

vere ineunte apricum odit ac tabescit. Non longe ab hac vrbe quoque prope piscinas magnas reperitur.

Oxys flore lacteo, & luteo: quæ vtraq; reperitur in nostris quoq; regionib. Vocatur hic *Mâterfraut* / quia delet maculas in lintheis albis. Aqua destillata ex vulgari planta & agrimonia simul, admodum vulneribus confert.

P.

PÆONIA sic dicta à Medico Pæone, qui ea vulneratū Plutōnem ab Hercule ^{ò d d v. e.} Homero fingente, curasse perhibetur, à quo herbæ Pæoniæ pro salutaribus accipiuntur, vt apud Virgil: 7. Aen: Pæonijs reuocatum herbis. Mas ad omnia efficacior quam foemina. Aqua ex floribus destillata simul cum radicibus, cum puluere corall. & marg. datur ante noctem ad somnia terrifica arcenda. Recentem huius radicem collo suspensam epilepticis adhuc vtiliter vsurpamus, q̄ D. Costaus quoque affirmat & verissimum esse testatur Fernelius, in pueris præsertim à se compertum. lib. ii. de abditis rerum causis cap. XVI. Leuinus Lemnius exprimæ fœturæ, vt loquitur, semine nigricante & orbiculari trito cū oxymelle Scyllitico & Syrupo de Strachade ac parū nucis Muscatæ fieri efficacius remedium contra epilepsiam testatur.

Pæonia foemina vtraq; apud Dodonæum depicta Crescit in summis supra Glaronam montibus. Quarum altera interdum flores habet maximos, dilute admodū rubescentes. Semen Pæoniæ admodū tarde, quod ego expertus, & interdum vix intra annum prouenit: radice vero adeo restibili & foecunda propagatur, vt eius etiam minima particula repullulet.

Pæonia polyanthos, id est flore pleno, quæ ante paucos annos apud nos est cœpta coli, cuius vnica planta nescio vnde allata (forfitan ex Hispania) primum Antuerpiæ 12. coronatis fuit
empta,

empta, nunc vero ita multiplicata est vt in omnibus ferme præcipuis hortis reperiatur. Admiratione non caret, elegantissimum hunc florem reperiri aliquando ita dense stipatum, vt in vno numerauerim quingenta folia maiora & minora. Semen ideo rarissime profert, cuius tantum vnicum granum aliquando collegi. Paratur ex hisce floribus cum Saccharo Syrupus instar gemmæ rubescens, utilis ad fluxiones & Epilepsiã. Extractũ similiter ad eosdẽ affectus recte datur.

Pæonia Byzantina flore admodum rubro instar minij, descripta à D. Clusio in obseruationibus Pannonicis. Turcæ nominant satis *δ. uorbuos*, vt Anemonas quoq; Schakaik.

Est & altera *Pæonia* flore pleno dilutiore & minore, cuius folia non ita sunt caduca, priore adhuc multo rarior, & pro candida mihi communicata.

Pæonia leucanthemos, id est flore candicante, non plane albo. habet enim aliquid rubri dilutioris aspersum. Nullum vero adhuc omnino candidum florem *Pæonia*, siue plenum siue simplicem, quamuis tam in principum quam priuatorum hortis instructionibus diligenter multis annis de illo inquisuerim, videre contigit.

In Ida monte Cretæ nasci floribus albis *Pæoniam* & vocari vulgo Psiphedilam Bellonius scribit in suo de memorabilibus libro.

Pæonia ochranthemus, id est flore pallescente, quam habui ex orto Domini mei clementiss. illustrissimi principis Landgrauij Hassiæ Cassellis, cuius florem proximo anno expecto.

Pæonia Hispanica siue pumila, tam foliis quam flore exiguis, nigro admodum semine.

Brauaolus in lib. de purgantib. Medicamentis disputat, quo pacto Plinius asserat radices *Pæonia* astringere atque etiã purgare. Ad quẽ locũ remitto lectorem, nam hic omnia eiusmodi tractare nimis foret prolixum.

Paliurus siue Rhamnus III. Spina Iudaica Crescentio. Ex vetusto admodum semine prodit.

Palma ex nucleis quidem apud nos germen erumpit, sed raro ultra vnã hyemem durat. Nam & Theoph. lib. 4. hist. de plantis tradit, hanc & Morum Aegyptiam quamuis apprehenderint, in multis tamen locis nec fructificare nec augeri. Mirum est quod nucleus initio durissimus in terra tandem ita emolliatur, vt decorticari queat & auferri ab interiore medulla, quæ pene cartilaginis refert naturam.

Costæus tradit semen vino maceratum citius quam alias prouenire.

Panax Heracleum. In tertium vsq; annum durat in nostris hortis semenque profert maturum. Crescit in Apennino multis in locis, sicut in Alpibus Seatæ dictis non procul Bononia, & in Samnitibus vbi vocant Rampe d'orso. Verum Anguillara, quod non odorem repræsentaret Opopanacis, nec semen esset acre aut caules lanuginosi, vt vult Dioscorides, de ea non nihil adhuc dubitabat.

Panax Asclepias hoc nomine missum, folio Ferulæ tenuiore, & Fæniculi crassiore. Nascitur in Creta vbi Sefeli vulgo, & in Sicilia in qua Peucedantum vocant. Quamuis hæ appellations alijs plantis proprie conueniant.

Panax Chironium, vide supra Flos solis siue Helianthemum.

Panax Chironium Theoph. idem quod Costus Spurius Matthioli, quorundam sententia.

Panacratium. Hanc putabat Scyllam vulgarem esse Anguillara, quæ in Cephalonia vocatur Capa Canina.

Panicum. Melfrugum secundum Dioclem, sed non Theophrasti, vt legenti huius autoris verba manifesta apparet.

Panicum syluestre.

Panicum Indicum cæruleum, aprico loco ferendum, alioquin nõ perficitur.

Papauer cornutum siue corniculatum floribus luteis. **S**emine teie mirifice in nostris hortis propagat. Alterum **I**orb. rubris maiore indiget cultura, quod primo anno floret, crescit copiose in Italia circa oppidum Frontinianum. Tertium flore purpureo, qui magis est caducus quam priorum, frequens est in Morauia & Austria multis in locis inter segetes. Omnes hæ species rectius in autumno seruntur, excutiendo ex corniculis maturum semen, vt ita statim rursus terræ mandetur.

Papaueris satini (reperiuntur huius quoq; genera syluestria) variæ differentiæ, inter quas iam in nostris hortis coluntur flore pleno elegantissimi coloris, albi, rubri, purpurei & ex his misti. Capita papauerum decutere est primates tollere in Rep. Sumptum ex historia Romana apud Llium & Valerium Max.

Papauer Rheas. Huius forte fortuna aliquando inter segetes reperisse speciem flore pleno luxuriantem Dn. Clusius mihi retulit. Flores, secundum Costæum, frigidi & sicci fluxiones pleuriticæ non minus siccitate absumere, quam frigiditate cohibere creduntur. In Syria circa Alepum, vbi incolæ nominant Schuck, ex floribus huius papaueris conseruam, vt vocant, eisdem parare & crebro illa in tussi vt in suo Hodepórico luculentiss. notauit CL. V. D. Rauuolfius.

Papauer spumeum vulgare descriptum & depictum à Lobelio. Anguillara vero, (quamuis non omnia adeo quadrent, forsitan ob diuersitatem loci) coniciebat Gratiolam huic descriptioni non male conuenire, cum in Syria adiuç semen illius cicens vomitum vocari scribat.

Parietaria supra Helxine.

Parietaria syluestris, vt vulgò vocant, elegantissima herba, foliorum coma cærulea vel dilute rubescente vel penitus candida: flosculis, qua parte suo conceptaculo tenentur, sanguineis,

priore vero flauis. Ob insignem elegantiam & colorū varietatem hortis inferenda, sed locis fruticosis, & circa sepes. Nō vult enim in areis coli. Semē mature colligendū, antequam exiliat è vasculis & statim reddendum telluri, vt sponte excidat. Nudum enim si contrectetur fœcunditatem deperdere existimatur. Quidam vulnera sanare & liuores discutere arbitrantur. Sapor est subdulcis & non nihil acris simulq; astringionis alicuius particeps. Crescit passim apud nos in syluis & aggeribus.

Paris Herba maioribus baccis quam vsitata, olim falso pro Aconito habita. Cuius foliis in malis vlcerib. vtimur. Accunt præterea qui affirmant puluerem huius radicis datum in colicis doloribus statim eos sedare.

Paronychia alsines, & altera Myagri folio à Gesnero depictæ. Thalius in sylua Hercynia vocat Pilosellas siliquatas.

Parthenium vide supra Matricaria. Hoc saltem hic monendum putauit, Gazam vertere Muraleū in Theoph. lib. 7. hist. cap. 7. vbi inter olera id recēset, quæ non eduntur nisi cocta, vt & Beta, Lapathū, Malua, Vrtica. Ideoq; dubitari possēt ab aliquo, vtrum Parietaria, quæ etiam muralis herba dicitur, ibi sit accipienda, an vero Matricaria. Sed hæc apud Italos quosdam inter olera cocta comeditur & potissimum cum ouis frixa, sic enim nulla saporis fœditate offendit. De Parietaria vero nihil huiusmodi intellexi, quamuis & hæc, dum nouella est, quemadmodum Vrtica quoque in olerum vsum venire possēt.

Passerina Tragi, ex agris Franconia inter Herbipolim, & Francofurtum copiose potest colligi.

Pastinaca satina & syluestris.

Plinius Pastinacæ nomine Latinis significari ait plantas quatuor. I. Satiuam Lugdunensibus Panetz quam *Westsachē* vel *Welschpeterlin* vocant nostri olitores, quod præcipue Italos

Italos ea delectari sciant. & Petroselini ritu cum carnibus coquatur. Eam Romani Gallicam vocabant, quod vti etiam nunc fit, in Gallia tunc passim diligentiff. coleretur. II. Agrestem in pratis nascentem, qua Hibiscum, & Malachen agrian cap. 4. lib. 20. Pratensem cap. 13. lib. 21. Lugdunens. Panetz fauages dicunt, vulgo *Hibisch*/verius oblectamentum quam cibum. III. Daucum staphylinum altilem, & hortensem memoratū Gale. lib. 6. Simp. vulgo Carota, *Möhren*. IIII. Daucum staphylinum syluestrem, cuius semen passim in officinis simpliciter Dauci semen audit. Germanis *Vogelneß* ab ymbellæ deflorescentis figura.

Et quoniam hæc Romano more tractauerat, subiungit, Græcos quatuor etiam Dauci genera statuere, nempe tria descripta à Dioscoride & quartum Dioclis Daucū staphylinum quem post Ligusticum Dioscorides explicat, syluestrem scilicet, nulla vsquam facta mentione satiui aut Pastinacæ vel satiuiæ vel agrestis, quasi ignotæ Græcis illæ plantæ fuerint, quamuis Staphylinum apud Diosc. interpretes vertant Pastinacam. Staphylinū tamen suum Diosc. *βραχύ* vocat, tanquam & *ἡμερῶν* cognouisset. Hæc de Pastinacæ differentijs admodum crudite, & distinctè annotauit nuper in Plin: lib. 19. cap. 5. doctiss. Iacob Dalech: quæ in gratiam & vsum studioforum reū herbariæ hic quoq; ascribere placuit.

Pecten Veneris. Anguillara dubitat, an sit Scandix Veterum

Pentaphyllum rectum maius & minus item Repens, & deniq; Albo flore, quod maxime conuenit cum descriptione Hipp. in lib. de Vlcerebus. Reperitur hoc postremum in Hetruria, vocantq; Pentaphyllum argentinum, itemq; in Illyria.

Decoctū Pentaphylli vulgaris instar Ligni Indici paratum vtiliter exhibetur in Epilepsia, asserente hoc C. L. V. D. Ortolpho Marolto Medico doctissimo, & sudores inde eieri cieri D. Erastus annotauit. Radix huius & potissimū extractū vite paratam in dysenteria commendatur.

Penta-

Pentaphyllon palustre, in paluſtrib. locis circa hanc urbem, flore rubro, In hortis riguis facile durat. Heptaphyllon potius nuncupandum à foliorum numero. Nec eſt quod quidã hoc ob fructus rudimentum pro fragifero Plinij habeant, qui videtur foliorum ſimilitudine deceptus incogitanter cū pentaphyllo, quod edulem fructum nullum gignit, miſcere herbam fraga ferentem lib. 25. ca. 11. vt etiam doctiſs. Iacob. Dalech. annotat.

Pentaphyllon Bauaricum, in campis aſperis circa Monacum frequens, Pannonico quarto Cluſij non abſimile.

Peplis, in Germania, quod ſciam, nõ creſcit, nec facile prouenit ſemen ex Italia miſſum, niſi ante hyemem ſeratur.

Peplus ſponte naſcitur in areolis, mature euellendus antequam floreat & ſemen, quod cito admodum perficitur, nimis late ſpargat. Cauendum, præſertim inter acetarias plantas ne creſcat, alioquin facile fallit legentes, & non ſine periculo menſæ adhibetur, vnde olitoribus *Teuffelomilch* appellatur.

Pepon, ſi ſemina macerentur in roſacea moſcataq; aqua, multo fiunt odoratiores. Olim Pepones dicebantur homines effœminati. Vide ſupra *Melon*.

Perfoliata maior & minor, quarum poſterior in agris Thuringiæ naſcitur max. copia. Contra *Wberbein* contuſa inſtar Cataplaſmatis impoſita eſt efficax.

Perfoliata criſpa ſiue muſcoſa, ex eodem ſemine cum vulgari naſcitur interdum, nec differt niſi multiplici florum & foliolorum tenuiſſimorum ſarctu, ac ſterilis eſt, vt Cannabis foemina vulgo dicta.

Perfoliata montana Geſneri & Lugdunenſium, radice perenni, feruidi & aromatici guſtus, cuius iconem exhibemus in libri paginis extremis.

Perfoliata ſiliquoſa ſiue maior Tragi, Braſſica campeſtris D. Cluſ. *Pericy-*

Periclymenum Matrisfylua vulgo siue Capri folium, cuius radix etiam si Diosc. descriptioni repugnet, nihilominus tamen ex Crateua & Oribasio affirmatur conuenire, qui dicunt radicem esse densam & longam. Huius generis habui elegantiss. stirpem ex horto Illustriss. Principis Landgrauij Hassiæ Vuilhelmi & c. quod vocat Periclymenum Perfoliatum siue Italicū flore odorato. Et est tertium rectū dictum, cuius species est Xylosteon Dodonæi. In Saxonia vbi Vulgare Periclymenum copiose crescit, aqua eius stillatitia ad faucium & oris vitia crebro & vtiliter admodum vtuntur. Rondoletius ad partus facilitandos aquam eius cum semine Lauendulæ exhibet ad ʒ. ij. vel ʒ. iij.

Persica arbores propter fructus differentes. Nam pulpa candida, lutea, & rubra, item magni & parui habentur. Inter quas est Persica pumila fructu præcoci dulci admodū & paruo, apud nos *Johannespersich* admodū suauis sapore prædita, Plin. lib. i. 6. cap. 32. cōmemorans quod non omnia vbiq; nascantur; inter alia refert Persica in Tusculano ægre provenire nec non nuces Græcas cum tædio inseri. Perseam cum Persico multi confundunt, cum tamen sint plantæ diuersissimæ, vt patet exactius consideranti dēscriptionem apud Diosc. & Theophrastum. Nicander in Theriacis κρανοκολάπιον ἢ κεφαλοκρέσω bestiolam venenatam crescere in Perseæ foliis inquit, vbi Socratum quendam ἐν τῷ περὶ βλήτων ἢ δακέων citat Scholiastes, tradentem τὴν περσειάν ἢν ῥοδακινέαν καλεῖσιν, ἀπὸ αἰθιοπίας εἰς αἰγυπτον μεταφτευθῆναι, & Rholum Democritæum in libro περὶ συμπασθῶν καὶ ἀντοπασθῶν scribentem: πέρσαις ἐχθρίαις θανάσιμον φυτὸν, εἰς αἰγυπτον πέμφται, ὡς ἐν τότε πολλῶν μελλόντων ἀναερεθῆσθεος, τὴν δὲ ἀγαθὴν ἔσαν εἰς τὸ ναυλίον μεταβαλεῖν, ποιῆσαίτε τὸ φυτὸν καρπὸν γλυκύτατον οἷον ὀρεῖται νῦν. Verum D. Rauuolfius cōmemorat in suo itinerario Syriaco, Persas etiam hodiernæ die Perseam à Persico arbore distinguere, quamuis etiam à Persicorum esu abstineant, Nimrodi veneficio infecta & noxia effecta nescio qua occasione opinantes.

Arbor in herbam inferitur, teste Costæo, vt Persicus in Brassicam, quam rationem inferendi ætas nostra inuenit. Decorticata Persica aliqui in vino madefaciunt, existimantes ita illorum noxã emendari, sed hoc pacto succus iste insalubris citius in venas deducitur. Cocta vero sub cineribus cibus est delicatus. Præferuntur autem Genuensia.

Persicaria siliquosa Lobelij, vulgo Noli me tangere, quam nescio quam ob causam ad Tithymallos refert Tragus, de qua plura apud Gesnerum in Epist. ad D. Cratonem & D. Zuingerum. In nonnullis locis vtuntur cum successu aqua destillata tanquam topico in dolorib. podagricis. Dodonæus si legere quis auderet pro folio siliquas, putaret ad Aeschynomene posse referri.

Pes anserinus. Dodonæus ad a triplicem refert, & vulgo affirmant à tota substantia esse porcis venenum, quare Germanice in quibusdam locis vocatur *Schweinstodt*. Plinius lib. 9. cap. 8. Chenopodis meminit, excepta hac & rumice, apes ex omnium arborum satorumq; floribus mel confingere scribens.

Petasites flore purpureo & alter albo, qui posterior statim erumpit primo vere vel citius, diligenterq; depictus est in nostris herbarijs. Dalech. Persolutam Plinij lib. 2. cap. 33. Officinarum Petasiten esse annotat & vt quidam censent Iphyum Theoph. Coronariam plantam, quæ florem edit ante folia. Petasites certe, quem marem vocant, florem edit rubrum & odoratum: alter quem foeminam appellant, candidum & inodorum. Olet vero Leucanthemos noster Petasites (qui nascitur in montanis locis Misniæ circa Annæbergam, vnde in hortum transfusi) subdulce nec iniucundum quippiam, quale plerique flores quos primo vere Fauoniorum status eliciunt. Radix Petasitidis vulgaris utilis tempore pestis & præterea eius puluis cū Zedoaria & Angelica præstans remedium in suffocatione matricis.

Petroseli-

pag. 26.
pag. 21 a.

Petroselinum, quod Selinum siue Apium, vt quidam opinantur, veterum esse minime volebat Anguillara, nam illud potius, vt apparet ex Theoph. est Eleoselinon siue Paludapium. Petroselinum vero nostrum vna planta cum veterum Petroselino, quod adhuc hodie in Chio vocatur Condimentum, quo nomine Anguillara in suis Italicis opinionibus scribit à Crateua quoque fuisse nominatum, vt testabantur manuscripta quædam fragmenta Crateuæ ascripta, quæ sæpius mihi ostendit. Verum non immerito quispiam dubitare posset, an Crateua σύγγραν Hippocratis Latinis nominibus vsus esset. In Peloponneso & Zazintho insula antiquum nomen adhuc retinet.

Petroselinum crispum.

Petroselinum Macedonicum, non fert facile nostrū cœlum, ideoq; in fictilibus asseruandum per hyemem, ac primum quarto vel quinto anno semen apud nos producit, sicuti dum hæc scriberemus, copiosissimum habuimus.

Peucedanum, Radix huius in ore retenta efficax est in suffocatione matricis. Nicander in Theriacis admodum probat in fuggendis animalib. venenatis, ita canens:

Ναὶ μὴ πδικεδάροιο βαρυπρόνυτε καὶ ὄδιμα
Θνεὶ ἀποστένει τε καὶ ἀντίονη διακεί.

Phalangium maius & minus.

Phalaris. Probabile est (inquit Dalech. in Plin. annotat. lib. 22. capit. vltimo) hanc alterum melian à Panicō diuersum esse, cuius nusquā alibi meminit idem autor. Alioquin μελίαν σίτῳ, autore Theoph. capite vltimo, libro septimo, vt & Lotus, vna voce multa significat, diuersa viribus, locis natalibus & vsu cibario. Nunc enim priscis μελίνη, ἔλυμῳ est, autore etiam Galeno, libr. de Aliment. & cibus boni & mali succi. Nunc vero semen aliud est quam Panicum & Milium, vtriq; tamen simile, à colore nigro ἀπὸ τοῦ μέλανῳ sic vocatum, non à

melleo sapore, ἀπὸ τῆς μελιτώδους γεύσεως, quemadmodum Plinius indicat, qui Melfrugum vocat, nisi legamus: Panicum Diocles Medicus Melian frugem appellauit. Quidam Milium nigrum esse putant, haud præter rationem, sed Dalech. vt diximus, granum in Melita frequens, incolis Cuneno dictum, Canariis iufulis familiare, Massiliæ notum; nigricans, oblongum, milio simile, quo Canarios passeris canendi suauitate & assiduitate nobiles præcipue nutriunt. Satum facile prouenit & maturescit, ac si annus fuerit pluuiosus, in ipsis spicis, antequam colligatur, sponte germinat.

Phaseoli fere omnis generis colorum, præterea Aegyptij, qui pinguntur à C. Clusio in Pannonicis obseruationibus sine siliquis, quas nos addidimus. Itemq; Africani & Brasiliiani. Nec non pumiliones albi & nigri, quorum hi magis quam illi aliosii sunt, quamuis ambo frigiditate nostræ plagæ sæpius à maturitate prohibeantur. Intellego autem, quorum iconem dedimus in Matthioli editione, & quos Clusius in Pannonicis quartos in ordine proposuit.

Phaseolus Indicus, vulgo falso Pæoniam Indicam vocant, cuius iconem proponit Lobelius. Hæc grana coccinea nigra macula insignita dura admodum sunt, diuq; in terra latitant, quorum interdum nobis prouenerunt rudimenta instar pisorum, sed ad frugem planta non peruenit. Semina vetusta nequeunt vlla maceratione vinci, sed recentiora intumescunt intra horas 12. vel citius, ac duplo fiunt maiora, colorem autem coccineum vertunt in sordide purpurascentem, quæ si degustare volueris, deprehendes saporem pisi nigri detracto cortice, adeo fabaceum aliquid respiciunt. Mittuntur ad nos nominibus Ginge & Abrus. Quidam perhibent vtiliter adhiberi in dentitionibus, febribus & spasmodis puerorum.

Phillyrea Florentia missa.

Phyllitis vulgaris, Lingua Ceruina latifolia & angustifolia, itemque

que duobus, tribus & etiam pluribus mucronibus in summo folij prædita.

Phyteuma Matthioli; siue Campanula angustifolia. Anguillara legitimam sibi esse incognitam fatetur.

Pimpinella saxifraga maior & minor. Doctiss. Maranta in suo libro de Theriaca conijcit Pimpinellam maiorem siue saxifragam hireinam non male pro Oreoselino Dioscor. posse accipi.

Radix Pimpinellæ puluerisata cum Saccharo in formam Electuarij redacta, & quotidie assumpta in aqua eius stillantia ad aliquot vncias, admodum suppûratis prodest. Pulvis Pimpinellæ opt. quoq; in casu & contusionibus in calida cereuisia exhibitus. De Vermiculis ad Pimpinellæ radices nascentibus. Costæus in suo libro de stirpium natura disputat.

Pimpinella sanguisorba maior & minor.

Pimpinella spinosa, forsitan Chalcoma siue Aeraria Anguillaræ in Peloponneso & Zázyntho nascens, quamuis nostra non lætescat. CL. V. D. Rauvolfius in suo Hódœporico, vbi etiã iconem eius addit; tradit plantam hanc copiose crescere in monte Libano, foliis Sanguisorbæ similibus; ramulis hinc inde spinosis, è quibus verno tempore flosculi emergunt è viridi pallentes, stellati, quibus succedunt baccæ albicantes, instar piperis, aliquo rubore conspersæ; racematimq; coherentes. Bellan incolas nominare ait. Astiuida est Cretesium à *σολβη*, vt quidam putant, corrupto nomine.

Pinguicula sic vocata Gesnero, quia pinguis & parua est vel τὸ ἰόνυ-
ρον, Viola humida aut palustris. Clusius in Pannonicis pinxit; itemq; Herbarius Lugdunensis nomine Cucullatæ. Nasceitur putridis ac humentibus locis in Bauaria, vnde in hortum transtuli, sed frustra, vt metuo. Non enim videtur translata viuere posse. Vulneraria est herba, præsertim ad ramices puerorum eximia, ac præterea etiam ad plurima utilis, vt non du-

bitauerit Gesnerus pro Dodecatheo Plinij habere, quod folia quodammodo Lactuæ habeat, quamuis non perpetuo septena. Radicis quoque fibræ luteæ sunt. Chirurghi prohibent adhiberi prope articulos, istiusmodi enim vulnera plerunque melicerias, id est, das *Gliedwasser* inde contrahere asseuerant.

Pinus Italica ex semine enata prodit, sed hyemis frigore intensiore facile, nisi in fictili recondatur, perire solet. Dum recens è terra emergit, nuclei putamen non incommode adimitur, sed nucleus protrusus si auferatur priusquam sua sponte decidat, plerunque germen enascens, cui tanquam munimentum à natura datum est & folijs coniunctis oblongioribus adhæret, perire solet. Dignum est obseruatione, quod D. Basilius memoriæ prodidit, *ἡ ξανμερῶν*, Pinus incensas ac exustas flammis in querceta mutari. Proprium est huic arbori, vt falso solo lætif. fructificet, quemadmodum apparet ex amoenissimo Pineto prope Rauennam. In Aesculapij templo, quod olim fuit in Insula Tyberina, reperta marmorea tabula Græcis literis exarata, Pini nucleos reiicientib. sanguinem ex pectore mederi testatur. Antiquitatis monumentum istud singulare ex libris de arte gymnastica Mercurialis medici doctissimi sumptum ascribere placuit. Scriptura hæc est.

Αἴμα ἀναφέρειν ἰαλιὰν ἀφελπισμένον ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐχημάτισεν ὁ θεὸς ἐλθεῖν καὶ ἐν τῷ τριώμῳ ἄραι κόκκους στροβύλου καὶ φαγεῖν μετὰ μέλιτος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἐσώθη καὶ ἔλθων δημοσίᾳ ἠνυχαρίστησεν ἔμπροσθεν τοῦ δήμου. Id autem est.

Sanguinem Iuliano reiicienti ex pectore & desperato ab omnibus ex oraculo Deus respōdit, veniret & ex aris tribus, vel è templo, vbi tres aræ sunt, nucleos pini tolleret, & cum melle comederet per triduum. Hoc remedio ille seruatus est ac profectus in templum, gratias egit publice, populo præsentē. Idem memorat Dalecham. in annotat. Plinij capit. 8.

lib. 23. vbi quoque legitur, Nuces pineas quæ resinam habent, contusas leuiter, additis in singulas singulis sextarijs aquæ ad dimidium decoctæ, sanguinis excreationi mederi, ita vt cyathi bini bibantur ex eo.

Pinaſter pumilio ex monte Arba Bauariæ, vbi *Sackhoſs* nominatur, non abſimilis Pannonico Cluſij. A descriptione certe nihil diſſidet, niſi forte conis, quos tamen nondum conſpexi.

Piper Indicum, Siliquaſtrum Plinij quorundam ſententia, fructu tum longo, tum cordato, item rotundo & deniq; piloſo caule pilis albis prædito, latioribus foliis, fructu longo, plerunq; in acuminatum lōgum appendicem deſinente, flore quoque quam in alio maiore. Siliquarum decoctum rite paratum aquas hydropicorum educit. Parienſes Indi vnguentum quoddam ad confirmandos dentes conficiunt ex vnionum feracibus conchis & huius plantæ foliis crematis vnâ & aqua maceratis, donec calcis candorem referant. Eo illitos dentes aterrimos reddunt, ſimulque abſque dolore ſemper conſeruant, vt tradit Benzo Mediolanenſis libr. 1. cap. 3. hiſtorix noui orbis.

Piper Indicum ſurrectis corniculis iſſq; paruulis, ſed raro apud nos ad maturitatem peruenit.

Piſa rubra, item Italica grandia, quæ duo pro Phaeſo Tragus habet. Præterea Leptoloba, quæ ſimul cum folliculis comeduntur, cuiuſmodi Lobelius memorat è Vilda Lituaniæ oppido allata, Item viridia, acrocarpa, vulgaria & ſylueſtria.

Piſum ſylueſtre Pannonicum, in Franconia alicubi *Darmgichts* fraut / quod in vſu habeant vulgo grana aliquot deglutire in colicis doloribus, itemque herbam exterius impoſcere, nec non equis & bobus ad idem malum in pabulo exhibere.

Pisa nigra, Fabis aliquantum cognata.

Pithyusa Anglica, missa à Th. Pennæo, foliis Tithymalli arbore-scentis sed magis glaucis & per ambitum hirsutis prodiit, sed neque in fictili sub tecto neque sub dio per hyemem durare voluit. Semen erat non dissimile Arbore-scentis Tithymalli semini.

Pitina Theoph. quæ in Italia inter legumina sua sponte prouenit, tenera herba, capreolis se sustinens. Depingitur à Dode-næo, Lobelio & Lugdunensib. Aphace Dodonæi, Orobanchæ Lugdunensium.

Pistacia arbor, similis Terebintho, ideoq; à Theophrasto vocatur Indica Terebinthus, fructu Amygdalæ, vnde Nicander in Theriacis:

ἴσα θ' ὑπὸ Ἰνδῶν χεῦμα πολυφλοίσβοιο χόρασιν,
Πισάκι ἀκρεμόνεσσιν ἀμυγδαλίβητα πέφανται.

Aegypto & Syriæ familiaris, quamuis in Italia quoq; nonnunquam fructum producat, apud nos vero ne florere quidem compertum est. Hyeme in cella recondenda.

Pistolochia. Semē initio autumnī seritur, nam vernam sationem prorsus respuit.

Plantago maior, minor & media. Item marina in lacu falso prope Islebiam crescens, à plerisque depicta nomine Coronopi syluestris. Præterea rosea. Plantaginis laudem peculiari scripto celebravit Themison tanquam inuentor, inquit Plinius lib. 25. cap. 8. cum sane sit planta πολύχρηστος. Succus Plantaginis minoris cōmendatur in febribus tertianis & in pustulis oris, item contra morsum canis rabidi. In angina Cassiæ Aegyptiacæ succus extractus cumq; aqua plantaginis mistus plurimum conducit. Ad ὑπερβάλλουσιν semen eius cum Caruo tosto vtilliter exhibetur. Est præterea Ophthalmicū nō contemnendum ex foliis & radice plantaginis confusis addito pauco

paucō Saccharo candidiſs. & aqua roſata. Vſurpatur in oculorum lachrymis & inflammatione.

Polemonium Monſpellienſium, aliis Trifolium arboreſcens, deſcriptum & depictum à Dodonæo, Lobelio & Lugduneniſibus. Hyemis frigora vtcunq; apud nos perfert. Hoc aliqui Scorpiionibus eſſe inimicum annotauerunt.

Polium verum, itemque alterum Lauendulæ folio in montibus Thuringiacis prope Ihenam frequens, itemque apud nos in collib. qua itur in Noricum. Nomen hoc inuenit, vt inquit Dioſ. *καρπὸν ἀλλήρες ἔχον κεφάλιον ἐπ' ἄκρην κορυμβοειδὲς μικρὸν ὡς πολιὰν τρίχα*, id eſt, quod capitulum ſemine refertum in cacumine quandam corymborum ſpeciem præ ſe ferens canis hominum ſimile habeat. Nulla magis herba conuenit medicamento, & Alexipharmacō vocant: in quod minore, vt Galenus inquit, vtimur. Non poteſt Polium cum Tripolio diuerſi generis planta tam multis locis miſcens deſendi Plinius, nec eius ſcriptores autoritate excuſari, qui commentationibus ſuis diſſimulato hominis errore eadem illa vt erant adiecerunt, inquit Marcellus Vergilius.

Polyacantha: raro in alterum annum durat.

Polygonemon Gefneri, vide ſupra Clinopodium maius Matthioli. Anguillara veræ plantæ nullam certam habere ſe cognitio- nem affirmabat.

Polygala Tragi, flore albo, cæruleo & incarnato. Anguillara aliam deſcribit in ſuis opinionibus Italicis, quam ait creſcere circa Bononiam & in Samnitib. cuius tamen vernaculum nomen nullum ſe potuiſſe cognoſcere ait. Herba ſimilis eſt lenti, foliis tamen pinguioribus, flore luteo, qui producit Sili- quas.

Polygala Rhætica Gefneri, Onobrychis Dodonæi.

Polygonatum vulgare & eo multo maioribus tam baccis quam foliis Pannonicum. Polygonati ſemen largius ſumptum
r aluum

aluum mouere Plinius scribit. Aloysius dubitabat de Polygonato, quod folia pomum Cotoneum non resiperent, sed Galenus dicit ingratum eius saporem esse, id quod res est.

In hoc genere reperitur & Tenuifolium in saltibus Hercynia frequens.

Polygonum vulgare, atq; etiam alterum marinum in littore Veneto sua sponte copiose crescens, flore subalbido & folio pinguiore. Vulgare in fluxu sanguinis, vt Brassauola quoque annotauit propria experientia efficaciss. cum ego quoque affirmare queam in Nobilissimo quodam viro alijs remedijs frustra adhibitis contra vomitum sanguineum cum pauco vino styptico hunc succum maxime profuisse.

Polypodium sic dictum ob ῥίζαν πεπιδάνεισ ἀπαιρεῖ πωλύως ἔχουσαν. Sirecens coquatur cum melle & parum pipere, sine omni molestia bilem & pituitam euacuat. Mesues eius exhibendi in purgationibus scribit non quatuor aureos esse transcendendos id est ʒ. v. ʒj. Manardus vero integram vnciam per se parum purgare adseuerat. Anus medicastræ etiam ad ʒ. iij. alicui liquori incoquant & sine efficacia nonnunquam propinant.

Polytrichon, quod secundum Anguillaram à Trichomane nihil differt

Pomum amoris siue de oro, apud Mediolanenses Pomum Indum & nomine externo Tumatle ex Peruuiana insula primum allatum. Ex paucis notis quas Galenus descripsit, conuenire cum Lycopersico conijciunt. Gesnerus in epistolis vocat Solanum pomiferum. Pomum hoc in oleo coctum, siue insolatam ad Scabiem est efficax.

Porrum. Hoc delectabatur Imperator Nero, vnde Porrophagus fuit per iocum appellatus.

Porrum

Porrum Indum, vulgari multo maius & nonnunquam trium cubitorum altitudinem attingens, capite florum purpurascens elegantia plurima comante & ob id hortis, ob sapidum vero & grandem bulbum culinis expetitur. Vulgo Scorodoprasum vocant.

Porrum capitatum vulgare, κεφαλωτόν παρ᾽ ἡμᾶς, Autor Moreti: Capiti nomen debentia porra.

Porrum tonsile siue sectile, τμητόν. Cum hoc idem vel cognatum saltem χροινόπαρσον Dodonæi. Germanis Schnittlauch / Brisllauch.

Portulaca maior & minor. Aqua illius destillata in quibusdam abstulit dolorem dentium, qui alijs remedijs non potuit sedari. Succus condensatus cum gummi Tragacanthæ & Arabico puluerifatis & in pillulas redactus plurimum confert in vrina cruenta.

Portulaca exigua siue Andrachnion aruense. Herbula non ab alijs, quod sciam, demonstrata, pinguis, sublutea, coliculis incuruis, aliquantum procumbentibus: foliolis minutis portulacæ sylvestris, pallidioribus tamen, semper geminis: nigro semine in vasculis paruis portulacæ similibus, sed quæ longioribus pediculis & gracilibus nituntur & mature incipiunt hiare antequam semen plene perficiatur. Primo vere in agris frumentarijs frequens est circa Lipsiam ante Cremensem portam. Sapor illi nullus qui notari queat, præterquam herbaceus vt in alsine.

Poterium Lobelij, idem cum Pimpinella spinosa.

Prunella flore purpureo & albo. Describitur in libro de Dynamidijs Galeno attributo.

Prunella grandiflora, quam Clusius in Pannonicis primam depinxit, in Bauaria frequens, itemq; in Franconia nonnullis locis circa itinera, aspero & limoso solo.

Pruni varia genera, potiff. Vngarica, Morauica, & quæ vulgo Myrobalanos dicunt, itemq; Græca, quæ postrema Verdecia à viridi colore in Italia vocantur, & alijs præferuntur, & inter syluestria fructu duplo maiore quam communis est & admodum dulci. Si Pruni surculi in mosco intingantur & deinde inserantur, fructus inde fieri odoratos D. Costæus tradit. In syluestri pruno hoc peculiare, quod deflorescens simulatq; imbres contigerint conuertatur fructus in oblongū quoddam & inane corpus, quod in Italia Turcas vocant, vt annotauit Doctiff. Andreas Cæsalpinus & nos hoc anno 1587. circa hanc urbē obseruauimus. Radices pruni syluestris ablato nigro cortice decoctæ in vino sunt remedium singulare contra dolores dentium.

Psyllium perenne à CL. V. D. Ioan. Aicholzio transmissum, quod Gesnerus in Historia Animalium existimat esse apud Theoph. Cynopa. Orpheus in Argonauticis *Ψύλλιον ἀειδές*. vocat tanquam herbam turpem & deformem aspectu.

Ptarmica Fuchsi. Veram Ptarmicam incognitam adhuc esse existimabat Anguillara.

Ptarmica Austriaca flore elegantiff. olim nomine Cyani Hierosolymitani ad me missa describitur à D. Clusio in Pannonicis. Non habet vires veræ Ptarmicæ in mouendis sternutamentis, nisi forte in ijs qui facile ad sternutationes concitantur, alioquin caloris euidentis particeps vt gustu depræhenditur. Saliuam ciet eamq; commansa colore croceo tingit.

Pulegium maius & minus. Brassauola in suo libro de examine simplicium, secundum Plinium pro fœmina habet quod florem album profert. Pulegiū brumali tempore quoq; florere Cicero annotauit in lib. 1. de diuinat. vt & Plin. lib. 2. cap. 41. Cicero non Pulegium sed Puleium littera g. elisa nominat, vt apud Martialē quoque legitur: Quadrima nigri nec corona puleij. Olim in coronæ circulum nexum ad aliquot annos confer-

conseruabatur. Cur autem Pulegium aridum in bruma floreat secundum Costæum non alia in promptu est causâ, quâ priuata eius formæ facultas, cuius itidem rei exemplū est in animalium genere in Pico Martio, cuius cadauer laqueari appensum verno tempore nouas plumas priorib. defluentibus proferre obseruatum est. D. Hieronymus scribit, Pulegium apud Indos esse pipere pretiosus, quod nostrorum temporū peregrinatores dubito an obseruarint, nihil enim in eiusmodi libris quos videre contigit, annotatum reperio. Pulegium quomodo purget, docet Brassauolus de Medicam. purgantibus. Datur autem eius puluis in Medone, vt vocant, apud nos quoq; ad expurgandam per secessum Melancholiã. Idem cum serpillo infunditur in aqua rosacea & parum aceti, quib. linteola madefacta fronti & temporibus applicantur in dolorib. capitis modo non assit febris. Elegans est quod Cicero Tironi scribit. Ad Leptæ, inquires, rutam pulegio mihi tui sermonis vtendum est, hoc est ad eius vehementiam tua facilitas accommodanda.

Pulegium Anguillara, à Mentastro non multum dissidens, foliis rotundis & gratiore odore. Nascitur plurimum Patauij tam intra quam extra vrbs moenia.

Pulegium Ceruinum depictum à Lobelio & aliis, ita dictū à Montpellierensibus, quorū in agris copiose prouenit locis palustribus, alioqui fere tantum hortense, quia culturæ facile assuescit & radice plurimum serpit.

Pulicaria vide Conyza.

Pulmonaria maculosa & sine maculis. Reperitur quandoq; flore albo.

Habui & Austriacam II. Clusii, sed non diu in horto durauit, cū alibi satis perennauerit. Delectantur hac planta Cerui, atq; ideo Germanicè *Hirschföhl* nominatur. Vulnerariam esse herbam experientia constat. Ad pulmonis autem viria

non ab omnibus, qui periculum fecerunt, celebratur.

Pulsatilla communis, item flore albicante. Quod nisi vtraque in plane arido & aprico loco collocetur, non facile culturam fert. Samolum Plinij lib. 25, cap. 11. hanc esse putat Dalech. quod eam hodie Bononienses vocitent Samiolo, vt ait Anguillara lib. 11. Huius herbæ aquam stillatitiam exhibent in Borussia cum aliquo successu in febribus Tertianis intermit- tentibus ac similibus, cum sit admodum *εμφρακτικόν* medica- mentum.

Pycnocomon Anguillara, vt Lobelius existimat, est Reseda de qua postea dicemus. Parum enim conuenit descriptio Pycno- comi. Non enim sunt *φύλλα τραχεία*, neque *χαμλὸς τετράγωνος*, neq; etiam alia satis congruunt.

Pyrethrum Dioscor. I. Matthioli. Umbellifera planta, quam aliquando copiose reperi in Apennini montibus, vulgo Rioldi Lunato & Fiumalba dictis.

Pyrethrum Matthioli alterum, folio Chamæmeli itemq; flore, maiore tamen, cuius radix priore videtur esse efficacior. Hymemis frigore in horto sæpius perire mihi consuevit. Bononienses in suo Antidotario ante paucos annos edito in Diacastoreo non Antimonium sed Artimoniū legi debere, quæ vox Pyrethrum notet, recte admonent.

Pyrola Pannonica II. à D. Friderico Sebicio & mox à D. Aichol- zio communicata, quæ tamen horti culturam altero anno respuit.

Pyrus. In villa Iacobi Regij, pagi quem Fontaines vocant, haud procul à Lugduno siti, Pyra nascuntur, è quorum medio corpore folium exeritur. Ea simili ratione nominis Pyrophylla vocari possint, qua Melophylla apud Plinium, vt doctissimus Dalech. annotat.

Habemus præter alias pyrorum differentias ab Illustris- simo Principe Vuilhelmo Landgrauio Hassiæ &c. quæ ele- ganti

ganti rubore carnis siue pulpæ interioris placent, item quæ
comeſta ventrem ſubducunt.

Q.

QVA MO CLIT planta noua ex India ante paucos annos al-
lata & à Cæſalpino ſub nomine Iaſmini folio Millefolij
deſcripta. cuius ſemen primum mihi communicatum fuit à lib. 4:
cap. 201
Magni Ducis Florentiæ Herbario Domino Iosepho de Caſa
bona, diligentiffimo, & humaniffimo viro. Eius picturam
repræſentare ſtudiuimus, quamuis apud nos exilius creuerit,
quam in calidioribus regionibus. Planta eſt anadendras, fo-
lij prodiens oblongis & latiuſculis initio binis ſibi inuicem
connatis, quæ diu durant etiam ſeſe perticæ inuolvente iam
ipſa planta: reliqua folia Myriophyllo alteri apud Matthio-
lum ſimilia ſunt ac tenuia admodū, vt Conuoluolus tenui-
folius non inepte vocari poſſet: cauliculi rubent, ſed magis
vergunt ad nigredinem: flores elegantiffimo rubore placent
in quinque angulos collectis oris, Peti florum ſimilitudine.
Semen in capſulis oblongis fertitidem oblongum & fu-
ſcum, quod aquâ maceratum plerunque rumpitur vt Cam-
panæ Lazuræ grana. Sapor ipſius herbæ eſt ſubdulcis & mo-
dice nitroſus, capſulæ vero non nihil piper vel braſma pipèris
guſtatu referunt, vt & ſemen, quod parum abeſt, quin haud
minore caliditate fauces nonnunquam afficiat.

Quercus Pannonica latifolia, rectius Cerrus. Huius ſumum in lo-
cis clauſis facere Epilepſiam & ſubet Ferd. Ponzetus affirmat
lib. 2. tract. I. cap. 2.

Quing. folium, vide ſupra Pentaphyllon.

R.

RANVN-

Ranunculus. Huius admodum multæ sunt differentiæ, quarum singulas horto nostro inquilinas recensebimus, initium facientes à notioribus, omiſſis tamen nimis vulgaribus.

Ranunculus polyanthos siue pleno flore luteo, repens, maior & minor. Quorum ille reperitur (teste Anguillara in suis opinionibus de Simplicibus) circa Sebenicum Dalmatiæ oppidum sponte proueniens, hic vero in agro Aureliano Galliæ. Inuenimus tamen nos quoq; hoc anno in Bauariæ loco quodam aliquot milliariis. Lanteshuto distante, admodum humilem flore duplicato. Est & tertius erectus, quem Fuchsius pingit & vulgatiore est, Bauaris *Klein Ruckerzu*/Misnenf. *Gelb Tausentschön*.

Ranunculus radice bulbosa vel tuberosa potius, flore quoq; pleno & simplici. Batrachium Apuleij. Prior in loco pingui & humido collocatus sæpe ex vnius floris cætro alios flores etiam triplici serie producit. Radix huius instar bulbi rotunda, si recens sit, caustica est ac admodum vrit. Exiccata vero post vnum atque alterum mensem dulcis efficitur. Vt in hac radice tusa & emplastri modo imposita tempore pestis ad rumpendos abscessus. Nebulones vero mendici quidam, quo facilius nobis imponant ea sanguine Draconis macerata furas aut femora illinunt.

Ranunculus Globosus siue Montanus, VI. Matthioli. Crescit in multis locis Germaniæ potiss. in Heluetia. Gesnero Flos Trollius.

Magnus, Aconiti folio, forte Aconitum III. Matthioli. Palustris folio Apij. Sed non ideo videtur esse Sardonius ille apud autores famosus, qui in Sardinia nascitur, in insula etiam alioquin pestilenti & corrupto à palustribus vaporibus aëri obnoxia, de qua Silius:

*Serpentum tellus pura ac viduata veneno,
Sed tristis cælo & multa vitiat a palude.*

Vnde pulcerrimè Martialis:

*Nullo fata loco possis excludere: Cum mors
Venerit in medio Tibure Sardinia est.*

Leucanthemos folio Aconiti, flore albo simplici, qui copiose crescit in locis montanis Misniæ circa Annæbergam urbem: & alter flore pleno primum mihi transmissus à CL. V. D. Adolpho Occone Medico Augustano præcipuo.

Ranunculus Talictri folio, Dalechampio Aquilegiâ minor, circa Gratianopolin in Gallia ab ipso inuenta, elegans planta, depicta à Carolo Clusio in obs. Pannonicis, quæ in Pannonia & Austria copiose crescit. Perennis est planta & statim primo vere florem profert.

Ranunculus Illyricus depictus à Lobelio, qui tamen teste Clusio in observationib. Hispanicis copiose etiâ prouenit in Hamburgensi monte duobus supra Posonium milliariibus. In horto per hyemem satis bene durat.

Constantinopolitanus rubro flore quem aliquando habui munere eiusdem Caroli Clusii, verum sequenti anno perijt. Requirit enim acuratam apud nos culturam. Hoc anno rursum radices accepi à Doctiss. iuvene Dn. Christophoro Vvexio Ienensi qui eas vna cum alijs rarioribus bulbis Constantinopoli, vbi cum legato Cæsareo cōmoratus est, attulit.

Raphanus Byzantinus, cuius semen habuimus Constantinopoli, qui postea tamen degenerauit in communem ac solos flores ac semina protulit, radice penitus lignescente. Habemus quoq; radice nigra, qualis frequens est Argentorati, & alium lutea. Hoc olus peculiari scripto Marcion quidâ Græcus commendauit. Plin. lib. 19. cap. 5. de Raphano inter alia sic scribit: Medici tradunt & præcordijs necessariû illius succum, quando phtisis in cordi intus inhærentem non alio potuisse depelli compertum sit in Aegypto regibus corpora mortuorum ad scrutandos morbos inscantibus. Atq; vt est Græca vani-

tas, fertur in templo Apollinis Delphis adeo cæteris cibis prælatus Raphanus, vt ex auro dicaretur Raphanus, Beta ex argento, Rapum ex plumbo. Scires non ibi genitum M. Curium imperatorem, quem in hospitio legis aurū repudiaturō afferentibus, rapum torrentem in foco annales nostri prodidere. Qui Raphanum, rapum napum religiosi Agricola serunt, antiqua consuetudine precantur, vt sibi nascantur & vicinis, vt contra Ocimum & cuminum cū maledictis & probris terræ committendum annotarunt auctores. Raphano comesto lacticia esse vitanda, quod corrumpantur & vitiū inde contrahant, monent tum alij tum Ferd. Ponzetus lib. 2. tracta. 1. cap. 2.

Raphanus Rusticus: vulgo Armoracia: Huius succus destillatus, suo tempore adhibitus commendatur in calculo.

Rapunculus flore purpureo, candicante: spicato purpureo & albo.

Reseda vt putatur, Plinij, recta & supina. Vtraque circa Ariminū in Italia frequens: Supina quoq; ad Rhenum & alijs in locis Germaniæ.

Rhabarbarum monachorum, vide supra in Eapathis. Verum enim Rhabarbarum nondum nobis visum est, nec qui viderit, se obtulit: apud Troglodytas igitur quærendum, vt monent auctores, quos ἐρέμβυς ab Homero 4. Odyf. dictos volunt ἀπὸ τῆς εἰς ἔραν ἐμβάειν, qua etymologia & τρογλοδύτας appellant. Trincauella vero libro 1. de compositione medicam: cap. 12. scribit Quendam mercatorem, qui diu in Persia versatus fuerat, & aromatarius esset ac omnium medicamentorum peritissimus & is vir vt cius verbis maxima esset adhibenda fidēs, retulisse sibi, Rhabarbarum in montosis Persiæ locis nasci, colligi, sicariq; & in Aegyptum vel Syriam à Persis negotiatoribus ferri, vnde ad nos deinde apportari. Sed hic non est locus de hac re fusius disputandi.

Rhamnus III. Diosc. secundum Matth. supra Paliurus. Crescit in agro Monspelliensi & in Italia potiss. circa Veronam. Apud nos quoq; hyemem, nisi sit admodū acris, ferre potest, alioquin diligenter erit à frigore muniendus.

Rhamnus quorundam. Oleaster Germanicus Cordi, frequens in locis arenosis circa Rhenum versus Curiam & ad Lycum ac alia flumina Bauariæ, multisq; locis alijs.

Rhamnus solutius, cuius minorem speciem Clusius in obser. Pannonicis proponit. Ex eius succo fit Syrupus, qui quamuis sit ventriculo non adeo commodus, cum aqua tamen Cinnamonomi dilutus in affectibus podagricis vtiliter potest exhiberi. Augustæ Vindelicorum nominant Syrupum familiarum.

Rhamnum ἀλεξιάσπιον Nicander vocat, quia nocturnos incubos, lemures, striges auertere putabatur efficaci amuletto: quo argumento in parentationibus ante fores suspendebatur. Meminit & Lycophon & Euphorion his verbis; ἀλεξιάσπιον φέρε ράμνον. Spinam Ianalem hunc esse volunt celebratam ab Ouidio in Fastis, non autem spinam nuptialem sacris auspiciatam.

Rhaponticum vulgare. Vide Centaurium maius.

Rhodi radix, ob odorem rosarum sic dicta. Nascitur in montanis locis Apennini, Gargano & in Delphinatu, vt vocant, prope Gratianopolin, præterea in Styria & Vngaria copiosissimè itemque in Anglia in monte Engleborrenò dicto, totius Angliæ altissimo Comitatus Eboracensis, vbi flores & semen producit, vt ad me scripsit Doctiss. & rerum naturalium peritiss. Medicus D. Thomas Pennæus Anglus. Produxit etiam semen in nostro horto in vasculis pulcro minij colore rubentibus ante plenam maturitatem, cum superiore anno ex montibus Pannonicis modo eruta nondum hortensi luxuria quasi eneruata à sua natura

tura desciuiſſet: poſtea vero non ſecus ac reliquæ eiufdem familiae aliquot annis iam cultum perpeſſæ ſolo flore placuit, forte etiam, vt & illæ, tandem proceriorib. ſtolonibus & lætius virentibus foliis deinceps exuta tanquam agreſtia ſuperbire incipiet, manifeſto argumento, quantū locis natalibus mutatis à naturali forma plantæ ſoleant recedere.

Rhus obſoniorum ſiue Sumach. Ex ſemine prouenit & multis annis in ficilibus, quæ per hyemem in loco ſubterraneo aſſeruantur, aluimus: Sed tandem perijt, nec florem aut fructum vnquam protulit. Creſcit copioſe ad Marranum Caſtellum in Via Aemilia, Lanzaæ & in Vmbria, & ibidem adhuc Sumach nominatur.

Rhus myrtifolia, cuius putatur à Plinio fieri mentio libr. 24. capit. 15. vbi ait: Nec Rhus Latinum nomen habet, cum in vſum plurimis modis veniat. Nam & herba eſt ſylueſtris, foliis Myrti, cauliculis breuibus quæ venena & tineas pellit, &c.

Gefnerus potius Clymenum eſſe vult, cum Plinius diſerte Rhu in herbam & fruticem diſtinguat: planta vero hæc, quam nunc dicimus, frutex ſit, non herba. Myrti quidem folia etiam coriario tribuit Marcellus: verum de Rhu herba nihil apud alios inuenio, & Plin. in hiſtoria libr. 13. capit. 16. de Rhu frutice tantum agit, herbæ autem hoc nomine nullius meminit. Clymeno vero conueniunt. I. κεύλος τέτρεάγων. II. φύλλα πρὸς τὰ τῷ ἀερογλώσσῳ potius quam Myrti. III. θυλάκια ὅππῃ τῷ κεύλῳ ἢς ἀλλήλα νεύοντα εἰκόβτα πολύποδοι. πλεκίανους, acetabulis enim polyporum ferè ſimilis eſt fructus. IIII. Viſ astringendi & refrigerandi in ſignis. Nec dubito radicem quoq; vtilem eſſe. Sed de hoc aliorum quoque ſit iudicium. Ex ſemine prouenit & hyeme vult recondi in cellam. Florem apud nos nondum oſtendit. Describitur opt. in hiſtoria ſtirpium Lugdunenſi, & in Monſpeliano agro copioſe prouenit.

Rhus

de hort. G. G. pag. 276.

libr. i. cap. 38.

Rhus myrtifolius Plinij Gesnero, vide supra Anonymos Peruinca folio.

Ribes sylvestre, præcoci & copioso flore mense Aprili abundat, foliis minoribus quam alterum præditum est. Loco aprico in horto raro vel nunquam gignit fructum, (qui insipidus vel subdulcis est, vnde conijcio esse Ribes dulce Clusij in obseruat. Panmonicis) quare à quibusdam sterile vocatur. Crescit non longe ab hac vrbe sua sponte versus montem Piniferum Nariscorum. Ribes Serapionis à nostris Ribes longe aliud est cuius iconem primus (quod sciam) peritissimus rerum Simplicium D. Leonhardus Rauuolfius publice exhibuit, qui etiam sicca planta me donauit. Vide apud Bellon. de arborib. coniferis descriptionem pleniorē.

Ribes vulgare baccis rubris, cuius magna copia sua sponte crescit in quadam sylua, media ferme via inter Dresdam & Budissinam ad fines Lusatiæ. Si bæcæ statim vbi maturuerint, vel saltem exempta semina in terram proficiantur ante hyemem, facile enascuntur, & cito crescunt in frutices.

Ribes baccis rubris maiorib. quam plantam primum nactus sum Oeniponte ex horto serenifis. principis Ferdinandi Archiducis Austriae. Flores quoque sunt aliquantum rubicundi.

Ribes baccis nigris, itidem minoribus & maioribus, quod olim nobis in Italia pro piperis, si recte memini, arbuscula ostendebatur in horto CL. Viri Maffæi nobilis Veneti. Crescit abunde in montanis Misniæ circa Annæbergam, atq; ibi nescio quid venenati istis bæccis inesse asserunt, cum aliis in locis esui esse soleant.

Ricinus vulgaris, vbique notus. Aluimus aliquoties & alterum Syriacum grana duplo maiora & minus liuidi coloris proferentem. Excellentiss. Costæus in comment. suis in Mesuem doctiss. existimat mendum esse in Dioscoride, qui dicit triginta grana debere assumi, cum vsu compertum esse dicat,

tria grana Syriaci strenue & cum multa molestia purgare. Quare *ρεῖς* non *τείαχονία* legendum conijcit. Ricinū Talpis quadam peculiari *ἀντιπαθεία* contrariū esse autores affirmant, sed nos id se habere non potuimus depræhendere, neque etiam foramina foliis Ricini suffarcta & obturata denuo eruerentur veriti sunt.

Ros Solis huc Salsiflora vel Solaria, Mas & foemina, Musci genus, quod multis in locis syluosis, humidis, at apricis inter alia musci albicantis & subrubentis genera apud nos quoque in sylua non longe à latomijs crescit. In hortum translata à me sæpius cum sua terra vix vnam æstatem pertulit. Doctiss. vir Caius Britannus in quadam epistola ad Gesnerum refert vulgo Rosam solis vocari, nec ita magnæ fieri à doctis Medicis quemadmodum ab Empiricis & mulierculis quibusdam. Nam in Anglia quoque obseruatum esse ab opilionibus oves quæ crebro haec herba vescantur, habuisse Epar & pulmones male affectos, ac marcore quodam vitiatos. Sunt tamen contra non pauci Medici celebres, qui eius aquam stillatitiam in phthisi commendant.

Rosa Græcis *ῥόδον*, ob odoris suauitatem, teste Plutarcho. Flos insignis, locis siccis quam humidis odoratior, index veris, quamuis tepidioribus autumnis non raro quoque rursus flores emittat. Cuius plurimæ sunt differentiæ, quas diligenter enumerant Theoph. & Plin. ex colorum & locorum varietate desumptas. Nos hic enumerare tantum volumus, quæ horti nostri hæc tenus ornamenta & delitiæ fuerunt.

Alba, candida simplex & plena. Hanc Campanam apud Plinium qui ait præcocem esse, nominari conijciunt quidam viri docti.

Lacteola, elegans rosa, non magna, foliis multis, dense stipatis:

stipatis: quæ singula si euelluntur candida sunt, eum vero simul calyci inhaerent, in flore integro videtur quidam dilutus rubor emicare. Vratislauriæ copiose in hortis coli dicitur, unde etiam ad nos perueniunt. Hæc centifolia Plinij videtur, numerosis folijs & paruis. Nec tamen est talis odoratissima, quamuis reliquis odoribus præstantia parum cedat. Extremis veluti margines in coronis apte ornat, quod exigua sit.

Rubicunda, quæ non omnino dehiscit, vt Plinij Græculæ, folio quoq; quam in cæteris latiore, odorata tamē. Ex quibus Saccharum Rosaceum conficitur, unde apud nos *Zucke*, & *rosen* dicuntur.

Incarnata vel leniter purpurascens. Apud nos Vlmenfes à loco nominantur. Veterum esse Prænestinas existimant. Incarnatas tamen Historia stirpium Lugdunensis Trachinias esse putat: Milesias vero quæ Gallis Rosas de Prouins appellantur. Hæ nimij frigoris satis sunt impatientes, quare nisi ab eo muniantur, quandoq; pereunt: quamuis altero anno à radice rursus repullulent. Apud nos plurimæ crescunt, cum ad Syrupum Rosæ solut: in magna copia assumantur. Mirum tamen eundem Syrupum destillatum contra potius strenue aluum sistere, quemadmodum Lobelius quoque obseruauit. At doctiss. Costæus in commentarijs ad Mesuen editis aquam simplicium Rosarum ad ℥. x. haustam euacuare aluum ait, sicuti quoq; arida folia in sero caprino sumpta idem præstare tradit.

Intense rubens simplex vel plena quam vulgo Pharmacopœi vocant Finam & folijs exiccatis, quoniam colorem & odorem diutius seruant, vtuntur. Hanc Milesiam fuisse olim dictam ex Plinio conijcitur, qui ait eius colorem esse ardentissimum.

Rosa purpurea siue in rubro nigricans & ceu violacei aliquid diluti admixtum habens. A priore alioquin parum discrepat, nisi quod maior sit. Aliqui *Rostrosen* appellant. Videtur *Trachinia* Plinij.

Damascenæ quasi de *Sæni* apud Arabas, siue *Muscata*, simplici flore & præcoci; & pleno, quæ posterior species in autūnum vsque floret, est fragrantiss. odore. Prior vero ex albo florem ad puniceum nonnihil vergentem habet. Quæ pleno flore est ad coroneolas Plinij quidam accommodant, quod inde *Coronæ* odoratiss. necratur & autumnō nascatur. Quāuis forsitan posteriorib. sæculis primum *Italiæ* innotuerint. Quid enim mirū, quamuis multa *Theoph.* & *Plinio* *Rosarū* genera numerentur, alia etiam extitisse nostra ætate. Tantopere enim diuersis locis per se & humano opere coacta variat natura suas opes. Apud *Serapionem* & *Auicennam* *Rosa Muscata* flore simplici vocatur *Nesrin* vel *Nefrin*. Hæc in nostris hortis perfert hyemem nisi sit acerrima, qualis fuit anni superioris 1586. Repullulat tamen ex radicibus. Huius vicina folia aluum leniunt (quamuis idem præstet sed paulo copiosior sumpta quæ pleno est flore) quam facultatem *Græci* antiquiores non norunt, sed *Arabibus* & potiss. *Mesuræ* acceptum referendum. Vnde in *Hetruria* verno tempore in *Acetarijs* exhibetur pueris. Quod *Fumanellus* in *Regimine senū* & commentariolo de *Rosis* vberius annotauit.

Rosa Cinamomea simplex, fructu oblongo admodū præcox, quam pro *Lychnide* Plinij habet *Gesnerus* & in *Albio monte* maiorem & minorem nasci tradit. Quaternas in costis singulis foliorum syzygias habet plerunq; maior, præter summum singulare, quod domesticæ nullæ nisi rariss. syluestres quædam sed nō omnes solent. Minor, quæ pro mare habet, vt priorem pro foemina, minutiores gerit spinas; floris pericarpion spinosum est modice, superioris læue.

Altera,

Altera, quam vulgo Venetam vocant, alij Prouincialem, præcox & ipsa est, minoribus ac densis floribus dilute purpurascens. & in medio suaue rutilantibus eximij odoris. Cortex huius fruticis admodum rubet. Facile fert hyemis iniuriam & mire se propagat, ideoq; forte apud veteres vilissima fuit, pluribus sed minutiss. foliis, Spermonia Plinij. Mauult enim sic legi Barbarus quam Spineolam aut Spinofam. Ita enim siue quod minutiss. folio, siue quod vilissima omnium sit, rectiss. videri posse ait. Sunt qui Sycioniam legendam putent.

Rosa absq; spinis, purpurascens plenis maioribus floribus, de qua plura vide apud Clusium in obs. Pannonicis.

Campestris odorata Clusii in obs. Pannon. siue Pomifera, vt existimo, Lobelij, quamuis hic sine spinis depingat, cum reuera sit spinosiss. Crescit non solum in Austria & alibi sed & me quoq; reperta est in montib. Franconiæ, qua itur in Hassiam, vulgo auff der Lederhecken.

Rosa lutea, Apennini in Italia inquilina. Scribunt aliqui Rosæ albæ surculum facto foramine per Genistæ scapum tractum & implantatum luteos flores producere: quemadmodum in Aquifolium siue Ilicem insertū, virides. Quod tamen neutrum adhuc experiri licuit. Vnde vero herbacei coloris rosæ sine calice interdum frigidiori & humidiori anni cōstitutione proueniant, erudite explicat Doctiss. Costæus de vniuersali stirpium natura. Sicut I. Cæsar Scaliger in suis exercit. explicare studet quare Rosæ sint spinosæ. Tardius proueniunt femine atque ideo caule conciso propagantur. Visione & recisione meliores fieri frutices omnes rei rusticæ scriptores restantur, ac translatione quoque celeriter prouenit. Nisi quinto anno repurgetur & recidatur, odorem gratum flores deperdunt, vt Costæus quoque notauit, eiusque rei rationē reddit doctam. *lib i cap. 32. & 33. lib. 2. cap. 42. & 55*

libri cap.
20
Sic. contat.
305.7

Rosa Canina, κυνόρροdon, viuis sepib. idonea. Inuenitur & hæc duplicato flore, quæ pro Alabandica Plinij haberi queat.

Multorum remediorum, tam interiorum quam exteriorum materiam præbere Rosas omnibus constat: quæ singula enumerare non est huius loci. Saccharum Ros. purgans vide apud Card. de tuenda valetudine, quod vt peculiare, sic non est contemnendum. Interior luteus flos rubræ Rosæ, (quem perperam vulgo Antheram vocant, cum hæc dictio compositionem quandam denotet, à colore viuido appellatam) puluerisatus cum aqua Cydoniorum destillata datur vtiliter in nimio mensium fluxu. Ad dentes à corruptione seruandos & gingiuas roborandas sumitur aceti Scyllitici & aquæ è calicibus Rosarum destillatæ æqua portio & eo sæpe os colluitur, annotante Monarde Hispalensi de rebus Indicis.

Spongiola in Cynorrhodo leuigata & vsta contra calculum & vrinæ difficultatem est efficax. In eius cauitate interiore tineæ quædam candidæ interdum occluduntur, quibus puluerisatis ad expellendos vermes intestinorum multi feliciter vtuntur.

Ferculum, vt ipse dicit, suauis. docet parare Athenæus ex Rosis lib. IX.

Turcæ (vt Generosus Domin. Augerius Busbeckius, &c. in suo itinerario notauit) folia Rosarum humi iacere non patiuntur, quod, vt Verustas Rosam ex sanguine Veneris, sic isti fatui ex sudore Mahumetis ortam esse sibi persuadent.

Multa Philologica de Rosa vbique sese offerunt, quorum pauca, ne nimium hoc opusculum crescat, & selectiora tantummodo afferemus. Imprimis vero mihi placet versus elegantis. Theocriti:

Καὶ τὸ ῥόδον καὶ τὸν ῥοδὸν ἔχει δὲ γένος αὐτὸ μὴ ἀπέχει.

In quam sententiam elegantiss. distichon extat Ioan. Ma-
ioris poëtæ celebris.

*Vt rosa mane viget, tamen & mox vespere languet,
Sic modo qui fuimus, cras leuis umbra sumus.*

Et alterum eiusdem:

*Vidi ego mane Rosam solis cum lumine nasci,
Et vidi rursus sole cadente mori.*

Apud Claudianum legitur: *Armat spina Rosas*: id est, nihil
absque labore iucundum.

Huc referendum Epigramma Virgilio ascriptum de Ro-
sis, & versus suauiss. Anacreontis, quæ passim extant.

Philostratus Rosæ fruticem Cupidini dicat, quem tota fa-
cie videt æmulari. Semper illa recens iuuenisq; nec nō mol-
lis vt Cupido. Aureis comatur capillis. Spinās pro iaculis
gestans, pro facib. fulgorem, folia pro alis rosæ data sunt: ne-
que Cupido neque Rosa tempus norunt. Idem lumina terræ,
veris comas, amoris igniculos, terræ fulgur appellat.

Rosa Hierichuntica, vulgo dicta, quæ nobis superiore anno pul-
chre floruit, ex semine nata. Amomum esse nequit, cum de-
scriptio ei non congruat. Sed aliquid ferme habet cōmune
cum Thlaspi, parum tamē vel nihil acredinis, quæ gustu per-
cipiatur, nisi in radice & furculis, quorū sapor æmulatur Ra-
phanum. Infestatur admodū à Campis viridib. vt Nasturtiū,
Eruca, Brassica & cōgeneres herbæ. Eius syluestrem speciem
quam in Syria testis & ruderib. innascentem inuenit D. Rau-
vvolfius mihi communicauit. Bellon. libr. 2. sing. capit. 86.
repræhendit monachos, qui fuerunt autores nōminis huius
plantæ & superstitionū quib. ad hunc vsq; diem est obnoxia:
nec non eos qui pro Amomo habent. Addit se repërissē in
Arabia deserta ad littora maris rubri, crescentem in sabulo.
Circa Hiericho vero nusquam apparere. Atque idcirco di-
ctum illud sacræ scripturæ: Sicut plantatio rosæ in Hiericho,

falso huic accommodari, cum intelligendæ potius sint rosæ alioquin sic appellatæ rubræ vel puniceæ.

Rosmarinum Coronarium, quod vt apud nos studiose colitur, ita in Gallia Narbonensi sua sponte tam copiose crescit vt ligni vtantur loco, ad focos instruendos. Floret bis in anno, vere & autumnò. Amat terram non nimis pinguem aut humidam, sed potius sicciorem. Plinius lib. 17. cap. 13. nescit illi semen esse: Sed nos obseruauimus copiosum proferre: quod si sponte deciderit, antequam colligatur, paruas plantas plurimas creat, quæ tamen raro sunt in alterum annum viuaces. Inferitur eius scapus in Iuniperi teneras arbusculas, & ita in locis temperatiorib. per hyemem sub dio non nihil tamen munita relinquitur: idq; memini me vidisse A Schaffenburgij in horto Electoris. Inde olim penatibus coronæ suspendebatur. Horatius:

Parnos coronantem marino

Rore Deos, fragiliq; Myrto.

Hæc admodum annosa est planta.

Oleum huius per organa Chymica paratum plurimum roborat cerebrum frigidius. At per insolationem in Canicularibus ex eius floribus factum vtiliter adhibetur contra cicatrices & obscuritatem oculorum.

Rubia tinctorum siue Erythrodanum. In hortum translata mira serpit viuacitate. Colitur copiose cum magno incolarum fructu in Silesia circa Vratislauriam, in Selandia & alijs locis. Disputant inter se Medici vtrum astringat vel aperiat. Langius tamen & alij medici vsu & experientia obseruarunt foedum colorem regij morbi emendare & menses promouere. Aqua eius destillata opt. ad vlcera oris addito pauco Alumine & aliquid mellis Rosacei. Huius radix & Sanicula in vino rubro cocta & herniosis imposita, plurimum conducit. De eius cultura aliquando peculiarem commentariolũ à nobis

nobis habebit harum rerum studiosus lector.

Rubia sylvestris inter gramina passim sponte proueniens.

Rubiola aruensis, flore cæruleo, in agris Bauariæ itemq; Hassiæ frequenter occurrens.

Rubiola Saxatilis, tenuissimis foliolis, locis saxosis & strigosis aggeribus tam in Franconia quam Thuringia sæpius à me inuenta.

Rubus Idæus Leucocarpos, id est fructu albicante, odoratissimo.

Ex Rubi Idæi fructibus aqua & succus elicitor fragrantiss. odoris & cordiamicus admodum: quod etiam Gesnerus annotauit & in accuratiss. Antidotario Augustano CL. V. D. Adolphus Occo, Reipub. Medicus præcipuus.

Rubus paruus saxatilis alpinus Domini Clusii in obser. Pannonicis quem nobis communicauit superiore anno Nobiliss. & præstantiss. vir Dn. Georgius Riteselius ex Hassia rei herbariæ amantissimus.

Ruscus, Oxymyr sine, ex quo in Italia scopæ fiunt. Anguilla: opinabatur esse Serapionis Cubebas & secundum eundem Carpesium Galeni. Sed hæc Arabum confusio quædam est. Hyemem nisi clementiorem apud nos non fert. Locis subterraneis asseruata & ineunte vere loco umbro collocata baccas rubras in hortis nostris producit.

Ruta hortensis. Πήγανον esse Græce dictum Plutarchus in Sympo: existimat, quod ob siccitatem calori mistam semē constringat & coagulet, atq; ideo prægnantibus sit inimica. Hanc assumptam ideo suspicionem veneficiorum corrigere censet Aristoteles, quod calefacere & discutere flatus possit, qui in eo excitari solent qui cum perturbatione metuq; fascini, cibi aut potionis aliquid assumpsit, vt annotauit Ruellius lib. 3. cap. 38. & Costæus lib. 2. de vniuersa stirpium natura. Ruta adeo acris est, vt in Scotia quidam hortulanus ob copiosam rutam per aliquot dies erutam & putatam inciderit in erysi-

pelas manuum & frontis. Ideoq; Plin. lib. 10. cap. 13. cicuta succum inquit prodesse manibus colligentium rutam. Quare mirum non est si abigat serpentes. Item ea inuoluta cadauera diutius conseruantur integra. Antigonus scribit in mirabilium rerum congerie, Mustelam priusquam cum serpente pugnet, odore rutæ sese munire. Imprimis quoque prodesse inquit rutam in mero decoctam contra ictus serpentum. Plutarchus præterea in Symposi tradit, rutam sub ficu vel prope nascentem suauiore fieri & sapore mitiorē. Addit Plinius lib. 19. nusquam lætiorē prouenire quam sub hac arbore. Surculo nasci aliquoties compertum habemus, etiam non in perforatam fabam indito, vt idem notauit, melius feri, quod succo nutriat comprehendendo surculum. Furtiuam prouenire fertilius putant quidam supersticiosi, itemq; cum maledictis satam. Hæc cultura, (vt sæpius vidi) ita in altum crescit, vt etiam tres cubitos superasse meminerim, ac admodum est longæua; cuius radix tandem plane lignescit, quæ si accenditur suauem & tempore pestis vtilē emittit odorem. Ruta & Eruca sub falso alimento redduntur meliores.

Ruta sylvestris tenuifolia, acerrimi odoris: cumque loca amet montana & inculta, difficulter assuescit horto. In Apulia quandam speciem crescere ait Anguillara, quæ plane sit venenata, præsertim si sua sponte in saxis proueniat, vt Plinius lib. 20. cap. 13. in Macedonia, maxime iuxta flumē Alyacmon similiter fieri tradidit.

Ruta sylvestris altera, adhuc in Samnitibus Harmel vulgo dicta. quæ hyeme in fictili est recondenda, quamuis difficulter apud nos semen producat. Florere eam semel vidi.

S.

SABDARIFFA depicta à Lobelio, sed Icon haud est vsque adeo accurata.

Sabina vulgaris vbiq; nota. Plinius lib. 17. cap. 13. propagine seri & auulsione scribit & fece vini aut è parietibus latere tufo mire ali. Negat enim semen illi esse. Id quod de vna specie solummodo verum est, non item de altera. Huius foliorum puluis cum pinguedine lacti innatante commixtus ad tineas puerorum commendatur. Hæc vna cum Hermodactylis trita & oxymelite Scyllitio excepta vel succo calendulæ clauos callosque abolet etiam in partibus pudendis à fædo concubitu contractos. Card. 4. de tuenda valetu. memoriæ prodidit serpentibus ita esse amicam hanc plantam, vt in agro Comensi magna viperarum multitudo circa ipsam conuenerit.

Sabina baccifera, magis cæruleis folijs prædita.

Sagapeni planta vulgo dicta: Costus Spurius Apuliæ Matthiolo.

Sagapenum in Italia gigni Plinius autor est, sed in totū transmarino alienatum.

Salix latifolia Salweyden. Crescit in monte S. Mauritij vicino huic vrbi iustæ arboris proceritate & in folijs quædam tubercula gignit, nec non in surculis pillulas quasdam scabras, non absimiles ijs quas in Thymiamate reperientes Pharmacopolæ pro Styracis fructu venditant. Verno tempore odoratissimū florem emittit, ideoq; pro Chaleb Syrorū à Gesnero habetur. Semine etiam sese propagat & facilis auctu crescit in arbusculam, vt ipsimet obseruauimus in hortensi nostra.

Saluia latifolia, & altera eiusdem formæ cum auriculis: item tenuifolia auriculata, & eius generis Hispanica odoratissima. à frigore munienda, sicuti quæ flore est albo, cuius

cuius meminit quoq; Aloysius Anguillara. Hæc non fimo pingui sed luto veteri cum terra debet stercoreari. Lixiuij etiã cinere muniunt olitores & sic lætiorẽ prouenire testantur. Saluiam virosam & quasi pestilentem esse censendam ait Mizaldus in memorabilibus, quæ foliorum pinnas quasi carbunculatas præfert, estq; toto habitu retorrida & tanquam fideratione percussã. De saluia sub qua Bufonatus fuerit, ex cuius foliis comestis quidã mortuus fuerat, Paræus in sua Chirurgia memorabilem historiam recitat.

Saluiæ & vrticæ folia simul in mortario contusa ac instar cataplasmatidis parotidibus imposita plurimum iuuant.

Arnoldus de villa noua lib. I. cap. de spasmo, versum vulgarem: *Cur moriatur homo cui Saluia crescit in horto?* allegat non sine risu ex Georgicis Virgilij.

Saluia sylvestris, quam copiose reperi in Thuringia inter Salzam & Weissenfee.

Sambucus, siue secundum Serenum Sabucus, campestris siue vulgaris. Acinorum emulsum commendatur in hydropicis. Cimæ teneræ decoctæ in aqua ad dimidium cum pauco croco, menses cient. In sita prunus in Sambucũ, quamuis, vt expertus sum, non facile compræhendat, fructus fert purgantes.

Reperitur in quibusdam locis, viridib. in alijs albis baccis.

Sambucus montana, racematim baccas rubras profert, in Latomijs ab vrbe ad mille passus sitis, copiose crescens, nec non alijs in locis.

Palustris mas & famina. Hæc baccis, ille flore conglobato placet.

Sanguis Draconis supra in Lapatibus requiratur.

Sanicula, Diapensia vulgo, herba admodum vulneraria, quæ passim in altioribus montibus in Germania reperitur. Ruellius lib. 2. cap. 147. Gallis in adagium venisse vulgo iactatum scribit, eos non egere Chirurgo qui Saniculam habuerint. Sed

eius

eius delineatio nostræ non omnino congruere videtur. Inter Ranunculos etiam hanc retulit.

Sanicula guttata, aliis *Saxifraga Sabaudica*. Italis nonnullis umbilicus Veneris Septentrionalium. De qua consulatur Gesnerus in libello de Lunariis & alibi. Amat loca umbrosa & paulo humidiora, quem si nacta fuerit in horto perennis euadit.

Saponaria vulgaris, ab effectu, nam loco Saponis manus abstergere à fordibus. hanc plantam experientia testatur. Differt à *Struthio*, quod spinosa non sit, non caule lanuginoso, non folio oleæ, non sine semine copioso. Dodonæus ad *Alisma Diosc.* referre conatur.

Satureia. In Acetariis & intinctibus magnus illius usus apud Italos præsertim, apud quos etiam multi tantummodo cum pane comedunt, unde aliqui, quia Saturos reddit nomen traxisse existimant. Columella cum Ceparum semina sparguntur, præcipit ijs *Satureiæ* semina immiscendum: nam & viridis esui est iucunda, nec arida inutilis ad pulmentaria condienda: quod hodie seruatur olitoribus idcirco *Zwibel Hysso* sopsid est, *Hysopum Ceparium* nuncupantibus. *Thymbra* à *Satureia* discrepare sentit idem autor dum canit. *Et Satureia thymireferens thymbræq; saporem.* Quintus Serenus *Satureiam* speciem *Thymbrae* notauit, quasi *Thymbra*, non absoluta voce sed *Cephalote thymbra* diceretur, quam *Plinius* cunilam capitatam nuncupat. Sed hæc copiosè tractat *Ruellius* lib. 3. cap. 32.

Satureia perennis, ex horto peritis. *Pharmacopœi Francofurtensis*, *Adami Keckij*.

Satyrium Basilicum, ut vocant, flore albo & rubello, itemq; bifolium. Vide supra *Orchides*.

Saxifraga hircina maior & minor. Supra *Pimpinella*.

Saxifraga magna Matthioli, in *Thuringia* frequens, vel simillima
v prorsus

prorsus herbulæ, quæ non magnitudine sed viribus potius id nomen obtinuerit.

Saxifraga Bauarica, in petris nudis musci more innascens, foliis thymi sed virentioribus, flosculo stellato, candido, quinque foliolis constante, imprimis eleganti.

Saxifraga alba, cuius decoctum efficax in difficultate urinæ.

Aurea Dodonæi, circa fonticulum ab Eobano Hesso carmine celebratum copiosa, vulgus vocat, *zur Buchen Klingel*, vnde in hortum transfusa.

Scabiosa maior & minor dissectis foliis ex Hercynia sylva: item floribus luteis ex Thuringia, vbi passim locis petrosis & in macerijis crescit. Herba est admodum *πολύχενος*, cuius succus calidus impositus vulneribus sagittas extrahit. Item ad carbunculos efficax, vnde etiam in Germania nomen illi impositum, *Apostemkraut*. Extractum Scabiosæ efficax admodum in pulmonum affectibus ac præsertim peripneumoniacis mihi commendauit CL. V. D. Caspar Hofmannus vir doctiss. & humaniss. Archiater illustriss. principis Electoris Brandenburgici.

Scabiosa maior Matthioli.

Maxima, leucanthemos.

Graminea, folio argenteo, flore purpureo, Florentia misa. Nascitur etiam in fœdinis ferri Styriæ.

Bauarica pumila, folio tenuissimo, flore purpurascente vel incarnato non absimilis Pannonicæ II.

Hispanica, elegans planta.

Gallica, folio oblongo, tenui, nigricante, nitido. Huius sapor idem fere est, qui baccarum Solani vesicarij, quod Alcaengi vocant, cum nondum maturæ sunt.

Fruticosa siue arborescens, quam Cæsarpinus describit.

Alpina, Centauroides, alijs Centaurium Nothum.

Ouilla Dodonæi.

Repens montana.

Scammonea Antiochena, aliquot annos apud nos durat. asseruata in fistilibus per hyemem, & ætatis initio floret, sed semen nunquam absoluit. Memini Dominum Cortusum Patritium Parauinum, rerum naturalium summum indagatorem ex crassis radicibus aliquot vncias succi extraxisse. Aiunt si prope Tithymallū seratur, adeo eius caliditatem accendi, vt veneni naturam acquirat. Huius tamen liquor caloris acrimoniæque vi per ætatem amissa benignior non nihil euadit. Quod vero non eas notas habet Scammoneum quales illi Diosc. tribuit, causa esse putatur, quod hoc tempore non obseruent veterem parandi modum, ac non ex incisa sed dissecta prorsus vel expressa radice aut è stipitibus & foliis contusis paratur: alioqui tanta copia Scammonij quo pacto quotannis ad nos afferri posset? vel etiam lacte Tithymalli sæpius adulterant. Pulcre mehercule alicubi Ruellius inquit: Nulla medicinæ pars incertior, quam quæ ab alio orbe quam nostro petitur. Depurandi vero rationem peculiarem alibi Deo volente docebimus.

Scammonea Monspelliensis maritima. Crescit etiam copiose prope Tripolim in maritimis, vbi incolæ vocant Meudheudi, Rhasis Coriziolam. Scammonium paruum Plinij nihil aliud est quam Helxine cissampelos.

Scandix. Pecten Veneris.

Schoenanthum, Iuncus florid. siue aromaticus ex semine prodit, vt etiam frater meus Ludouicus p. me: facto periculo non sine voluptate obseruauit.

Scilla. Hæc effossa aliquando per aliquod tempus in vere flouit. Sed tales bulbi postea raro iterum flores producant, quod etiam in Croco & Narcisso autumnali obseruauit. Quam nos vsurpamus existimat Doctiss. Costæus in comm. ad Mesuen, esse Plinij nigram Scillam, id est foeminã, eandem

cum Pancratio quam Dioscor. subrusam esse scribit. Nec est quod illam venenatam esse vereamur, cum longa experientia salubris esse deprehendatur. Idem ait, acetum Scilliticum rectius ex recenti quam siccata parari. Si tunicae siue laminae reponantur loco tepido, plurimos paruos bulbos, vt Conchae margaritas creant, qui postea terrae commissi crescunt in amplitudinem, & diu admodum candidi permanent. Sed perierunt mihi inusitato frigore superioris anni, vt non potuerim obseruare, an tandem etiam rubescant. Panis medullam, in qua Scilla corrigitur scio Pharmacopœorum pueros impune deuorasse.

Sclarea, Horminum quorundam, Gallitricum.

Scolymos Theoph. Eryngium Vegetij.

Scolymos Diosc. vulgo Cardoni.

Scordium. Hoc quamuis in locis humidioribus & palustribus frequentius inueniatur, probatur tamen magis quod ex montanis locis irriguis defertur: quale est Pannonicum, quod odore caput ferit & cæteris est acrius. Commendatur quoque Creticum lanuginosum. Scordium in hortum translatum mire serpendo se propagat. Egregiam historiam, quo pacto in Thracia à peste ex Scordij decocto cum Terra Lemnia & Diascordio multi ex suis conseruati fuerint, recitat Generosus Dom. Augerius Gissenius Busbequius, &c. in suo pereleganti Hodoëporico Constantinopolitano, quam integram hic recensere nimis longum foret.

Scordium II. Plinij, vt quidam vocarunt, Tragi syluestris Saluina, Scorodonia Cordi. Crescit pluribus in locis Germaniæ, & præsertim ad Rhenum. Odorem habet Scordij, non nihil Teucrij referentem. Anguillara scribit secundum Scordium in Samnitibus ad ripas fluuij Piscaræ nasci foliis amplis instar Melissæ vel Calamenti primi: atque idem reperiri in Creta, Græcia, & multis aliis locis non dissimile odore & qualitate à primo.

Scorpio-

Scorpioides folio Bupleuri l. Dodonæi, quod plerisq; locis aridis & montosis nasci tradit, in oliuetis quoq; Narbonensis Galliæ: & aliud Matthiolo depictum, in Galliæ vinetis nonnullis spontaneum, Thelephium Anguillaræ.

Scorzonera floribus simplicibus & plenis. Videtur omnino ad Tragopogon posse referri. Crescit in multis locis Germaniæ, præsertim in Thuringia & Bauaria. Hispanica non alia ratione quam soli & climatis videtur à nostra differe. Aliquot huius differentiæ Pannoniæ & Austriæ peculiare recenset Dn. Carol. Clusius in suis obs. Pannon. Aliqui hanc opinantur ad Cantabricam posse referri, sed haud scio quâ recte. Card. lib. VI. de variet. rerum tradit primum in Tarraconensi Hispania quæ nunc Catalonia dicitur, cuiusdam Mauri industria hanc plantam esse inuentam ac Escorzonera vocatâ, quod contra Viperas & alia venena esset efficax, quemadmodum etiam inter cætera quæ suppeditat remedia oculorum morbis auxiliatur.

Scrophularia maior, & altera sine Scrophulis siue tuberculis, cuius flosculi & folia sunt nostrate elegantiora, in cæteris ferme conuenit: nec scio an ab alijs descripta, nisi sit Galeopsis Anguillaræ. Semine quotannis sua sponte propagatur. Eius iconem exhibemus in fine huius Catalogi.

Seban siue Sesban Indicum. Planta leguminosâ, egregia, caule procero, tuberculis acutis exasperato, ramoso: foliis ferè Senæ vel potius Thamarindorum. Flos non potuit emergere ob æstates superiorum annorum inconstantes & nimis præcipites. Semen oblongum est vt Coluteæ scorpioidis, sapore pisi.

Securidaca maior & minor. ἰδύσαρον Græcis forte per antiphrasin, cum semen sit amariss. Itemq; Securidaca clypeata à Lobelio ac Dodonæo descripta. Floret hæc primo quidem anno, eximio purpuræ rubore spectantium oculos in admirationem

rapiens: non tamen semen perficit, decidentibus simul cum flore inchoatis siliquarum rudimentis. Onobrychis altera Dodonæi. Nec desunt qui velint Helenium esse Aegyptium: sed non conuenit, cum radix rubra sit.

Sedum, supra Aizoon.

Sena Italica, quæ apud nos fuit annua planta. Contrahit nocte folia, sicut multa alia eius generis leguminosa. Alexandrina ne quidem in Italia ultra annum durat, ideoq; pro frutice haberi nequit. Quod hoc tempore foliis potius utamur quam folliculis contra sententiã Mesues, causa est, quod non folliculi eiusmodi, quales Mesue describit, qui scilicet tempestiue ex planta auferuntur, sed potius nimis aridi & inefficaces afferri soleant. De Sena quædam Galeno Mesues ascribit, quæ ille ne somniauit quidem, ut etiam Manardus in annotationibus meminit, & epistola prima libri primi.

Senetio flore odorato, foliis magis quam vulgaris, mollibus, odore Ambrosiæ siue Conyzæ Hippocratis Anguillaræ, à Dn. Iosepho de casa bona Magni Ducis Florentini simplicista ad me missa.

Senetio maior, floris Iacobæi species, magis tamen quam vulgaris, foliis laciniatis. Ad anginas, tonsillarumq; inflammationes vtiliter inde gargarismus paratur. Decoctum & succus vulneribus & vlceribus fistulosis depascentibus, ne serpant, vtilis, quod experientia confirmat. Senation Serapionis alia planta est, nimirum Nasturtium aquaticum.

Serpillum maius flore purpureo & aliud candido. Minus folio thymi sed virentiore, angusto. Et tertium huic simile, quod ex vulgari Thymo duriore degenerauit. Quartum item foliis latioribus, à duriore Thymo alioqui parum discrepans, præterquam quod repat.

Serratula.

Sesamoides

Sesamoïdes magnum Salmanticum à D. Clusio in obs. Hispanicis descriptum.

Paruum Matthioli, potius ad Chondrillam referendum.

Sesamum verum. Prodiit ex semine, foliolis binis oblongis, subrotundis, duplo maioribus ipso semine, & ex ipsorum medio emerferunt alia crenata, sed ea se non explicarunt, planta senfim marcescente. Sed ex eodem semine, quod à peritiff. Pharmacopœo Neapolitano Ferdinando Imperato missum satis fecundum experti sumus, quoniam maceratum ac terræ mandatum in fistili iam inchoante hyeme fuit enatum, speramus æstate proximâ, Deo volente, si iustis caloribus ac nativa temperie indulserit, nos habituros plantas viuaciores. Eius genuinam picturam ex siccis plantis exoticis D. Rauwolfii mihi ab ipso humaniff. communicatis, primum, vt existimo, delineauimus.

Seseli Aethiopicum Fuchsi, & Peloponnesiacum eiusdem.

Est & alterum Aethiopicum ex illustri. principis Landgr. Vuilhelmi horto Castellano celeberrimo missum, cuius semen aliquantulum Cinamomum repræsentat odore & sapore. Folia fert Aquilegiæ ferme similia, sed multo ampliora.

Seseli Aethiopicum verum, diligentem culturam apud nos requirens. Non locis subterraneis nisi admodum siccis & persatis per hyemem habendum & modice rigandum.

Seseli Massiliense. Lucas Chinus excellens rerum simplicium censor, circa viginti plantas descriptioni Seseleos Massiliensis conuenientes se nouisse affirmauit.

Creticum, maius & minus, vt vulgo dicitur, sed Bellonius *χμουλιτραν* hodie appellari dicit in Græcia & inter olera comedi, nomine, vt videri queat, ἀπὸ τῆς χμουλιδοῦ detorto.

Pratense Monspeliensium.

Palustre. Vnicam plantam reperi in quadam palude syluæ Vrbi vicinæ, prope piscinas amplissimas, iuxta putridos

tridos arborum truncos, folijs ferulaceis, radice longa subfusca & ingrato admodum gustu cum feruore non exiguo fauces tentante: in hortum vero illata minus vrens euasit & saporis foeditatem deposuit, & caulem protulit ramosum, tricubitalem: flores candidos in umbellis & semen latū, foliaceum. Planta est lactescens, vt quædam aliæ umbelliferæ, quales sunt Thysselium Dodonæi, Chærcfolium, Caucalis Hispanica &c.

Sferra cauallo syluestre Germanicum, itemq; Italicum apud nos hortense tantum.

Sida vulgo vel potius Althæa palustris, flore albo & subrubro. Quam postremam plantam aliquando in Italia in Maio ad ripam Athesis circa Anguillaram vbi flumen traicitur, copiose admodum non sine voluptate florentē reperi. Repullulat à radice in horro per aliquot annos, nisi sit hyems nimis aspera. Dodonæus vocat Althæam hortensem.

Sideritis prima Heraclea à Dn. Clusio primum transmissa, item Fuchsi Sideritis & alia Matthioli, quam Lanceam Christi alicubi vocari Gesnerus tradit, & vsurpari in balneis & fomentis ad membrorum impotentiam. Marrubium palustre Tragi. Sunt qui Aegyptiam dicant herbam, quod hi qui se Aegyptios mentiuntur, quales per Germaniæ ciuitates subinde discurrunt ac diuagantur, hac herba nigricantē colorē, qualemq; Aegyptij obtinent, sibi adsciscant. Succus enim huius herbæ nigricante huiusmodi colore quæuis inficit, qui adeo pertinaciter inhæret, vt elui aut abstergi nequeat: adeo vt tellæ lineæ hoc infectæ perpetuo eum retineant, quemadmodū Dodonæus obseruauit.

Sideritis tertia Matthioli, quantū ex pictura potest conijci, forte non satis exacte, vt nonnulla alia, pictorum negligentia representata. Gesnerus tradit circa Glaronam in pede montis locis saxosis nasci. Monspel. Ruta canina.

Sideritis aruensis flore pallido, sponte nascitur in agris circa Francofurtum ad Moenum.

Sideritis aruensis flore rubro. Ladanum segetum Dalechampi.

Siler Creticum, quo nomine ex Italia mittitur, foliis Cicutæ, sed latioribus & paucioribus, semine incuruo, grandi, hirsuto & fusco.

Siliqua siue Ceratia, quæ tamen vt facile ex semine crescit: sic quoque in alterum vel tertium annum, si vel parum negligatur, vix perdurat.

Siliqua sylvestris, vide Arbor Iudæ.

Sinapi album, aliud ab Eruca, cum qua quidam confundere. Plantæ Sinapis prima hyeme translata, plus cimæ vere afferunt. Columella de re rustica lib. 11.

Sifer, Sifarum. Huius radices ex Germania Tiberius sibi afferri curauit.

Sison ex semine mihi interdum prouenit, quod in officinis pro Amomo habetur.

Sisymbrium, Note Bachmünz. Aqua huius stillatitia multum confert cōtra difficultatem spirandi & pulmonum infarctus & angustias. Antigonus in congerie mirabilium narrationum, Aristotelem ait scripsisse ex putrefactis Sisymbriis scorpios nasci: quod de Ocimo alij memoriæ prodiderunt.

Sisyrrichium Clusii. Bulbi allati Constantinopoli perierunt putredine, sed rursus progenuerunt sobolem, quæ adhuc est superstes.

Smilax hortensis, Phaseoli vulgo.

Smilax aspera, in loco hypogæo per hyemem seruanda. Floruit quidem sed non tulit fructum, perennis planta est.

Smyrniū Matth. alias Petroselinum Macedonicum, siue Olusatrum apud Scribonium Largum. Anguillara existimabat esse Hipposelinum Theophr. Hipposelinum autem cum Smyrnio confundere non esse nouū patet ex Hesychio, apud

quem legimus, *σμερνιον τὸ ἰαποσελίον ὁ χειρὸς ἢ αὐτὴ ἢ βοτάνη.* & Galenus inquit Smyrnum Romanis Olufatrum dictum fuisse
 2. de alim. fac. Dioscorides vero expresse ait: Hippofelinum
 Latini Olufatrum appellant, aliqui Smyrnum, quamuis ali-
 ud sit, quod proprie Smyrnum dicitur, vt paulo post referemus. Agit verò de Smyrnio statim sequente capite.

Smyrnum Creticum. Mira huic plantæ inest proprietates, nam altero à saturo anno prodit foliis geminis, oblongis, vt locustarum ferè alas representent, quæ paulo post marcescunt; Interea sub terra latitat radix rotunda crui magnitudine aut paulo grandior: Sequenti postea anno folia protrudit instar Ammi vulgaris, vt in pietura Excell. Matthioli apparent, radix vero tenuis fit & oblonga, quæ rursus per hyemem ita perdurat. Primo deniq; vere tandem emergunt folia Petrofelini, quæ CL. V. Dodonæus suo Smyrnio recte appinxit, caulisque enascitur circumdatus foliis perfoliata: Hæc planta semina matura profert, quæ excidunt, & vt diximus, anno sequenti proueniunt.

Solanum hortense, quod non solum nigris, sed & rubris luteisque baccis reperitur. Huius herbæ succus in cancriis perutilis esse solet. Doctiss. Medicus D. Seuerinus Gobelius in suo accuratissimo commentario de succino tradit ex putredine huius herbæ vermes virides maculis luteis intermixtis crescere, in quorum capite cornu apparet interdum ferme digiti longitudine.

Solanum somniferum, quod rarò apud nos semina perficit, in quo tamen iactura exigua fit, cum plus noxæ quam emolumenti hominibus afferre possint.

Solanum somniferum alterum, cuius meminit CL. Vir D. Ioannes V. Vierus, in suo germanico libello, quam herbam Ditarssi & V. Westphali contra istum morbum incognitum die Waren magni existimant. De quo vide apud hunc autorem plura.

Buchananus lib. VII. suæ historiæ Scoticæ exponit, quo pacto huius Solani succo vina & cereuisiam Scoti infecerint, vnde Danos suos hostes ita dementarunt, & in profundum somnum induxerunt, vt eorum Ducem Senonem cum toto exercitu deleuerint. Perpende quanta vis sit in herbis. Similem historiam de Helleboro quoq; ex Pausania supra allegauimus.

Solanum arborescens, vel Strychnodendron, siue fruticosum, Amomum Plinij ab alijs appellatum. Facile è semine nascitur, & perennis est arbuscula, modo à frigore hyeme in loco tepidiore asseruetur.

Solanum maius, alijs furiosum ab effectu. Bella Donna Itatorum, cum succo enim illius mulieres faciem decorat. Theophrasti Mandragora secundum Anguillaram. Reperitur in multis syluis opacis & frigidioribus Germaniæ. Hier. Tragus scribit huius non baccis sed furculis, sicuti quoq; Sambuci montanæ Ceruas mirifice delectari.

Sonchus cæruleo flore duum generum, item luteus varius.

Sorbus esculenta; torminalis, sic dicta, quod torminibus & dysenterici conueniat, siue Cratægus Theoph. vt peritissimi quiq; studij herbarij, volunt. Aucupalis.

Sparganium, at non diu hortum amplectitur.

Spartium, Genista peregrina siue Africana, vulgo Italica.

Spatula fœtida siue Xyris.

Sphærocephalus flore albo.

Sphærocephalus annuus flore cæruleo in fatis magnum globum redacto.

Sphærocephalus maximus, pro Spina alba missus, altero anno floridus, priore à gelumuniendus, quo si vel tantillum aduratur, extabescit.

Spica Nardi, vulgo sic dicta. Prodit nonnunquam ex semine, sed difficulter sic asseruatur: ideoq; furculis seri vsitatius est.

Spina Solstitialis, vide *carduus Solstitialis*.

Spinacia mas & foemina. Hæc Gesnerus ait ab Hæreticis *Simmel-spinet* vocari. Discrepat autem à mare, caule proceriore, latiusculo, sine semine; aspectuq; magis ad *Atriplicem* sylvæstrem vel *Bonum Henricum* accedit.

Splith, fumaria *Corydalis*.

Stachys maior siue Germanica, itemq; minor in superiore *Mathioli* editione affabre à nobis delineata.

Palustris Gesneri, herba foetida, Galeopsin olens, flore spicato purpureo vel interdum luteo, foliis mentastri prioris Pannonici, radice reptante.

Staphylo dendron.

Staphysagria, tarde è semine enascitur. Sponte crescit circa *Crepanum* in Illyria. Hodierno adhuc die in Græcia nominatur *Σταφύλακος*, id est, granum pediculorum &c.

Statice Dalechampi, *Cariophyllus* marinus *Lobelij*, maior & minor. Videtur Britannica *Anguillaræ* vel non dissimilis planta.

Stæbe Hispanica *Clusii*.

Stæchas Arabica, sic passim cognominata, cum tamen bona pars ex insulis *Stæchadibus* ad nos comportetur. Monachi vero, qui in *Mesuem* scripserunt, hoc notarunt discrimen vnicum, quod inter cæteras quæ ex Arabia aduehitur, densioribus sit ramulis. Hæc quidem nobis florem, nunquam tamen semen maturum protulit, quod tamen non sine admiratione in *Hassia Nobiliff.* Dominus *Georgius Riteselius* in suo horto eo ipso anno quo seuerat nactus est. Græci (vt *D. Costæus* in *Mesuem* quoque annorauit) nullam vim purgandi illi tribuunt, vt faciunt Arabes, quæ forte facultas in plane recenti, qualis ad nos non affertur, sicut in rosis, inest, non autem iam arida.

Stramonium supra *Nux Methel.*

Styrax arbuscula è semine enata, foliis *Cotoneæ* similibus. Habenda

benda est loco tepido, non nimis humido. Frigoris intensissima cum sit, itemq; aëris verni, cum primum terraritur, accuratam curam postulat.

Superba Tragi, Cariophyllus sylvestris, Gesnero *πολυειδής*, *M. willen*/Federnägele/Haarnegele. Diosanthos Anguillaria.

Symphytum maius flore purpureo & albo. Item subluceo tuberosa radice.

Symphytum Petraeum Neapoli missum, foliis Thymi, sed maioribus ac longioribus, nonnihil hirsutis, aliquantum, sed minus, odoratis, capitulis Thymi, flosculis purpurascens. Non videtur satis facere delineationi Dioscoridis.

Syringa flore albo odorato, frutex exoticus, à quo tamen loco primum ad nos sit delatus, nondum constat. Quidam dicunt ex Hispania in nostras regiones peruenisse. Aliqui tam hanc quam sequentem ad Ostrya vel Ostryam referre conantur, sed frustra, ut mihi videtur, cum Ostrya satis representet, quæ pro Carpino à Matthiolo exhibetur.

Syringa flore caruleo, à Matth. pro Lilac depicta, sed pictura melior est apud Lobelium ac Dodonæum.

T.

TABACVM latifolium, angustifolium & minimum. Petum etiam vocatur, Nicotiana & Herba Reginae. Vulgo Vulneraria planta Indica. Mirum est quod minutissimum hoc semen sponte excidens etiã sæuissima hyeme integre in terra illæsum latitet & sequenti æstate in multis locis horti, ad quæ forte vi ventorum fuit delatum, sua sponte copiose prodeat. Asseruari potest planta in tertium & quartum annum, at in fructibus, neq; in loco subterraneo nimis humido. *πολύχενος* admodum est planta, de qua imprimis inspiciantur annotationes accuratiss. Domini Clusii ad librum Nicolai Monardi

dis. Augustæ ex eius succo parant Syrupum idoneum in Asthmate. Unguentum quoque simplex & compositum admodum vulnerarium hic ex eo in vsu est: itemque pulvis foliorum siccorum in vlcerebus immundis. Nonnulli eundem puluerem cum oleo ceræ redigunt in formam linimenti, ac eo vtuntur in dolore articulari si est à frigidioribus humoribus.

Tamarindus ex nucleo enata nunquam vltra annum durauit. Turcæ hunc fructum secum ferunt ad sitim sedandam. Delineationem emergentis arbusculæ proponit Lobelius.

Tanacetum leucanthemum id est floribus albis, inodorum, crescit in montibus altioribus Franconiæ & alibi.

Tanacetum Anglicum siue Crispum, odoratum admodum. Cuius vsus est in cibus præsertim contra vermes puerorum. In Scotia vt testatur in Therapeutice puerperarū, Ioan: de Bon Regius medicus in Gallia, heroinæ sectum Tanacetū ad prohibendum abortum admouere solent. partibus inferioribus frequenter & cū felici successu, quod vt grauius oleat, prius manibus atterunt aut sub cineribus paululum coquunt.

Tatula nuper nobis innotuit, Stramonîæ species maxima. De hac Monardem & Costam consulito. Constantinopoli aiunt capitale esse, si quis eam serat.

Taxus arbor apud nos innoxia, vt etiam Pena in aduers. afferit in Anglia baccas sine periculo gustari & porcos passim vt glandes comedere. Huius rubri acini auidè expetuntur ab auibus, sed inde attonitæ facile postea capiuntur. Scobem quoque illius venenatam esse sunt qui affirmant, Hoc veneno etiam secundum I. Cæsar. lib. 6. bello Gall. Catinulcus Eburonum Rex desperatis rebus se exanimauit. Gaudet hæc arbor locis ymbrosis.

Telephium Hispanicum.

Minus semper virens, Cerpæa Pantij sponse in Belgio nascitur.

Tele-

Catinulcus

Telephium Ferdinandi Imperati Neapolitani pharmacopœi peritiff. Calor, quem in hac planta requirunt veteres, radicem potissimum gustantibus depræhenditur. Perijt superiore hyeme; cum ante hac plurimos annos durauerit, semine tamen sponte excidente plurimum se rursus propagauit. Cauliculi supini folijs amiciuntur portulacæ sed tenuiorib. flosculos fert stellatos albicantes, in summitate confertos, quib. succedunt nigra semina in capsulis.

Telephium Matthioli, flore albicante & rubro. Anacampferos Gesneri, cuius radix instar aloes in aëre suspensa crescit. Vulneraria planta est.

Terebinthus, ex semine prouenit. Serenda autē sunt grana quæ viridia sunt, rubicunda enim penitus effœta esse obseruauimus. Duum generum est, alta & humilis, atque hoc fit regionum diuersitate. Nam in Syria nascuntur proceræ, sed in monte Ida & Macedonia parua. Similiter & in Italia Romanæ grandes sunt & crassæ: Hetruscæ vero exiguae ac distortæ. In Samnitibus adhuc Triuente voce aliquantum corrupta nuncupatur.

Teucrium vulgare. II. Belgicum, III. Beticum. Hoc vltimum præ alijs amari & ingrati saporis est, odoris tenuissimi, diuersum ab eo quod Clusius pinxit. In Lobelio eius imago simpliciter Teucrij nomine inscribitur. In Italia Teucrium crescit circa Carrarā in Lunigiano agro, copiose vero in Græcia & in Cypro, vbi exhibetur contra dolores renum & lienis.

Teucrium verum. Quo nomine missa fuit planta ex Italia folijs pene Scorodoniæ vulgo dictæ sed minoribus. Florem eius expecto anno sequente. Cauliculi per hyemem durant cum summis folijs. Non videtur congruere Diosc. descriptioni.

Thalictrum siue secundum alios Thalietrum. I. Italicum vulgo. Dodonæo tertium, ex Hispanijs allatum. II. Germanicum latifolium, Dodonæo primū. III. Angustifolium, IIII. paruum,

uum, Dodonæo quintum. V. flore purpureo, Dodonæo quartum. VI. flore albo. In Italia quibusdam locis vtuntur contra pestem. In Saxonia contra ictericiam. Dodonæus folia oleribus admixta aluum non nihil mouere tradit: radicis vero decoctum idem potentius præstare. Anguillara adhuc erat de hac planta dubius.

Thapsia latifolia & *angustifolia* Raro apud nos ad maturitatem peruenit. In Apulia & magis adhuc in Sicilia sua sponte crescens nominatur Turbit & Ferulacoli.

Thlaspi verum, cuius semine vtimur in Theriaca, II. apud Dodonæum. II. Supinum hirsutum. III. Platycarpon siue Scorodothlaspi I. Dodonæi. IIII. Semperuirens biflorum, folio Leucioj. V. Incanum supinum. VI. Incanum fruticosum Franconia. VII. Rotundifolium Thuringia.

Thlaspi Pannonicum, descriptum à Clusio, odore propemodum allium referens.

Thlaspi Creticum flore purpureo & subalbo. Huius amarissima sunt folia. Teneræ plantæ priusquam flores perduxerint, in cella asseruati altero anno florent egregie. Dodonæo Draba seu Arabis est.

Thlaspi Bisulcatum vel Lunaria bisulcata, à Clusio & Lobelio depicta. Crescit copiose prope Capuam foliis aliquantum diuersis quæ fere Napi vel Rapistri sunt, altitudine sesquipedis non multo minor.

Thora Valdensis.

Thora Italica Dodonæo & Clusio depicta, Napello congener.

Thuia siue *Thya* vulgo Arbor vitæ, vt Galli nominant. Clusius in obs. Hispan. potius inclinatur in sententiam doctiss. Guilandini in prob. asserentis ad *Thyæ* descriptionem à Theoph. proditam accedere non hanc sed aliam arborem sui generis Cupresso simillimam in Syria Aegypto & Arabia nascentem, cuius fructus Abhel vbiq; in istis locis notus, pilularum cupressi

pressi similitudinem habeat. Contra vero Goropius ille *νοσφιαδίσαι* in suo Vertumno Arborem vitæ siue Thuiam cum Cedro antiquorū cōiungit & allegat Virg. Versum: *Krit odoratam nocturna ad lumina Cedrum*. Sed quicquid sit, arbor hæc primum mihi quoque à doctiss. Rasio missa merito in precio habenda est, non solum propter eius odoris fragrantiam, cuius contusi ramuli naribus impositi quandoque sanguinem eliciunt, sed etiam propter alias eius facultates non contemnendas. Elicitur quoq; ex ea aqua & oleum per Chymica organa vtile ad dolores podagricos, rite impositum. Facile semine nascitur, & furculis propagatur, fertque apud nos hyemem parū stramine vel simili re munita. Seri autem debet in vasis terra optima & cribrata plenis, vt semen quarta parte digiti ea tegatur. Cum vero rigare opus est, terra lintheo imposito irriganda, alioqui semina sursum ascendunt & nudantur: quod etiam in aliis obseruandum est. Nouellæ plantulæ à sole meridiano per maiores æstus defendendæ, atque hæc ratione plurimas arbusculas breui consequi possumus.

Thymelæa, foliis lini, notissima multis locis in Italia, in monte Sancti Iuliani Hetruriæ & per Apuliam.

Thymus verus capitatus siue Creticus, quamuis etiam in Italia circa Neapolin reperiatur & imprimis in Sicilia, qui tamen tantum annuus fuit. Alter durior flore albicante vbiq; apud nos frequens.

Tinus, Laurus syluestris.

Tithymallus Characias circa Veronam plurimus.

Tithymallus arborescens, ex semine quidem facile enascitur, sed difficulter apud nos in alterum annum durat. Vocatur & Petreus. Inuenitur copiose in Italia, in Hetruria in quodam monte, qui dicitur saltus Ceruæ & in Liguria inter Nycæam & Sauonam, ac circa Massiliã. Ego aliquando reperi in mon-

tibus salebrosis inter saxa propè Terracinam qua itur Neapolim, altitudine trium cubitorum, floribus luteis, copiosissimo lacte abundantem.

Helioscopius.

Paralius, Celso Lactuca marina, frequens in littore Veneto. In fictili afferuandus est, vt ingruente frigore intra tetum portari possit.

Linifolius, Paralicognatus, foliis tantum longioribus ad ripas Moeni in Franconia frequens.

Myrsinites, semel in hortum translatus sese diuersis in locis propagat, ac illi facile assuescit. Non caret admiratione, quod aliquando superfluas plantas à me euulsas, & in horto per acerrimam hyemem proiectas sequente vere repererim adhuc integras & illæfas, quæ postea à quodam amico rursus aliò transplantatæ fuerunt. Crescit sua spòte in Samnitibus, Marsis & montibus Nursiæ, vbi vulgus nominat Tortomaglio.

Tithymallus fruticosus Germanicus, in littore Rheni & alibi frequens, vnde palustris dicitur.

Tithymallus fruticosus alius, stipitibus rubicundis, perennibus, foliis modice hirsutis, latiusculis, in Franconiæ syluis obuius.

Cypariffas, siue Esula minor.

Leptophyllus Matthioli, Esula exigua Tragi.

Tithymallus tuberosus noster, alius ab Apio Matthioli. Radice Scrophulariæ rubète, tenellis cauliculis, foliis Laureolæ Germanicæ, sed minoribus, in cæteris aliis similis. Crescit plurimus circa Lipsiam, locis nemorosis. Repræsentaretur fere icone Esulæ dulcis Tragi, si plures cauliculi ac tenuiores ex vna radice magis tuberosa prodeuntes picti essent.

Tithymallus aruensis, annuus, Esulæ Dulcis Tragi similis, sed comosior & annuus tantum, nec sine acredine. Cum pro-

dit

dit initio veris prima folia sanguineis guttis aspersa conspiciuntur.

Tithymallo oculos inungere prouerbio dicitur de ijs, qui sibi ipsis damnum inferunt.

Tormentilla alpina, ex montibus Tyrolensibus olim à me allata, radice multo maiore, odoratiore, & rubicundiore quam est vulgaris, vnde Heluetij apud quos etiam præstans crescit, nominant *Xottwurk*. Puluis radices & florum vrticæ rubræ bene in Clibano exiccatus vtiliter inspergitur vulneribus ad nimium sanguinis fluxum.

Tragium Creticum Bellonij. *Androsæmum fruticosum* ex Iliua insula.

Tragopogon, vide Barba Hircina.

Tragoriganum Neapoli missum, adhuc tenellum. Origano Onitidi non absimile, modica lanugine pubescens, odore Heraclotici Origani: Sed folia Serpilli non habet, ideoque *Tragoriganum* esse non potest.

Tragum, vna marina circa Monspelium. Secundum Polygonum Hispanicum Clusij in suis obseruat. Hisp. lib. i. Eius iconem ex Gesnerianis typis depromptam adiecimus, quæ fructus & radices quoque delineationem habet.

Tragum Matthioli, sed longiore folio quam ille pinxit, nimirum cultu luxurians ad vsum acetariorum.

Tribulus terrestris, qui in agro Monspeliensi Galliæ, sicut quoque Veronensi Italiæ copiosiss. in locis arenosis & apricis nascitur.

Trichomanes.

Trifolium pratense rubrum, album & luteum.

Trifolium Halicacabum, seu Vesicariū vulgo dictū, aliis cicer syluestre, quibusdam est satis inepte *Dorycnium*. Folia plerumque quaterna vel quina gerit, vt Loto annumerandum videatur.

Trifolium bituminosum, in agro Lucensi, circa Lunam & Carraram di Massa & vniuersam Hetruriam notissimum. Hyemis

frigora apud nos fert. Semen ex Italia allatum, terræq; mandatum plantam profert foliorum odore bituminoso Italicæ nihil vel parum inferiorem. Semen itidem sapore Italicum refert. Sin autem semen in Germania educatæ plantæ rursus feritur, statim sapore & odore producta planta deficit. Gal. lib. de Ther. ad Pisonem de hoc Trifolio Asphaltite siue hyacinthino differens, inquit, decoctum & moribus aranei vel viperæ ex aquæ fotu adhibitū ipsi mederi & dolores statim sedare. Sin autem in alio non commorso sanum locum eodem fotu circundederis, similem sensum, similesq; dolores ijs, quos morsus inuehit, omnes efficere, vt reuera miraculo dignum sit, videlicet herbam & morsum sanare & ferarum modo sanam partem prae afficere. Matthiolus in Epistolis cum negligentiae arguit in legendo Diosc. lib. 3. cap. 106. qui scribit, simplex huiusce Trifolij decoctum haudquaquam id efficere posse, sed tantum illud cuius fotu quispiam à ferarū moribus liber euaserit, si eodem alterius locus vlcere affectus, non sanus (vt Gal. inquit) perfundatur. Ex Sophocle tamen & Simo medico Plinius idem prodidit & Alboali cap. 697. cum errore florid, id quod Scaliger animaduertens exotericarum exercit. 133. distinct. 10. inquit hoc non casu sed sapientis cuiusdam cogitatu productum ad experimentum fuisse. quis enim ludens ablatum à morso decoctum impo-
 fuerit sibi? Sed Iulius Alexand. respondet, librum illum haudquaquam à Galeno fuisse editum & ob id non esse opus aliquo defensionis genere. At de his alibi.

lib. 2. cap. 21

lib. 2. de Phibara falso ad Pisonem falso Galeno ad scriptus. Trifolium cochleatum minus, minus & alia species, de quibus supra in Medica.

Americum à Dodonæo descriptum & depictum, biennis apud nos planta.

Trifolium hepaticum siue aureū flore cæruleo, item rubro, quod frequens in Vuestphalia circa Corbachium inuenitur, quem-
 admodum

admodum & albo Cadelburgi in syluis. Hæc herba vtiliter Herniosis adhibetur.

Trinciarella, quo nomine ex Italia accepi plantam Dentileonis similem, sed teneriorē, foliis quoq; magis crispis, laciniatis gustu dulcibus, floribus minoribus & elegantioribus, semine oblongo, lato, membranaceo, superiore parte duriusculis aliquot pilis munito. Eo ipso, quo seritur anno flores & semen producit & si per hyemem in fictili seruetur etiam in plures annos perdurat: alioquin radices, quæ dulces quoque sunt vt vniuersa planta, primo frigore læduntur & intereunt.

Tripolium à Lobelio depictum, frequens in littore Veneto. Secundo anno florem producit. Semina nisi in humidis admodum locis sata non facile proueniunt. In horto triennium apud nos durauit.

Tripolium minus ex Salinis Saxonis. Anthyllis Cordi in sylua obseruationum.

Tulipa, de qua peregrina & ante aliquot annos demum cognita apud nos planta, quæ ob eximiam florum varietatem & elegantiam diligenter à studiosis rei Herbariæ iam passim colitur, legi poterunt accuratissimæ obseruationes tam Pannonicæ quam Hispanicæ Caroli Clusii, qui etiam pro sua humanitate plurimas huius differentias tam mihi quam alijs amicis liberaliter communicauit. Nominant alij Lilionarcisum, sunt qui velint esse Satyrium Diosc. Triphyllum dictum. De facultatibus tamen adhuc ambigitur. Helichrysum quoque Crateuæ non adeo male ad luteam quadrat, quamuis herbam non integre descripserit sed tantum dicat florem esse similem croco, colore aureo. Miratur Gener. Dn. Busbecquius se in media hyeme huius flores varios Constanti-nopoli reperisse elegantissimos. Enumerabimus autem primum præoces, deinde medias vel dubias, tertio ferotinas. Maxime vero præ alijs florib. varietas est in præcoci, quarum tot habuimus differentias.

Præcox lutea vel plane aureo colore, vel pallido. Adhæc vel rubris maculis conspersa, & alia maiore ex parte rubens. Item vel aureo fundo vel nigro. Stamina etiam discrepant, quæ in nonnullis flaua sunt, in alijs nigricant.

Præcox rubra, eaque vel purpurascens, vel coccinea. Item purpurascens albis oris decora. Nec nõ dilute rubens vel incarnata, vnguibus vel inferioribus foliorum particulis candidis.

Alba, fere prima omnium florere solet, sed & frigoris vehementiæ aliquando succumbit, si non satis profunde intra terram abdatur. Est vero quædam penitus candida, excepto fundo qui non nihil flauescit: quædam diluta rubedine inficitur & tertia violaceis maculis pulcre distinguitur.

Media siue Dubia, Lutea, aurea, pallida: itemq; conglobato flore, non vt reliquarum patulo: & lutea medio fusca, purpureis staminibus, & præter has, quæ virentibus strijs variatur. Deniq; nana siue pumilio flore aureo.

Rubra, coccinea, fundo flauo, nigro, subuirente, in cæruleum vergente. Est inter has quæ nigrum fundum habet & foliorum in flore virentes apices. Præterea paruula admodum strictis foliis, colore saturato rubro.

Incarnata, languidi coloris, nigricantibus staminibus.

Serotina. Hæc plerumq; maxima est & pulcerrima, sed minore colorum diuersitate commendabilis. Lutea nimirum, aurea, pallida, itemq; tenella strictifolia inter hæc, latifolia quoque rursus eaque diclonos, nec non cristata papaueris modo, siue *ἀροχιδής*, id quod etiam in rubra admodum grandi notauimus. Est & suauis rubore purpurascens, qualis in pæonia colos. Tandem quæ Solis oculus vocatur, fundo nigro, quem circulus aureus ambit, reliqua floris parte eximie rubicunda: cuius varietas etiam in odore habetur, qui in quadam plane Lilium conuallium dictum æmulatur.

His plerisq; interdum accidit, vt prolifera sint extra terram, id est vt inter alas foliorum protrudant bulbum, qui sensim tabescente matris superficie incrementum capeffit, quemadmodum hoc à C. Clusio in Pannonicis affabre depingitur.

Vltimo loco restant Tulipa Narbonensis quæ minor est, & Bononiensis, quæ maior, & plerunq; polyclonos. Odoratæ sunt hæc & cum medijs fere florent.

Tusai vide Corona Imperialis.

Tusilago vulgaris: & altera Alpina à Clusio posita in obs. Pannonicis.

V.

VALERIANA maior siue Phu vulgare. Nam de Dioscoridis Phu merito dubitatur, cum florem illi tribuat maiorem Narcisso, nisi ἀντὶ τῆς βαρυκίσεως κίσεως legatur, vt Doctiff. Vir D. Iacob. Dalech. censet: Est tamen hæc planta efficacissima & nostro tempore ad Theriacæ confectionem assumitur. Cuius extractum singulare remedium est contra difficultatem vrinæ & alios similes internos affectus. Huius alpina species multo odoratior, flores enim Citrij pomi odorem referunt, & tenerior, ex Allobrogum montibus aliquando ad me missa à C. L. Medico Ioanne Antonio Saraceno.

Est & sylvestris Valeriana, siue palustris maior & minor, vbiq; obuia. Decoctum eius efficax est contra icterum.

Valeriana campestris vel arvensis duæ species, hoc solummodo discrepantes quod hæc maior & strigosior sit, ac flosculos suppurascens, radiculamque magis odoratam habeat: illa pinguior & cibo aptior candidos gerat flosculos. Dodonæus vocat Olus album λευκολάχανον, & Lactucæ generibus accedere vult, refrigerantisque & humectantis facultatis esse. Mihi vero temperata potius videtur vel saltem in primo gradu calida.

Valeri-

Valeriana rubra Dodonæi, quæ hyeme debet recondi, si metuatur intensior, alioquin satis perfert in horto mitiora frigora. Crescit sua sponte circa Pisas & in Liguria. Radix satis est aromatica. Apud veteres aliqui existimant esse Limonium, alij Condurdum, alij pro Been rubro habent.

Valeriana peregrina vel Græca dicta, quamuis parum cum alijs Valerianis habeat commune. Crescit autem in saltibus & syluis Thuringiæ.

Valeriana annua ex Ilua, cuius meminit Cæsalp. lib. 4. cap. 5.

Verbascum mas & foemina. Huius vtriusq; plures pro ratione soli reperiuntur differentiæ. Marth. lib. 5. Epist. ad Cortusum refert se vidisse in montib. flore in vniuersum purpureo à Blattaria diuersum. Hoc & Capparis pauca aqua irrigari debent. Sub eo quod florem album habet erosa radice sæpe vermes reperiuntur. Vrsas faucias verbasco sicca temperie prædito sua vulnera curare tradit D. Basilius, Homil. 9. in comment. ad Genesin. Brasauolas ait in suo de Syrup. comment. in Hetruria Verbasci floribus vulgus rusticorum vti ad lac coagulandum. Puluis verbasci non nihil purgat, quare eo Vngari in febribus vti solent.

Verbascum folio papaueris cornuti, depingitur optime à nobis in recenti editione Herbarii Matthioli.

Verbascum syluestre, foliis Saluiæ. Reperitur copiose in Græcia & Insula Corcyra, atque etiam secundum Anguillaram in Italia, qui illud apud Marsos ad arcem quandam Pisinam dictam inuenit, vbi incolæ nominant Suchamele.

Verbena mas & foemina. Sumitur interdum Verbena pro quauis herba, vt volunt Grammatici.

Vermicularis flore albo, vtilis obstructionibus lienis. Vide supra Aizoon.

Veronica maior, opt. quæ ad radices quercuum crescit, colligitur Iulio. Veronicæ extracto contra pestem multum tribuebat

CL. V. D. Ioann. Crato, trium Imperatorum Archiater.

Veronica fœmina Dodonæi.

Veronica spicata carulea.

Viburnum Matthioli, Lantana vulgo, frequens circa hanc urbē.

Ex eius furculis paratur opt. aqua ad oculos. Alij ad tonsillarum & gutturis omnifq; oris cū inflammatione tumores decoctum initio in gargarismatis cōmendant: Item ad laxiores gingiuas contrahēdas & dentes firmādos. In lixiuio decocta folia capillos denigrant. Acinorum puluis alui fluores, sanguinisq; profluuia, tum & muliebria cohibet.

Vincetoxicum, vide *Asclepias*.

Viola Martia pleno flore, biflora, flore purpureo, candido, rubello. De violis vide carmina elegantia Stigelij & Maioris. Humanæ vitæ conditionem & formæ imprimis fluxam instabilem atque caducam elegantiss. versu proponit nobis Theocritus: Idyll. 28.

Καὶ τὸ ἰὸν χαλὸν ἔστιν ἐν εἰαεὶ καὶ τὰ χα γηρά.

Coronas quas olim Laribus imponebāt fuisse violaceas prodit Iuuenalis Sat. 12.

Laribusq; paternis

Thura dabo, atq; omnes violæ iactabo colores.

Ad maturandum abscessum in gutture commendatur hic Suffitus. R. *Violariæ*, cum radice & floribus & *Chamæmeli* item, coquātur in aqua tecto vase, & suffiatur per os. ¶ *Costæus* in *Mesuen* annotauit Byzantij *Violæ* speciem coli, cætera *Martiæ* similem, sed flore infinitis foliolis constructo & æquante *Rosam Damascenam*, magnitudine & odore etiam nostrates superante. Sed hanc non vidisse Italiam, nimirum tunc temporis cum illa scriberet. Huius recentem florem vnum atque alterum prima mensa sumptum, aluum subducere instar recentis *Rosæ*, *Hieronymum Capellum Venetum* rerum naturalium peritissimum obseruasse tradit.

Viola Martia lutea, inodora, alpina, aliquando à me allata ex montibus Tyrolensibus.

Viola arborefcens Matthioli, vel potius recta, vulgo Mater violarum.

Viola multicolor, Flammea Dodonæi, alijs flos Trinitatis, nonnullis lacea. Violæ laceæ purpureus vna & luteus & cædidas color spectatur, vnde illi tricoloris nomen. Costæus de natura vniuer. stirp. Destillatur aqua ex floribus herba & caulibus & in morbo Gallico, datur per 9. vel plures dies mane & vesperi ʒ. iij & sudet, commendatur à multis.

Montana grandiflora peculiaris ex montibus Helueticis, duplo maior vulgari, lutea magna ex parte, purpureis lineis intermixtis. Flos elegantiss. non expers odoris. Planta facillime ex furculis propagatur.

Viola Matronalis, alijs Hyemalis, quibusdam Hesperis.

Virga aurea maior, angustioribus folijs & magis serotino flore & minor latioribus, flore præcociore.

Virga pastoris, Dipsacus fatuus.

Viscago maior & minor. Hanc pro Muscipula non satis accurate pinxit Pena, illam pro Sefamoide Salmantico maiore exquisite admodum Carolus Clusius in Hispanicis delineauit.

Vitex, initio rectus ætate contorquetur, vt Costæus obseruauit in lib. de natura vniuer. stirp. In nostris regionib. si in horto relinquantur, vix seruari potest, sed semper repullulat ab radice sicut quoque Pseudoguaianica seu Lotus. Pausanias in Arcadicis siue lib. 8. Quod si ex Græcorum monumentis vetustiss. arbores adhuc superstites & vegetas percēfere velimus, antiquiss. omnium Vitex est, quæ apud Samios ad Iunonis extat. Ei vetustate proxima Quercus Dodonæa. Olea deinde in Atheniensem arce, & quæ Deli adhuc extat Palma. Nam tertium viuacitatis locum Lauro suæ iure fortasse Syrii attribunt. Præter has est Platanus Menclais Caphyensium. Guil.

Xylan-

Xylander in Plutarch. Symp. 3. Quæst. 2. nescio qua occasione pro niue Viticem vertit, vbi est *χιών πολλάκις ἡμέρας συχρὰς ἐπιμένουσα τοῖς ἄλλοις φυτοῖς φεύγει τάχις αὐτὸν κίτρον. μᾶλλον δὲ ὅλως ἐυθὺς ἀπὸ βλαβηταῖα, περιτίθεται περὶ αὐτὸν ὑπὸ θερμοτήτι*. Absurdum certe fuerat hederæ viticem & non potius huicillam incumbere. Nec alioquin multis refutare opus est hęc interpretationem, cum Græca exemplaria manifeste reclamant.

Vitis vinifera. Vitis potissimū diuersitates notari solent, quamuis etiam in reliquis partibus varietas insignis depræhendi queat. In horto nostro hæ potissimum coluntur hæctenus.

Vulgatissimæ sunt Francæ dictæ & alteræ quæ Germ. *Heurnisch Trauben* vocantur. Minima & optima è trib. Heluanaticis facillime folio dignoscitur, inquit Columella lib. 3. de re rustica ca. 2. nam rotundissimū omnium id gerit, atq; est laudabilis, quod siccitates maxime perfert, & frigora sustinet, dum tamē sine imbris sit, quod nonnullis locis etiam vinū eius in vetustate diffunditur, & præcipue sola acerrimū quoq; solū fertilitate sua cōmendat. Hęc est Francæ accommodari fortasse poterunt. Spionia dapsilis musto & amplitudine magis vuarū quā numero fertilis, vt idem cōmemorat. Plinius Spineam à quibusdā vocari tradidit, omnium abūdantissimam & vino & vuarum magnitudine, magis tamen vuarū magnitudine. Imbris pinguescere & nebulis ali. Hanc, si recte conijcit Car. Stephanus, ab agrestis pruni, qui Spinus dicitur, gustu, quē refert, nomē inuenisse, nō multū diuersam existimamus ei quæ Ger. *Heurnisch* dicitur. Est. n. saporis præ cæteris acerbi & austeri, nisi caloribus æstiuis bene excocta mitescat, ob id solū commēdabilis, quod vini plurimum fundat.

Purpurea siue nigra. *Schwarze oder Klebrote Trauben*/Allobrogica Plinio, frigidis locis gaudens, ac gelu maturescens. Ex horum familia est quædam quam inerticulam appellari idem tradit, iustius sobriam dicendā, inueterato præcipue

cipue commendabilē vino, sed viribus innoxiam, siquidem temulentiam non facit. Inde Columella Græcis ἀμέθυσον vocari scribit.

Purpurea siue nigra grandibus acinis magnitudine & forma pruna æmulantibus. Germ. *Schlehenbeer*. Italis vva de pergola, pergulis hortorum potius quam vinearum ordinib. dicata, vnde Pergulana non immerito nuncupabitur.

Tramina nuncupata, non vt quispiam putet nomine corrupto ab Aminæa vite. Nā hæc alba apud antiquos ab Aminæa regione, inquit Macrobius, appellata fuit. Et quidem Aminæas vvas dictas putant, quasi sint sine minio, hoc est, rubore, nempe quod album vinum reddant. Quæ vero nunc apud nos *Traminer* vocitantur à pago celebri ad Athesin *Tramin* in triplici differentia sunt, sed omnes subrubicundas vvas gignunt, magnitudine & sapore, nec non rubedine vel saturata vel diluta inter se discrepantes. Eiusmodi sunt Heluolæ veteribus dictæ, inter rufum & album medij coloris. Dulcissima est & facilius maturatur, quæ magnitudine media est.

Præcox, ante alias maturefcens, boni saporis atq; imprimis dulcis, colore subalbido ex viridi. Præcoquas vocat Columella lib. 12. cap. 37. & nisi fallitur Carolus Steph. eadem sunt Prætiæ Virg. 2. Georg. Columella tamen lib. 3. cap. 2. distinguere videtur.

Agigartos, sine interioribus seminibus vel granis aut vinaceis. Eiusmodi vvas arte fieri ostendit Columella. Sed quæ apud nos coluntur, interdum vnicum vel alterum granulum habere depræhenduntur, rarissime tamen: acini succi pleni & saporis mitissimi sunt, colore in albedinem declinantes. Vulgare nomen est *Eibertrauben*.

MuscateLLina vulgo dicta, Vitis Apiana Plinio, cui apes cognomen dedere, præcipue earum vvarum auidæ.

Quæ

Quæ Zibebas vulgo dictas fert, id est Arab. Vuam Zibib, vel Passam Latinorum, non enim nisi passæ ad nos deferri solent, Græcis Βίβας est, racemulis tumidis, vt Virgilius canit. Non solum enim vuas sed etiam acinos ipsos præter modum amplos habet & crassos atq; oblongos. Prodiit ex semine, & octauo anno apud nos primû frugifera fuit, sed non plene maturefcere voluit. Folia sunt elegantissimi ac nitidissimi viroris, profundas admodum insectiones habentia. Durauit hyemes vndecim, sed radicitus interiit superioris anni inusitato frigore. Huius generis ex Vngaria aliam in horto alo, quæ frigoris patientior est, alioquin tota facie non dissimilis. Fructum vtcunq; perficit, facilius nimirum quam ea de qua proxime diximus.

Celsus ait & ante eum M. Cato; Nullum genus vitiû conferendum esse nisi fama, nullum diutius conseruandum nisi experimento probatum.

Si frigore vites summa hyemis clementia pereunt, omnino rescindi totâ superficiem præstiterit: Sic enim tertio aut quarto anno vel citius cum foenore iacturam omnem resarciunt.

Margianâ vites optimas ferre, quapropter sæpe vitis truncum inueniri, quantû duo viri complecti queant: racemum duorum cubitorum, annotauit Strabo.

Generosus Dn. Auger. à Busbeck in suo itineraio Byzantino refert vuas delicatissimas in ætatem vsque à Turcis asseruari hac ratione. Grandioribus acinis præditas, beneque maturas collocant in vase fictili, substrato prius in fundo multo semine sinapi molito, cui vuas imponunt, stipantque conspersas eadem farina. Postremo vase repleto mustum recentiss. superfundunt, implent & bene claudunt. In magnis postea caloribus sic vuas cum iure vendunt. Qui Sinapi non delectantur, vuas aqua frigida prius sæpe eluunt.

Vitis sylvestris Matthioli, Amarum Dulce, Solanum arborescens quorundam, Salicastro Plinij lib. 23. cap. I. Vulgatio est quæ purpureos flores profert, sed quæ candidos rarior.

Vitis Idea Gesneri maior. Crescit in sylua prope *Megeldorff* / pago mille passus ab hac vrbe sito: quam Clusius in Pannonicis *Jegerbeer* & in montibus Metallicis ad radices Sudetum frater Ludouicus p. m. *Trinckelbeer* nominari aiebat, quia eorum copiosior vsus aliquem quasi inebriat. In horto nulla cura industriaq; cogi potuit vt comprehenderet.

Vitis Idea rubra Banarica, baccis inspidis, sine succo. Fruticulus est supinus, crassiore caudice quam vulgaris, quæ apud nos passim cum nigra in syluis crescit & *Steinbeerlein* vocatur: foliis item oblongioribus, acuminatoribus & angustioribus, per autumnum rubentibus. Crescit circa Monacum in campis asperis inter Ericas. In horto adhuc viuut & viget, necdum vt syluestres huiusmodi plantæ videtur interitura.

Vaccinia nigra Dodonæi dum cruda eduntur, ventriculum debilem & frigidum offendunt & aluū perturbant: Sed excoctus illorū succus donec crassescat addito melle & saccharo vt conseruetur, ab aliquibus parari solet ad hæc mala siue ex ipsorum esu, siue aliunde contracta.

Ulmaria à foliorum *Ulm*i similitudine, nondum vetus nomen adepta, Germanice *Burmtraut* / nam radix quasi à vermibus videtur exesa. Hanc Anguillara vocabat *Potentillam maiorem*. Gaudet passim locis palustribus, odore refert *Pimpinellam*. Vtuntur veterinarij eius decocto feliciter in doloribus colicis & vermibus equorum, itemq; ad sistendum sanguinem & sanandas fistulas nonnulli commendant.

Ulmus. In huius foliis vesiculæ erumpunt mense Maio plenæ humore admodum vulnerario (vt testatur Fallopius) & cosmetico. Faciem enim reddit teneram. Confert quoque pueris *Enterocel* laborantibus. Colligendi modus talis est, Vesiculæ

culæ hæ suo tempore collectæ, antequam generent vermiculos quosdam instar culicum, imponuntur vitro alicui angustioris, quod inuersum aptatur alteri vitro paulo minori & sic liquor ille commode extillat: ex hoc, quoniam non diu durat, oleum paratur, teste Syluio, præstantiss. in vulneribus. Radices huius arboris mundatæ & coctæ in vino ad aliquam consistentiam ambustis impositæ ea consolidant accicatrices quoq; delent. Non possum facere quin elegantissimam similitudinem ex Vlmo desumptâ & à D. Chryostomo Homil. 9. in cap. 5. S. Matth. expositam hic proponam. Sicuti vlmus, ait, infructuosa humorem viti suppeditat, quo vitis pro se & vlmo proferat fructum, ita tuæ res proficiant ad pauperis sustentationē in hoc sæculo, vt eius Sanctitas tibi vsui sit in altero.

Vnifolium, Monophyllum, Matthiolo Gramen Parnassi, vbique apud nos in nemoribus opacis frequens. Puluerem huius cum vino generoso vel aceto multi laudant in pestis initio & alijs venenis.

Vrtica Romana. Sumuntur autem ex vulgari quoque multa euporista remedia. Sic quidam Medicus præcipuus Parisiensis puluerē seminum vrticæ cum Syr: Violato vel alio pectorali in pleuriticis & suppuratis exhibet. Radices vero rubræ vrticæ tritæ & naribus impositæ sistunt sanguinem. Viuere vrtica & herbis apud veteres accipiebatur pro apparatus tenui. Sic Horatius:

Abstemiis herbis

Vitis & vrtica.

X.

XYLOSTEON, Orcheocarpos Cordi.
Xyphium supra Gladiolus.

Xyris siue spatula foetida. Hanc quoque alicubi aiunt in Italia reperiri flore rubro. Aliam minorem tradit Cordus nasci in campis

campis & secus fossas inter Oppenheimium & Moguntiam ad Rhenum.

Z.

ZAZYNTHA siue Verrucaria Matthioli. Cichorium Verrucarium Gesneri. Huius semen puluerisatum ad vnum Cochleare sumptum decrecente luna per tres dies dissoluit verrucas in quacunq[ue] parte corporis, quo remedio quidam Chirurgus Patauij aliquando multum pecuniæ collegit.

Zizyphus rubra. Iuiubæ officinarum. Anguillaræ videtur Paliurus siue Connarus Athenæi lib. 14. cap. 20. Syluestris nascitur in campis Veronensibus.

Zizyphus alba, Columellæ, vel Cappadocica Plinij, Olea Bohemica siue Elæagnus Matthioli. Apud nos fert hyemem ac in iustæ arboris magnitudinem adolescit. Sed & taleis instar olearum facile propagatur. De ea plura apud Carolum

Clusium in obseruat. Hispanicis lib. I. cap. XII. legantur.

FINIS.

IMPRESSVM FRANCO-
FVRTI AD MOENVM, APVD IO-
HANNEM FEYERABEND, IMPENSIS SI-
gismundi Feyerabendij, Heinrici Dackij,
& Petri Fischeri.

M. D. LXXXVIII.

Les fautes dans la série de pages se trouvent
pag. 128, au lieu de 132.

SYLVA HERCYNIA,
SIVE CATALOGVS PLANTARVM
SPONTE NASCENTIVM IN
MONTIBVS, ET LOCIS VICINIS HER-
cyniæ, quæ respicit Saxoniam, conscriptus
singulari studio,

A
IOANNE THALIO MEDICO
Northusano.

Nunc primum in lucem edita.

FRANCOFVRTI AD MOENVM.

M. D. LXXXVIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT
5712 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

PHYSICS 309
LECTURE NOTES
BY
RICHARD P. FEYNMAN

LECTURE 1
THE SPECIAL THEORY OF RELATIVITY

1.1 THE GALILEAN TRANSFORMATION

1.2 THE LORENTZ TRANSFORMATION

1.3 THE VELOCITY ADDITION FORMULA

IOHANNES THALIVS IOACHIMO CAMERARIO

M. Salutem.

HARCYNIAM sylvam, si quis, excellentissime Camerari, integre describere velit, illum necesse foret non perfunctoriam aliquam moliri descriptionem, sed ut *à* exacta singula quæ, quæ ad eam rem necessario pertinere viderentur, profequi. Eiusmodi autem argumenti tractatio paucioribus pagellis absolui non admodum prompte, meo quidem iudicio, posset: Sed in mediocri volumine totum opus facillime excrescere necessum foret, quod in aliquot libros ordine esset distribuendum. Primum namque indicandum esset, quæ olim veteris illius Harcyniæ sylvæ fuerit amplitudo, quæ fines eius, Deinde opus esset diligenti labore multas antiquitatum historias aliquem evolvissè, quo indicari queat, quibus temporibus varia populorum Germanicorum migrationes contigerint, eorum nimirum, qui prope sylvam illam proximè hinc inde olim confederint: quæ adhuc mutationes illorum acciderint: quomodo quidam omnino deserint, quidam vero alij in priorum locum ipsis vel deletis vel pulsis aut subactis, successerint: quomodo item succedentibus temporibus quædam Harcyniæ partes varijs passim in locis eradicari cœperint, & in agros ac habitabilia loca conuerterent. Hisce autem omnibus ita ordine absolutis, tum demum foret nostræ Harciniæ, quam aliqui Picceariam sylvam, Germanicam denominationem, Markwald exprimentes, vocant, inter Saxoniam ac Thuringiam videlicet sitæ, singularis historia aggredienda & indicandum quanta ipsa hodie veteris illius ac propriæ dictæ Harciniæ esset pars: quæ deinde longitudo ac latitudo ipsius: quæ gentes ipsam versus meridiem, quæ versus septentrionem ceterasque partes accolant inhabitentque. Hinc rursus recensendum, qui sub ipsa nostris temporibus contineantur principatus, qui com-

miratus, quæ singularū familiarū origines, quæq; insigniora & maxime memorabilia gesta, quæq; urbes celebriores ac monasteria, aliæq; loca, quæ item rudera destructarū arcium ac antiquitatis monumēta. Inde porro enumerandum, quæ celebriora flumina huius sint syluæ; quæq; singulorum scaturigines, quæ qualitates & contenta in fundo vniuscuiuslibet: & quot eximiores lacus, quæ piscium ac aquatiliū animantium in iisdem genera habeantur, eorumq; quæ sint natura ac proprietates, & partium quarundam illorū in medicina vsus. Item qualia animantium etiam quadrupedum ac volucrum in eadem sylua reperiantur genera, qualia deniq; insectorum tam reptiliū quam volatiliū. Deinde vltterius cōsiderandum esset, quot metallorum, fossilium ac similium rerum in ea inueniantur genera, quæ ipsorum sit ratio, quæ natura. Hac omnia posteaquam quis dextre pertractasset, tandem arborum ac stirpium historia sese enarranda offerret. Quæ itidem absoluta, vltimo loco vicinorum montium Harcynia huic nostræ adiacentium ac in propinquo sitorum esset insitucenda descriptio & ostendendum, quicquid in ijs stirpium contineatur. Ista autem omnia multum proculdubio temporis sibi essent postulatura, præterquā quod variarum rerum nō vulgarem cognitionem etiam requirant, & ad hæc eiusmodi hominem qui rerum istarum gnarus tali etiam præditus sit ingenio taliq; eruditione, vt pro dignitate istiusmodi Harcynicam historiam posteritati recte condere possit.

Hic autem ego, doctissime Camerari, sicut aliquoties à me petisti, nudum solummodo arborum ac stirpium, quæ in hac Harcynia nostra Saxonothuringica (vt eam nominare libet) nasci solent, Catalogum secundum Alphabeti seriem recensebo. Quæ in re optarem sane, me expectationi tuæ satis facere posse. Præter ea autem quæ in hoc Catalogo, sicuti à me obseruata sunt aliquot annis, enumerantur, non negarim, multo plura ac etiam rariora in sylua ista posse reperiri, quæ tamen omnia indagare non est neq; vnius hominis neq; etiam vnius temporis labor.

Harcynia

HARCYNIA SAXO- NOTHVRINGICA,

SIVE

CATALOGVS BREVEM ARBORVM, FRU-
ticum ac stirpium plerarumq; Harcynia,
enumerationem continens.

A.

DIANTVM PVLERRIMVM Lugdunēsi si-
mile, cui folia à tergo lanugine eiusmodi densa,
puluerulenta ac pene rubente ex fuscēdine qua-
dam, exornantur, quasi folia Cetarach seu Sco-

lopendrij veri prædita sunt. Folia autem illa sunt in bra-
chiatis coliculis ex nigro rubentibus ac flexilibus, incisa,
crenata non ita latis aliquantulum particulis constantia, vt
in Lugdunensi, sed tenuioribus, oblongioribusque & mu-
cronatis. Ipse id nõdum reperi, sed habeo in libro quodam
cartæ agglutinatum, nactus ante aliquot annos in Pharma-
copolio Northusano, quo afferebatur ex Harcynia à vetula
quadam herbaria.

Adiantum candidum, in antiquis muris, id est, Ruta muralis,
Maurrauten.

Adiantum ἀφύλλον, id est, *Widerthon* / seu *Jungfrauen Haar* /
maius, medium & minus, tātum magnitudine ac teneritu-
dine differentia.

Adiantum ἀφύλλισον, seu *furcatum*, passim in scopulis aridiori-
bus.

Argentilla maior, seu *Ulmaria*, *Aegopogon Tragi*, *Wald Geiß-
barte* / Vbiuis locis vdis (intelligo autem quæ apud Tragim

Harcynia Saxonothuringica

secunda species & Cordo Medefusium est, Germanis *Mede-
süß.*) Huic aliquādo veris initio prope Vuernigerodam lo-
co irriguo reperi consimilem plantam, folijs minoribus ac
elegantioribus, quæ nōdum in caulem creuerat. Sed haec te-
nus nusquam, etiā sedulo inquirenti ea sese denuo obtulit.

Androsæmon.

Ascyron.

Attractylis sylvestris seu Cnici sylvestris species, procerior videlicet,
quæ & aliàs vbiq; pene vulgaris est: & altera pumila, quæ lo-
cis montanis, aridioribusq; reperitur, priori rarior.

Absinthium nostrum rusticum iuxta loca habitata.

Artemisia vulgaris, candida & rubra, passim circa vrbes, arces,
pagos, ac in quibusdam conuallibus ac montibus etiam.

Artemisia tenuifolia, sed nō Diosc. folia videlicet habens mul-
ta, stricta, oblōga, tenuia, cauliculos cubitales, multos, flexi-
les, teretes tenuesq; , flores & fructum artemisiæ, radices
sesquipedales, diuisas, quandoq; digiti crassitudine. Duplex,
sicut vera artemisia & hæc est: namq; alteri coliculi sunt al-
bentes magis, alteri vero rubentes.

Artemisia πολύκλωνος Dodonæi, seu Flos Iacobæus, passim.

Acer maior.

Acer tenuifolia.

Althæa vulgaris, circa Vuernigerodam.

Alcæa tenuifolia Cordi, Stolbergæ ad radices Aurbergi, & in ip-
so etiam Aurbergo, alijsq; præterea circa Stolbergam locis.

Arundo vallatoria, in piscinis.

Angelica sylvestris, passim in locis vlginosi & iuxta flumina,
item in montibus opacis & humectis.

Angelica erratica, id est, Giersa seu *Strenhel* vbiq;.

Aizoon seu Semperuiuum maius, in antiquis quibusdam muris
ac maceriebus ex argilla constructis.

Aizoon

Aizoon medium, folijs multis, vnciali longitudine acumina-
tis teretibus, strictis. Hæc est maior in hoc genere species.

Aizoi minoris species, quam *Hünnerbeer* vocant, prædicto qui-
dem similis (cuius altera ipsum species est) sed folijs ac cau-
liculis breuioribus.

Aizoon minus seu Vermicularis insipida, & alterum quod ferui-
di est gustus, sed infrequentius. Sæpe tamen vtrunque vno
eodemque loco natum vidi.

Aizoon serratum Cordi, seu Crassula serrata, Rarior est.

Anblatum Cordi, seu Dentaria maior. Copiosissime habetur ve-
ris initio Stolbergæ, Est de genere Orobanches.

Eius alia species minor ac tenerior, candida tota. Sed hæc
rarius reperitur ac potissimum æstate.

Aconitum caruleum, seu Napellus, cū cæsijs muscis, quæ ex eius
floribus viuunt, vt studiose etiam Angli obseruarunt.

Aconitum Lycoctonon luteum, in montibus cæduis, præsertim
vbi graminum maxima est luxuries, Stolbergæ, Ilfeldæ, &c.

Aconitum tertium Matthioli. flore Ranunculi luteo, magno.
Sed infrequentius hoc est.

Alectorolophus Dodonæi prima seu fistularia, Braun Rodel/
vltra Vualckenridam.

Astragalus sylvaticus. Vbique ferè. * Ita vero nominat plan-
tam in frutetis Thuringiæ & Franconiæ quoque non infre-
quentem, vulgo *Christianwurk*/alijs Cicer montanum nun-
cupatum, radicibus nodosis fuscis, duris, multipliciter ser-
pentibus, floribus purpureis, & siliquis initio purpurascen-
tibus angustis, per maturitatem pallentibus, in quibus se-
mina vitæ, paulo tamen minora, colore cæsia. Describitur
à Cordo, sed à nullo quod sciam depingitur. *

Astragalus Aruensis seu Chamabalanus, in agris montanis circa
Vuernigerodam.

Atriplex

Harcynia Saxonothuringica

Atriplex fimeraria maior, passim ad loca culta. Item minor. Item alia grandior, caulibus bicubitalibus, folijs mucronatis, quadrantem longis, sextantem latis, squallidis.

Apium petraeum seu Saxatile. Plantula palmaris, radice candida, Petrosilini vulgaris, tenui. Folijs eiusdem, sed tenuioribus, paucioribusq;. Vnicam ante triennium hinc Stolbergæ reperi in hærentem rimis saxorum.

Apium sylvaticum, caule cubitali ac maiori quandoq;, striato, læui, folijs ad radicis caput in terra dispersis, quæ adhærent, (veluti costis quibusdam) pediculis oblongis, imbricatisq;. Foliolorum semper bina ex aduerso sibi respondent, dentata, subnigrantia, læuia, splendentia, oblonga: quibus subinde minora redduntur ea, quæ ex caulibus ac brachiorum ipsius geniculis prodeunt. Umbellas paruas minutissimis flosculis candidis explicat, quos subsequitur semen apio maius duplo, acre. Radice nititur crassa, candidiore, acris ac feruentis gustus. Aliqui maiorẽ pimpinellam vocant, sed mea pimpinella maior alia ab hac est, vt infra dicetur. Laurëtius Hiel, excellentissimus medicus & anatomicus insignis, præceptor olim meus, hæc mihi exhibebat pro Dauco σελινοειδής Cordi, sed pro Selinoide illo Dauco apud Cordum ex Tragopimpinella vulgaris seu minor depingitur (sicut & Angli sentiunt in Indice sui operis eandem Pimpinellam esse Daucum illum) quã etiam describere Cordum ipsum præcipuæ notæ ostendunt, quod scilicet eius folia non sint ita splendida & glabra vt in apio, quodq; in campestribus stirps illa proueniat. Hoc vero nostrum apij genus nusquam in campestribus reperitur, sed potius in syluis opacis, locisq; paulo humentioribus, suntq; ei folia splendentia & glabra. Vbi tamen Cordus postea Daucoides maius describit, eiusque folia cum latifolio seu Selino ειδής Dauco confert, vide-

tur ad hanc nostrā stirpem respicere: eius etenim folijs Daucoidis illius folia similia esse, quoad formam, quam istius pimpinellæ facile deprehendere est diligentius ista perquirenti, quia eodē modo in acutum mucronem dicti Cordi Dau-ci folia finiuntur, atq; in hoc apio syluatico, quod perinde in Pimpinella non accidit. Et fortasse Cordus duplicem habuit Daucum *σελινοειδῆ*: alterum quippe latifolium, qui videtur hoc Apium syluaticum esse, & alterum tenuifolium, quæ erit vulgaris illa Pimpinella.

Apium cicutarium. Vulgo à folijs splendentibus Petroselino nostrati æmulis *Γλειφ* vocant, circa loca culta & in hortis.

Anchusa sylvestris, quam quidam Buglosson syluestre vocant, Matth. Echion. In agris & circa loca culta, iuxta vias, locis item cædis montium & apricis.

Anchusa aruensis alba. Flore nempe albo, in agris passim obuia. Gesnero Echion minus, in appendice stirpium pag. 291. Trago Lithospermon syluestre. Ego Anchusis annumero, quod radix ei Anchusæ modo rubeat. Non tamen multum refert, siue pro Echij siue pro Anchusæ specie habeatur.

Antirrhinon Tragi, circa Vuernigerodam.

Antirrhinon rubrum aruense. In agris.

Antirrhinon minimum. Reperitur locis cultis aut ligone subactis.

Dodonæo Phyteuma Dioscoridis existimatur esse. Plantula est palmaris, plerunque brachiata, folijs multis, tenuibus oblongiusculis, floribus paruis, albirubris, capitulo antirrhini paruo. * Dodonæus rubrum aruense potius pro Phyteumate habere videtur. *

Allium syluestre vulgare seu Caninum.

Allium syluestre minimum. Vere primo profilit copiose.

Allium ursinum, aliquibus Ophioscorodon, Dodonæo Ampeloprasum, Gesnero Allium syluestre. In hort. Germaniæ *Xamfern/circa Ilfeldam*.

Aparine aspera, passim.

Aparine laevis, sæpe obuia.

Aparine laevis palustris, in fossis stagnantibus & piscinis.

Arthetica Saxonum. Locis nascitur pratensibus & collibus apricis, meridiem spectantibus. Habetur quibusdam Stæbes loco. Radice constat oblonga, tenui, interdum simplici, interdum bifida trifidaue, transversa vt plurimum, forinsecus nigra, fibrosa: ex qua coliculi profiliunt reclinati, plures, palmares, teretes rubentes: folia circa radices plurima oblonga, carnosa exeunt, superne læuia, inferne molli lanugine hispida: quorū singulum pediculo peculiari adhæret: Suntque hæc ferme trifolio, folio oblongo & acuto prædito similia, quamuis in eiusmodi mucronem non desinant: horum inferiora sub se in pediculorum inferiore parte lacinias tanquam à reliqua sui parte auulsas continent: in summo coliculorum capita constituuntur compacta ex multis vesiculis candidis, è quibus exerūtur flosculi trifolij marini, nisi quòd breuiores sint, aut meliloti pentaphylli: in quolibet vtriculo parue siliculæ restant, semen vnicum cōtinentes, aliquantulum rubens. [Anthyllis leguminosa. Dodonæi & Lobelij.]

Aster Atticus cæruleus, paucis tamen in locis.

Alfine maxima, cubitalis sæpe, ampliorue, folijs magnis, longis quadrantalibus ferè, sescuntiali interdum latitudine, flore candido, fructu nigro, baccæ instar intus semina sua copiose concludente ex saturato nigro purpurascencia. [Alfine repens Clusij.]

Alfine media, cui ferme maximæ folia esse cōspiciuntur, lata oblonga, mucronata, paulo breuiora, fructus quoque nō idem, sed minor. Prioris altitudinem non assequitur, nec ita amplexi caulis est. Poterit aquatica dici, quia scilicet ritulorum marginibus ac locis vliginosis, opacis & humectis gaudet.

Alfine

Alfina minor, folijs tenuibus, oblongis subincanis.

Alfina minor, foliolis oblongis, mucronatis, tenuibus, cauliculos frequentibus geniculis interstinctis habens, palmares, quam inde πολύκνημον *Alfina* voco.

Alfina minoris aliæ tres species communiore: quarum prima vbiuis frequentissima folia obtinet cæteris huius generis latiora, rotundiora, maiora, vncialia, in paruum obtusum mucronem terminata. Altera mediæ magnitudinis folia continet, oblongiora & mucronata euidenter. Tertia minimis prædita foliolis, subrotundiufculis ac in mucronē excrefcen-
tibus.

Alfina minoris alia species, foliola edens rotunda, sed diuersæ inuicem magnitudinis, ita vt maiora foliola per totos coliculos, minimis subinde intercurfentur.

Alfina minima aliquot aliæ species. Prima suffruticis instar est, & producit foliola parua, mucronata, in cauliculis ex vna radice emergentibus, plurimis, brachiatis, & sibi inuicem varie, instar auium nidi, implexis, in quorum cacumine se exerunt capitula rotunda, lini capitulis ferme affimilia, sed minima. Altera iam dictæ affimilis prorsus, sed coliculis non ita varie implexis. Tertia eadem est cum priori, solummodo teneritudine coliculorum, foliorum, flosculorum ac capitulorum, horumque omnium paucitate differens. Singulæ enim fermè in hac specie exiguæ, tenues admodum & superuacuæ radiculae, singulos, tenuissimos, teneros rectosque; proferunt coliculos, folijs minoribus paulo, paucioribusque; ornatos.

Alfina minor, passim vulgaris, alia, foliolis oblongiufculis (non rotundis) mucronatis ex coliculo tenui singularique rarius prodeuntibus. Huius & altera species est, in qua folia multo longiora cernuntur.

Alfina minoris adhuc alia species, angustifolia, foliolis oblongiufculis, plurimis, tenuibus: coliculis ex vno cespite pluribus

emergentibus, geniculatis: flosculis parvis candidulis. Reperitur locis asperis secus vias, in montibus item apricis asperisq; & potissimum circa officinas metallicas, ad acervos recementorum metallicorum.

Alfne hispida, passim, locis præfertim paulo humidioribus. Eius tres species diligentius rem cõtemplanti inibi depræhendere licuit. Prima folia continet minore hirsutie donata. Est vero hæc ea, quam Dodonæus auriculæ muris loco nobis exhibuit. Altera species folia sortitur pilosiora, quamuis hæc differentia inter vtranq; sit exigua admodum. Tertia iam dictis assimilis est, sed omnia minora multo habet, ita vt *Alfne hispida* minuta mihi dicatur.

Cæterum harum omnium *Alfinarum* genera ac species plurimæ aliàs etiam facile quouis loco extra *Harcyniam* haberi possunt.

Alliaria, passim. Reperitur aliquando folio amplissimo latissimoq; dodrantem videlicet longo & lato.

Arum.

Arum aliud folio admodum lato, trientem fere.

Arum rursus aliud, folio maculato, lato & ipso, sed non adeo vt in priori, verum vix quadrantem æquante.

Arisarum, aliquando reperi in *Hertzbergo* mōte iuxta *Ilfeldam* ante annos aliquot, sed hæctenus id ipsum amplius se mihi nunquam obtulit, nisi nuper *Stolbergæ*. Diuersum hoc est ab illis *Arisari* speciebus, quas *Matthiolus* exhibet. Folia enim ex singulis paruulis & oblongiusculis fibratisq; radiculis prodibant singula, non admodum acuminata, sed rotundioris ferme figuræ, licet non nihil longius paulo protraherentur, firmata pediculis palmaribus.

Amellus *Vergilij* putatus nonnullis, seu *Butomon* *Constantini*, aut *Caltha palustris* *Gesneri*. Passim in vlginibus. [*Matthiolo* *Tussilaginis* species.]

Arctium,

Arctium, Personata, Lappa maior, frequens potissimum circa loca habitata.

Alisma *κοτρύδες* seu racemosum, sesquidodrantalis est planta, caule geniculis discreto, ex quibus continuo ordine folia sua exerit, Plantaginem maiorem fere imitantia, sextantem longa, fescuntiam lata: flores vero racematim quasi in longo recuruoq; scapo dependent plurimi, rubicundi. Frequens est multis in locis, opacis tamen & montium iugis. Idem flore candido sed infrequentius, nonnunquam conspicitur.

Alismatis aliud genus, folijs cum iam dicto iisdem, flore in summitate caulis sesquidodrantalis candido, cauo, cymbalari, in extremis suis labris parum dissecto simili quodammodo floribus Leucoij bulbosi Theophrasti, ut plurimum vnico: aliquando tamen & plures profert. Huius speciei plantulam aliquot ab hinc annis, loco vliginoso ad radices Broccenbergi reperi, folijs prorsus candidis, quod fortassis ratione solis acciderat, utpote cum ipsius radijs ibi feriri & maturari perfecte ipsi non daretur. Poterit autem à floris figura *Alisma* *κυβαλιάνθεμον* appellari.

Alismatis huius generis alia rursus species, folijs nonnihil strictioribus, longioribus & in oblongum mucronem desinentibus, quæ nonnihil ad figuram acutæ Plantaginis accedunt, floribus iam proximæ dictæ speciei iisdem, candidis, sed in lacinias maiores dissectis euidēter. Hæc duplex est: maior, cui ampliora, longioraq; sunt omnia, folia scilicet & caulis: ac minor, cui omnia sunt minoræ contractioraq;: quæ propterea in hoc genere *alismatis tenuifoliæ* nomine censeri poterit. Hæc porro tenuifolia species non solum candido sed & rubro flore, licet infrequentius, interdum reperitur.

Alisma porro & illud, quod florem cauum ovali figura propendentem ex caule recuruo sesquidodrantali profert (vnde poterit *Alisma* *ἀνθεμον* dici aut *κοιλάνθεμον*) quodq; ab Amato pro-

Lonchitide prima exhibetur, puto in Harcynicis iugis quoq; reperiri, quamvis nondum, quod sciam, in illis mihi sese obtulerit, licet in vicinis saltibus Franckenhusanis (qui & nostræ Harcyniæ pars seu ἀσπίς quædam sunt) non sit infrequens.

Alisma Alpinum, Caltha Alpina Gesnerij. Ciet hæc sternutamentæ. Conyzæ forte annumeranda est. Nascitur in Broccenberg, item circa Vuernigerodam locis vliginosis, & in quibusdam pratis vdis non procul à Stolberga.

Anagallis aquatica. *Bachpyngen* / passim in locis vliginosis ac scaturiginibus.

Anagallis aquatica folio maximo, trientem nonnunquam longo ac sextantem lato.

Anagallis terrestris mas & femina, quarum altera puniceo, altera cæruleo flore constat. in locis fossione excultis & in agris.

Anagallis lutea, folijs numulariæ, adeo vt facile pro eadem à non perito rei herbariæ haberi posset. Frequens in vliginibus circa Broccenbergam.

Alchimilla, passim.

Asaron, passim.

Arachi primum genus Dodonæo, flore viciarum puniceo siliquis maioribus nigris. Est de genere viciarum syluestrium, passim.

Arachi species altera Dodonæo.

Auena syluestris seu nigra, cuius grana paulo longiora crassioraq; sunt auenæ satiuæ, ac ex rubro nigricantia. Est autem Aegylops seu festuca Pliniana apud Dodonæum.

Auena sterilis. Hæc Auenæ similis est & iam dictæ syluestris breuiores profert folliculos, semina item minora. Est & ipsa festuæ species.

Abies.

Alnus.

Alnus nigra. Spöcker seu Faulbaum/ passim.

Alnus nigra pumila in Broccenbergi vertice.

Achillea copiose, Stolbergæ ad arcem.

Aquifolium. Stechpalmen. Narrarunt quidam spontaneam esse Harycniæ nostræ in montibus vltra Ilfenburgum monasterium. Sed eam ibi nondum vidi. Nec tamen omnia illa loca ibidem hæcenus perreptare mihi licuit.

Ἀστεριανθέμων. Ita licebit appellare plantulam, cuius semina anno superiore misi nomine ἀστεριανθέμων. Cum enim flos, quem plantula illa profert, exactius respondeat, vt nuperrime consideravi, Alfinæ floribus, potius inde denominabo (donec de eius aptiore nomenclatura melius aliquãdo edoctus fuero) quam à stellæ figura, quæ alijs quam plurimis florib. melius forte, quam huic, cõuenire poterit. Familiaris est Broccenbergo ac montibus vicinis vlgine perpetua irriguis, cauliculo singulari, dodrantali quandoque, vt plurimum palmari, recto, tereti, tenui, inferna parte folijs ferè nudo, superna vero per ambitum ijs cincto, quinis, senis, septenis, octonifue, pyri ferme foliorum similitudine, sed non ita rotundis, oblongiusculis, fescuncialibus, teneribus, læuibus, viridibus, fibratis. Ex quorum medio pediculi tenues valde, quadrantali ferè longitudine exurgunt, in cacumine suo florem singulum singuli sustinentes lacteum, Alfinæ similem: quem capitulum subsequitur rotundum Coriandri semine minus, intus semina nigra, tenui candidaq; membrana inuoluta cõcludens. [Peculiaris quædam Pyrolæ species, quam in sylvis Franconiæ quoque & potissimum circa Greuenthalium obseruavi. Folia tamen Arbuti potius sunt quam Pyri.]

Anemone flore candido, amplo, folioso, caule palmari, folijs hispida late expansis, varieg; dissectis. Broccenbergi cacumini familiaris.

Anemones species illa, quam Pulsatillam vocant. In promontorij

Desingulz hat in padermo Flecht Botanik
 pag. 100 nomine pyrolæ spiriti flor maioris.
 Casp. Flus.

torijs quibusdam apricis & meridiei expositis.

Aquilegia sylvestris, flore cæruleo simplici. Reperi hoc anno 1577. in prato quodam aprico non procul à Stolberga, aquilegiæ stirpem vnicam flore candido, nonnullis veluti literis cæruleis intercurfato: à qua tamen nō procul aberant Aquilegiæ flore cæruleo plures.

Anthylloides. Sic nomino herbam inter fegetes, solo præcipue arido ac sabuloso (vt & quandoq; alijs itidem locis istiusmodi ariditate præditis) exilientem, radice suffultam tenui, candidula, lignosa fibrataq; ex qua coliculi profiliunt tenues, plurimi, procumbentes, frequentibus geniculis intercepti, quæ ambiunt foliola tenuia, oblonga, herbæ Kali satiux folijs similia sed minora, angustioraq; . Flosculi ei in singulis pediculis singuli, parui, candidi, prominent, quos capitulū lini ferè, subsequitur, seminibus plurimis nigricantibus papaueris ferè, scabrisq; refertum. Duplex hæc est, maior & minor. Minor autem paucioribus est coliculis & breuioribus, non ita procduis.* occurrit etiam circa salinas saxonicas.*

B.

BRASSICA *sylvestris maior, latifolia*. Radicibus constat inutilibus, lignosis, candidis: caule sesquipalmari, non admodum recto, rotundo, simplici, nonnunquam etiam brachiato, folijs mollibus, læuibus, subflauis, integris, sine incisuris aut sinuosis crispaturis, mucronatis, duas vncias lōgis, vnciā latis. In summitate in exiguis pediculis racemus florum candidorum existit, ex oblongis vasculis Brassicarum satiuarum modo prominentium, quibus deperditis siliquæ oblongæ pronascuntur, semina brassicæ satiux minora continentes.

Brassica sylvestris longifolia. Radice cōstat parū lignosa, fibris multis paruis circūdata, caule brachiato, sesquipedali, maioræue.

Folia

Folia primo prodeuntia, bina videlicet, trinaue, radici proxima, in ambitu circumrosa sunt, veluti chōdrillacci generis folia, reliqua, quæ summum vsq; caulis numerosè conscendunt, strictiora existunt, magisq; mucronata, quam in priore specie, quincunciali longitudine, vncialiq; ferme latitudine: licet ea quæ apicem caulis propius accedunt, continua serie breuiora reddantur. Sunt vero folia hæc omnia nigriora & squalidiora quam cæteris speciebus. Flores, siliquæ & semina cum cæteris speciebus conueniunt. [Huic similis est si non eadē quæ in Thuringiæ saltibus locis æditis passim nascitur, ab incolis Schoßfraut vocata, quæ tamē voce alibi aliæ plantæ appellantur.]

Brassica sylvestris proceræ. Hæc radice fulcitur multifida, candida, lignosa, iuxta cuius caput in terra reclinantur folia quincunciali sæpe longitudine, vnciali latitudine, hispida, integra. Caulē erigit vnicū plerunq; sæpe etiam in duos tresue aut plures alios, iuxta radicem diuisum, bicubitalem, rectum, teretem, flexibilem, iuxta radicem parum hispidum, deinde tota reliqua parte læuem, cui folia appenduntur sextantali longitudine, vnciali latitudine, subcinerea læuia, non hispida, vt priora, mucronata: quibus cessantibus, postea longo ordine, caule videlicet subinde procerius excreſcēte, in singularibus exiguis pediculis, flosculi paruuli, candiduli protenduntur, ijsq; euanescentibus subnascuntur siliquæ ad latera cōpressæ, tenues, digiti longitudine, quibus numerosa semina paruaq; continentur. Ex foliorum autem singulis alis nō infrequenter noua adnata progrediuntur & ipsa copiosos flores ac siliquas proferentia. Nascitur mōtibus apricis ac locis cæduis, estq; sapore amaro.

Brassica sylvestris folia betæ. Hanc licet in tota Hærcynia nunquam conspexerim: cum tamen brassicarum syluestrium aliquot specierum me hic enumerationem instituere oportebat, &

huius obiter meminisse operæ precium duxi. Nascitur vero copiose in Hainleitta sylua non procul à Sondershusio sub fagineto. Radice constat lignosa, multifida, fibrosa que, folia betæ, rotundiori ambitu in terræ superficie multa disperguntur, plumbei fuscive coloris, læuia, duriõris membranæ instar, sextantalia, caules eriguntur teretes, sesquipedales, splendentes, fusci, pauca oblongiuscula ac mucronata folia continentes, floresque candidos proferentes, exiguos, sed filiquas longiores cæteris speciebus. [In aruis Thuringiæ non admodum diuersa nascitur, quæ cum Brassica campestri descripta à C. Clusio in Hispanicis obseruationibus planè congruit.]

Brassica sylvestris folijs membranaceis. Nec hanc in Harcynia me vidisse memini. Olim autem in Ienensibus montibus aliquoties eam obseruauit. Cæterum iam dictis minor est, radice parua, candida, superuacanea, caule breui, geniculato, quidense ambitur suis folijs, quæ membranaceæ sunt substantiæ, subflaua, splendentia, læuia, vncias duas longa, vnam lata.

Brassica sylvestris media. Breuiora continet folia, numerosa circa radicem, vncialia, oblongiuscula, in obtusum mucronem finientia, mollia, semunciali latitudine: quæ cauli appenduntur dodrantali, ea parte qua adherent vtrinque; velut alares pinnulas prominentes habent.

Brassica sylvestris minor, foliolis multo minoribus, canis, coliculis quadrantibus, siliculis angustis paruisque;

Branca Vrsina nostras seu Sphondylium. Vbiuis ferè.

Beta aquatica. Prouenit in alueolis fontium profluentium, solo pingui. Radicibus firmatur tenuibus, nigris, fibratis, densis in modum palustrium herbarum: ad quorum summum folia aliquot mediocriter ampla per terræ superficiem explicantur, trientali longitudine, sextantali latitudine, crassa, non
nihil

nihil rubentia. Caules profert quadratos geniculatos, striatos, ex quorum singulis geniculis bina sibi inuicem alternis lateribus correspondentia folia emergunt, rotunda, carnosa, lata, betæ satiuræ folijs assimilia, rubicundis neruulis ac venulis ipsa perreptantibus.

Betonica, passim in pratis & pratensibus locis.

Bistorta maior. In Broccenbergo & vicinis montibus.

Bistorta minor. In pratis vdis.

Buglossa sylvestris nigra, florem nigrum obtinens, vulgaris *Buglossæ minore*: iuxta semitas & in agrorum marginibus ac segetibus etiam. [In Thuringia eam obseruavi caule admodum crasso, cubitum vix alto.]

Buglossæ sylvestris species, caulibus procumbentibus multis, varie reflexis, distortisque striatis, scabris ac aparines modo vestibus adhærescentibus, folijs communis Buglossæ ferè, longis, hirsutis, asperis, ac in ambitu exiguis spinulis horrentibus: Flosculis itidem Buglossæ cõmunis, paruulis, cæruleis ex geniculis caulium intra foliorum alas prodeuntibus, quorum singulum subsequuntur semina quatuor simul cohærentia, similia ferè seminibus oleæ spinachij, læuia, inclusa munito bifoliato, scabro. Videtur fortassis illa esse Aparine Collinutij, cuius meminit Eurticius Cordus in Botanologico, quæ videlicet sit folijs Mercurialis ferè (sicuti & huius plantæ nostræ folia Mercuriali foeminae folijs aliquo modo conferri possent) & planta Lapparia, quæ à Plinio libro 22. cap. 17. recensetur Parthenij nomine. Ac licet semen non sit asperum retinaxq; (quæ nota ibi additur præcipue vt euentissima) opinor illam asperitatem intelligendam esse nõ absolute de semine solũ & per se cõsiderato, verũ quatenus in uolucro suo aspero munitur. Locis reperitur apricis, asperis, iuxta ædificia, templa, arces, pagos, hortos. Est & alias extra

Harcyniam vbiuis ferè ad sepès spontanea: item inter vepres facile reperitur & iuxta macerías. [Alyssum Echiodes Lobelij.]

Bryonia alba ad sepès hortorum.

Betula arbor, passim.

Betula pumila, in Broccenbergò.

Blitum sylvestre maius, maioribus folijs constans, sextantali longitudine & minus, minoribus folijs, vtpote vncialibus ac colliculis plurimis procumbentibus passim reperitur.

Bursa pastoris, folijs maioribus, latioribus, quòrum quæ terræ viciniora sunt, in ambitu profunde inciduntur.

Bursa pastoris minor, folijs incisís & minor altera, folijs integris.

Bromus herba. Graminei generis est, inter segetes & locis aridis iuxta semitas.

Boleti Ceruini orbiculati. Reperiuntur locis illis, vbi cerui libidinem suam exercuerunt, item in carbonariorum arcis.

C.

CONYZA AQUATICA, in piscinis & vlginibus maxime circa loca habitabilia frequens, folijs lógis, quadrantalibus, carnosís, pinguibus, fescuntiali latitudine, caulibus crassis, cubitalibus angulosis: flore chrysanthemi, in pappos tandem abeunte. Duplici autem est in differentia: Alterius enim speciei folia sunt integra & latiora, alterius paulo strictiora & profundius in ambitu crenata.

Conyza maior montana, in montibus apricis, soli meridionali & orientali obiectis, potiss. circa Gerenrodam & circa Stolbergam: caulibus dodrantalibus, folijs mucronatis, sextantem longis, fescuntiam latis, nigricantibus, flore luteo.

Conyza maior altera, paulo procerior priore, folijs longioribus, quadrantalibus nempe, flore tamen minore aliquantulum.

Conyza minima, ad loca irrigua circa vrbes, prædia & pagos, caulibus dodrantalibus, folijs mucronatis, paruis, strictioribus, floribus luteis Chamemæli ferè.

Conyza helenitis Cordi, passim.

Conyza genus quoddam tenuifolium, caulibus ex vna radice proflientibus plurimis, bicubitalibus, teretibus, striatis, hispidis, qui folijs ambiuntur ab vna radice vsque in apicem oblongis, sed angustioribus, hispidis. Flosculi in summis caulibus constituuntur parui, pappacci, floribus senecionis Dodonæi tertij fere similes. Vidi olim in Ilfeldensibus montibus.

Conyza aquatica maxima ferratifolia. Radix ei est crassa, multifida, caules bicubitales sæpe, digiti ferè crassitudine, caui, striati, brachiati, folia trientalia in oblongum mucronem fastigiata, ferrata, inferne albertia, lanuginosa; in summo caulium umbella est sparsa, flores Iacobææ similes continens luteos. Prouenit ad fluuiorum ripas in piscinis.

Chondrillaceorum generis plantas plurimas in Hærcynia passim, easque diuersas admodum specie reperire licet, quæ vix quicquam facillè & dextrè certis nominibus ac notis à se inuicem distinxerit: præsertim cum rei herbariæ scriptores intybaceorum ac chondrillaceorum (quorum tamen vbiuis ferè locorum ac terrarū ingens copia sese offert) historiam nondum accurate examinauerint, sed tantummodo eam extremis quasi digitis attigisse nonnunquam videantur: ea foliummodo recensentes quæ non multum difficultatis habent, illis interim neglectis, quæ absolutiore descriptione vel maxime indigebant. De intybaceis autem quicquid in

Harcynia mihi visum fuerit, infra recensebo. Hic vero subnectam ea, quæ existimo ex chondrillaceorum genere vel magna ex parte esse vel eidem tamen affinia.

Chondrilla *τραγοπωγωνάνθη* (liceat mihi hanc sic à flore suo denominare) duplex Stolbergæ ac alibi etiam circa semitas visitur. Maior, cui folia sunt nigricantia palmari longitudine pauloque ampliori, latiuscula, augulosa; quæ circa radicem constituuntur sena, septena, octona pluraq; quandoq; aut pauciora. Caules emittit ex vna radice plures, bicubitales, teretes, striatos, folijs ferme nudos, recuruos, in brachia plura diuisos, proferentes flores in oblongiore alabastro tragopogonis florum æmulos, luteos, postea in pappos dehiscentes, semine oblongo, scabro, subspadiceo, crista pilosa in summo prædito. Minor maiori prorsus similis est, nisi quod omnia minora breuioraq; obtineat. Estq; eius rursus alia species, cui folia magis in lacinias diuisa existunt.

Chondrilla alia species folijs sesquiunciam latis, longioribusq; in terræ superficie ad radicis summum dispersis, hirsutis, in ambitu laciniatis, caule cubitali, amplioreq; tereti, striato, recto, florem vnicum proferente, magnum luteum in alabastrino velut calyce detentum.

Chondrilla altera Matthioli in tenues lacinias profunde dissectis folijs, quæ circa radicem disperguntur, caules exerit teretes, longos, flexibiles, cubitales, læues, proferentes flores luteos papposos. Est duarum specierū quarū altera maior est, quam iā descripsi: altera minor, omnia breuiora à natura sibi attributa habens, & coliculos recuruos palmares: hæc in pratis quibusdam reperitur.

Chondrilla species radice candidula, exigua, parum fibrata: folia priora circa radicem dispergens, tria, quatuorue, oblonga ex tenui pediculo protensa, integra, non dissecta, paucis ac exiguis quasi spinulis in ambitu prædita: quibus superadduntur

mox

mox alia tria, quatuor, quinaue, lōgiora, in lacinias (qua: tamē maiore interuallo à se inuicē dirimuntur, atque in altera Matthioli specie) diuisa, hæc q; rurſus conſimilia alia, ſed breuiora, pauciora & aliquantulum tenuiora per caulem (qui oblique diſtorquetur ac teres quidem eſt ſed euidenter ſtriatuſ, cubitalis ferme) conſequuntur: flores huic ſunt lutei, parui. Reperitur in locis pratenuſibus montium.

Chondrilla altera Dodonæi, vulgo Deus Leonis dicta, Aphaca Theophrasti iuxta Matthiolum. Eius ſpecies aliquot reperiuntur paſſim. Maiori radix longior eſt & craſſior: folia etiam humi procumbūt, longiora, dodrantalia, ſextantali ferè latitudine: caulis itē altius aſſurgit, ac flos præterea aliquantulū cæteris ſpeciebus maior eſt. Media ubiuis vulgo circa ſemitas, in hortis item & circa loca habitabilia alias reperitur, folijs quadrantalibus, coliculis ſeſquipalmaribus. Minori folia plura diſperguntur confertim humi procumbentia, ſibi inuicem implexa, minora, tenuiora q; cæteris, eodem tamen modo circumroſa: coliculos hæc etiam depromit breuiōres tenuiores q;, palmares, flores item paulo minores.

Chondrillarum generis ſpecies quædam maior, caule procero, ſtriato, bicubitali, qui in ſummo in aliquot brachia diuiditur, quorum quodlibet florem ſingularem profert, luteum Tragopogonis floris inſtar. Folia caulis exerit pauca longo interuallo ſe conſequentia, longa, lata: quorum inferiora in ambitu parum ſubinde excinduntur, ſuperiora vero profundius circumroduntur, infrequentius tamē, quam id in *Chondrilla ſecunda Dodonæi* accidit.

Huius reperitur & alia ſpecies, flore conſimili, caule item, ſed folijs deſtituto: ea vero pauciora numero humi recumbunt, quorum prima lata quidem aliquantulū ſunt, ſed ſubrotundiora, reliqua longiora conſpiciuntur, ac in ambitu circumroſa, ſed non profunde, nec admodum crebro.

Huius

Huius generis & minor reperire datur species, radice parua, lignosa, fibris paucis constante: caule vnico, recto, cubitali ac aliquantulū proceriori, tereti, tenui, læui, folijs carente, quæ solū modo humi reclinantur, numero sex, septem, octo, nouem, decem, pauloq; plura quandoq; quadrantalia, in ambitu circumrosa modice. Florē itidem hæc Tragopogonis æmulum profert & vnicum.

Chondrilla alia species, paulo ab hinc iam dictæ minoris (huius scilicet generis) speciei ferme æmula: radice parua, fibrata, nigricante: caule crasso, striato, parum hispido, nodis multis prædito, ex quibus emergunt folia oblongiora, viridiora, circumrosa aliquantulum, scabra, hirsuto dorso prædita.

Chondrilla species caule cubitali, aspero, striato: folijs quadrantali longitudine, humi sparsis, quaternis, quinis, senis septenisue, in ambitu circumrosis modice: ijs vero, quæ caulē conscendūt, excisis ita vt in ambitu euidenter lacinia inde relinquuntur: floribus paruis pappaceis, agminatim in summo caulis constitutis, quorum singulus peculiari petiolo innitur.

Chondrilla cuiusdam minoris species, radice singulari, quandoq; & bifida, mediocriter crassa, digiti parui longitudine, fibrata, nigra: folia exerit parua, leuia, carnosā, oblōgiuscula, integra, recurua, angusta, in dorso rubētia, numero quaterna, quina, sena, septena, octona etiam quandoq;. Coliculum producit incuruum, rubicundum, digiti minoris longitudine, vnico donatum flore luteo, tragopogonis ferme alicuius modo. In pratis pinguioribus nascitur.

Chondrilla parua species, radice parua, fibrata, ex nigro subrubēte, folijs quadrantali longitudine, humi procumbentibus, asperis, mediocriter latis, viridibus, con fractu facilibus, senis vel septenis, nonnunquam octonis: caule palmari, paulo uel longiore, tenui, tereti, aspero, modice cacumen recuruante, folijs

folijs prorsus destituto: flore singulari, simili Chōdrillæ Dodonæi alterius.

Chondrilla species radice vel singulari, vel bifida, multifidæue quandoque, candida, lignosa: caulibus cubitalibus bicubitalibusque, brachiatis, striatis: folijs longis, læuibus, quorum, quæ humi procumbunt, leniter circumroduntur, reliqua in caule profundius laciniantur: floribus paruis luteis, agminatim dispositis, singulis tamen singularibus petiolis inhærentibus, ac ad solem orientem se expandentibus, eoq; recedente labia contrahentibus. Hæc etiam extra Hærcyniæ syluam agris consitis ad semitas & margines familiaris est.

Chondrilla vltterius alia species, radice candida, lignosa, inutili: caule cubitali, minoreque vt plurimum, tenui, striato, folijs donato paucis, viridibus, oblongiusculis, mollibus, integris, in ambitu quasi spinosulis, flore luteo. In Stolbergenfibus apricis montibus.

Sed hæc Chondrillarum species ex folis nudisq; descriptionib. non adhibitis iconibus discernere admodum erit operosum.

Colchicum, passim in pratis. Reperitur locis septentrionalibus, prope Ilfenburgum, flore etiam candido.

Christophoriana, quam tonsores vocant *Heydnisch Wundkraut* locis opacis & humectis copiosa.

Caryophylla sylvestris, seu *flos armerius Dodonæi sylvestris*. *Donner neglin*. Species sunt eius hæc sequentes.

Prima, quæ est communissima, flores in coliculis teretibus, rectis, geniculatis proferens, fimbriatos, coccinei ruboris.

Secunda, coliculo cōstat proceriore, cubitali, varie incuruo, geniculato, brachiato, tenui, teretique, flore rubicundo, prædicto similimo.

Tertia, radice lignosa, folijs paulo latioribus, scabris, cau-

le rotūdo, cubitali, crassiore quam in prioribus, geniculato: floribus rubentibus, paruis, quorum bini vel tres sine petiolis sibi quasi contigui cohærent.

Quarta, radice firmatur tenui, lignosa, candidula, coliculos proferente tenues, teretes, geniculatos, palmares, pauloque proceriores, emittentes ex singulis geniculis, folia bina, tenuia, stricta & parua. Capitulum gerit in summitate coliculi vnius cuiusque singulum, membraneum, flauescens, alabastriferme in modum, compactile, leue, splendens, ex quo non vt in cæteris generibus vnicus flos emergit, sed plures, semper post priorem emarcescentem, nouo proficiente, ita vt ex vno capitulo sæpe septem, octo item & quandoque nouem prorumpere conspiciantur, singulo flore relinquente singulam oblongiusculam filiculam, continentem semina parua, latiuscula, nigricantia. Flos admodū est exiguus, extra capitulū parū apertus prominens, coloris ex rubicūdo dilutioris. Gaudet apricis & asperis. [Armerius plifer, Lobelij.]

Est & alia species iam dictæ simillima, nisi quod non plures ex capitulo flosculos exerat, sed vnicum ex rubro pallidiorē.

Centaurium minus, passim flore ferrugineo: candido aliquando reperitur, sed rarius, circa Vuernigerodam.

Centauroides, aut *Centaurium maius syluestre Germanicum*. Ita appello plantam, tota facie Centaurij maioris speciem referentem, quā Tragus Schartam nominat. Kyberus vertit florem tinctorium. Huius quo ad folia, differētiās aliquot obseruaui. Prima folijs quot quot tota planta profert, constat omnibus longis, latis, ferratis, integris, omni incisura carentibus. Hanc in mōte Aethereo prope Vinariam flore candido reperi, quali tamē in Harcynia me nondū videre memini. Secunda species folia continet diuersa: eorum. n. quæ radicis capiti appenduntur suis pediculis, vnum, duo, tria, aliquando plura integra

*S. Scratula
mattgwi*

integra sunt tota circumferētia: reliqua & potissimū ea, quæ cauli adhærēt, profunde incidūtur aliquot dissectionibus. In Tertia, natura varie ludit. Huic. n. primum foliū radici inhærens, integrū totū est, reliqua omnia dissecta sunt. Hæc vero dissectio folijs cōtingit vtroq; latere binis vt plurimū incisuris, p̄fundis, raro trib. idq; vel nō in omni folij parte, sed ea tā tū, qua pediculus in foliū expanditur, sub initiū videlicet folij, cætera omni parte folij integra existente, lata, & vsq; in extremū, in quē definit, mucronem cōtinua: vel in priorib. aliquot tantū modo folijs ista ratio inesse deprehenditur, reliquis interim omnib. quæ sequūtur, & quib. caulis crebro obuestitur, multo plurib. dissectionib. per vniuersam suam substantiam diremptis. Quarta species obtinet: folia lata longaq; vt priorum specierū, sed vtroq; latere ab ima parte vsq; ad extremam omnia multis p̄fundis semperq; similib. diuisionib. diuisa, modo pene eo, quo Chōdrillæ alteri⁹ folia dirimūtur.

Consolida Sarracenicæ, vbiuis spontanea & copiosa. Cordus Serri foliam appellauit. Reperitur multoties bicubitalem altitudinem superare, foliaq; obtinere latitudine trientali: Verum licet satis sint longa ac dodrantem sæpe excedant, tamen ab aliis speciebus huius plantæ insigniter discrepant, quod præsertim in orbicularem figuram, quæ aliquantum in mucronem protenditur, explicata conspiciantur.

Huius reperitur alia species, folio non tam lato, nec ita orbiculari, sed longitudini eandē ferè latitudinem, quæ sextantalitatis est, obtinens.

Huius adhæc generis in monte quodã circa Ilfeldam monasteriū reperi speciem aliam, caule crasso, striato, piloso, bicubitali ferme, foliis plurimis, nigris, mollib. parum pilosis, quadrantali longitudine, eademq; latitudine. Flos autem, an ei idem sit, qui prioribus speciebus, nondum certo scio, nam tum, quando reperiēbam, florum nihil exhibebat.

Chamaedrys altera Matthioli seu *fœmina*, *Sideritis Cratœ* apud Tragum. In promontorijs quibusdam Harcyniæ soli meridiano oppositis, potissimum circa Gerenrodam.

Consolida maior, id est, *Weinwell*/ passim in pratis. [Symphyton maius Dioscoridis.]

Consolida maior amplexicaulis, flore purpureo, olim mihi reperta est in prato quodam prope Ilfeldam.

Consolida media, passim se offert. Eius tamen aliquot obseruantur differentiæ. Maior flores profert cæruleos. Hæc duplex est, altera folijs donatur magis orbicularib. & paulo latioribus: altera longioribus, in ambitu frequenter incisus. Minor flores gignit rubicundiores, modice dilutos, cui omnia sunt teneriora & minora.

Consolida regalis, Flos regius Dodonæo & eidem Delphinium verum esse existimatur. Intra segetes, circa vias, iuxta oppida, villas & pagos.

Cardiaca, passim circa oppidula & pagos.

Camelina Dodonæi seu *Myagron*, in agris & circa loca habitabilia.

Carui, copiosissime in pratis Stolbergenibus.

Caryophyllata, seu *Benedicta herba*, flore aureo, passim in hortis, & circa loca habitabilia, ac etiam in montibus.

Caryophyllata maior seu *purpurea*: passim puenit locis opacis & vliginosis, folijs grandiorib. ac nigriorib. radice crassiore, inodora, rubente, flore maiore ex puniceo nigricante, cymbalarii fere figura.

Cassutha, reperitur passim herbis adnata, potissimum *Vrticæ* maiori & trifolio corniculato minore, iuxta vias, ac in montibus. cæduis, apricis.

Cruciata herniaria passim, Gallio cognata fermè herba, quã Tomo secundo Rembertus depinxit post *Asperulam*. Habetur admodum præstans in herniosis rupturis solidandis.

Cruciata gentianella, *Sperenstich*/ prope Vuernigerodam.

Cyanus aruensis ceruleus in agris.

Cyani sylvestris seu Iacea nigra variæ species hinc inde in Harcynia reperiuntur, quarum hic breuiter recensebo, quotquot sese mihi in ea offerre memini, intermissis quæ alibi occurrere solent.

Cyanus sylvestris montanus integrifolius, maximus in hoc genere, caule striato, anguloso, rubicundo parte inferiore, scabro & tenui lanugine obsito, bicubitali, quandoque altiori: folijs iuxta radicem in pediculis oblongis, dodrantalibus ferè, latitudine sæpe sextantali, incisuris aut crenis prorsus destitutis, mollibus & tamen scabris, albicantibus inferius, virentibus magis superius, figura ferè Cynoglossi, vnde poterit *Cyanus sylvestris* κυνογλωσσοφυλλοῦ dici: Cætera folia, quibus per caulem plurimis donatur, subinde versus cacumen minora redduntur, neque longo pediculo appenduntur, sed alis suis ad exitum suum adhærescunt. Caulis autem, qui inferiore parte qua crassissimus est, minimo digito tenuior existit, procerè ac recta assurgit, & in summo in aliquot brachiola tenuia, striata ac foliosa dirimitur, quorum quodlibet calicem profert satis grandem, suffuluum, rotundi capituli instar, multis squamis asperis compactum, quorum squammatorum corpusculorum singula apices habent oblongiusculas, lanuginosas, multifidas, fuluas, crispas plumularum quarundam elegantem imaginem referentes, quæ pulcro naturæ spectaculo sibi inuicem implicantur. Flores istiusmodi calice exeritur rubicundus, floribus *cyani aruensis* maior. Semina etiam *cyani* edit, licet maiora. Prouenit potissimum montibus apricis sole meridiano illustratis circa Stolbergam & alias etiam. Saporis est amari euidenter, ac diu in lingua perdurantis cum leui acredine, subtilitate quadam partium linguam vellicante, vnde eam calidam & siccam in secundo gradu statuo. [Iacea Pannonica capitulo crispo Clusij.]

Cyanus sylvestris maior aruensis, qui videlicet in aruis potissimum

& fecus vias, in marginibus ac circa loca habitabilia reperitur, folijs latis, longis, nigris, hirsutis multis, varieg; dissectis ac diuulsis, ita vt quasi in plures costas ex aduerso inuicem sibi respondentes diuidatur: calice squāmis asperis compacto, rotundo, florem rubicundum proferente. Matthiolus hanc scabiosam maiorem facit. Reperitur etiā, sed infrequentius, folijs paucioribus, minoribus aliquantulum, & dissectionibus paucioribus flore candido.

Cyanus syluestris angustifolius, minoribus ac angustioribus folijs, ijsq; quandoq; integris, quandoq; diuisis. Eius aliquot species ānotauī. Maior caulibus assurgit proceris, rectis, bicubitilibus, in ramosa brachia mox supra radicem vsq; in summū cacumē digestis, folijs plurimis, asperis, lanuginosis, nigris ac squallidis obuestitis: quorum quæ radici propinquiora sunt, longitudine ac latitudine quadrantem excedunt, & vna atq; altera incisura in ambitu leniter eroduntur: reliqua vero integriora sunt & vix longitudine quadrantem assequuntur. Capitula profert cyani, rotunda, compactili squammarum compage efformata, ex quibus flores eius non admodū manifeste explicantur. Minor folijs constat adhuc angustioribus, lanuginosioribus, nec tā asperis vt in priori, oblongis tamēn versus superiora reflexis, caliculo squammato, breuiore, qui & ipse non euidenter, vt superiores species, florem expandit.

Huius & alia species visitur, cum iam dicta prorsus eadem, nisi quod prope radicem tria, pauloue plura in oblongis pediculis exerat folia longa ac mediocriter lata.

Est porro Cyani syluestris etiamnum alia species, quam Cyanum syluestrem tenuifolium minimum nomino, ratione tenuitatis foliorū. Huic radix nigra est, mediocriter crassa, paucis fibris prædita, ex qua exurgunt foliola numerosa, scabra, nigra, oblonga, tenuia, multis incisuris in angustas lacinas, quarum semper binæ ex vtroq; latere *παρελλήλως* sibi cor-

respon-

respondent, Chondrillæ alicuius tenuifoliæ modo diuulsa. Caules profert cubitales, prope radicē mediocriter crassos, q̄ subinde extenuātur, insigniter scabris striatos, folijs multis multifariam in tenues lacinias dissectis præditos, quæ recto ordine, certoq; interuallo inuicem relicto caules cōscendentia ipsos ambiunt, sicq; continuo ordine vsq; in summū cacumen attenuātur. Caliculos exhibet exiguos, squāmatos. Non inelegans est planta. Inuenitur locis asperis, sed infrequentius. Est vero omnino minor species eius, quem supra cyani syluestris maioris aruensis nomine descripsi.

Clinopodium vtrunq; maius & minus. Sed hoc rarius reperitur, illud crebrius. Est Gesneri Pulegium petræum in hortis Germaniæ ac Dodonæi Ocimum syluestre seu Acinos.

Clematis daphnoides seu Vinca Peruinca, in montibus Stolbergenfibus & circa Vuernigerodam.

Clematis tertia Matthioli, Copiose circa Ilfeldam.

Cynoglossum vulgare non floridum, & alterum caulescens ac floridum. Hoc olim flore candido sed non in Harcynia vidi.

Cynoglossum sylvaticum Harcynicum, differens à prædictio. Constat hoc caule recto, cubito altiore, rotundo, striato, rubete, molli, candida lanugine obsito, qui in summo in tenues diuiditur brachiorum *ἐκφύσεις*, flores proferentes puniceos & semen echinatum asperum vt in priore specie. Folia circa radicem non ita copiosa ac ampla longaq; spargit, vt prius, sed parum ibi foliorum obtinet: ea vero maxime profert caulem ambiētia; subrubētia ferme ex nigro, priori cynoglossō multo minora, quadrantali lōgitudine, fescūtiali ferè latitudine, inferiora parte parūlanuginosa, mollia valde, sed tamen aliquid scabritiei cōtinentia. Nusquā alibi obseruauī, præterquā ad radices montis cuiusdam opaci supra Ilfeldam ac Beram fluuium.

Ceruicaria maxima folijs vrticæ maioris caule sæpe bicubitali, floribus in vno scapo plurimis calathi figura, magnis, cæruleis, quandoq; etiam albis.

Ceruicaria media. Hæc locis mōtanis & soli meridiano expositis nonnūquam prodit, caule tereti, aspero, folijs plurimis amictō, minoribus multo, viridioribus superius, inferius candidis, lanugine vestitis, quali folia Althææ, sicut & folia mediam figuram inter Vrticæ maioris breuiora folia & althææ referūt. Caulis vt plurimum vnicus est, sine ramosis adnatis, sæpenu-mero tamen in plures diuiditur brachiatas virgulas. Circa medium ferè caulis vbi maiora folia exoriri desinunt, frequētes ~~ωεσσφδεις~~ adnascuntur, ordine per certa interualla vsque in apicem caulis consequenter ac ex alis peculiaribus ad latera erūpentes, tenuibus quibusdā foliolis usq; in crispatis parum ac agminatim denseq; sibi cohærentibus constitutæ, ex quibus longa serie in scapo flores crebri prodeunt eleganter cærulei similes prioribus sed multo minores.

Ceruicaria maior tenuifolia. Radice constat crassa, multifida, subrubente, ex qua prorumpit caulis subfuluus digitalis sæpissime crassitie, cauus, striatus, hispidus, folijs circa radicē circūdatus plurimis, anchusæ aut echij folijs instar, nigris, asperis, hirsutis, palmari ferè longitudine, crassitie vnciali, quibus alia cōsimilia subsequuntur longo ordine vltra caulis mediū, sed subinde minora. Flores non profert continua seu oblongiori serie per scapi summum veluti racematim propendentes, vt superiores species, sed agminatim in summo apice capitulo quodam in vnum collectos exerit, minores paulo, coloris excæruleo pallido subalbicans. Non admodum frequens vbiuis hæc species est, sed mōtium quorundam iugis opacis aut humentibus aut aliàs tamen pinguiore solo reperitur, potissimum mōtibus quibusdā supra Ilfeldam [Trachelium ~~θυρσοειδεις~~ Clusij.] *Ceruicaria minor* Dodonæi, passim locis

locis apricis, maxime auff der Langen / & circa Vuernigerodam.

Chelidonium maius, passim.

Chelidonium minus, passim.

Chelidonia capnitis quorundam, seu Fumaria altera Matthioli, Radix nostra caua, duplex: altera est radice integra, altera foramine inferius pertusa & excauata: flore item aut puniceo, aut candido. Estq; eadem porro vel maior vel minor, quarum huic angustiora sunt folia, vnde & angustifolia dici possit: Illi vero paulo latiora. passim prouenit.

Chamaespilus Cordi: in montibus Gerenrodæ vicinis.

Crassula maior, passim.

Chamænerion Gesneri, flore purpureo: passim. Item flore cādido, sed non adeo crebro, circa Stolbergam. Assurgit autem sæpe in altitudinem quatuor cubitorum.

Chamamelon, in agris & circa loca culta.

Chamamelum album, seu fœtidum, quibusdam *Cotula foetida* dicta, in agris, aruis, & circa loca habitata.

Cornus fœmina, Virga sanguinea, Hartrigel.

Corylus syluestris, passim.

Cicuta vera, passim. Hæc aliquando est folijs latioribus, aliquando paulo tenuioribus, cæteris nihil differens.

Cicuta aquatica, folijs prædictæ tenuioribus, flore candido, semine maiore, cādido, pessimi fœtoris, æstate passim in piscinis.

Cicutaria seu Cicutaria myrrhis, Cordus olim Myrrhidem syluestrem vocauit, vt referebat Aemylius. Ego Pseudomyrrhidem dici posse censeo, vulgo *Kelberfern* / passim in hortis & pratis quibusdam. Alijs pro Sefeli Peloponesiaco habetur.

Crista Galli seu Alektorolophos lutea, *Geel Rodel* / passim in pratis ac quandoq; montibus apricis ac arboribus destitutis.

Calaminthe secunda, quæ alias etiam vbiuis fere est vulgaris, in agris montanis.

Calamintha tertia, seu Nepeta, ad rudera præsertim arcis Eberburgi copiosa, item circa arcem Stolbergicam.

Cicer sylvestre maius. Conuenit ferme cum eo, cuius Matthiolus Iconem exhibet, nisi quod folia non sint rotunda, ita vt Icon Matthioli habet, sed oblonga, nigra, hispida, non dentata (quam ipse quoq; notam in suo requirit) lenticulæ folijs similia. Sunt & costæ, quibus folia inhærent, Matthioli plâta costis lōgiores multo, pluribus itidem folijs præinctæ. Caulibus vitigineis humi reflectitur, brachiatis ac late expansis. Flores profert in densa spica confertim conglomeratos, plurimos, lenticulæ similes, luteos, quos subsequuntur membranæ vesicæ, agminatim cohærentes, subflauæ, pilosæ, in acutum mucronem prominentes, minores siliquis ciceris arietini, quibus conduntur paruæ siliculæ plenæ feminibus rotundis, paruis, flauescens, similibus ferme loti satiuu seminibus. Prouenit locis pratensibus. Voco autem hanc speciem maioris nomine, quod eiusdem aliæ species reperiatur, quarum altera mediam magnitudinem obtinet, altera lōge minor est. Vtraq; in montibus Harcyniæ adiacentibus, ac meridiano soli expositis nascitur, quorum in Montium historia seorsim aliquando fiet mentio.

Carduus auenarius, seu sylvestris Tragi, capitulis breuioribus, agminatim in cacumine stirpis inuicem suis pediculis cohærentes, caulibus sæpe tricubitalibus.

Carduus alius admodum procerus, caulibus interdum tricubitalibus, folijs valde spinosis, similibus admodum Onopordo Dodonæi: omnes enim eius notas obtinet: passim.

Eiusdem Cardui species aliæ, capitulo spinoso, squamato, tenuiori quidem quam in priori, sed longiori, candida lanugine squammas eius intercurrente.

Carduus sylvestris Dodonæi, capite grandi, echinato, spinoso, squallidoq; purpureis floribus comante, odoremq; dulcem remitte-

remittente. Procerè affurgit, ita vt tricubitalis saepe fiat. Passim obuius est, locis apricis & cædis: Acutissimis autè horret ac longissimis spinis.

Cynorrhodon, seu Rosa syluestris, floribus subrubris suauiter fragrantibus. Videtur esse Cinnamomina Dodonæi. Eadem flore candido non ita frequens est.

Cynorrhodos alia flore paulo minore, ex candido tenuiter rubescente.

Cynorrhodos seu Rosa Canina, virgis, fructu ac folijs aculeatis, spogliolas proferens. Weißdorn / vel riechende Dorn.

Cynorrhodi species in Broccenbergo nascens, rarior inuètu, fructu nigro, non oblongo, sed rotundo, cerasi magnitudine, continente semina pauciora quam reliquæ species, duplo tamen grandiora ac formæ quodâmodo granorum vitis. [Rosa pomifera Lobelij, vel campestris odorata in Pannonicis Clusij, Nostris à foliorum figura *Vimpernellensroslin.*]

Chamelea Germanica, seu nostras, id est, *Kellershalß* / passim locis opacis circa Stolbergam, Gerenrodam, Ilfeldam, & alibi.

Coralloides Cordi, seu Rhizocorallum, vt vocari non inconcinne possit. *Dentaria* nimirum *minor* Matthiolo dicta. Copiosissime in montibus opacis circa Stolbergam & Ilfeldam veris initio prodit.

D.

DAUCOIDES Cordi maius, *Daucus asper* Gesneri, vt existimo. Locis asperis ac montanis, ac inter dumeta.

Daucoides Cordi minus, ad macerias passim & iuxta vias, item circa pagos.

Daucus tertia Dodonæo, alijs *Pastinaca syluestris*, *Vogelnest* / passim iuxta vias, locis aridioribus, & in quibusdam pratis.

Daucus tertia tenuifolia, Eadem cum priore, nisi multo tenuiora folia contineret, quæ in priore sunt aliquantulum latiora.

Daucus *λατιόφυλλος*. Radice nititur candida, palmari, quandoque pedali, vnica, deorsum descendente, nonnunquam in duas tresue partes æqualiter crassas oblique diuisa, minus crassa paruo digito, odore apij fatiui, ac sapore etiam, sed feruidiore, diutius linguæ in hærente. Caulem depromit cubitalem & maiorem, quandoque bicubitalem, infima parte ferè minimi digiti crassitie, geniculatum, non nihil teretem, sed plurimis strijs euentioribus angulosum, pilosum valde. Folia ad singula genicula lata ala caulem ambiunt, quæ deinde in pediculum carinatum, oblongum, pedalem in inferioribus folijs diducitur, asperum & pilosum: cui in anteriore sui parte ad latera bini semper ex æquo sibi correspondentes, alij breuiiores pediculi, in brachiorum modum & ipsi canaliculati appenduntur, folia continent, sicut & reliqua principalis pediculi pars, flauescencia vt plurimum ex viridi, in ambitu profunde incisa, simili modo quo folia carotæ nostræ fatiux diuiduntur, sed in latiores tamen aliquanto particulas: suntque hæc attactu quidem mollia, hispida tamen leniter, præsertim in dorso ac ambitu. Porro intra singulas foliorum alas adnata noua emergunt, striata, hispida & ipsa geniculis intercepta, iuxta quæ genicula latiori ala brachiolum amplexante pediculi canaliculati, prioribus similes, sed breuiiores prodeunt, folijs consimilibus præditi, sed quæ subinde etiam breuiora fiunt, quo magis in plantæ cacumen deurgunt. Præterea etiam ex qualibet ala ferme foliorum, tam caulis, quam brachiorum, folliculus protuberans emergit inuolucro obiectus oblongo, ex quo demum sicuti & in caulis summo eodem modo prorumpit caliculus sex oblongis ac imbricatis foliolis constans, quibus diductis fasci-

fasciculus exeritur plurimorum petiolorum, leniter striatorum ac pilosorum, agminatim caliculo inhærentiū, quorum singuli expandunt paruam, & conuexam umbellam candidam aut flauentem quandoq; leuiter odoratam: sequuntur quemlibet flosculum bina semina, sibi inuicem cohærentia, subrotundiora in ambitu, alias vero altera parte lata, echinata, fulua, similia Carotarum seminibus. Dauci angulosi Cordi notæ plures huic cōgruunt, sed non omnes. Folia profundius vsq; ad suum pediculum diffecantur, in ambitu tamen ferraturam nullam habent, nisi dentatas paucas impressiones. Deinde Cordus proculdubio non præterisset eius euidentiſſimam pilositatem caulis, cum alias singula diligenti industria prosequatur. Præterea caulis licet sit striatus, tamen non circa radicem triquetram figuram ostendit. Demum nihil villorum circa radicis caput ex amissis folijs obtinet. Sed hæc omnia potius (vt & alię Dauco anguloso attributę notæ) in Libanotide amara reperiuntur, quam tamen seorsim Cordus alicubi descripsit in libello cui titulus fuit, Liber VI. quę ipsius Cordi *ἀντόχραρον* olim apud Aemyliū vidi, qui nondum editus est, licet quædam capita inde desumpta quatuor Stirpium libris sint inserta. Tamen non dubito nostrā Daucum Cordo fuisse cognitiſſimā. Nascitur maxima ex parte in ericetis, locis apricis, præsertim in montibus circa Gerenrodam: imo etiam Stolbergæ in monte vrbi proximo ad dextram ante portam Septentrionalem sūm Kaltenthal. item in loco pratensi Hareyniæ dicto *vff der Langer*.

Daucus *ἐχινόκαρα* aut *ἐανθίονκαρα* maior. Vulgo *Stettenmöhren* / quo nomine & Cordus libro sexto ipsum descripsit. Herba est bipedalis vt plurimum, radice candida, breui, parū fibrata, lignosa, inutili: ex qua prodit caulis teres, striatus, asper, non nihil spinosus, ad genicula pediculis oblongis præcinctus, quibus appenduntur folia multa, per certa interualla

semper bina ex opposito sibi correspondentia, profunde in ambitu incisa, carnosae asperae. Ex singulis foliorum alis noui ramuli erumpunt, eodem modo pediculis foliatis sed brevioribus donati. Flosculos exhibet per summum caulis & cuiusque brachioli in foliato capitulo dense conglomeratos paruos, breui umbella explicatos, quibus pereuntibus, sequuntur semina oblonga, bina sibi coherentia florem quemlibet, seminibus Xanthij similia. Prouenit locis asperis & incultis.

Daucus ἀραβοραπῶς, seu *ἐχινόραπῶς*, siue *ξανθοραπῶς* minor. Caucaalis seu *Daucus syluestris Dodonæi* To. II. Folijs inter carotam satiuam & cicutam medijs, frequenter incisus in tenuissimas partes: caule inæquali, aspero, nonnunquam & spinoso, præsertim iuxta summitatem, & in multa brachia diuiso. Cuiuslibet brachij & ipsius caulis fastigium in fasciculum plurimorum pediculorum dirimuntur, in quorum apice ex caliculo foliato exeruntur foliacei flosculi, albentes: quibus decidens subsequitur vnumquemlibet florem semen duplex, Xanthij seminibus itidem simile, paulo minus prioris huius generis speciei. Locis reperitur quandoque, sed rarius, aridioribus & apricis.

De Dauco selinoide, supra in Apio.

Dryopteris Tragi, *Pteridion fœmina Cordi*: passim ad radices quercuum & in muscosis crepidinibus saxorum humidorum.

Digitalis lutea, passim.

Dipsacus syluestris, circa oppidula, pagos & villas.

Dipsacus minor (licet tam satiuam quam syluestri sit procerior & ramosior) siue *Virga Pastoris*. Ad monasterium ordinis Augustinienis, *Himmelsporten* / prope Vuernigerodam, copiose nascitur.

Dactyliobotanon, *Trago Händsinfraut*. Alterum caeruleo, alterum niueo.

neo flore. Quæ cæruleo habetur, cōgener est Elatinæ II. Dodonæi, quo ad folia, Pseudochamædryos vero generib. quo ad flores & semina. Differt vero ab Elatine, quod illius folia integra sint & in ambitu tantum serrata, huius vero folia in oblongiusculas lacinias diuisa, quasi manus in tres pluresue digitos distributæ figura. Cæterum cæruleum hoc duplex est. Maius in agris inter segetes nascitur, cauliculis brachiatis, palmarib. folijs ferè vncialib. crassioribus, pinguioribusq;. Minus simpliciores habet colicolas & breuiores, folia etiam minora, & locis montanis ac aridioribus prouenit. Dactylobotanon autem alterum Tragi niueo flore, in scopulis præcipue vdis alijsq; humidioribus locis reperitur. Est autem hoc congener Saxifragæ albæ. [Quam Tragus hoc nomine describit, Lobelius Paronychiam folio Rutaceo appellat, apud quem Imago visenda fuerit, cum nec Tragus nec quisquam alius eam depinxerit. Autor aliquando misit huius plantulæ semen Tridactyli nomine.]

E

ERICOIDES luteum, Plantula dodrantalis, fruticosa, cauliculo anguloso, foliolis paruulis, strictis: flores profert copiosos mense Septembri; racematos longo ordine adherentes summis cacuminibus brachiolorum, exertos ex paruis caliculis viridibus, eosq; luteos, similes floribus ericæ cuiusdam. Ostendebatur mihi olim à viro in re herbaria peritissimo ac præceptore meo obseruandissimo, Laurëtio Hiel pro Cori, sed nec odorata est, nec flores Hyperici continet. Prouenit in collibus sterilioribus, apicis ac arboribus destitutis. [Euphrasia lutea Dodonæi.]

Ericoides

Ericoides rubrum. Priori speciei affimilis hæc est, sed paulo maior, folijs latioribus, floribus rubicundis. Sed tum flore tum folijs minus ad *Ericæ* figuram accedit. Prouenit locis aridioribus circa segetes, & in ipsis quandoq; segetibus. Vulgo Triticum leporinū nominant. Semina in exiguis capitulis profert parua, multra candida, sicuti & *Ericoides luteum* [*Euphrasia purpurea Dodonæi*: Vtræq; sideritides aruenses appellantur in Lugdunensi Herbario.]

Eupatorium Dioscoridis, Vulgo Agrimonia, passim.

Erysimon nostrate, locis asperis, passim, ac circa oppidula, pagos, villasq; & alia loca habitabilia.

Echium palustre Cordi, Scorpioides mas Dodonæi: passim ad flumina. [*Vergifß mein nicht.*]

Eiusdē alia species. Dodonæo Scorpioides fœmina, Hęc locis asperis & apricis montiū prouenit, & in syluis potissimū cæduis, non ad loca irrigua & humecta vt prior. [*Wißd vergifß mein nicht.* Gesnerus vtranq; ad *Heliotropiū* maius retulit.]

Erigeron seu Senetio Vulgaris, *Kreuzwurz*: passim in syluis cæduis.

Erigeron fœtidum seu maius, odore graui ac bituminoso aliquantum, folijs resinosis quodammodo attactu. Cubitali sæpe proceritate & ampliore assurgit. Eam Vir Clarissimus D. Laurentius Hiel, olim præceptor meus Conyzam Hippocratis esse autumabat. vbiq; locis cæduis ac apricis.

Erigeron tertium Dodonæi: locis asperis & apricis.

Euphrasia. passim locis pratensibus. Altera maior, cauliculo assurgens sesquidodranti, ac quandoq; paulo proceriore, brachijs multis prædita, folijs alterius speciei duplo, imo ferè triplo maioribus & flosculis maioribus. Hęc in pratis pinguioribus reperitur, maxime circa *Stolbergā*. Prodit simul cum altera specie, sed nō ita frequens est vt illa notissima, quæ omnia minora continet.

Erica vulgaris, passim.

Eadem

Eadem tenerior ac foliolis multo tenerioribus, in Broccenbergō & vicinis montibus.

Erica baccifera Matthioli. Nam hanc, de qua nunc agimus, eandem esse censemus. Angli vero in sua Aduersaria Vacciniorum palustrium nomine eam proponunt, quamuis hæc nostra in palustribus nō nascatur. Fruticulus est humi procumbens, in oblonga, multifidaq; brachia rubentia, lignosa, obsequiosa ac foliosa latè super terram se prorependo explicās: foliolis dense obuestitur breuibus, oblongiusculis, strictis, suffuluis, sæpe etiam nonnihil cæruleis, splendentib. ex quorum alis in ramulorum extremitatibus æstate sub Syriæ æstu emicant tenuissima staminula, breuiaq; filamentorum sericorum ferè instar, quorum summitatibus apicula insident coloris ex rubro nigricantis aut spadicescentis fere: hæc q; filamenta & apicula florum vicem explent, ijsq; decidenti- bus emergunt baccæ splendentis, iuniperinis minores, similes baccis Vitis Idææ seu Vacciniorum nigrorum Dodonæi, rotundæ, ex purpura nigricantes, dulci pulpa constantes, cui infarcta continentur semina purpurascencia. Prouenit copiose in summo Broccenbergi iugo & saxorum aridorum fissuris. Saxones, qui montem illum accolunt, vocant hosce fructus *Aspenbeer* / hoc est, Simiarum baccas. Vnde, si quis neq; ericæ neque Vacciniorum speciem stirpem istam esse voluerit, is nomine confecto *πιδνικόκοκκον* appellare possit. Inde autem ei hoc nomē claturæ inditum est, quod esus ipsorum vberior capiti noxia inferat quædam symptomata, ad quæ deliræ subsequantur gesticationes, ratione nonnihil interturbata, vt is qui ipsis vsus fuerit copiosius simiarum instar sese habere gestu risibundo videatur. Hinc plantulam hanc deleteria facultate minime carere cōtendunt, & ab eius baccarum esu omnino abstinent, alijq; ipsorū vsum sancte interdiciunt. Ac amicus quidam noster Andreas Roselerus

Pharmacopæus Halberstadiensis, vir optimus ac rei herbariæ non triuialiter gnarus, hâc stirpem Chamætaxum vocare solet, tum ratione qualitatis istius malæ, tum foliorum oblongiusculorum taxi, sed breuiorū. Aemilius eam olim, piæ memoriæ, cum necdum illo tempore à quoquā esset hâc stirps descripta, Corios speciem faciebat, Corin Broccenbergensem nominans. Reperiuntur & Vetulæ herbariæ in Saxonia, quæ hanc plantam *Gichtfrait* vocitant, commendantque eam mulierculis vt præsentaneum præsidium contra istiusmodi morbum.

Euonymus Theophrasti, siue Anonymus Cordi, Spilbaum | Hans hōdlin/passim.

Elatine vulgaris herbariorum, quam & Dodonæus Tom. I. depingit, passim in agris. Matthioli vero *Elatinen*, folio acuminato, an in Harcyniæ agris etiam reperiatur, nondum animaduerti, sicuti nec alteram eius speciem, alias in Marchiæ ac Saxoniæ agris sæpissime mihi visam; folio non vt hâc in basi, quasi in duas aurículas prominentes diducto, ac deinde in acutum mucronem finiente, sed omnino rotundo vt numulariæ. (Hæc Trago, Fuchsio & Matthiolo *Veronicæ* foeminae nomine describitur.)

Epimedium Dodonæi. In Harcynia nostra olim iuxta fluuiū quendam, sed nescio vbi, reperi. Plantam ipsam habeo aridā in papyro agglutinatā, folijs quatuor, orbicularib. in ambitu modice dentatis, quorum quodlibet singulari innititur petiolo, tenui, palmari longitudine prædito: radice parua, tuberosa, nigra, in tenuia, oblonga ac nigra adnata diuisa.

F.

FILIPENDULA, locis montanis, apricis ac pratensibus, circa Gerenrodam, alijsq; locis.

Felix mas, passim. Hæc aliquot differētias exhibet, vt accuratius loca

loca opaca montium perreptantibus se illæ nõ raro spectandas offerunt. Prima est illa communis omnibus herbarijs, folioso pediculo, absq; brachijs, sed in multas pinnatas alas diuiso, in ambitu nihil prorsus dentatas. Secunda tantummodo tenerior ac mollior, pinnis in ambitu frequenter dentatis, viridior & elegantior, non ita frequens. Tertia, quam filicem spinosam seu aculeatam cognomino, pinnulis brevioribus, nigrioribus, nõ dentatis, totis integris, sed in spinulam acutam breuemq; omnibus desinentib. Copiosa ac frequens est circa Stolbergam ac Ilfeldam, montib. quibusdã opacis.

Felix fœmina. Profert pediculos in brachia discretos. Hęc duplicem obseruauit. Prima est cõmunis, cuius foliorum pinnulæ filicis maris pinnulis sunt latiores, coloris buxei & substantiæ fere consimilis, læues, non dentatæ. Altera tenuifolia, similis illi, quam Masculam secundam feci, nisi quod pediculo constet molliore, distorto, multifariã brachiato, pinnulis tenerimis, profunde dentatis, parte superna nigricantibus, inferna vero, qua inhaerent puluisculi rubicundiores, virescentib. Hanc in opacis Harcyniæ montibus rarissimam inueni, circa Ilfeldam & Stolbergam, cubitali longitudine. Minori vero statura frequentius reperitur, sicuti eam Cordus Pteridij sui masculi nomine descripsit.

Fagus.

Fraxinus: tam sterilis, quã frugifera, passim. [Hęc linguam auis officinarum gignit, illa solos flosculorum racemos nigros, qui absq; fructu, vt iuglandium Iuli, decidunt.]

Fraxinus fago similis, Buchasche.

Fraxinus dura seu röhse, (vt dixerit quispiam) *Steinasche.*

Fumus terra, locis cultis, vbi terra fossione subacta est.

Fragaria maior. Fraga proferens rubicundiora seu sanguinei coloris, *gemeine Erdbeer.*

Fragaria minor, seu nigra. Folijs minoribus ac nigriorib. fructu

maiore, minus granoso, dulciore, candido toto, quandoque vero parte altera, quæ inferior est, candidiore, superiore autē & solis radijs exposita, rubicundiore; dum decerpitur, strepitum euidentem edente, vnde vocant *Knackelbeer* / *Prestling* / Prouenit locis asperioribus & apricis collibus.

G.

GERANIUM *σκανδιμόφυλλον*, folijs scandicis, hispidis, parum dissectis ita vt anemones folia quidē exprimant, sed radix ei rotunda nō est, verum oblongiuscula, palmaris, teres, candida, ideoq; primum Dioscoridis genus esse nequit. Locis asperis prodit & circa pagos, villas, oppidula, vicos.

Geranium *κατραχιειδης* Dodonæi, flore purpureo, magno. Reperit etiam in Harcynia flore candido. Nec est quod quis causam in soli vel solis rationem referat, cum sub vno eodemq; sole, loco aprico & solo etiam eodem hanc flore candido, & alteram flore cæruleo simul prognatam viderim.

Geranium secundum, pes columbinus, folijs maluæ, dissectis. Duplex est: Maiori caules sunt maiores & folia, quæ sunt paulo molliora. Reperitur nonnunquam circa pagos, villas, & alia loca habitabilia, in fimetis plerunq; alijq; locis impuriorib. Minori omnia sunt minora & folia asperiora.

Geranium tertium seu Robertianum, passim in hortis & cæduis sylvarum locis.

Geranium αιμαλωδες, *Blutwurz* / locis apricis.

Geranium saxatile, *υργοσκοπιον*. In saxis humidiorib. reperitur, potissimū circa arcem Honsteinam, & in monte Ilfeldæ vicino, quem *Hartberg* vocant, & in mōtib. ultra Gerenrodā, qua fluius ex angustis faucib. per saxorum crepidines decurrit, ac Suderodam pagum versus prolabitur. Folijs similib. Geranio secūdo, sed læuiorib. rubentibusq; cōstat, elegātoribus & sub-

& subnixis palmaribus petiolis rubentibus, flosculis purpureis, paruis, radiculari fibrosa, parua. [Semen fert luteum Chamælinæ admodum simile, gustu tamen insipido ab illo discrepans.]

Graminum passim varia reperiuntur genera, eaq; rursus in varias species diuisa. Recensebo tamen hic breuiter quædam euidentiora quæ aliquo modo sub descriptiones certas cadere possunt. De bromo, quæ & ipsa graminei est generis, supra dictum est: de phœnice vero, quæ ipsa quoq; istius generis est, suo loco mentio fiet.

Auenæ sterilis, quæ itidē ad genus graminosum pertinet, etiam supra mentionem fecimus. Ea vero prima species Graminum Loliaceorum est apud Tragum, qui tamen cum hac auena Phœnicem Dioscoridis cōfundit, & prima Graminum icone non auenam sterilem depingit, sed Phœnicis illam speciem; quæ in summo culmo plurimum spicarum (Lolij veri spicis similimarum, ijs tamen minorum) fasciculum aliquot singularibus pediculis latius dispersum & explicatum continet, cuius infra etiam fiet mentio. Cum autem Dodonæus Auenam syluestrem veram Aegylopen seu Festucam eiusq; speciem primam faciat non absolum erit, & sterilem hanc auenam isti syluestri similimam, sed minorem, alteram specie eiusdem festucæ, minorem nempe, constituere: Sicuti noui doctissimos viros, qui hanc sterilem auenam audacter pro festuca demonstrant. Quare hac occasione etiam hic subiungam Catalogum aliarum festucaceorum graminum generis specierum, quas non raro in Hærcynia, sicut & alibi etiam, passim locis graminosis obseruauit.

Altera festucæ species Dodonæi in frumētaceorum historia, non solum inter fata, sed & secus vias ac in pratis non infrequenter reperitur. Estq; vt conijcio, secunda species graminis Loliacei apud Tragum. Potius enim huic festucæ, se-

cundi generis Lolijapud Tragus descriptio competit, quã Lolio vero. Festucæ autem huic gramineæ (quam sic ad differentiam prioris, quæ frumentacea est, nomino) aliam speciem subiungam: *Festucam tertiam seu gramineam nemoralem*, quia pratis nemorum præcipue sit familiaris. Ea vel *maior* est vel *minor*. Maior in Harcynia nostra locis graminosioribus sæpe obuiam est, culmo hordei procero, bicubitali quandoque geniculato, foliis item hordeaceis donatos, in cacumine in dodrantalem, tenuem teretem & frequenter geniculatum coliculum desinens, in quo continuata serie, longa ac densissima iuba eleganter in viridi argenteo splendore refulgens continetur ex innumeris capillaceis breuibisque pediculis connexa, quibus appenduntur plurimi vtriculi, paleacei, exigui valde, auenaceis similes ac quasi volantis auiculæ effigiem, dum expanduntur, exprimentes. Hæc species in montibus reperitur graminosis. Huius vero minor species consimili constat iuba, sed in multo minori ac tenuiori: hæcque non tantum nemoribus affuevit, sed alijs etiam locis & pratis felicioribus. Præceptor meus, præclaræ memoriæ, cuius iam sæpius memini, Laurentius Hiel, hanc sterilem etiam auenam faciebat. Reperitur adhæc in Harcynia nostra huius generis species media, radicibus geniculatis, minoribus, densa capillaceorum cirrorum congerie præcinctis, folijs pluribus, angustis, palmo longioribus, parum pilosis, culmis cubitalibus & longioribus, interdum bicubitalibus, crassioribus, minoribus vero iam memoratæ speciei, paulo tamen tenuioribus quam festucæ nemoralis maioris, prope radicem bina ternaue genicula habentibus, reliqua autem serie (qua vsque in summum fastigium prorsus destituitur geniculis) iubatam spicam continentibus, oblongam sed primæ speciei tenuiorem, rariorem, vtriculis tamen eiusdem paulo maioribus constantem, nec ita splendens, vt in illa. Spica
vbi

vbi defloruerit, frumenti alicuius genus imitatur, vtpote Secalen, vel aliud simile. Frequens est in mōtibus aridioribus passim, ac secus vias. Videtur vero hoc genus vitium esse secalis. Ac, sicuti sæpissime in Secale nostra accidit, vt aristæ quædam, postquam flores deciderunt, ac semina iam augmenta suscipere incipiunt, vitium aliquod in granis cōtrahant: forte maior succi copia, quã ad grani iustū alimentum opus est, attrahitur, vt ita necesse sit, corticem adhuc tenerum rumpi; & ita internam substantiam in maiorem molem augeri, ac à feruore solis & ambiente in circumferentia sua affici. Tunc enim videmus quædam semina longius ex suis vtriculis seu glumis protendi, ac in mediocrem etiã crassitiem excrescere, nigrumq; colorem foris contrahere, intus candida farina densioris materiæ constantia. In Thuringia vulgo vocatur vitij hoc genus mater Secalis, *Rockenmutter*. [Vtuntur etiã eo ad sistendū sanguinem.] Eodem inquã modo vitij id, anno L X X V. in hac festuca Secalina obseruauī. Reperi enim in montibus quibusdã Stolbergæ huius plures spicas, non vnū eiusmodi vitiosum granum oblongum, nigrum, continentes, sed plura, eaq; maxima ex parte in corniculi modū recurua. Verum tempore florescentiæ ipsius anno illo copiosæ erant pluuiæ & postea succedebat calor solis feruidior. Porro si quis singula velit ad amūssim examinare, facillime differentia maioris & minoris esset reperiri, solummodo discrimine in spica vel longiore vel breuiori constituto.

Deinde alia *Festucaginis* species obseruari in montibus graminosis datur, quã quartã constituemus *Festucam nemoralem latifoliam* appellantes. Constat ex calamis cubitalibus vt plurimum, sæpe bicubitalibus, hordeaceis, sed tenerioribus, geniculatis & omnino similibus calamis festucæ nemoralis maioris. Folia ei inter omnes species sunt latiora, secundum lon-

longitudinem interstriata & molli lanugine obuestita, cuius ratione attactui molliciem eiusmodi offerunt, qualis in Althææ folijs tangentium digitis obijcitur. Iubam in oblonga profert spica, non ita elegantem, vt iam cōmemoratorū Festuaceorum, coloris antequam flores exerat subrubentis, deinde ex flauo pallidioris, vtriculos etiam breuioribus pediculis appensos habentem, quantitate ea, qua medij generis iam indicati esse diximus. Semina continet paruula, oblonga, splendentia, & quasi milij cuiusdam seminum rudimentum experimentia.

Aliam in nostris syluis Harcynicis non semel reperi, quam pro Festuca quinta habeo, ita vt dicatur Festuca tenuifolia. Omnia enim præter iubā cæteris tenuiora habet. Radice cōstat plurimis exiguis ac tenuibus cirris prædita, ex qua straminei, tenues, teretesq; ac flauentes, geniculati & cubitales calami prodeūt, folijs strictioribus donati. Iubam etiam hæc profert rariorem, in tenuissimis capillaceis & multo longioribus pediculis vtriculos exerentem quantitate vtricolorum festucæ gramineæ nemoralis mediæ, coloris fului, ac argenteo nitore micantem.

Subnectam Sextam, passim in agris Harcynicis prouenientem, folijs breuioribus, cauliculis tenuibus, striatis, in cuius summo racematim dependent palmi longitudine in tenuissimis & vix visu perceptibilibus pediculis, parui quidam membranacei & palcacei vtriculi, quorum exteriores membranulæ rubent, quibus dehiscentibus candidulus flos emicat.

Et hæctenus de Festucis, nunc de aliis graminum generibus.

Gramen commune, quod hoc nomine apud Tragum depingitur. *Gramen* apud Dodonæum To. II. pag. 370. depictum.

Gramen caule geniculato, cubitali, proceriori; folio bipedali ferè,

ferè, vnciali latitudine, viridi, scapo spicato, dodrantali, sæpe & sesquidodrantali, subinde longo ordine spica oblongiore, tenui, alia aliam subsequente.

Gramen vulgo notum, radice crassa, geniculata, fibrata, culmis cubitalibus, quandoq; maioribus, teretibus, quorū maior pars folijs, qua illa ex nodis erumpunt, veluti in oblonga vagina obsepitur, parte illa obsepiente folij acutum angulum asperumq; ad vtrumq; latus veluti pinnulas, pminulas deorsum constituente. Spicam profert densam ex breuiorib. vtriculis dense confarctis constantem, ita tamen vt anteriori summi coliculi parte spica constituatur, posteriore interim eius parte (quæ est veluti dorsum) nuda apparente. Obseruauī & hęc speciem in semine admittere tale, quale dixi contingere in Festuca graminea media, sed id non in recurui corniculi, vt ibi, figuram inflecti vidi.

Gramen λευγόνθεμιον Dodonæi, tertium scilicet Graminis genus apud Lusitanum. Euphrasia alba Tragi.

Gramen floridum Matthioli. Duplex hoc est. Maius iam dicti auctores omnes depingunt. Minus tenuiores coliculos profert, folia strictiora & flosculos breuiores: hoc locis humentibus prouenit & in fossis stagnantibus. [Inuenitur etiam alibi graminosis locis, foliaq; non ita dura habet, vt Maius & in frutetis nasci gaudens, primo etiam exortu pene nullum in acumen, vel admodum obtusum vergētia, priusquam flosculos producat, qui stellulam quandam eleganter repræsentant, & in primis pulcelli atque aspectu grati sunt ob staminula rubra è medio ipsorum exeuntia.]

Gramen τυφοειδές, Rectū erigit culmum, in summo longa densaq; spica constantem, quæ aliquo modo Typhæ aquaticæ ἀνθήλης imaginem repræsentat. Duplicis est generis, asperū & molle: vtrumq; rursus in species subdiuiditur, maiorē & minorem. Asperum maius folia profert vt pleraq; communiora grami-

num genera: calamum rectum, teretem, geniculatum, in cacumine rectam teretemq; ostēans spicam, attactu asperam, palmari sæpe longitudine, quandoq; etiam maiori, circumcirca frequentibus, continuis, exiguis ac paleaceis vtriculis, qui spinulis paruis horrent, ac intus exiguum, subrotundum fermen concludunt, dense ac quasi squammatim coagmentatam. Minus culmos profert tenuiores, oblongos geniculatos, priori similes, angustioribus folijs & breuiorib. præinctos, ac spicam in summo breuissimam, tenuem, asperam, ac exiguis spinulis horridam continentes. In altero genere, quod molle est, species maior iam dictæ speciei similis, sed spica breuiore donata cernitur, crassiore tamen aliquantulū. molliore item, ex vtriculis oblongioribus & mollioribus compacta, non ita spinosa, sed spinularum loco oblongiusculas quasdam ac tenues aristulas ex ipsis eminentes copiose exhibente. Huius generis minus breuiori ac tenuiori spica, sicut & reliquis partibus esse conspicitur. Cæterum hæc genera vbiuis passim in pratis frequentia sunt.

Graminis primi Dioscoridis species maior, vulgo in agris.

Graminis primi Dioscoridis species minima, se nūquam attollens, sed geniculatis ramulis iuxta Dioscoridem serpens, ac ex internodijs suis, & ex ipso etiā cacumine creberrime nouas radículas iuxta Plinium spargens, ac ex ijs nouarū plantularum exortus exhibens. Hæc passim in Harcynia, & etiā Stolbergæ in pratis vliginosiorib. ex musco terrestri, qui cæcidus vt plurimum est, nonnunquam ēt rubeus, non infrequēter prodit, radicib. tenuiorib. cirrosis, coliculos emittens recuruos, humi prostratos, tenues valde, teretes, geniculis frequentib. interceptos, ad quæ primum folia prodeunt palmaris longitudinis, stricta, deinde ēt inter hæc folia & ipforū geniculos singulos denso prorumpit plurimorum, paruorū, oblongiusculorum ac strictissimorum foliorum cespes, ad quorum inferius

rius tubor, quo ex geniculis prumpunt ipsa, noui cirrhi emer-
gunt, qui denuo in musco comprahendentes, nouarū plan-
tularum origines existunt.

Gramen aculeatum Plinij primum, seu Gramen Manne Matthioli, sed rarius.

Graminis Loliacei tertium genus apud Tragū, quod Hordei ipse
viciū esse asserit, cui & omnino simile est, passim, locis aspe-
ris. Estq; duplex: Maius bicubitali culmo in montib. sæpe ex-
urgit, ac longiore spica præditum est: Minus, culmo & spica
breuioribus, in collibus aridioribus alijsq; asperis locis ac se-
cus vias pronascitur.

Graminis Loliacei quartū genus apud eundē, q̄ *Briza monococco* si-
mile ipse facit, in Harcynia me vidisse non memini.

Graminis Loliacei quintum genus Tragi, *Bromus* herba est, de
qua supra.

Graminis Loliacei apud Tragum octauum genus, quod procul-
dubio est Gramen arundinaceum, consimili coma qualem
arundo cōtinet. Huius alia species est, quam mediam in hoc
genere facio, caulibus sesquidodrantalibus ferè, geniculatis,
foliis cōmuniorem generum ipsdem, oblōgis vi-
delicet. Spicam, vt prior species, paniculatam, non vnicam
in summo culmo profert, sed ex singulis, quibus constat, ge-
niculis singulas, palmares ferme, molles spadiceas. Nascitur
solo pinguiori ac plerunque humidiorē. Inuenitur & tertia
species, minor, breuioribus ac tenerioribus coliculis, foliis
breuiorib. ac strictioribus, spicis itē paniculatis, quæ & ipsæ
spadiceæ sunt, breuioribus ac tenuioribus: Cumque secun-
da species per totum caulem à radice vsque in cacumen ex
geniculis emittat suas paniculas: hæc cauliculo constat infe-
rioribus partibus enodi, in summitate tantum paucula geni-
cula habente, ex quibus paniculæ binæ, tres, vel quatuor ad
summum prodeunt. Nascitur ipsdem, quibus prior, locis. In

hiſce autem duabus poſterioribus, paniculę poſtquam deflo-
ruerunt, decidunt, ac eas ſubſequuntur ſquamata capitula
includentia ſemen nigrum, paruum, acuminato cuſpide
præmunitum. Huic porro minori ſpeciei & alia cõſimilis re-
peritur radicibus paruis, nigris, fibratis, folijs circa radicem
paruis, palmaribus ferè, acutis ac recuruis: coliculis tenuib.
enodibus, in quorum cacumine tres, nonnunquam plures
ſpicæ, breues, ſpadicæ ferè, in faſciculo quaſi ſimul compræ-
henſæ (ſicut in gramine Mannæ) conſtituuntur. Inuenitur
locis aridioribus. Adhæc huius octauæ generis alia perpuſilla
graminis ſpecies reperitur, cuius tota plantula palmarem
longitudinem non excedit, radicibus paruis, fibratis, nigri-
cantibus, foliolis oblongiuſculis, ſtriſtis, recuruis ac imbricatis:
coliculo tenui, in ſua ſummitate breuem ſquamata-
tamq; ſpicam continens. Hæc omnium minima huius generis
naſcitur locis aridioribus & apricis.

Graminis arundinei alia ſpecies. Maximum ſcilicet graminis ge-
nus, ad tricubitalem & ſæpe maiorem altitudinem aſurgēs:
folijs lōgis, latis, aſperis, culmis digito minori paulo tenuio-
ribus, inanibus, frequentibus & grandioribus geniculis ob-
ſeptis. Circa Ilfeldam prouenit, præcipue iuxta foſſas. Si co-
ma ei arundinis eſſet (quam nondum vidi) albo flore, eſſet
nonum Lolij, ſeu graminis Loliacei genus apud Tragum.

Graminis Loliacei apud Tragum decimum genus, *Flittern* vulgo,
à propendulis & tremulis capitulis, quæ in ſummitate coliculi,
quaſi racematim in ſingulis pediculis eleganter propendentia ac
ſquamatim compacta habet, ſimilia fermè micantibus illis laminulis
in frontalibus & vittis virginum ac mulierum dependentibus. Trago
eſt Plinij ac Dioſcoridis Aegylops, apud Luſitanum vero pro primo
graminis genere depingitur.

Graminis ſpecies parua, radícula breui, cirrhata: folijs paruis, anguſtis,

gustis, pilosis: coliculis dodrantalibus, in quorum summo singularib. pediculis breues spicæ cōstituuntur, spadicei coloris, ex quibus emicant flosculi tenues ex flauo pallentes, nostri vocant *Hafensbrot*. Passim in pratis & ericetis.

Gramen ἐπιγονετόριον. Herbula est graminosa, denso sæpe cespite locis pratēsibus humectioribus nascens. Radicē parua, fibrata, ex qua frequentissimi ac admodum tenues exeruntur coliculi, palmares, frequentissimis geniculis cincti, ex quibus profiliunt stricta folia, palmaria ferè: vnicuilibet præterea geniculo adnascitur intra folijalam paleaceus caliculus continens paruum mēbraneum, fuluumq; capitulum, in quo semina minutissima plurima occluduntur similia ferè semini- bus centaurij minoris. Adhæc etiam præter folium & caliculum, ex singulo caliculo subinde noui, eodem modo geniculi coliculi alij prodeunt. [Videtur ea plantula, quam Lobelius titulo *Holostij Matthioli* insigniuit, passim apud nos locis muscosis ac putridis humentibusq; frequens.]

Sunt & alia plurima graminum genera, quæ in fossis humidis, in aquis, alijsq; locis humidioribus nascuntur, mixti ferè generis cum iunco & gramine, ad graminum tamen genera propter folia, pertinentia, quæ poterimus graminum iunceorum nomine appellare, quod enodes cauliculos iun- corum instar proferant. Huius generis erit prior illa species apud Tragum, sub nomine *flein Niedgras* depicta, quam Vergilij caricem acutam facit: folijs strictis, acutis, oblongis: caule leui, in cuius summo longo ordine ei appenduntur oblongiuscula quædam capitula sursum porrecta.

Gramen iunceum lanigerum, seu Iuncus laniger, aut Bombycinus quibusdam dictus, *Wiesenflachs* / passim in vliginosioribus pratis & in ipsa etiam Broccenbergi vligine.

Gramen iunceum πολύκιστον. Hoc cauliculos profert plurimos, teretes, iunceos, nonnihil tamen nodosos, folijs gramineis, le-

uibus obueffitos, in summo in plures dehiscentes pediculos, continentibus capitula festucacea, pauca, ex nigro splendentia, quibus nigra quædam ac oblongiuscula compræhenduntur semina. Passim in vliginosos locis. Hæc est species maior. Minor folijs palmaribus ferè, sed strictissimis, coliculis itidem tenuissimis ac capitulis valde exiguis. Habetur hoc genus à multis pro iunco, cuius tamen ego ipsum generibus ascribere non audeo cum sit foliatum, ac caules primæ speciei frequentibus geniculis intercipientur.

Gramen iunceum πολυσάχχρον: Folia continet oblonga, angusta acuminata: cauliculos teretes, sesquidodrâtales, flavescentes, in summo paruis spicis per certa interualla se consequentibus sæcundos.

• *Gramen iunceum triquetrum*: Hoc folia profert arundinis, minor, minusquelata, vtrinque acuta, & stringentium digitos lædentia. Caules profert triquetros, in quorum summo spica aculeata consistit, semina continens nigra, plurima, oblonga, in aculeatum cuspidem prominentia. Reperitur locis aquosis.

Glycyrrhiza sylvestris. Hæc etiam alias extra Harcyniâ syluis plurimis Saxonix ac Thuringiæ familiaris est, veris initio potissimum inter veprium ac dumorum implexas radices profiliens caulibus cubitalibus, fruticosis, rectis, brachiatis: folijs arachi primi, sed maioribus paulo ac nigricantibus: floribus puniceis, quos subsequuntur siliquæ ex spadiceo colore nigrescentes, quadrâ tali longitudine, teretes, semina rotunda, piso minora continentibus. Radix ei est altè terram penetrans, crassa, nodosa, multifida, dulci sapore. Tota autem facie glycyrrhizam æmulatur, paucis particulis exceptis.

Grossularia seu vna crispa, ad rudera Ebersburgi & iuxta Bischofrodum, non procul ab Iluelda.

Gallion album & luteum, passim.

Genistella seu genista spinosa, locis quibusdam montanis, apricis, graminosis atque in Ericetis.

Genista minoris species. Fruticulus est dodrantem altus interdum & procerior, ramosus, folijs plurimis, nigris, mollibus, hispidis, lenticulæ minoribus, floribus luteis: Nascitur in summo Broccenbergi iugo, itē circa Gerenrodā. Aliàs ericetis Marchiæ veteris communissima est, & montibus circa Quedlinburgum.

Genista humilis Dodonai, Corneola Leoniceni. passim.

Gnaphalium vulgare maius, simplicibus procerioribusque caulibus, in oblongo corymbo flores proferens. Passim locis apricis, montanis & asperis.

Gnaphalium vulgare minus, Impia Plinij. Priori est brevius, brevioribus etiam folijs præditum, sed magis incanis: ex capitulis veluti orbicularibus, è quibus flores exerit, subinde novos & breves coliculos proferens, ex quorum capitulis deinceps porro & alij consimiliter coliculi breviusculi enascuntur. Passim locis apricis, montanis, & asperis.

Galega sylvestris Dodonai, passim.

Galeopsis Matthioli seu Vertica vulgaris mortua, flore verticillato, candido, passim. Hæc grandiore nonnunquam folio locis pinguioribus offertur. Et sæpe flore rubra inuenitur. Huic vero speciei folium paulo amplius est priori, præsertim quando locis hortensibus aut culturæ proximis gignitur. Reperitur Galeopseos & alia species, nihil ferme ab hisce differens, nisi quod folia obtineat minora aliquantulum, acutiora tamen. Est & quarta species, Galeopsis reptilis, quæ magis humi procumbens in superficie terræ direptat, quam in caulem se sustollit. Hæc syluis cæduis frequentissima est. [Vulgo hæc dicitur Milzatella, celebris ad Lienis affectus, flore luteo, folio maculoso.]

HYPERICON vbiuis. Eiusdem species minor, breuioribus coliculis prædita, folijs minoribus, pluribusq;

Hepatica aurea, Trinitatis herba, quibusdam etiam Anthera, flore cæruleo, passim: Rubeo etiam, sed infrequentius.

Hepatica palustris, seu Ranunculus *πολύανθεμος* palustris Dodonæi: in piscinis.

Hippuris maior, locis quibusdam montanis humidis.

Hippuris minor seu equisetum: locis pratensibus quibusdam humidis.

Hyoisycamus vulgaris, circa loca habitabilia & culta. Duæ sunt eius species, vna folio integro, non dissecto: altera folio in ambitu in lacinias acutas diuiso.

Herniaria, Herba Cancri, Millegrana, passim iuxta semitas, locis aridioribus ac salebrosis, collibus item macrioribus. Huius inuenitur species viticulos plurimos dispergens, folijs longioribus, non ita confertim dispositis. Reperi quoque tertiam, fruticosam, viticulis lignosis, densissimis foliolis oblongiusculis, breuib; tamen, strictisq; eleganter in extremitatibus obuestitam.

Helxine sylvestris seu fluuiialis, aut riualis, satiuæ Helxines, nobis Parietariæ appellatæ folia obtinens, riuis & vlginibus gaudens, locis opaciorib; frequens circa Stolbergā ac Ilfeldam. Prouenit etiā ad putridos arborum truncos. Duplex vero est: Maior nempe & minor, ac vtraq; radicibus nititur geniculatis, villosis, terram perreptantibus, & ex geniculis suis nouas frequenter plantulas protrudentibus: caulibus etiam vtraq; donatur geniculatis, leuib; non semper rectis, sed vt plurimum distortis. Maior caules exerit bipalmes, tenui pube obuestitos. calami frumentacei crassitie, virides, ex quorum singulis geniculis bina prodeunt folia, sibi inuicem ad latera pediculis

pediculis ferme palmarib. ad caulem teretibus, deinde verò imbricatis opposita, maiora, orbiculata aliquantum, sed deinde in acuminatum mucronem oblongius excrescētia, parte superiore viridia, inferiore plumbea, mollia. Flosculos in summitate cauliculorū exhibet in singularib. breuib. pediculis racematim dispositos, paruos, ex cādido leniter subrubētes, adsimiles cuiusdam Alsinæ minoris speciei flosculis. Ijs decidētibus, protuberat capitulum rotundum, hispidum, seminibus paruis, nigris, splendētibusq; turgidum, quæ prorsus Helxines satiuæ semina imitantur, ijsque paulo sunt minora. Minor species huic magnitudine cedit per omnia. Sapor vtriq; est subdulcis, multum humectans.

Herba Paris, Vualupina, Solanum τετραφύλλον, passim locis opacis, folijs quatuor. Reperi tamen plantam hanc potissimum circa Stolbergam, folijs senis præditam, non semel.

Hedera terrestris herbarijs cōmuniter appellata, passim multis in locis. Duplex autem est, maior cōmunis seplasiarijs, & minor priore elegātior, coliculis erectioribus, breuioribus tamen, folijs breuioribus, florib. magis cæruleis: Hæc; iuxta arbores potissimum antiquas, cauas ac putridas, locis paulo humectioribus reperitur.

Hedera species secunda, seu Nigra, siue Dionysia, aut Corymbifera.

Hedera species tertia, Helix vocata, tam arbores conscendens, quam in antiquis muris ac faxis direptans. Vbiuis ferè.

Helianthemum Cordi, passim.

Hippolapathum syluestre, Hydrolapathum, maximum rumicis genus, folio grandi, sesquidodrantalis ferme longitudinis. In fossis humidiorib.

Hieracium maius siue Sonchites.

Hieracij minoris species, Broccenbergo peculiaris (nisi Cichorijs eam aliquis malit annumerare) quæ dodrāntalis vt plurimum plantula est, radice nigra, fibrosa: folia dispergens circa radi-

cem plura, oblonga, acuminata, palmari longitudine, seſcun-
tiali ferè latitudine, ſufflaueſcentia, hiſpida: quorum maiora
in exiguas lacinias dirimuntur, nõ tamen in ipſum folij me-
dium uſq; diſſecantur, reliqua proſus parte integra, & exi-
guas interdum ſpinularum in modum in extremitatib. ſuis
appendiculas oſtendentia: Cauliculos ex vna radice depro-
mit plures, doðrantaſ maxima ex parte, raro altioreſ, tere-
teſ, hiſpidos, ſimpliceſ, quandoq; etiam brachiatoſ, in quo-
rum ſummo floſ luteuſ cõſtituitur eiufmodi, qualis eſſe ſo-
let plãtæ Dentis Leonis nomine vocatæ, qui deinde in pap-
pum reſoluitur. Succo lacteo tota plantula oppleta eſt.

Horminum ſylueſtre maius, *Sclarea ſylueſtris*, flore cæreleo, circa lo-
ca habitata & agroſ. Flore etiam nonnunquam candido, ſed
rarius, ſicuti & rubicundo.

Horminum tenuifolium, ſorum ſpica Hormino conſimile. Hæ-
cenus integrã videre non licuit. Afferebatur verò ante bienn-
nium ex prato quodam non procul à Styga præfectura Co-
mitum Reinſteinenſium. Eiuſ cauleſ ſeſquidoðrãtaſ, qua-
drati, recti, non nihil rubenteſ, & geniculiſ per longiora in-
terualla interſtincti: ex quibuſ ipſiſ appendebantur foliola
oblonga, acuminata, anguſta, erythrodani ſylueſtriſ longio-
ra: ex quorum aliſ brachiola parua, quadrata & ipſa, genicu-
lata proſiliebant; foliſ minoribuſ ac ſtrictioribuſ: in ſum-
mo conſiſtebat ſpica trientaliſ, geniculata, ex oblongiſ cali-
culiſ Hormini ſimilibuſ floreſ exerent cæreleoſ, ſimileſ
floriſ vrticæ foetidæ, odore aliquo Hormini: ſemina eiuſ
quatuor ſimul cohærebant vno conceptaculo com-
præhenſa, Hormini ſeminibuſ (quantum ex ru-
dimento ipſorum conijciebam).

non abſimilia.

I.

Iξόγγυλον, Hesperis quorundam. Vbiuis in Hircynia frequens, locis aridis. Huius tres sunt species. Prior, quam *ἰξόγγυλον* rubrum appello, propter florū colorem, radicem offert multifidam, lignosam, fibrosam & agminatim sæpe sibi coherentem, in cuius summo supra terram dispergat folia oblonga, palmaria ferè, strictiora tamen aliquantulum, acuminata, inter scabrum & læue medio modo se habentia, ex viridi nigricantia: caules protendit plures, quandoque singulares, teretes, striatos, cauos, geniculis, post longiora tamen interualla interuentos (ex quibus semper bina prodeunt folia) cubitales, procerioresq; ac subrubentes, præsertim superiore parte, quæ et cælo præcipue sudo, ac sole calente, viscosum adeoq; lentum succum sibi adhærentem habent. (Inde nescio qui Viscaginis nomen huic confluxerunt; sicuti Hircynici propterea *Βεχθβλυμεν* hanc stirpem dicunt) vt sæpissime muscæ parua, culices ac formicæ ei non aliter atq; aues visco implicentur. Circa caulium summitatem, sicut & in summo fastigio eorum, flores profiliunt fasciculatim sibi coherentes, rubri, ex singulis pediculis singuli, similes illius satiuæ *Lychnidis* speciei, quam *Oculum Christi* nuncupant, sed minores.

Altera huic consimilis frequentissima est passim in pratis, caulibus sesquicubitalibus, striatis, leuioribus, viscoso succo prorsus destitutis, geniculatis: folijs binis ex singulis geniculis prodeuntibus, oblongioribus, candidioribus: floribus ex vtriculis breuib. exertis, rubicundis, laciniatis. Sunt qui *Odontin* Plinij hanc esse velint, sed non omnes notæ respondent.

Tertia, quam *ἰξόγγυλον* album voco, coliculos profert paulo minores, maiori sæpe, quã prima, visciditate oblitos: folia itè

minora, sed asperiora: florem candidum, laciniatum. Semina, vt & prior, in vasculis vesicarum instar continet oblongis, flauentibus, rotundis in medio ambitu, sed in acuminatum mucronem in summo deuergentibus, quæ seminibus maturis dehiscunt. Sunt qui hanc speciẽ Ocyroides album faciunt. Harcynici vocant *weisse Bechblumen*. Angli proculdubio hanc, vel nõ multum absimilem plantulam Muscipulæ seu Viscariæ prioris nomine describunt. Non autẽ hic delinea illam consimilem, cuius infra sub nomine Polemonij mentionem faciam.

Iberis, seu *Cardamantice Nasturtij* folio duplex: altera folijs candidulis aut subrubentibus, vulgo flos Cuculi, in vliginosis pratis: altera folijs oblongioribus, floribus luteis, locis proueniens humectis ac squalentioribus circa vrbes, pagos ac villas.

Iuncus leuis aquaticus maximus, prima species apud Dodonæum: *ὀλόχοιν*.

Iuncus leuis vulgaris, secunda species apud Dodonæum: *χοῖν*.

Iuncus λυχνάνθεμ, Stylos continet erectos, in summo apice spicatum florem proferentes, cuius ratione quasi Candelæ ardentis figuram exprimit. Species huius potissimum tres obseruauit. Maior thyrsulos seu stylos profert maiores, crassioresq; calami triticei ferè figura, leues, spicato apice, suffuluo, (qui florum vicem explet) duarum vnciarum, quiq; ex paleaceis festucis squammatim compactus apparet. Media species stylos continet multo tenuiores, teretesq; sed non ita perpendiculari rectitudine se sustollentes, palmo longiores, breuem & vix vnciam spadiceæ ferme coloris spicam exhibentes. Hæc poterit dici Iuncus *λυχνάνθεμ* tenuis maior. Estque Broccenbergi familiaris. Tertia, quam *Lychnanthemum* tenuẽ nomino, plures ex radice fibrosa emittit iunceaos stylos, breues, digitales, spica perpusilla, spadicescenteque in apice

apice exornatos. Et hæc nusquam mihi quam in Broccen-bergo est visa.

Iris tenuifolia, locis montanis & humectioribus, vff der Langen.
Intybaceorum seu Cichoreacorum genera plura diuersissimaq; offeruntur, quorum quædam Hærcyniæ fortassis peculiaria erunt, quædam passim & alijs hinc inde per Germaniam nostram satis vulgaria: vt mirer inter tot præclaros, & de Stirpiti historia optimè meritos viros neminem hæctenus extitisse, qui eorum saltem aliquot præcipuas differentias, luculentioribus descriptionibus donatas, rei herbariæ studiosis, piæquæ posteritati notas fecisset. Quâuis autem difficile admodum & laboriosum sit, tam diuersas vnus generis, eidemq; aliquibus notis consimilium aliorum generum stirpes, quarum pleræque à nemine hæctenus pertractatæ fuerunt, quibusque nulla certa nomina in hoc vsq; tempus extiterunt, dextre describere, ac recensere: tamen, cum, doctissime Camerari, tuæ expectationi libentissime aliquo modo satisfacere velim, annitar quantum potero, ne aliquam harum stirpium speciem, quam in Hærcynia istiusmodi generis esse cognoui, præteream. Quod si interim nomina quædam antea inaudita fingenda mihi fuerint, quo singulorum sufficientem mentionem faciam, dabis mihi pro candore tuo super isto τῷ τομήματι dignam veniam. Omnia autem illa iudicio tuo, tanquam viro industrio, & in re herbaria versatissimo, subijcio. Verum iam tandem ad herbarum intybacearum variam & laboriosam enumerationem descendo, cui aliquas forte species non frustra Chondrillacearum plantarum, quarum supra memini, annumerari posse, minime ambigo.

Intybus sylvestris, seu *Cichorium sylvestre*. Reperitur hoc flore vel cæruleo vel luteo. Illud passim secus vias circa loca culta familiare est, & duplicis differentiæ: Altera constat folio prorsus integro, vnciarum duarum quandoq; latitudine: altera in

lacinias disrupto. Istius generis species, rarius tamē, aliquādo flore cādido sese offert, vt ad Harcyniā circa Vuernigerodā. Species vero, cui flores sunt lutei, passim in tota fermē Harcynia vulgaris est, potissimū locis pratensib. radicib. cōstans fibrosis, minorib. lignosiorib. & inutilioribus: caulib. brachiatib. bicubitalib. & quandoq; p̄eriorib. striatis, asperis: folijs paulo asperiorib. & longiorib. quā cui flos est cæruleus. Licet & in hoc genere duplicē differentiā animaduertere; alia folijs constat integris, alia diuisis. Illa cui integra sunt folia, rursus foliorū ratione subdiuiditur. Prima constat caulib. terebibus, striatis, spinosis, asperisq; , frequentib. alis interceptis, candida medulla intus infarctis, folijs oblōgis palmarib. triū ferē vnciarum latitudine, admodum hirsutis & asperis adeo, vt non pilis, sed spinulis frequentib. durioribusq; horreant, pungantq;. Nascitur potissimum locis asperis & apricis secus vias. Secūda folia obtinet palmaria ferē, aspera parte inferiori, glabra superiori, nisi quod ibi in ambitu exasperetur. Tertia minores cōtinet cauliculos, & folia minora, digitalē longitudinem non multum excedentia, aspera tamen. Occurrit & quarta, caulib. proceris, brachiatis, striatis, cauis, crassis, folijs palmaribus, duarum quandoq; vnciarum fermē latitudine, in ambitu profundiorib. circumfrosionibus frequēter diuisa, ad similitudinē foliorū plantæ illius, quam Dentem leonis vocant. Porro flores hisce cichorij integrifolij speciebus sunt, vt & plerisq; subsequētib. lutei in summis caulium & brachiorū cacuminib. constituti, plures, quorum singuli suffulciuntur singularib. suis pediculis, cōsimiles chondrillacearum stirpium floribus, & in pappos deniq; degenerantes.

Intybus πλατύφυλλο Harcynica. Quibusdā locis Harcyniæ reperitur & veluti eidem syluæ tantūmodo peculiaris videtur. An alibi quoq; oriatur, nescio. Procere admodum assurgit caule prope radicē multifidam & dense fibratam, nigrioremq; digitali

gitali crassitie, cauo, frequēter striato, & per certa interualla cōtinuo ordine folia adnata habente, quæ oblōgo & carinato neruo alicuius pediculi instar ad latera veluti membranulas expansas continet, quæ deindē post palmare ferē spacium semel solūmodo vtrinq; itidem ad latera in oblōgas lacinias dirimūtur, reliquo deinceps corpore existente prorsus cōtinuo, se scūtiali latitudine, explicato & demū in acutū mucronē p̄tensō, ac in ambitu veluti exiguorū aculeorū rudimētis decorato. Referuntq; folia hæc imaginem aliquā Sonchi læuis, & sunt tota mollia, læuia, subnigricantia. Flores profert in summitate caulis in oblōgo scapo frequēti ordine se subsequentes, plurimos, singularib; pediculis nixos, cæruleos, qui mox in pappos postea resoluūtur. Raperitur & hoc genus interdū flore prorsus cādido, sed hoc infrequētius; eiusq; folia in plures lacinias, quam prior, discinduntur. Copiosa est ad Broccenbergum, & in montibus vicinis, vt & in principatu Grubenhagico, montibus nimirum humidioribus.

Sequuntur nunc alia intybi lutei, Harcyniæ (sicut & alijs plerisq; syluis) familiaria genera ac differentia.

- I.** *Intybi quadam species*, in hoc genere maior, caule procero; bicubitali ferme; striato, cauo, splendēteq;, quē mox atq; à radice profilit, in cacumē vsq; per certa interualla cōscendunt folia oblonga, frequentia, medio tenus duas quodam modo vncias lata, acuminata, leuia, splendentia, ac in ambitu adnatis quibusdam veluti spinulis donata, carnosā, nigricantiaq;: vbi vero in summo caulis in brachia dirimitur, in singulo pediculo singuli flores emicant lutei, Chondrillæ similiores, quam Cichorio luteo syluestri paulo ab hinc posito. Gaudet locis apricis & cæduis.
- II.** Eiusdē minor species, cauliculo rotūdō, tenuiori, folijs breviorib; itidē nō dissectis, vncias duas lōgis, vnā latis, in ambitu ēt adnatis tenuib; spinularum instar exornatis. In Ericetis hanc animaduertere licet.

III. Eius-

- III. Eiusdem quasi generis crebro alia se offert, cauliculis teretioribus, breuioribus, rectis vt plurimum, sæpe etiã brachiatitis:folijs minoribus, oblongioribus, strictioribus, nigricantioribus, carnosis; læuibus, quæ frequentius caules amplexantur quam in prædictis duabus. Ericetis & hæc communis est.
- IIII. Porro in aliam huic generi aliquo modo confinem incidere sæpenumero contingit, quæ simpliciori cubitaliq; coliculo, tenui, tereti striato, subasperoq; profilit, cui iuxta radicẽ tria quatuorq; folia oblonga, neriij ferme figura, sed breuiora appenduntur, quæ inferius sunt asperiora, superius vero læuiora, pluribus exiguis in ambitu spinulis ijsq; euidenter pungentib. post quæ per reliquum caulis alia subsequuntur, hisce minora, vnciamq; nonadmodum excedentia, sed magis in acutum mucronem prominentia. Flores profert in summitate coliculi, vbi is in aliquot petiolos dirimitur, singulares, luteos, cichorij lutei paulo minores.
- V. Intubi in super alia species maior creberrimè passim conspicitur, & ipsa huic generi fortasse non temere annumeranda: quamuis aliquis Pilosellæ speciem eam esse contendere posset, omnes plantas folijs pilosa lanugine præditas Pilosellarũ nomine recensens. Radix huic est multifida, fibris candidis frequentibus plena, caulis rotundus, striatus, pilosus. Veris initio prodiēs folia in terræ superficie exerit quatuor, quinq; vel sex, mollia, orbiculata, vnius duarumue vnciarũ, pilosa, potissimum in ambitu & parte inferiore. Postea planta caulescente superadduntur in oblongiorib. pediculis folia maiora multo, digitali longitudine, triumq; in medio latitudine, viridia, carnosã, asperiora prioribus, maxime in dorso, minusq; paulo hispida, & quandoq; omni lanugine prorsus destituta, in ambitu angulos plures obtinentia, ad quorum extrema aculeorum paruorum in modum acuti apiculi destituntur. Caulis vero per reliquam seriem folijs itidem istiusmodi

modi sed paucioribus exornatur: estq; cubitalis proceriorq;, rectus, striatus, hispidus, qui circa summum cacumen in aliquot brachiola diuiditur, quorum singulis singuli producuntur flores lutei, pappacei, Cichorio luteo minores.

VI. Cognata huic rursus alia occurrit passim frequens, radice breui, fibrosa, caule cubitali ac proceriore, sæpe bicubitali, recto, tereti, striato, piloso, aspero, mediocriter crasso, prope radicem rubente, cauo, singulari vt plurimum, quandoq; circa summum fastigium in brachia digesto: Folia caulem ambiunt frequentia, continuo ordine se inuicem subsequuntia, carnosa, vnciarum duarum latitudine, trium quatuorue longitudine (quo tamen radice propinquiora sunt, eo hanc longitudinem magis excedunt) acuminata, nigricantia, læuia, superiore potissimum parte, inferiore cinerea parumq; pilosa, appendiculis quibusdam oblongiusculis, spinulas æmulantibus, in ambitu exornata. Flos est Cichorij syluestris, luteus. Sapore donatur parum amaro, euidentius vero astringente. Gaudet Ericetis ac locis apricis.

VII. Iam dictæ media species non raro reperitur locis apricis, caule cubitali, nõ ita recto, sed magis distorto, brachiato, folijs paucioribus, strictioribus, longioribusq;, vnciali latitudine, quatuor vero quinumue vnciarum longitudine, adnatos habentibus in ambitu, veluti exiguos aculeos, paucosq;, flore Cichorij lutei syluestris papposo.

VIII. Minor dupliciter differt. Prima caule affurgit sesquipedali, tenui, tereti, non semper recto, aspero, hirsuto: folijs ab ima radice ad summum vsque cacumen circundato frequentibus, strictioribus adhuc quam iam dictæ, oleæ folia, nisi quod ijs multo sint minora, imitantibus, trium prope radicem vnciarum longitudine, fescuntiali latitudine, quæ quo magis in caulis verticem contendunt, eo breuiora redduntur, carnosus, nigricantibus ac læuibus parte superna, inferna pilosis &

candicantibus, in ambitu nihil neq; spinularū neq; sinuum continentib. Fastigiū caulis in aliquot brachiola diducitur, quib. flores lutei, Chondrillacei continentur. Sapor huic est astringens. Altera species paulo breuior, cauliculo exurgit lignosiore, rubente, distorto, in brachia discreto, foliis prope radicem vnciali latitudine, trium vero longitudine, mucronatis, quæ postea per reliquum caulis alia frequentiora cōsequuntur ipsum densa acie ambientia, semunciali vix latitudine, duarum autem longitudine, licet & hæc eò minora, subinde reddātur, quo magis caulis fastigio appropinquauerint. Hoc discriminis aut folia hæc potissimum habent, q̄ nō adeo exactā oleæ foliorū figurā exhibeant, vt præcedentis plantæ, sed quosdam veluti sinus incuruos in ambitu sibi impressos habeant. Ericetis potissimum delectatur.

IX. *Intybus ἀφυλλόβαυλον*. Radice constat parua, nigra, quam circum ambiunt radiculae tenuiores, plures, oblongiores, incuruæ ac luteæ. Folia circa radicē emergūt plura, nouē videlicet, decē aut duodecim, qui cūciali ferme lōgitudine, sescūcialiq; latitudine, viridia, aspera, explicata, obtusius acuminata, ex quorū medio caulis progreditur cubitalis, singularis, calami frumentacei crassitudine, rectus, striatus, intrinsecus cauus, foris asper folijs prorsus destitutus, in cuius cacumine veluti in densiori spica agminatim plurimi parui flores lutei sustolluntur, singuli pediculis breuibus singularibus innitentes, Chondrillarum specie, qui postea in pappos dehiscunt. Loca expetit aprica ac cædua circa Gerenrodam maxime.

X. *Intybus ἀφυλλόβαυλον* minor. Radix est illi oblongiuscula, medio-cris, folia in superficie terræ octona, nouena, denaue, sescūcialia lōgitudine, latitudine vncialia, orbiculata ferè, aspera, ex quorū medio exurgit caulis rectus, striatus, teres, in summo singularib. pediculis paucos cōtinens orbiculatos flores luteos, papposos. Locis apricis & cæduis potissimū reperitur, maxime circa Gerenrodam.

XI. *Inty-*

XI. *Intybus nigrifolius, lanuginosus.* Hanc stirpem libenter cum præcedenti ἀφυλλοκαύλω minore, verbasci generib. ascriberem, nominaremq; Verbasci *παρασάβημιον*, nisi succus lacteus, quo utraq; cōtra Verbascorum naturā turget, suaderet, vt potius intybaseorum generib. adiungerem. Radix ei est nigra, multifida: nō profunda: folia in eius superficie emittuntur in oblongioribus & canaliculatis pediculis fescuntiali longitudine, vnciali latitudine, paralyseos foliis similia, sed minora, nigra superius, inferius cana lanugine obducta, quali tergū foliorum populi albæ. Folia autem caulis, quamuis numerosa non sint, longiora sunt, trium vnciarū & quandoq; amplius, strictiora vero, semūcialis latitudinis, quorum ambitus versus dorsum retorquetur. Caulis ei est cubitalis, mediocriter crassus, striatus, niger incana lanugine obuestitus, in cuius summo peculiarib. pediculis parui orbiculati flores, papposiq; continentur, quorum interius capitulum oblongiora foliola instar chrysanthemi florum ambiunt. Locis apricis inuenitur, cædis, ac collibus soli meridiano expositis.

XII. *Intybi species alia,* foliis circa radicem nigram & distortam sparsis quinque sex vel septem magnis, in oblongioribus pediculis, quincunciali longitudine, latitudine vero vnciarum duarum, & quandoq; trium, ampliorēue, pilosis, aculeos paucos in ambitu habentibus: caule tereti, striato, sesquipedali, vix vno atque altero paruo folio prædito, qui tandē in paruos petiolos in summitate diuisus flores producit tres, quatuor vel quinque, aut quandoque plures, luteos, pappaceos, cichorij syluestris communioris floribus similes.

XIII. *Intybus uliginibus familiaris.* Radice nititur parua, candidis fibris circumdata, plurimis. Caule assurgit satis crasso, cauo, anguloso, bicubitali sæpe, brachiato, florib. luteis pappaceis, plurimis, qui peculiarib. singuli pediculis insident. Folia à radice prodeunt magna, dodrantalia, triū vnciarum latitudi-

dine, læuia, flauentia, mollia, in ambitu leniter excifa, ac aculeis veluti quibusdam paruulis armata. Caulis confimilibus præcingitur foliis, fed pauciorib. In vlginofis Broccenbergi frequens eft, & opacis: reperitur & in confimilibus locis circa Stolbergam.

K.

K *Καρύφιλον*. In aridioribus colliculis & marginibus æftate frequens: radícula furcata, breui, candida, ex qua vtp plurimum exurgit cauliculus pedalis aut feſquipedalis interdum, ſingularis, quandoque etiam alios à latere ſibi adiunctos habens, tenuis, teres, ſcaber, reëtus, geniculis quibusdam per interualla multum inter ſe diſſidentibus interceptus. Folia circa radicem numeroſa erumpunt & aſpera, nigraque, humi procumbentia, quæ ex oblongis pediculis incipientia in orbicularem rotunditatem deſinunt, vnciali longitudine & latitudine: ex geniculis cauliculorum ſtrictiora educuntur & oblonga, plura ſimul iuncta, ex quorum alis ſubinde proſiliunt noua brachiola, in quorum apicibus exeruntur itidem ex tenuibus geniculis florû corymbi elegantes, qui floſculos paruos, muſcoſos, virescentes plurimos edût, ſingulis ſuis propriis incumbentes, iſſque admodum exiguis petiolis, quibus tandem emarceſcentibus ex caliculo ipſorum proſiliunt rotundi uſcula capitula; ſeminib. nigris exiguis turgentia. Hæc dum ſcribo, opportune mihi incidit, Anglos hanc plantam aut proſus congenerem deſcribere, licet imperfectius, nomine Muſcipulæ ſeu Viſcariæ alterius. [Sefamoidi maiori Salmantico Cluſij ſola magnitudine cedit, non tamen eſt minus eiufdem Sefamoides.]

L.

L E V C O I lutei syluestris species, folijs circa radicem candidam & lignosam multis longis, dodrantalib., tenuioribus hortensi, asperis, nigris: cauliculis quandoque simplicibus, quandoque pluribus, tenuibus, striatis, bicubitalibus saepe, aliquantulum incuruis, qui quandoque foliosi prorsus reperiuntur, quandoque paucis, exiguis & strictis foliolis præditi: flosculis Leucoij lutei hortensis, paulo tamen minoribus & pallidioribus, filiquis longis, tenuibus. Nascitur collibus apricis, saxosis, aridis ac asperis, plurimum in montibus Gerodævicinis, alijsque meridiei expositis.

Leucoium bulbosum Theophrasti seu Narcissus albus. Weißhornungs Blumen, seu Schlangen Blumen / passim.

Leucoium montanum: In Consteino monte ad Saxuervam pagū supra Northusam versus Ilfeldam. Est vero hoc Thlaspi paruum Hieracyfolium seu Lunaria lutea Mospeliensium apud Petrum de Pena & Matthiam Lobel.

Liliago Cordi, aliquib. pro Phalangio habita, cum potius quantū ad extremam faciem, aliquam syluestris Asphodeli speciem referat, licet radice bulbosa non constet. Eius radices hodie plurimis locis copiose eruuntur, ac hinc inde pro veri Rusci radicibus *ὑπὸ τῶν ῥιζοτόμων* diuenduntur: vnde multa pharmacopolia non sine insigni errore easdem pro Rusco itidem reuendunt, cum tamen vtriusque radicum sapor vniusmodi non sit. Hoc medicos quosdam animaduertere oportebat, nec adeo temere imperitis herbarijs ac pharmacopæis plerisque fidere, & ignotas res cum euidenti damno pro rebus notis & exploratis miseris ægris propinare: modo plures essent, quos rei herbariæ (in qua certe multum, quo ad delectum simplicium præsertim rerū, positum esse ego prorsus *ἀναμοιολήσας*) studio maiore operam diligentioreque ponere,

quam, contra medici dignitatem, poculis cum alijs Epicurū porcis decertare, & scurrarum quandoque in aulis ac apud nobiles sese instar habere minime puderet, pigeretque.

Nascitur vero planta hæc copiose circa Gerenrodā, item inter Vuernigerodam & Elbingerodā. Eius duæ species sunt: altera maior, folio longiore, pauloque latiore, capitulo magis triquetro, in quo semina continentur etiam paulo maiora: altera minor, cui omnes partes sunt minores, strictioraq; folia.

Lysimachium purpureum primum Dodonai, species videlicet maior prima in hoc genere: alijs *επιλευβιον* dicitur, seu Filius ante patrem: flore maiori violaceo purpureo: ad ripas et amnes

Lysimachij maioris purpurei secunda species, caule bicubitali, folijs maioribus, quincunciali ferme longitudine, duarumque latitudine, in ambitu serratis: flosculo paruo, pallidius rubente.

Lysimachij huius mediū genus: omnia continet minora, quod & ipsum in aliquot species discernitur: alteri folia sunt vncias duas longa, vnam lata: alteri folia strictiora, vnciarum vero trium longitudine: rursus alij flosculi sunt rubicundiores in hisce speciebus, alij ex rubicundo pallidiores, alij rursus prorsus candidi.

Lysimachij autem huius generis in Harcynia speciem quandam hæctenus nondum vidi: sed tamen alibi in locis vliginosis syluestribus ac in arundinetis etiam quibusdam non infrequenter: cauliculis scilicet pedibus, foliolis angustis, oblongis: flosculo suppallidō ex rubro, paruo. Cæterum harum stirpiū aliquot iam sub *Lysimachiorum* nomine compræhensarum olim Cordus etiam obseruauit, ac differentiis peculiaribus distinxit, appellauitque eas omnes *Neriadia*, ob similitudinē quam habent cum *nerij* folijs.

Ac præterea huius stirpis generis omnium maxima erit illa

illa planta quam Cordus postea Chamænerium vocauit, cuius superius fecimus mentionem.

Lyfimachij purpurei nomine vulgo quibusdam herbarijs existimata planta, quæ est Pseudolyfimachium Dodonæi: passim in ripis fluuiorum, locis item montanis, vdis ac pratensibus.

Lyfimachium luteum, frequens locis vliginosis.

Libanotis Theophrasti altera apud Dodonæum, Matthiolo pro Se-feli Aethiopico habita. vulgo Ceruina maior seu alba. Circa Gerenrodam, Vuernigerodam, sitem vff der Langen.

Libanotis alba minor, seu amara, radice crassa, multifida sæpe, candida, amara: caulibus bicubitalibus interdum, brachiatis, firmis, angulosis: foliis, quæ oblongæ costæ constituunt, amplis, latis, profunde crenatis seu dentatis: floribus in densa umbella candidis, odoratis. Poterit hæc quoque in suas species distribui: nam altera latioribus est foliis, profundius dentatis: altera contractionibus & frequentius succinctiusque incisus. Radix resinoso succo turgens, thus spirat, flauescit ac amara est. Cum hac plerisque notis congruit descriptio Dauci angulosi, apud Cordum, cuius tamen radice sapor acris est, non amarus. Libanotidem vero hanc amaram eodem nomine Cordus descripsit in illo τῶ αὐτοῦ γάρου, cuius paulo ab hinc superius mentionem feci.

Libanotis nigra, communiter Ceruaria nigra, quod ei radix sit nigrior, quæ saporis est non amari vt prior, sed acris. Copiose circa Gerenrodam, Ilfeldam, Vuernigerodam / vff der Langen etc. Est vero secundum Dauci genus apud Tragum.

Libanotis varphnoeidis, Libanotis Ferulacea tenuifolia maior, Elegas est plāta, radice cōstans digitali, eiusdēq; ferè crassitie, nigra forinsecus, succo resinoso prædita, odorata & acris, circa summū nigris capillamētis obsita, vbi aliquot dodrantes emergunt costæ, foliis tenuib. strictis, plurimis exornata, ferulaceis seu fœniculaceis, ijs tamē breuiorib. Caulis è medio exurgit sesquiped-

quipèdalis, in cuius summo conuexa umbella circa autumnum erumpit, odorata, flosculis candidis plena. Hæc verò species rarius reperitur. Minor frequentius: radice consimili minori, costis multo breuioribus, sicuti & folijs & caulibus. Aestate media prorumpit flores suos circa autumnum exhibens. Vtraque collibus apricis, arboribus destitutis, & solo firmiore gaudet.

Λινύρα. Plantula elegans, radice tenui, admodum exigua, inutili, lignosa, candida: ex qua emergunt innumeri sæpe coliculi, tenues, splendentes, teretes, læues, dodrantes, raro altiores, quibus semper per certa interualla adduntur bina foliola, quæ prope radicem rotunda sunt & parua, magnitudine lentis vulgaris: reliqua deinde ad summum vsque coliculi longiora sunt, lenticulæ ferè folijs similia, viridia, læuia ac splendentia. Coliculus in summo in tenuissimos, paucos pediculos diuiditur, in quorū singulis flosculus exiguus lacteus emicat, quem decidentem sequitur capitulum paruum lini simile, sed triplo aut quadruplo minus. Vnde cum alio nomine plantula hæc mihi innotescere non potuerit, linocarpum eam dicendam iudicauit. Reperitur frequens in colliculis aridioribus locis opacis, & arborib. carentibus inter gramina. [Linum syluestre exiguum, in hortorum areolis sæpe prorumpens.]

Lamfana Dodonæi duplex: aut folijs prorsus integris: aut in laciniis aliquot dissectis.

Lonchitis aspera, copiosissime circa Andersbergum urbem metallicam, & in comitatu Honsteinensi: item circa Broccenbergum: vbi etiam loco prorsus Septentrionali in umbrosa valle ac vliginosa gignitur.

Linaria communis, vbiuis.

Linaria montana seu syluatica. Planta hæc locis montanis, apricis, ac meridiei expositis maxime conspicitur, lino folijs assimilis,

lis, paulo angustioribus, ex viridi flavescentibus. Cauliculos erigit rectos, tenues, striatos, qui inter foliorum alas non solum in cacumine, verum etiam multo quandoque inferius brachia exerunt multis tenuib. pediculis abundantia, in quorum singulo flosculus apparet exiguus, candidus, quem percurrentem sequitur flavescens capitulum rotundum, lini capitulo pene assimile, sed longe minus.

Ligustrum, Phillyrea Dodonæi, Cyprus Matthioli, circa Gerenrodam & Vuernigerodam.

Lilium conuallium, passim.

Lenticula aquatica, in fossis stagnantib. & palustrib.

Lichen, Hepatica officinarum: ad saxa fonticulorum & alias locis humectis.

Lichenis aliud genus, Ἐρίων, seu ἀλάγγιον Dodonæi Tom. I. cuius varietate differentie passim cernuntur, eaq; aut humi natæ, aut saxi adhaerentes, aut truncis arborum putridis adnatæ, nonnunquam & in Ericetis prodeuntes: quas omnes sigillatim describere operosum admodum esset atq; difficilimum. Potissimum vero in illis hæc discrimina obseruare licet, vt alijs sint folia latiora, alijs tenuiora, potius veluti capillamenta, miro ac eleganti naturæ lusu inuicem sibi implexa, intortaque. Color item alijs est nigricantior, alijs flauentior, alijs cinereus magis, alijs candidulus, alijs nonnihil ex nigro subrubens. Circa Anderbergum in arboribus, quæ ventorum sæuitia deiectæ tandem diuturnitate temporis semiputruerunt, reperitur huius generis species, non admodum sibi implexa, nec late explicata: sed singularibus tanquam oblogioribus, duarum nempe vnciarum, tubulis candidis constans, erectis, in quorum summitate protuberat capitulum, minij vt plurimum coloris, nonnunquam etiam atri.

Lagopus vulgaris, passim circa loca culta, in aruis.

Lathyrus sylvestris floribus luteis: passim locis cædis ac pratensibus.

Lathyrus sylvestris maior seu purpureus, caulibus quadratis, pæcumbentibus in membranosa latitudinè, (vt Dodonæus de suo *Lathyro sylvestri* inquit) diductis, vicinisq; arbutis ac vepribus sese implicantibus. foliis Dodonæi maioribus: ac longioribus trium vnciarum nimirum, ac secentiam latis: flore maiori, punicante, siliqua longiore. Nascitur viuiradice profundè demissa, longaq; inter arbuta & vepres.

Lunaria minor botryitis, circa Stolbergam.

Lunaria botryitis πολυφυλλοι. Hanc ante aliquot annos copiosam in montium quorūdam iugis summis circa Andersbergum repèri initio veris, iam sub niuibus, Fauoniorum flatibus colliquefcentibus prorumpentem, radiculis paucis, multifidis, tenuibus ac luteis: coliculo primum rotūdiore, luteo, palmari ferè, in brachia diducto, quæ gemino latere iterum brachiatata, vtrinq; folia lunata, flaua, securicularum instar continent, sed breuiora quam in priori: deinde alium prope radicem coliculum exurgere obseruavi, (& forte plures prodeunt inde) eodem modo foliatum & brachiatum: Medio loco inter hos coliculos thyrsulus exoritur racemosus.

Lunaria Græca, Viola latifolia, siliquis non orbiculari ambitu circumscriptis, sed oblongioribus. Circa Stolbergam & Vualkenridam monasterium. [Perenni est radice & floribus albicantibus, odoratis.]

Lithospermum virgatum, viticulis suis humi repens & in caulem procerum non assurgens, floribus in cæruleo eleganter purpurascentibus. maioribusq; foliis longioribus & strictioribus. Circa Ilfeldam:

Lithospermum alterū fruticosum in Harcyniæ vicinis quidē montibus non infrequens est versus meridiem sitis: In ipsis vero Harcynicis nondum vidi.

Lactuca sylvestris Cordi ac Tragi.

Lactuca sylvestris ἐπιτομή. Planta hæc est procera, bicubitalis & quandoq; amplior, caulibus teretibus, læuibus: folijs consimilibus ferè Italico Behen rubro, sed multo longiorib. (vt-pote dodrantalibus sæpe) ac latioribus etiam, nõ scabris, sed leuibus ac angulos veluti quosdam habentibus, parte superiori ex flauo nigricantiorib. inferiore vero plumbeis ac aliquomodo cum Perfoliatæ sylvestris foliis conferendis. Flores sunt iidem qui Behen dicto, punicantes videlicet ex caliculo oblongo angustioris calathi figuram referente, ex folio constantibus, recuruis, ac in extremis oris laciniatis, ex quorum medio eriguntur tria oblonga staminula rubentia, parte superiori flauo puluisculo oblita. Floribus hisce in pappos abeuntib. apparent semina oblonga, chondrillacea, subalbida. Radice sustentatur crassa, nodosa, circūdata multis propendentib. oblongis ac mediocriter crassis (teneriorū radicularū instar) adnatis. Plāta tota lactea est, sapore moderate dulci, tādē ad aliquam amaritudinē leniter declinante, quā subsequuntur postremo astrictio atq; exiccatio. Monte quodam prope Stolbergam (iugum Harcynicū vocāt, die *Harshöhe*) copiosa est. Vidi eandem crebram mōtes Semanæ syluæ in principatu Hennebergensi producere.

Lilium purpureum sylvestre, falso pro Asphodelo habitum. *Goldsourts*/passim.

M.

MOLLIGO montana Dodonæo dicta libro de purgantibus, quæ plāta est de genere rubiarum sylvestrium, Alysson Plinij à quibusdam existimata: caulibus multis, cubitalibus, & sæpe maiorib. ramosis, teretib. procumbentib. vitiginis, geniculatis, ex singulo geniculo foliis erūpentib. oblongis,

K 2 gis,

gis, angustis, glabris, subnigricantibus, cauliculos & ramulos radiorum stellatorum in modum ambientibus: floribus in singulis pediculis candidis, paruis, inodoris. Radix ei (vt Dodonæus in sua planta requirit) parum nigricat, quin potius ex flauo rubet.

Malua syluestris pumila, foliis rotundiorib.

Eadem, foliis latiorib. prope Vuernigerodam, solo videlicet pingui.

Malua syluestris maior, folio in ambitu diuiso & sinuato.

Muscus reptilis seu scansilis, Beerstappen. In Broccenbergo & locis vicinis: item in montib. quibusdam circa Aurbergum non procul à Stolberga.

Marrubium montanum alterum, Stachys Dodonæi, caule quadrato, cubitali, lanuginoso: foliis inferioribus quincuncialibus, trium vnciarum longitudine, incanis, quib. quæ in summum vsq; caulis conscendunt minora sunt: florib. verticillatis, rubris, circa Gerenrodam. Hanc Marrubij montani secundam speciem statuo. Ea autem quæ prima eius generis est, montib. asperis ac meridionalib. gaudens, caule tricubitali sæpe, foliis longiorib. sed nõ ita latis, hæctenus in Harcyniæ montib. mihi visa non est.

Marrubium nigrum, *Ballotis assimile*: alterum foliis paulo maiorib. alterum minorib.

Marrubium aquaticum, Matthiolo Sideritis prima, passim in aquosis.

Marrubium χαμαίωτες, Planta ex Marrubiorum genere in aruis præcipue quiescentib. aut alias demessis frequens: caulibus ex vna radice pluribus exurgens, palmarib. ferè, quadratis, in terram reclinatis: foliis semper geminis caulem amplexantibus, sescentialibus circa terram, alias vncialibus, rotundis, in ambitu profundius incisis, similibus ferè

ferè folijs Geranij secundi seu pedis columbini: floribus purpureis Ballotes, quæ primū in verticillorū osculis instar parvulorum capitulorum conuoluta emicant, deinde explicata oblongiuscule exeruntur, veluti Ballotes flores: odore aliquo marrubij. [Ballote crispa Lugdunensium.

Myrrhis Broccenbergenfis, radice crassa, profunda, nigra: caule sesquicubitali, cauo, hirsuto, quem folia nigriora palmari ferè pediculo, eoque imbricato amplexantur membranea veluti vagina, similia Myrrhidis Italicæ seu Apij alicuius multū incisi: è membranarum autem vaginalium medio, exoritur subinde alius eodem modo foliosus pediculus, qui tandem vbi folia ei esse incipiunt, aliam peculiarem vaginulam protrudit, ex qua deinceps prorumpit densa, orbiculataq; umbella, duas vncias non multum excedens, conferta exiguis flosculis candidis, muscosisq;. Semina mihi visa nondū sunt. Loco vliginoso fruitur.

Myriophylli species coliculis fluitantibus, imbecillis, longis: folijs plurimis ab radice vsque in cacumen donatis, strictis, oblongiusculis, teneribus, capillamentorum instar, squallidioribus, flore candido, ranunculi. In piscinis.

Millefolium: passim.

Μουόφυλλον, vni folium. Passim. Illud autē quod baccas profert, ultra vnius anni ætatem est, & duobus constat folijs. Alterum vnico, prioris anni plantula. Simul tamen vtrunq; reperitur eadem radice natum.

Mercurialis mas sylvestris, Cynocrambe, in syluis opacis.

Mercurialis sylvestris fœmina. Raro, locis opacis.

Matrisyluia vulgaris, Waldmeister / *Asperula Dodonæi ac Rubia syluatica aspera Gesneri*: passim.

Malus sylvestris.

Muscus arboreus ac Saxorum; multiplici differentia, quæ magis assidua ac præsentis inspectione animaduerti, quàm descriptio-

nibus tradi possunt. Omnium ferme color viridis est, quibusdam fuscior, nonnullis flavescent, alijs subrubeus. Vnicum autem musci arborei genus præ cæteris elegans alibi hætenus quam in Harcynia non conspexi. Hybernis temporibus reperitur maxime vegetū, vt & veris initio, late obductū Fagorum plerunque corticib. et denso cespite cōstans. Folia eius vulgari arboreo musco lōge sunt tenuiora, elegantiora, Corallinæ non nihil æmula, tota spadicea, eleganter crispata, & mire sibi inuicem implexa, odorata etiam. Hunc autem muscum in tota Harcynia alibi non obseruavi, quam circa Stolbergam & Ilfeldam. In Broccēbergi præterea iugo musci candida in vliginibus species nascitur, capillaceam quandam veluti substantiam foliorum loco habens, eamque suis pediculis dense circumuolutam, capitulum continens pusillum, cymbali versus superiora patentis figura, coloris spadicei.

Moschatella Cordi. Andersbergi ad fonticulorum scaturigines quasdam. Item Stolbergæ in prato quodam Hainfeldico.

Myrtus tenuifolia. Copiose reperitur in vligine illa, vltra Andersbergum vrbem Broccenbergum montem versus, quam nominant den roten Bruch/ hoc est Vliginem rubeam, quod totus ille vliginosus tractus sub radicibus Broccenbergi, & vicinorum montium rubro musco plenus sit, qua videlicet ex Andersbergo via patet Goslariam versus. Fruticulus est lignosus, palmaris, viticulis multis, incuruis: folijs oblongiusculis, vncialibus, myrti folijs angustioribus, quorū extrema plerunq; in tergū cōtorquentur. In exiguis recuruis pediculis, pfert circa autumnū flosculos paruos, rubicūdiusculos ex albo. Fructū nunquā adipisci potui: cumq; sero admodum floreat, eo aut loco, vbi nascitur, hyems citius, quàm alibi, incipiat, citius etiā grandiores ibi niues cadant, opinor raro eius maturos fructus haberi posse. Cognatū forte quid cum hoc
habet

Fruticulus istius præcioribus videtur
descriptio vbi apud Rufinum variat.
apud. Ruff. ubi i cap. p. pag. 104.

habet fruticulus ille exiguus Cordi, folijs myrtinis, quem in sua sylua obferuationum describit, pag. 221. a. §. 3.

Myosuron, quorundam Holostium: in agris, ad promontoria Harcyniæ, non procul à Northusa.

Melampyron Dodonæi, cuius passim variæ species obseruantur.

Prima caule constat quadrato, late brachiato, folijs in feriori parte maioribus, quatuor vnciarum latitudine, fescuntiali latitudine, acuminatis, lacinijs prorsus carentib. floribus parte inferiori candidis, rictu autem hiante, (quem veluti ipsi aperti exprimunt; vnde ex vulgari idiomate passim oris vaccini nomine stirps hæc habetur) seu parte superiore, melinis. Secunda itidem constat brachiato caule, folijs acuminatis, integris, vnciali latitudine, trium longitudine: floribus ex albo viridique mistis. Tertia consimilis caulibus & folijs est secundæ, floribus melinis, in summo albentibus. Quarta paulo præcedente minora habet folia: flores vero ima parte punicautes, superiori melinos. Quinta folijs constat duarum vnciarum longitudine, & aliquid amplius, vnus vnciæ latitudine, in ambitu vt plurimum laciniatis: floribus infima supremaque parte punicantibus, media autem candicantibus. Sexta species est angustifolia, caule constans singulari, folijs longiusculis, integris, strictioribus spica florum cæteris minori, floribus parte superiore rubentibus, inferius melinis.

N.

NASTURTIVM montanum. Duplex est: Maius radice tenui, lignosa, multifida, fibrosa: pediculos in superficie terræ emittens oblongos, numerosos, palmares, plurimis folijs utroque latere sibi correspondentibus exornatos, similib. Nasturtij satiuum primum à satiatione prodeuntis, antequam videlicet caule-

caulescens caulem proferens sesquipedalem, frequenter brachiatum, folijs item in oblongioribus pediculis eodem modo dispositis, sed oblongioribus, acuminatoribus, vncialibus ac incisis, flavescentibus: flores ei sunt plurimi, pauci, quos subsequuntur siliculæ tenues, longuisculæ, semine citrino nasturtij paruoque plenæ. Minor simpliciore nascitur coliculo, folijs autem maioribus prædito, longioribusq; , acuminatis, flore melino: consimilis pene prorsus Iberidi secundæ supra indicatæ, nisi quod folia huic sint leuiora & splendentia. Rarius autem species hæc occurrit.

Nasturtium hybernium, Flos S. Barbaræ, Pseudobunias Anglorū, Barbaræ Dodonæi.

Nasturtium sylvestre, Thlaspi angustifolium Dodonæi, crebris constans cauliculis, palmaribus & brachiatis: prorsus simile fatiuo, nisi minus in omnibus. Locis aridioribus ac squallidioribus circa vrbes, pagos, moenia ac sæpes.

Nymphaea lutea, in piscinis.

Nymphaea alba: copiose in piscinis Vualkenridensibus.

Nummularia: passim locis humectis.

O.

O L S E N I C H I V M, quibusdam loco Mei habitum; locis humectioribus, sed rarius, vt plurimum tamen vff der Lanz gen.

Orobanche: in Aurbergo & prope Gerenrodam.

Orobis Syluaticus vernus. Planta hæc ^{πλαγιόκαυλος} est, dodrantalis, pauloque altior, radicibus multifidis, filamentosis: caulibus quadratis, striatis: folijs in costa oppositis, araco latioribus, longioribusque, hederæ ferè corymbiferæ similibus (vnde quandoque Orobis cyssophyllum voco) sed minoribus, tenerioribusque, longitudine, vncias duas excedentibus, latitudine

titudine seſcuntialibus quandoq; floribus initio veris ex cæruleo purpuraſcentibus: ſiliquis oblongiſculis, vncias duas ſuperantib. quib⁹ ſemina continentur ſolida, rotunda, ſubrubentia. Hæc plāta, licet cum Oroborum deſcriptionib. non admodum cōueniat, tamē aliis ſtirpiū generib. non cōmode cōiungi potuit. Georgius Aemilius, Theologiæ doctor, contendebat Aſtragali ſpeciem eſſe, vocabatq; Aſtragalum ſyluaticū Vernum, quia quaſdam appendiculas paruas in radicib. animaduertiſſet: quæ tamē nota multis leguminib. tam horteniſibus quam ſylueſtrib. item trifoliis ac Neriadijs, ſeu Lyſimachijs purpureis, alijsq; ſtirpium generib. eiufmodi paruula ac crebta tubercula in radicum fibris appenſa cernantur. Doctiſſimus porro vir Laurentius Hiel, rei herbariæ in Academia in clyta lenenſi olim profeſſor celeberrimus, hanc Aphaces ſpeciem ex aliorum ſententia faciebat, Aphacen ſylueſtrem nominans. [Pleriſq; ſiliquiferis plantis hæ radicum appendices granulofæ communes ſunt, adeo vt grandis illa Geniſta Italica etiam illis neutiſquam careat.]

Ocymoides rubrum.

Ophiogloſſen. In pratis quibuſdam humidioribus, præcipue prope Stolbergam, auff der Pfaffen Wiefen.

Oxyacantha Matthioli.

Ononis, in pratis quibuſdam & circa loca culta.

Origanum vulgare, paſſim.

Origanum verticillatum, paſſim. Planta verticillata, Origano ſimilis, folijs lanuginofis, quam falſo quidam pro Clinopodio exhibuerunt.

Orchidis Dodonæi primum genus.

Eiuſdem alia ſpecies, folijs quatuor vel quinq;, multo longioribus, dodrantalibus.

Orchidis Dodonæi ſecundum genus.

Orchidis ſpecies, teſticulatas radices minores obtinēs: folia etiam

L aliquan-

aliquantulum minora, quam cæterarum specierum, quatuor ferè, læuia, splendentia: cauliculum rectum, pedali non multum maiorem, in cuius summo fasciculus florum paruus cõspicitur, nõ quidem spicatus, sed in vmbellæ parua fere modum explicatus, figura Schænoprasi. [Eiusmodi depingitur in herbario Lugdunensi.]

Orchis bifolia, flore purpureo & candido etiam, in montibus passim ac pratis. Triplici autem differentia reperitur. Altera latifolia est, foliis orbicularibus ferè, vnciarum sex longitudine, quatuor latitudine: altera foliis palmaribus, vnciarum duarum latitudine: tertia breuiora omnia continet.

Orchidis minor species, foliis tenuioribus, in terram reflexis, quinis, senis septenisue: cauliculo breui, digitali, quandoq; dorsantali, tenui, spica breuiore florum puniceorum pauciorum. Nascitur locis apricis circa Gerenrodam.

Oxalis maior, passim.

Oxalis maior Broccenbergensis, quæ nihil quidem à communiore distat, nisi quod loco vliginosiore nata, paulo amplior existit. Eius radicibus mulierculæ ignaris imponunt, quod crocæ admodum sint, pro Rhabarbaro vulgari eas obrudentes.

Ophrys quibusdam existimata seu Pseudorchis Dodonæi, aut Bifolium.
Locis opacis & humidis passim.

Oxycoccon Cordi, copiose in Broccenbergo & vicinis montibus humidioribus, foliis non ita subrotundiusculis, vt est eius Icon apud Cordum, sed oblongioribus ac strictioribus, lenticulæ ferè, breuioribus tamen: quorum ambitus versus dorsum vtrinque leniter reflectitur. Longis lignosisque, ac obliquis prorepit in vliginoso musco viticulis, radicibus constans tenuibus, multifidis, lignosis, quibus capillaceæ fibræ multæ adhærent. Flosculi exigui sunt, purpurei, veluti exigui citini. Vaccinia palustris Dodonæi videntur forte eiusdem stirpis fructus esse, vel congeneris. Tantus autem radicum truncus
nostro

nostro Oxycocco non est, quantum icon Dodonæi suorum vacciniorem exhibet.

Ostrya Cordi, Ornus Tragi, Hainbuchen.

Onobrychis, Caules producit viticulares, humi procumbentes, obliquos, spica florum oblonga, punicea ornatos, foliis vero in longa costa plurimis, longiusculis, genistæ fere. In Thuringia vocatur radix Christiana, quod nomen etiam Astrago cōmune est. Memini quosdam & hanc olim pro Astragalo habere: sed Astragali adnata nulla vnquam in eius radice potui obseruare.

P.

PILOSELLA *maior Gallorum*, sicut plantam hanc nominabat D. Iohannes Pontanus, piæ memoriæ, celeberrimus medicus, reiq; herbariæ peritissimus. Laurentius Hiel Colubrinam nominabat, quemadmodum & vulgari idiomate vocatur. Conuenit cū hac descriptio Ixopi Cordi, sed nō in omnibus. Sunt enim folia ei quidem longitudine sæpe dodrantalli, sed latitudine non vnciali, quin potius duarum vnciarum & nonnunquam latiora, carnosæ, pinguiæ, nihil admodum acuminata, sed in obtusorem ex rotūdo ambitu mucronem desinentia, maculosæ & sinuata plerunq; repandaq;, quatuor, quinq; aut sex quandoq; cauliculos cubitales exerit & quandoque altiores, pilosos, folijs destitutos, florem proferentes luteum, papposum. Radix ei palmaris est, digiti ferme crassitudine, foris nigro cortice, qui facile auellitur, obducta, succo pingui turgida. In montibus circa Gerenrodam. [Hanc vt arbitror depinxit in Pannonicarum stirpium historia C. Clusius, cum inscriptione Hieracij latifolij.]

Pilosella media, Auricula muris vulgo.

Pilosella minor Dodonæi, floribus candidis, & purpureis, passim in iugis montium.

Pilosella filiquata. Duplex est: Maior radice constat tenui, multis exilibus fibris capillata. Folia in superficie terræ innumera penè circinatim reclinata exhibet, paruis canaliculatisq; pediculis adhærentia trium ferè vnciarum lōgitudine, & vnius pene latitudine, in ambitu parum fibrata, aspera, pilosa, nigricantia: ex horum medio vnus atq; alter coliculus prodit teres, læuis, paucis admodum foliis donatus, totusq; ferè nudus, raro admodum rectus & vt plurimum inter reclinādum hinc inde oblique distortus, circa summum flores proferens paruos, candidos, qui vbi emarcuerunt, oblongiores siliculæ sequuntur, femina parua subrubentia continentes. Nascitur in montibus apricis, & aridiorib. Minor radiculam nanciscitur paruam, fibrosam, lignosam, inutilem: foliola in ambitu terræ exerit numerosa, prioris speciei foliis breuiora, similia foliis *Pilosellæ* minoris *Dodonæi* iam dictæ, sed non ita incana, magis vero flauescencia, parum pilosa: coliculos sustollit plures, tenues, striatos, rectos, teretes, palmares, nonnunquam dodrante altiores, non nihil brachiatos, in quorū summo parui flosculi candidi emicant, quos decedentes subsequuntur siliculæ oblongiusculæ, strictæ, similes *Thaliætri Dodonæi* siliculis. [Sophiam Chirurgorum vel *Scirphiū* Tragi intellige, quam *Dodonæus* olim pro *Thaliætro* habuit; in recentiori vero editione aliud pinxit.] Seminibus exiguis, subrubentibus turgidæ. Conspicitur passim in collibus sub initium veris. [Acrem habet saporem hæc plantula, instar *Nasturtij*, & *Gefnerus* inter *Myagri* species ipsam retulit. Minima omnium huc non temere annumerari potest, quam *Lobelius* *Paronychiam Alfinefoliam*, *Otho Brunfelsius* *Genskraut* appellantes depinxere.]

Pastinaca sylvestris Cordi, hortensi seu *fatiuæ* in omnibus similis. Locis apricis & iuxta vias.

Pisam sylvestre referens prorsus *fatium* vulgare: aliquibus in locis

locis copiosum, montibus apricis præcipue.

Polygonatum maius seu vulgare aut latifolium.

Polygonatum tenuifolium maius, strictiora habens folia quam prius.

Polygonatum tenuifolium minus, adhuc angustioribus & breuioribus folijs præditum. Reperitur quandoq; simul eodem solo cum tenuifolio maiori, licet rarius, circa Stolbergam ac Ilfeldam, quibusdam in montibus.

Pseudohepatorium mas, Herba Cunegundis, seu Hepatorium Auicennæ quorundã, quod folio sit cānabino, quale in suo Auic. requirit: attamen cū flos nenupharinus, quem etiam Auicennæ Eupatorio esse oportet, in hoc non habeatur, viderint isti, quomodo sententiam illam satis defendant.

Pseudohepatorium alterum Dodonæi seu femina : Vbiuis fermè ad flumina & locis humectis & squalidis circa oppida & pagos.

Persicaria maior, caule sesquicubitali, striato, tereti, geniculato: folijs plurimis, dodrantalibus, asperis, acuminatis: floribus in paulo oblongiore spica rubris. In pratis vliginosioribus.

Persicaria maculata, passim secus vias & ad flumina.

Persicaria mordax seu hydropiper, passim ad flumina.

Periclymenon, copiose circa Osterodam oppidum ducum Grubenhagorum, vbi dicitur *Wilsdrancfen*.

Pyrola maior seu Beta sylvestris, Wald Mangolt / Limonium quorundam : quamuis frequentius in montanis, quam pratensibus nascatur.

Pyrola minor, folijs breuioribus, pyri folijs respōdentibus, vnde & vulgus ad differentiam prioris *Wirnbeumchen* vocat, ac maiorem ei efficaciam in glutinandis vulneribus & rupturis attribuit, quam priori.

Papauer erraticum seu Rhœas. In agris & iuxta loca culta, nonnunquam & in locis cæduis sylvarum & carbonariorum arcis.

Potamogeton λειψυλλον, quod à læuore resplendēte foliorū sic no-

mino. Est nimirum quod Tomo I. Iconum Dodonæi depingitur pag. 128. folijs rotundioribus aliquantulum, in mucronem obtusiorē diductis. In piscinis quibusdam, Vualckenriti præsertim.

Potamogeton μαλακόφυλλον, folijs consimilibus sed molliorib. non ita splendidibus, flaccidioribus vero adeo, vt extra aquam extracta ob flaccidam istam molliciem facillime concidant, conuoluanturque.

Potamogeton ιτέφυλλον, folijs salignis, sed multo maioribus. Videtur Cordi Phyllitis lacustris lib. 2. Stirpium. Ilfeldæ ac Vualckenriti in piscinis.

Potamogeton ούλοφυλλον, seu Crispum, aut fimbriatū, tenerioribus viticulis, folijs oblongis, strictioribus aliquantulum quam in cæteris speciebus ac crispis, quæ mox atque aquæ eximuntur in se conuoluta concidunt, contorquenturque. Huic appenduntur potissimū semina piscium & ranarum verno tempore. In piscinis circa Stolbergam & Vuernigerodam.

Plantago aquatica, passim in paludibus & fossis stagnantibus.

Plantago πολίνευρο maior, seu rubea.

Plantago media Dodonæi: passim.

Plantago ex hoc genere minima, minoribus multo folijs & spica constans.

Plantago πειλάνευρο, minor, Lanceola. Duplex est: Maior folia profert bipalmaria sæpe, duarum vnciarum latitudine ferè, quæ quandoque in ambitu vel pinnulis quibusdam paruis exornantur, vel omnino sine illis existunt: Altera minor folia breuiora habet & strictiora.

Pseudomelanthium, ανθεμον φυλλῶδες Theophr. Nigellastrum nimirum dictum. In agris.

Ptarmica sylvestris Germanica, ad fluminum ripas, non procul à Stolberga

Perfoliata sylvestris.

Perfoliata vera, in agris, ad pagum Hermannifacrum.

Pimpinella Italica maior, Sanguisorba. In pratis quibusdam humidioribus. Minor passim.

Pimpinella nostras communis maior, circa Ilfeldam & Vuernigerodam, sed rarius: vulgari in omnibus similis eademque est, nisi quod maiora latioraque aliquantulum folia contineat. Minor, passim.

Polygonon mas, passim.

Polygonon masculum fruticosum, radice tenui, multifida, lignosa fibrosa que, superuacanea, cauliculis tenuibus, brachiatis, lignosis, foliis multis hyperici minoris, sed multo tenerioribus, aut serpilli tenuifolij. Flores eius nōdum obseruavi. Reperi aliquando non longe à Stolberga, secus vias. Non est Polygonon alterum serpillifolium Anglorum.

Polygonon fæmineum locis vliginosis & stagnantibus.

Polygonon fæmineum ἀφύλλοκαυλον. Singularibus exurgit caulibus, striatis, cubitalibus, qui geniculis multis articulantur, tubarumque modo sibi immittuntur ac caui sunt, semunciali latitudine, in acuminatum fastigium terminati: Quandoque ex articellis reperitur etiam folia emittere admodum parua, tantum circa summum caulis. Inuenitur in pratis vliginosioribus, non procul à Stolberga. Vbi vero ad piscinarum ripas ex ipsis aquarum fundis progignitur, culmos erigit tricubitales, folijs prorsus nudos.

Pseudochamaedrys maior, passim, Caulibus brachiatis, folijs dentatis, florib. cæruleis. Gamandræa vulgo dicta. Verbenaca supina Dodonæi.

Alia eiusdem species caulib. altiorib. paulo, tenerioribus: folijs amplioribus & rotundioribus, vncias duas ferè longis latisque: floribus paucioribus, cæruleis.

Eiusdem alia species rotundiore itidem folio, sed longe

longe minori, vtpote vix vnciali longitudine ac latitudine, hispidiori, dentato, pluribus autem caulibus prædito.

Polygala Tragi, florib. cæruleis, passim. Reperitur hæc non infrequenter flore rubicundiusculo, nonnunquam quoque toto candido.

Eiusdem species foliolis circa radicem rotundioribus, crebrioribusque, circinatim terræ incumbentibus: ea vero quæ coliculos ambiunt, priorum specierum foliolis similia sunt prorsus: flores & hæc cæruleos obtinet, saporem vero admodum amarum, qui ita in cæteris non animaduertitur gustu insignis esse.

Polygonon Cordi, Fœnugræci syluestris nomine habitum à Trago: Aemylius Glycyrrhizam syluestrem, ob dulcem saporem nominabat, vt in Scholio, quod descriptioni apud Cordum subiectum est, patet: illud enim Aemylij est. Verum alia est Glycyrrhiza syluestris nostra, de qua supra.

Pentaphyllum maius: passim, præsertim circa loca habitata.

Pentaphyllum medium, medio modo se habens, quo ad folia, inter maius & minus.

Pentaphyllum minus, minoribus folijs, locis aridioribus, vinctis ficcis hinc inde direptans.

Pentaphyllum minus suffruticescens: Radice constat lignosa, multifida, fibrosa, densa foliorum congerie: breuioribus caulibus, digitali longitudine, minoribus folijs, locis aridioribus.

Pentaphyllum δερμόφυλλον, Lupinifolium: in ericetis quandoque & sub virgultis.

Pentaphyllum canum, πολύχισον, cauliculis fruticosis, sesquidodratalibus sæpe, brachiatis: foliis in ambitu profundius dentatis, superna parte nigricantioribus, inferna canis. Passim circa vias, locis asperis.

Pentaphyllum palustre, Plinij fragiferum existimatum, quod consimilia quidem capitula, flore deperdito, fragariæ proferat, quæ

quæ tamen esui apta bæca destituuntur. In eadem planta huius generis, folia tam septena quam quina vno pediculo seu viticulo in hærentia simul sæpe conspiciuntur, vnde non solum pro Pentaphyllo sed & pro heptaphyllo quoque haberi posset. Nusquam autem hoc, quantum mihi constat, in vniuersa Hærcynia nascitur, præsertim in Broccenbergo.

Phyllitis, Lingua ceruina, montibus vmbrosis ad Beram flumen super Ilfeldam præcipue.

Porrum iunceum syluestre, locis quibusdam maxime in montibus Gerenrodensibus.

Prunella vulgaris, flore cæruleo punicante.

Eadem flore ex diluto cæruleo albicante: sed rarius offertur, locis montanis versus Aurbergū, non procul à Stolberga.

Eadem cauliculis palmaribus, folijs minoribus, floribus candidis, copiose in montibus circa Andersbergum.

Pyræster arbor, pyrus syluestris, passim.

Populus Libyca, Tremula, Alpina Matthioli, Aspen falso Trago Populus nigra existimata.

Pulmonaria vulgaris, arboribus adnascens, præsertim quercub. sorbo aucupariæ, alijsq; passim, item Saxis.

Pulmonaria herba flore cæruleo punicante. Pulmonaria Plinij Gesnero. Locis passim humidioribus, opacis, & cæduis. Folia sæpe, præsertim circa Stolbergam in syluis opacis, candidulis eleganter variegantur, velutique emblematico opere intercurtantur picturatis inscriptionibus, per vniuersam suam amplitudinem longitudinemque, non autem candidis maculis aliquibus in partibus notantur: quæ tamen in hac planta alijs in locis quandoque extra Hærcyniam deprehenduntur, præsertim in satiua, quæ ex Belgio affertur. Vt plurimū tamen aliàs inscriptionibus hisce prorsus carent.

Pityusa maior Dodonæi.

Reperi alias in Thuringia in fluuiorum marginibus huius

Tithymalorum generis Pityusam grandem, quæ eadem videtur esse cum Esula Germanica Anglorum, radicibus crassis, longis, multifidis, nodosis, cortice rubro obuestitis: caulibus bicubitalibus, brachiatis, numerosis, qui folijs creberrime præcinguntur oblongis, oleæ minoribus. Nondum vero hæc mihi in Harcynia visam scio. An vero alicubi in ea inueniatur, ambigo.

Pityusa minor Dodonæi, duarum specierum. Altera habet folia paulo maiora, latioraq; ac flores in maiori speciosioreq; umbella maiores: altera minor, folia breuiora, strictioraq; ac tenuiora, umbellam minorem ac minores flores.

Peplus, Esula rotunda, etiam à Cordo tradita. In hortis.

Primula veris, æqueis, Paralytis sylvestris, passim præcipue in pratis.

Eadem hortensis: in hortis.

Polypodium, passim in ruderibus murorum antiquorum, in saxis, ad radices item quercuum, corylorum, fagorum, aliarumq; arborum.

Phoenix, Lolium sylvestre aut rubrum: passim. Tragus in primo genere graminum confundit cum sterili auena. In duplici est differentia. Prima vulgatissima est, ubiuis ferè secus vias & semitas obuia, in oblongo scapo continua serie breuiores spicas emittit, modo eo, quo spicæ in lolij culmo disponuntur, adeo vt ipsi Lolio quam maxime sit assimilis. Altera spicas continet non in oblongo scapo, sed in eius summitate in fasciculo quasi disperso compræhensas. Hæc apud Tragum depingitur pro Auena sterili, primo videlicet ipsius graminum genere. Sicque Tragus auenam illam cum hac Phœnice dupliciter confundit, primum in descriptione, deinde in pictura.

Pinaster, folijs tenuibus, longissimis. Circa Ilfeldam & Vuernigerodam.

Picea:

Picea: locis iisdem.

Petasites, passim ad flumina, inq; ipsis fluminib. flore punicante, capilloso, papposoque. Folio grandissimo, reperitur ultra Ilfeldam in Bera fluuio, & qua ex Elbingeroda Vuernigerodam itur.

Petasites flore candido, copiosissime Andersbergi.

Potentilla, passim.

Persicaria filicosa Anglorum seu Noli me tangere, aut Pseudapocynon quorundam.

Portulaca aquatica, folijs fatiuae minoribus, seminibus iisdem in fluuio nō procul à Scharzfelda arce comitatus Honsteinensis. Item in fluuio præterlabente Saxuuerfium pagum inter Northusam & Ilfeldam.

Prunus sylvestris.

Phalaris sylvestris minor. Maior, quæ à fatiua in hoc præcipue differt, quod spicas obtineat asperas, lappaceas, vestibis adhærentes, Hærcyniæ quantum mihi quidem constat, ignota est. Minorem autem vidi familiarem montibus quibusdam vliginosioribus circa Andersbergum, radice crassa, fibrosa, nigricante, folijs frequentibus, digitali longitudine, strictis & imbricatis: coliculi ex horum medio profiliunt, spithama nonnunquã paulo lōgiore, quandoq; & breuiores, plures, leniter striati, enodes, spicã squammatã Phalaridis fatiuae simillẽ, sed multo breuiorẽ in summo cōtinentes, plumbei coloris, mollem, nō asperã, nec lappularũ modo adhærescentem.

Platanaria Dodonæi, Carex, Matthioli sparganium. In piscinis & fossis stagnantibus.

Pseudocyperus seu Cyperus sylvestris: passim locis vliginosi, iuxta aquas. Huius autem aliquot sunt differentiæ. Communior, qui frequentius obuiam est, *Pseudocyperum* πολυκέρως voco, quod videlicet copiose semẽ suũ in densis ac latius dispersis comis seu veluti racemis nigricantib. pferat: radicibus

constantem crassis, fibrosis, nigricantibus: caulibus sesquipedalibus, geniculatis, triangularibus, culmi hordearij crassitudine: foliis circa radicem & ex geniculis prodeuntibus, dodrantalibus, longioribusq; acuminatis. Alterū genus nominō Pseudocyperum. ἀλιζόχραρον, quod quidem, quo ad folia & radicem, (quæ huic quoq; nigricās est & crassa, & frequenter capillaceis fibris obsepta) priori simile est, sed capitulis feminum differens, quæ licet vt prius, in summo caulis ex nodoso tuberculo emittit in singularibus pediculis oblongis: contenta, ea tamen pauciora, rariora ac flavescentia sunt, & squamata. Estq; hoc rursus duplicis discriminis. Pseudocyperus enim ἀλιζόχραρον maior, multis in locis reperitur, foliorum magnitudine ac latitudine, caulis item proceritate τῷ πολυάκρω simillimus. Minor verò radice constat parua, spadicea, fibrata, folia continens milio breuiora, digitalem longitudinem raro excedentia: cauliculum emittens dodrantalem, interdum paulo longiorem, tenuem, paucis, minoribus ac tenuioribus folijs ornatum, in cuius summo ex tuberculo nodoso, pauci, tenues, breues, pediculi emergūt, capitula parua, pauca raraq; & squamata, spadicei coloris exhibentem.

Polemonium primum Dodonæi, caulibus sesquipedalibus, teretibus, læuibus, geniculatis: ex quorum quolibet geniculo bina folia ex opposito sibi correspondentia prodeunt, oblongiuscula, læuia: in summo ex vtriculis quibusdam protuberantibus: quæ sunt veluti vesiculæ quædam inflatæ, læues, & candidæ ac hiantes, flores proferuntur in extremitatibus reflexi, paruuli, laciniati ac candidi, sub quibus in interiori parte vesicularū, capitulum rotundum, oblongiusculum, acuminatum reperitur, plenum seminibus rotundiusculis, asperis, grisei coloris, papauere maioribus.

Parthenium, seu Matricaria.

Pteriadion seu Pteridarion-Cordi: Pusilla Filicis species, bessēm vix.

vix attingens, raroque. Inuenitur præcipue in Musco vdo pratorum quorundam, nonnunquam etiam ad radices annosarum arborum, locis opacis, ac humectioribus: in petris item madidioribus.

Q.

QUERCUS. Gerenrodæ in Quercubus humiliorib. frequentia adnata quædam reperiuntur, inter crebriores petiolos foliorum simul cohærentes ad tuber aliquod ramulorum exorta, quæ oblongiuscula sunt, ad basin quidem rotundiori conglobataque figura, in tenuem deinde mucronem fastigiata, constantia materia squammatim sibi cohærentes: quæque conulum veluti quempiam exiguum exprimunt. In annosarum quoque quercuum truncis vix illæ quercinæ, quarum mentio adeo præclara est apud Encelium, reperiuntur, non solum veris initio, quo tamen maxime tempore oriri solent: verum etiam in ipsis canicularibus. Sub illis enim meminimus illas vuas vel granula istiusmodi pro vuis alijs habitura, aliquando Stolbergæ adhuc cortici arboris inhærentes, ac vegetas, iamque primû enatas, videre. Est autem vicij genus, simile penè ipsis recentib. Gallis quernis, nisi quod sit ijs minus, huic arborum generi ex superfluo succo circa radicem accidens, qui vbi vetustatis ratione arbore morbum aliquem contrahente seu imbecillitatē, per vniuersas vsque eius partes distribui, ibique confici nequit, prope radicem circa corticem relictus consistit, ac ibi coaceruatus diutiusque detentus & vi solis ac ambientis alteratus, tandem viam quærendo prorumpens tale tuberculum baccæ alicuius instar, vel vnum vel plura protrudit, stolonum tandem exortui inferuentia, eadem ratione, qua idem vitij in Tiliarum antiquarum arborib. prope radices cōtingens videmus sæpenumero.

M. 3.

R A F V N

rua quercina d'Epingerur a C. Bemb. in suo mathyolo pag. 182.

*rua quercina
lib. 3 88
cap. 2
g. sumit
cap. 51.*

R.

R A P U N C U L V S syluestris cummunior, folijs ceruicariæ maioris, mucronatis: caule cubitali, læui, tereti: flore spicato ex viridi leniter albente: passim in pratis & locis quibusdam montanis. Mihi vocatur Rapunculus syluestris spicatus albens: licet eius speciem in Thuringica sylua, floribus prorsus candidis viderim.

Eiusdem species floribus cæruleis, quæ est rapū syluestre Dodonæi alterum, rapunculus syluestris Tragi ac Anglorum Rapuntium maius Alopecuri racemoso flore. Plurimus est hic rapunculus *vff der Langen* loco inter Stolbergam, & Elbingerodam.

Rapunculum voco *syluestrem spicatum cæruleum*. Priori omnibus est ferme similis, nisi quod florum colore præcipue discrepet.

Rapunculus syluestris cæruleus umbellatus. Lacteo est succo, sicut reliquæ Rapunculorum species. Duplex vero reperitur: Maior, quæ rarius obuiam fit, ex vna radice numerosissimos profert coliculos, tenues, teretes, scabros, hispido sesquipedales, folijs plurimis, oblongiusculis, angustis, fimbriatis ac hispido præditos, in umbella parua flores cæruleos continentes: semine fuluente exiguo. Minor species locis aridioribus ac soli expositis, maxime vero arenosis frequentior est, folijs & caulibus breuioribus vt & umbella sua cærulea.

Rapunculis annuero stirpes illas lacteo succo præditas ac rapunculorum modo oblongioribus & lactescentibus radicibus, superne protuberantibus constantes, & campanulatos flores edentes, vnde campanularum nomine communiter herbarijs vocatæ veniunt: quibus omnibus folia sunt Nerio similia, longiora ac latiora in quibusdam speciebus, in quibusdam etiam breuiora ac angustiora. Hincq; eos rapunculos

Ἰος *πνευφόλλος* appello. Harum autem aliquot species facile admodum industrio rei herbariæ perscrutatori patebunt, quarum itaque recensebo hic tot, quot illo in genere hæctenus per Hærcyniam nostram mihi observare licuit.

Ranunculus ergo campanulatus Neriifolius primus caulem habet sesquipedalem, teretem, parum striatum, inter folia in adnata quædam seu brachiola explicatum: folia autem Neriij quincunciali longitudine, vncialique ferme latitudine: florem campanulatum, cæruleum, in ambitu orificij parum dissectum.

Secundus folia obtinet priori crebriora, pauloque angustiora, longioraque multo, vtpote dodrantalia: caulem item crassiolem: florem priori maiorem.

Tertius & ipse quoque folia exhibet angustiora, secundo tamen breuiora: flores vero ampliores maioresque, cymballi alicuius patentioris in modum, in extremis oris diuifos.

Quartus est caulibus breuioribus, foliis item minoribus, quorum ea quæ radici propinquiora sunt, vnciarum ferme trium sunt longitudinis, dimidiæ autem latitudinis: quæ vero per reliquum caulis conspiciuntur, ijs breuiora sunt: floribus est autem admodum patentibus repandisque sed tertij minoribus.

Quinto caulis est pedalis, pauloque procerior, asper, non admodum foliosus: folia vero sunt nigriora, vncias quatuor aut quinque longa, vnam vero penè lata: flores cymbalares, minores, aperti, ventre tamen eius non in rotundam cauitatem expanso, vt in illarum specierum floribus, quas iam recensui, videre est, sed plicato.

Sextus, Ranunculus campanulatus aut Neriifolius minor, caules erigit pedales, angulosos, scabros: folia eius, ea videlicet, quæ radici proxima sunt, vnciarum quatuor longitudinem

dinem assequuntur, vnius vero latitudinem: reliqua quæ can-
li appenduntur, triuncialia sunt & breuiora etiam: caules hu-
ic speciei in summo in brachiola diuiduntur crebriora, te-
nuiora, flores exhibētia campanulatos, cæruleos, plicatos in
ambitu ad orificium diuisos, similes omnino speciei sequēti.

Septimus seu Rapunculus campanulatus linifolius colic-
ulos profert non admodum rectos sed procumbentes, foli-
osos, brachiatos, adnatis refertos. Folia ei primo prodeuntia
sunt vncialia ferè, subrotundiora, in mucronem tamen pro-
ducta, in ambitu leniter dentata, similia foliis quibusdam vi-
olæ tricoloris, quam vulgo Florem trinitatis vocant: cætera,
quæ caulem frequenter ambiunt, longiora euadunt, sed ta-
men strictiora existunt, lini foliis quodammodo affinia. Flo-
res plures, cærulei, plicati, in ambitu diuisi in hoc cernuntur.
Vbiuis autem hæc species frequens est.

Ribes syluestris, frutex plerisque in locis circa Stolbergam, Ilfel-
dam, Gerenrodam, aliaque loca frequens fructu viscoso &
nauseoso.

Ranunculus bulbosus Apuleio à Dodonæo ascriptus, ac non ra-
nunculi species apud Cordum, quinta vero apud Matthio-
lum, sed Ranunculus primus Tragi, atq; sceleratissimus eidem
dictus, alijs flammula.

Ranunculi tertium genus Cordo & Trago, quartum vero Do-
donæo, quod quidam *Ranunculi Martij* nomine appellant,
quia genus illud initio veris mox mense Martio frequentis-
simum conspiciatur, tam in syluis, quam hortis ac campis
passim: quamuis alius Ranunculus Martius existat, is qui à
Trago hoc nomine dictus habetur. Huius autem generis ali-
quot differentiæ vbiuis ferme sese contemplandæ offerunt.
Primum autē eius genus vidi frequens ad sepes, radice trans-
uersa, ex rubro nigricante ac cirris quibusdam amplexata, ex
qua coliculi oriuntur singulares, dodrantales, in summo in

tres contrarios pediculos breuiores diuulsi, quibus folia continentur diuisa, crenata in ambitu ac subnigriora, cæterisque iam narrandis speciebus aliquantulum latiora. Hoc vero genus flores edere nunquam potui depræhendere. Secundum genus flore citrino præditum est, cuius etiam discretæ reperiuntur non infrequenter species. Prima namque quæ in hoc genere maior est, pediculo constat palmari, folijs profundius incisis, quam prioris generis, quarum tamen particulæ à se inuicem diremptæ longiores sunt, strictiores vero & ubi in mucronem deduci incipiunt, dentatæ, nigriores item: ex media foliorum ala bini, oblongiusculi vt plurimum petioli egrediuntur, quorum quilibet florem exhibet singularem, luteum, foliolis septem, nonnunquam & octo compositum, intus staminula plurima ostendentem luteis apiculis conspicua.

Altera species, quæ minor est, breuiores aliquantulum nacta est coliculos, foliorum item à se diuulsas particulas breuiores & angustiores. Florem deinde singularem profert in pediculo vnico, eumque breuiorem.

Tertium genus flores obtinet candidos, cuius etiam specierum nonnullarum euidens discrimen occurrit. Huius itaque species maior coliculum emittit palmarem, folia cum primo genere eadem, hoc est, in latiores particulas, non vero in longas discreta, nigriora, florem in singulari pediculo vnico. Altera eius seu media species minoribus coliculis nititur, folijs item minoribus gaudens, vt & flore. Minor species rursum omnia minora obtinet, vt pote cui folia raro admodum sunt vnicialia.

Quartum flore ex candido rubente donatur, folijs iisdem cum primo & tertio genere, ipsum etiam ratione differentis proportionis foliorum, præcipue in maiorem & minorem speciem discretum esse animaduertitur. Hæcque genera omnia (præterquam primū quod circa vrbes & pagos, ad sepes et

dumeta nascitur) vno eodemque in loco passim in syluis veteris principio facillime inueniri poterunt.

Cæterum huius classis & quintum genus frequenter obseruauimus, quod tam in montibus, quam hortis oritur ac sterile profusum est, radice subnixum transversali, parua, iunci crassitie, forinsecus ex rubro nigricante, paucis cirris ipsi annexis, ex qua singularis prodit coliculus palmaris, in summo non ita euidenter in tres pediculos diremptus, sed potius in foliorum breues veluti unguiculos quosdam diductus, foliis ipsius longius incisus, in ambitu dentatis. Hoc autem præ reliquis huius ordinis generibus folia hæc peculiare obtinent, quod in dorso frequentibus veluti stigmatibus seu punctulis protuberantibus sint picturata exasperataque.

Ranunculus polyanthemus primus Dodonæi, qui est Ranunculus pratensis primus Anglorum, octaua vero Ranunculi species Cordo.

Ranunculus polyanthemus maculatus. Hic folia continet in palmariis canaliculatisque pediculis quinquies profundioribus incisuris, veluti in pentaphylli modum diuisa, correspondentia folijs maioribus, quæ in caule ranunculi auricomi dicti existunt, nisi quod ijs multo sint latiora, maioraque: quælibet vero harum quinque foliosarum diuisionum rursus in tres alias profundius inciditur, partibus ex neruis cuiuslibet diuisionis altius crenatis. Caulem emittit cubitalem culmi frumentacei crassitudine, teretem, latum, læuem, brachiatum, flores proferentem citrinos, plures. In medio autem foliorum, qua ipsa cum suis diuisionibus, veluti in vnum principium collecta, unguiculis quibusdam suis pediculis adhærēt, macula sanguinea altius impressa conspicitur: ideoque videtur hoc genus compræhendi à Trago sub altero suo Ranunculo, cui maculas Persicariæ ipse attribuit, quâuis icon apud ipsum, nostræ stirpi non respondeat.

Ranunculus Cordisextus, seu flammula ipsius radicibus multifidis, caulibus hirsutis, folijs consimilibus quodammodo Ranunculo bulboso, multo tamen maioribus & latioribus, utpote quæ expansam manus volam adæquent, incisus, crenatis, nigris, pilosis, flore citrino.

Ranunculus tertius Matthioli, aut eidem tamen congener. Admodum autem manca huius descriptio apud illum Commentatorem. Meum ego reperi aliquando (sicuti etiamnum illum papyro agglutinatum seruo) cum nondum in caulem creuerat, radice oblonga, multifida, fibris frequentibus intercurfata, ex qua prodibant multi palmares, imbricatiq; pediculi, in ambitu terræ procumbentes: quibus iuxta extremitatem addebantur folia ex cōtrario correspondentia, incisa, crenata, apij officinarum ferè similitudine, quæ post breue interstitium subsequerentur consimilia alia extremum pediculi locum occupantia, omnia ex viridi nigricantia, splendenda & leuia. Puto me etiam alias hanc Ranunculi speciem cum suis caulibus, rotundis videlicet & floribus citrinis extra Harcyniam vidisse.

Ranunculus auricomus Dodonæi, seu tertia apud Dodonæum Ranunculi species. Ranunculus dulcis siue pratensis Trago dictus.

Ranunculus palustris, seu Apium Aquaticū Tragi, Wasserhanensfuß / Prima Ranunculorum Dodonæi ac Cordi species: passim in fossis stagnantibus fluuiorum alueis alijs locis vdis.

Ranunculus aquaticus ἀνεργλωστέφυλλον, seu folio Plantaginis acutæ, qui est duodecima species Ranunculi apud Cordū, quam ipse πλατύφυλλον vocat. Reperiuntur huius in Harcynia duæ species: Maior, quam Cordus superficialiter describit, radice constat crassa, nigra, capillataque, caulibus teretibus, cauis, geniculatis, sesquicubitalibus ac brachiatis: ex cuius singulis geniculis folia prodeunt Plantaginis acutæ ferme

figura, sed non ita neruis conspicuis intercursata, splendens, laeua seu glabra, dodrantem saepe longa, vnciali latitudine: ex quorum alis brachiola & ipsa geniculata prodeunt, è suis geniculis cõsimilia sed breuiora folia producentia. Sunt vero folia hæc in hac nostra stirpe, integra prorsus absq; omni serratura, quamuis & alijs in locis ipsa serrata viderim. Flores profert Ranunculi auricomi, ex luteo pallidiores, maiores reliquis ranunculi speciebus. Nascitur autem copiose circa Vualckenridam monasterium ad piscinas, inter arundines. Rembertus speciem huius folijs ferratis flammulae nomine depingit Tomo I. Iconum pag. 415. Minor radice exoritur multifida, coliculis geniculatis, tenuibus, dodrantalibus, procumbentibus: folijs oblongiusculis & multo strictioribus, flosculo citrino paruo. Passim in vlginibus & ad aquas. In hac etiam minori specie, quo ad folia discrimen, quandoque aliquod reperitur: nam folia illa vt plurimum huic plantæ integra sunt, absque dentatis impressionibus: nonnunquã & parum dentata circa extremum mucronem reperiuntur. Porro cum generi huic Ranunculorum τὸ πλάιφυλλον nomen indiderit, nõ præter rem facturum me putauero, si hic obiter saltem meminero alterius huius generis Ranunculi speciei, quã ego τὸ πλάιφυλλον nomine habeo. Hic autem toti Harcyniæ nostræ ignotus, vt credo, prorsus est, ac maximã existit species Ranunculi istius duodecimi Cordi iam descripti. Ipsum vero copiosissimũ reperi olim in Marchiæ veteris syluis, locis vlginosioribus ac opacis, putridis, limosis & foetidis, maxime circa Stendaliam & Tangermundam ciuitates. Radix ei est nigra, crassa, vix in extrema limorum superficie comprehensens ac hærens, capillaceis cirrosisque fibris numerosè circumsepta: caulem emittit singularem, sesquicubitalem, digiti ferme crassitie, geniculatum, folijs ex singulis geniculis prodeuntibus longis, acuminatis, latis, quorum ea quæ infe-

rius cauli adhærent, dodrantalia sunt, quandoque & sesquidodrantalia, vnciarum duarum, quandoque etiam trium latitudine, non ita carnosa vt in platyphyllo Cordi, sed molliori substãtia, & propterea facile flacciditati obnoxia, glabra, splendentia, sine serraturis: flores exhibet in singularibus pediculis, singulares, eosque paucos, grãdiore, folijs sex, septēque in ambitu constantes, subpallidioribus exluteo, capitulo intus frequentibus staminulis exornato: flores decedentes subsequuntur semina Ranunculis cæteris similia sed maiora aliquantulum, nigrioraque.

Ranunculus maximus λευκάνθηου seu Aconitifformis. Radice nititur nodosa, quali nimirum aquaticæ plantæ plurimæ firmari videtur, fibris multis cãdidis ex ea propendentib. eaque iuxta terræ superficiem capillamentis quibusdam durioribus circumuestita, quæ scilicet ex neruosis pediculorum partibus superiorum annorum transeunt in eiusmodi formam, post deperditam substantiam reliquam. Emittit primum pediculos imbricatos dodrante longiores, in quorum summo foliū late expansum ac quinquies vel sexies vt plurimum profunde incisum & in ambitu serratum, simile folijs alicuius Aconiti speciei, continetur. Caulem profert sæpe bicubitalem, calami scriptorij crassitie, intus cauum, splendentem, teretem, in summo quibusdam adnatis brachiatum, cui priorib. consimilia adhærent folia paulo minora, breuibus item pediculis donata. Flores ei sunt forma cæterorum Ranunculorum, maiores paulo, lactei, quibus decedentibus protuberanti capitulo in hærent semina reliquis Ranunculis (excepto latifolio nostro) grandiora. Eadem proculdubio cum hoc est stirps illa, quæ in Valesij Cordi obseruationū sylua describitur pag. 222. esse herba Lycopodi maiorib. getanij folijs &c. Copiosa est in vlginibus montosis circa Broccenbergum & in finitimis montibus, locis præcipue opacis. Superiori anno

dum syluam Thuringiacam transirem, eandem ibidem conspexi.

Rumex maior, passim. Folijs videlicet grandioribus. Idem cum Rhabarbaro monachorum, nisi quod sit syluestrior.

Rumex minor, radice fibrosa, cirris plurimis obsita capillaribus: foliis longis, strictis, vnciali latitudine, sinuatis, flauescentibus: caulibus brachiatis, striatis, lignosis, seminum racemis frequentibus abundantibus. Nascitur circa loca culta.

De Rumice aquatico seu Hydrolapatho, supra.

Rubia sylvestris, passim.

Rubus vulgaris. *Kraßbeer* | *Brambeer*. Locis pluribus & maxime iuxta loca habitata, in altis etiam montium iugis & locis cædis & carbonariorum areis.

Rubus Idæus, passim, fructu videlicet communiter rubicundo, nonnunquam & candido sed rarius.

Rubus minimus, seu *Rubus Alpinus* Gesneri: hic *Steinbeer* vocant. Circa Vualckenridam, Stolbergam & Ilfeldam.

Rapistrum aruorum, *Hederich*: non tam in agris, quam quandoque locis quibusdam apricis ac cædis.

Rhamnus Solutiuus, locis quibusdam.

Rafeda, planta ex *Eruucarum* syluestrium genere, hoc nimirum à Stirpium inquisitoribus nomine Plinio attributa. Eam autem duplicem vidimus. Maior circa loca inculta, locis apricis, in quibusdam Promontorijs & secus vias nonnunquam cõspicitur, radice multifida, longa, fibrosa, candida: circa cuius caput in terræ superficie densus foliorum flauescentium plerumque cespes circumfunditur, in modum *Erucae* dissectorum, tenerius tamen, ac ita vt inter *Erucae* alicuius & sylvestris *Rutæ* caninæ Gallorum folia, mediam veluti figuram obtinere videantur. Ex horum medio caules prodeunt cubitales, lignosi, striati, procidui, adnatis frequentibus brachiati. Folia quæ caulibus & brachijs appenduntur, oblongiora sunt, ac

minus

minus diuisa, semunciali latitudine. In summo caulium & brachiorum veluti in oblongioris spicæ figura thyrsuli cōspiciuntur dense flosculis in singularibus exiguis pediculis singularibus cōstitutis obuestiti, luteolis, muscosis, capillaceis: quibus emarcescentibus prodeunt oblongiusculæ, turgidæ ac flauentes theculæ superne repandulæ seu hiantes. Estq; hæc omnino illa Reseda, quam & Angli in sua Aduersaria describunt & depingunt, eamq; præterea Erucam peregrinam, Italicā siue Cantabricā appellitāt: quāuis ibi in icone illa adeoq; densa circa radicē eius foliorū luxuries nō exprimatur. Minor radicib. existit breuioribus: coliculis simplicioribus, rectioribus, teretioribus, minus foliosis, dodrantalibus, nonnuncquam & sesquidodrantalibus, folijs minoribus priori, eodē tamen modo incisis: in summo coma breui flosculorum cōstituta, flauente. Hæc in iugis montium altissimorum nascitur, præcipueq; in Herzbergo, cui Ilfelda adiacet.

S.

SIDERITIS *prima* Dodonæi & Fuchsij *Zeisgenfraut*. Collibus apricis & meridiano soli obiectis, in promōtorijs præcipue circa Ilfeldam, Vuernigerodam, Gerenrodam, versus Northusam.

Huic cōgeneres aliquot præterea in Hircynia plantas obseruauit quæ & aliis etiam locis reperiri solent. Prima illarum est odoris admodum grauis, caulibus cubitalibus, quadratis, asperis, hirsutis: quibus per continua interualla semper folia bina ex aduerso adhærent oblonga, mucronata, vncias tres, quandoq; etiā quatuor longa, vnam lata, in ambitu serrata, superne nigriora, inferne magis cinerea, hirsuta: floribus rubicundis, verticillatis. Reperitur hæc ad ripas fluuiorum & circa loca habitata quandoq; & in agris.

Secunda consimilis admodum iam dictæ speciei, nisi

nisi quod in omnibus longe sit minor, profusque inodora. Radix ei est transversalis, lignosa, cirros quosdam obtinens, inutilis, candida: coliculi palmares, quadrati, asperi; recurui, rubentes, brachiati: quib. folia per intervalla sunt bina semper ex aduerso locata, fescuntiali longitudine, semunciali latitudine, mucronata, serrata: flores itidem verticillati, rubentes, longius extra suos alueolos exerti, quam in præcedente. Figuram stirps hæc non nihil minoris ocymi referre videtur. Passim locis asperis, montanis, sterilib. saxosis ac apricis. Cōspicitur hæc species etiam quandoque flore candido, sed rariuscule.

Tertia, quo ad foliorum magnitudinem inter iam positas duas stirpes medio se loco habet, eamque propter flores sideritidem cæruleam voco. Caules producit quadratos, infirmiores, brachiatos, folijs numerosis præditos, quorum semper bina ex utroque latere sibi opponuntur, molliora, nigricantia: horum maxima uncias tres longa sunt, vnam lata, & subinde vsque in summū apicem caulis attenuantur, suntque similia folijs Pseudolysimachiae purpureæ, nisi quod breviora: inter utrasque alas exiguus consistit petiolus, cui vasculum quoddam cauum incumbit; ex quo flosculus oblongus, eleganter cæruleus exeritur, forma ea, qua solent quarundam urticarum mortuarum flores esse. quo decidente superne vasculum veluti superiniecta valvula occluditur, femina continens papaveris, maiora, lutea. Prouenit hæc passim in ripis fluuiorum, piscinarum ac fossiarum stagnantium, in pratis item vliginosioribus. [Hanc videntur Lobelius & Pena inter Lysimachias retulisse & nomine Galericulatae à vasculorum forma depinxisse. Folia crenata sunt, quod hinc silentio præteritum fuisse demiror, Plantæ sapor amarus est, Graticulæ ferè in morem. Ideoque eam (prius quam illi suas obseruationes in lucem ediderant) Herbarij quidam Gratiolam

tiolam cæruleam appellare non verebantur, à qua tamen figura tota non parum discrepat.]

Sideritis Cordi: Hæc olim proueniebat in agris montanis mōtis Haynfeldi prope Stolbergam, dū videlicet illi adhuc excolerentur, auenaq; consererentur. Nunc autē postquam cessante cultura agri illi in pratensem naturam abire cœperunt, etiam planta hæc euauit. Nusquam autem inter ea, quæ in publico Cordi nomine extant, hæc descripta habetur. Ostendit vero Cordus olim hoc nomine plantam istam tum Aemylion, tum alijs. Nascitur autem alias frequens in arenosis agris Marchiæ veteris, alijsque locis. Radix ei est tenuis, lignosa, candida, fibrosa: Coliculus tenuis, cum paucis adnatis, quadratus, dodrantalis ferè, hirsutus: folia ei sunt sufflauētia, vncialia, rotūdiora, hirsuta, in ambitu dentata: verticillos profert cōsimiles vt & semina ac flores, Sideritidi primæ. Cæterum illius Sideritidis primæ species aruensis, passim alias, quædam in agris mōtanis reperitur folio mucronato, primæ Sideritidis, minori, flauescētiori, caule cōsimili sed breuiori. Verum illa diuersa omnino est à Sideritide nostra Cordi, vtpote cum huic folia rotunda sint, quæ isti contra mucronata habentur: quod ideo *παρέρχως* indico, ne videar forte alteram pro altera intellexisse.

Superba Tragi: locis quibusdam apricis.

Solanum syluestre seu lethale, quod *Morion* seu *Mandragoram* Theophrasti quidam esse autumant. Propter fructum nigrū, splendentem, quia exacte cerasa æmulatur, ipsum quandoque soleo *σφύχρον μελανοέρασον* appellare. In monte altissimo prope Ilfeldam Hertzbergi nomine, copiose reperitur, vt ea in radicibus eius quandoque, item in ingressu specus subterranei aquosi, qui circa Bischofrodam villam est, non procul ab Ilfelda, quam vocant ibi *die neue Relben*. Fuit hic non multis adeo ab hinc annis tonsor quidam, qui (vt solet hoc genus

O

homi-

hominum admodum temerarium esse, & per mortes hominum, vt ille ait, impune experimēta sua facere) cuidam Stolbergēsi ciui, sparsis per vniuersum corpus, nescio in quo morbi genere, doloribus ijsq̄ue misere excruciantibus laboranti, huius plantæ foliorum maiorem copiam in decoctione quadam propinauit, præsertim cum circumstantes varia, ipsiq̄; nota auxilia conciliandæ quietis gratia, frustra autem tentassent, tandemq̄; effecit vt æger ille non solum quietem caperet, verum etiam omnium istorum dolorum oblitus lethali prorſus somno diem suum clauderet.

Solanum hortense, seu Solanum nigrum Cordi, Nachtschatt / Circa loca culta.

Solanum γλυκύπικρον.

Saxifraga alba, quæ granulosa[m] habet radicem, In pratis quibusdam circa Stolbergam.

Saxifraga aurea Dodonæi, passim ad riuulos, scaturigines, locaq̄; vliginosa.

Scrophularia maior communis, passim.

Scrophularia maior aquatica, frequens ad fluuios.

Sion verum, seu ελεοσέλινον. In scaturiginibus gelidis passim.

Sisymbrium primum, Mentha si symbria Anglorum.

Sisymbrium alterum, seu Nasturtium aquaticū, Nasturtium fontanum vulgo dictum, cuius aliquot species existunt. Prima species seu Nasturtium aquaticum acre est illa vulgatissima species in fonticulis, riuulis & eorum elicibus nascens, quæ culinæ inferuit, folijs rotundioribus, passimq̄; *Brunnfress* dicitur. Secunda seu Nasturtium aquaticum amarum: hæc species priori omnino similis est, nisi quod grādus paulo assurgat, ac folia magis acuminata, longioraq̄; habeat & nigriora, saporis vehementer amari, ita vt prioris modo in mensas recipi non possit, nisi decocta, iuribus tamen priorib. abiectis tandiu donec amaritudinem ferè omnem deponat. Hæc autem

tem antequam caulescat folia exhibet rotūda, ampla admodum, duarum ferè vnciarum. Ac vtraque species non raro iisdem in locis simul & semel reperitur. Tertiam speciem offendi extra aquas, loco opaco, vltra Vualckenridam, radice candida, lignosa, cirris plurimis obsepta: circa quam in terræ superficie densa foliorum rotundiusculorum, nigrorumque prioris speciei paulo minorum, congeries late dispergitur: ex quorum medio caules oriuntur plures, cubitales ferme, folia oblongiuscula continentes ac flores frequentes candidos. Semina huic sunt in oblongiusculis strictisque siliculis, parua, fulua.

Sorbus aucuparia, seu Fraxinus bubula Dodonæi, passim.

Sorbus torminalis, circa Stolbergam ac Ilfeldam.

Sonchus lauis maximus, sesquicubitalis, folijs dodrantalibus, crenatis parum, sed non profunde dissectis, in ambitu spinosis, sinuatis.

Sonchus lauis alius, procerus & ipse, folijs vtrinque aliquot incisuris in lacinias dissectis, non tamen vsque ad dorfi neruum: qua nota differt paulum à Soncho læui primo Cordi, cū quo tamen alias idem est. Reperitur etiam nonnunquam huius minor species, caule crasso, anguloso, cubitali, folijs multis, incisfis, spinosis in ambitu, sinuatis, prioris aliquātulum minoribus.

Sonchus lauis Cordi folijs vsque ad dorfi neruum laciniatis, non ita procerus, vt *Sonchus secundus*, cuius modo mentionem feci.

Sonchus asper, caule videlicet spinoso, folijs dissectis.

Succisa, seu Morsus Diaboli.

Scabiosas variarum differentiarum plures Harcynia nostra gignere solet, quarū aliquot iuxta genera sua & species ordine recensendæ hic erunt.

I. *Scabiosa ergo integrifolia*, cui nimirum folia neutiquam sunt dissecta,

dissecta prima sit. Hæc caulem protrudit cubitalē, hispidum, asperum, geniculatum: folia oblonga, plantaginis acutæ ferè, mucronata, asperiora & pilis horridiora, quincuntiali ferè longitudine (qua radici videlicet ea propiora sunt) vnciali autem latitudine, & quandoq; fescuntiali, ac ex quolibet caulis geniculo bina semper ex aduerso sibi opposita, nihilq; dentatæ vt plurimum impressionis omnino habētia. Quandoq; tamen in huius generis stirpib. quibusdam, rariores ac superficiales in ambitu quorūdam foliorum eiusmodi impressiones apparent: sicuti & in minoribus foliis summum ferè caulis contingentibus vna atque altera iuxta pediculum laciniata dissectio cernere quandoque est. Flos huic speciei est ex cyaneo rubicundus, villosus, In pratis quandoque reperitur.

- II. *Scabiosa integrifolia minor seu maculata*, quæ rarius obuia esse solet. Coliculum hæc producit tenuem, teretem, scabrum, dodrantalem, folia pauciora circa radicem octona ferè, vncias duas longa, semissem lata, non hirsuta vt priora, stigmatibus quibusdam nigricantibus exasperata, alias leuoris quid obtinentia, carnosa, quorum ex superiori ordine vnum atq; alterum quādoque in ambitu paucas dentatas impressiones recipit: flore vt in cæteris scabiosæ speciebus ex cyaneo sub-rubicundo.
- III. *Scabiosa dissectifolia maior*, foliis scilicet in lacinias diuisis Valerianæ syluestris ferè modo, pilosis, caule sesquicubitali, flore ex cyaneo rubicundo, villosa, pratis familiaris.
- IIII. *Scabiosa dissectifolia media*. Hæc caule exurgit cubitali, hispido: folia circa radicem obtinens integra, paucas nunquam ferratas incisiones in ambitu suscipientia, oblonga, nigricantia, pilosa, mucronata, quincuntiali longitudine, fescuntiali ferè latitudine: reliqua deinde profundas ac frequen-

frequentiores incisiones ac in lacinias diuisiones admittūt prioris istius generis speciei ritu, sed tamē illius folijs multo sunt minora.

V. Scabiosa folijs bellidis syluestris maioris maior. Hæc caule assurgit cubitali, tereti, geniculato, cuius priora folia iuxta pediculos suos canaliculatos in aliquot lacinias profundius inciduntur parte anteriori ipsius subrotundioris ac in ambitu dentata: reliquæ deinde (quorum semper bina ex vno geniculo è contrario sibi cohærent) integra sunt, breui ac imbricato pediculo innixa, non incisa, in ambitu tantummodo serrata, vncias duas longa, vnam lata, colore ac forma folia bellidis syluestris maioris exprimentia: post hæc superioris caulis parte qua ipse brachiata adnata producere incipit, folia alterius figuræ consistunt, tenuiora, in plures tenuiores ac angustiores lacinias diuisa. Flos huic speciei cōglobatus est, cæruleus, Succisæ similis.

VI. Huius minor species ex vna radice, quæ nigra est, plures profert tenuiores, teretes ac dodrantaes coliculos, non ita foliosos, vt prior, sed ferè prorsus nudos, nisi inferiore parte. Folia priora huic sunt in breuioribus & caniculatis pediculis, bellidis syluestris maioris folijs itidem similia, prope pediculum laciniata vt plurimum, reliqua parte serrata: post quæ reliqua quæ deinceps sequuntur folia, diuersæ ab aliis existunt formæ frequenter in tenues & strictiores lacinias diuisa: flores cærulei cōglobati.

VII. Scabiosa tenuifolia candida seu maior. Caule ea prodit cubitali, tereti, calami frumentacei crassitudine, lignoso, geniculis nodosis prædito: folia ei prope radicem sunt in oblongo & canaliculato pediculo, veluti in costa quadam constituta, in plures at tenuiores lacinias & per euidencia admodum à se vtroque latere interualla seiunctas, acin ambitu dentatas,

diuisa, quorum pars extrema mucronem constituens latior est & crenata: quæ deinde superiori in parte caulis exoritur, ea quanto subinde serie sua breuiora fiunt, tanto & in strictiores laciniæ dirimuntur: inter alas autem versus caulis summum brachiola vtrinque profiliunt, consimilibus sed longe breuioribus foliolis exornata: flores deinde emergunt Scabiosæ non nihil similes ex pallidiori flauedine albescentes. Elegantior hæc est cæteris Scabiosæ speciebus omnibus.

VIII. Scabiosa tenuifolia media. Radicem hæc obtinet nigram, multifidam: coliculos teneriores, teretes, minus foliosos: folia priora multo minora quam prædictæ speciei, diuisa in laciniæ tenues, latiores tamen paulo quam sunt foliorum reliquorū subsequentiū laciniæ, quæ nimirum existunt admodum tenues & angustæ ac fæniculaceæ quodammodo: flores sunt, vt prioris speciei.

IX. Scabiosa tenuifolia minima prior. Huic coliculus est dodrantalis, teres, tenuis, prorsus nudus, prope radicem solummodo planta hac folia protrudente in canaliculatis pediculis laciniata, breuiora cæteris duabus iam positis speciebus ac tenuiora. In summo caulis florem continet cæruleum in orbiculato capitulo succisæ simili, ex cuius ambitu exterius breuiora quædã ac tenuiora progrediuntur sursum porrecta adnata in brachiolorum exiguorum modum, semel geniculata ac bina ad geniculum exaduerso locata foliola, continentia, in quorum cuiuslibet summo aliud ac breuius florum emergit capitulum conglobatum ac cæruleum. Locis autem prodit aridioribus in collibus apricis ac meridionalem solem exipientibus.

X. Est & altera Scabiosæ tenuifoliæ species, quam foliosam nominare poterimus, propterea quod coliculus qui ipsi dodrantalis est, ac geniculatus à radice vsq; in summū cacumen foliis in frequen-

frequentes, tenues ac faniculaceas lacinias diuulsis, eleganter exornatur, quorū ad quodlibet geniculum bina ex opposito sibi correspondent. Flos huic est in globum collectus, caruleus. Huius autē libuit hic meminisse obiter, licet, quod sciam, in Harcynia ipsam nondū repererim. attamen in vicinis montibus non raro sese conspiciendā ea offert: nec dubito admodum in ipsa Harcynia alicubi eam quoq; existere.

Sanicula, passim.

Serpillum, passim.

Serpillum floribus candidis, sed rarius.

Serpillum citrum olens, aliquando reperi in Haynsfeldo.

Stæchas citrina: locis quibusdam & collibus ac marginibus asperis, arboribus destitutis & apricis.

Sambucus vulgaris, circa loca habitata.

Sambucus aquatica, seu *Lycostaphylos foemina* Cordi. Copiosa passim potissimum Ilfeldæ: Stolbergæ, Gerenrodæ & c. ad ripas fluminum & locis plerisque montanis humidioribus.

Sambucus montana seu ἐρυθρος ἀφύλη, aut φοινικος ἀφύλη, *Sambucus* racemosa Anglorū, ac *Sambucus ceruina* Tragi. Copiosa hæc est circa Stolbergam & Honstenium, præsertim locis montanis, apricis ac humectis non nihil vel felici solo præditis. Itē circa Ilfeldam. Eius folia hic vetulæ collecta ignaris pro Ebuli folijs obtrudunt, diuenduntque, sicuti & vulgo istam *Sambucum* *Uttich* / nomine Ebuli appellitare solent.

Scorodonia seu *Scordium montanū* Cordi, *Sphacelus* Dodonæi.

Prouenit Vuernigerodæ prope arcem: Apud Cordū libro 1. pro hac stirpe falso ponitur icon Vrticæ Heracleæ Tragi, sicuti & in adiecto ibi Scholio error admissus est in nomine Odi, quod & alias aliquoties istis in Cordi de stirpium historia libris factum est. Nam pro Odo semper Cordus est legendus. Scholia autem illa subiuncta, vt hoc obiter annotē, quæ præfixa stellula notantur, Aemylij sunt ab ipso subscripta in

auto-

autographo. Atqui quoties Cordi nomen Aemylius scribebat, veluti priores tres litteras abbreviaturus, cordis humani effigiem pingebat. Hoc cum ignoraret ille qui autographum in exemplum prælo typographico committendum descripsit, accidit vt perperam Odum legerit transcripseritque.

Salix nigra seu rubens, rot *Weiden*/ passim in conuallibus vliginosis.

Salix Sabina seu Amerina, virgis gracilibus & rutilis.

Salix Platyphyllos. Hæc plurimis in montibus reperitur, etiam quandoque non adeo humidis, ac proceræ admodum arboris frequenter magnitudinem consequitur. Folia ei sunt vnciarum trium longitudine, fescuntiali autem latitudine, nõ nihil rotundiora, mucronata, sed non ita oblonga, vt reliquarum specierum folia, superne nigricantia, inferne cinerea: iulos profert duarum vnciarum longitudine, densa lanugine non vndiquaque obuolutos, vt in cæteris speciebus contingit, sed veluti racemulos quosdam capitulis paruis dense confitos, repræsentantes: quibus initio veris dehiscensibus, erumpunt flocculi lanæ tenuissimæ, mollissimæ ac candidissimæ instar, modo ferè consimili, quo lana effunditur ex dehiscensibus capitulis Populi nigræ. Huius speciei alia est, minor quippe, foliola continens breuiora, vncialia, nigriora superne, canescentia itidem inferne: cæteris omnibus priori similis.

Salix platyphyllos rursus alia, etiam rotundiore folio, iulo breuiori cæterarum communiumque specierum iulis simili: salicis nimirum quartum genus Tragi, quod ipse *Seitweiden* vocat.

Satyrium recentiorum Græcorum iuxta Dodonæum mas, alias Palma Christi, Serapias mas Anglis, Orchis autem fœmina Tragi. Atqui Satyrij huius maris cuius videlicet folia maculis destituuntur, diuersæ aliquot differentia in Harcynia occurrunt, quæ sub duobus præcipue generibus compræhendi poterunt,

terunt, quorum alterū sit latifolium, alterum angustifoliū. Primi itaq; generis, hoc est latifolij species prior radicib. cernitur crassis, binis, densis, diuisis inferius in aliquot portiunculas oblongiores, veluti manus aliqua in digitos: caule cubitali; digiti ferè crassitudine: in oblongiori spica seu thyrso flores punicantes exhibēs: folia in hoc paulo latiora caulem obuestiunt, quincuntiali quandoque longitudine, trientali vero latitudine. Huius altera species seu media omnia minor est sortita, suntque ei folia vnciarum quatuor longitudine, fescuntiali autem latitudine. Tertia seu minor, radicibus est minoribus multo: colicūlo tenero, dodrantali: spica breui, foliis vncias tres longis, vnam latis.

Alterū porro genus est *Satyrium basilicum mas tenuifolium*, quod itidem triplex est. Maior enim eius species radicibus constat priori genere paulo minoribus, ac in oblongiores portiones diuisis: caule cubitali, tereti, leui, triticei calami crassitudine, qui spica florum purpurascēte breuiori illustris est, ac folia depromit longiora multo prioribus speciebus, sed strictiora, septem sæpe vnciarum longitudine, vnius latitudine. Media radicibus maiori est consimilis, crassiori autem caule, ac longiori spica prædita, foliis quoq; eiusdem longitudinis, sed paulo strictioribus, ac non ita explicatis, sed potius carinatis. Tertia etiam nonnunquam in hoc genere, sed rarius reperitur species, minor videlicet, radicibus nempe multo minoribus & diuisuris earum tenerioribus, cauliculis item breuioribus, foliis vero eiusdem lōgitudinis cum specie iam tradita, eodemque modo imbricatis, sed multo strictioribus, spica paulo rariori.

Satyrium femina folijs maculatis, passim.

Symphytum petraeum meum, sed non verum Dioscoridis. Duplex hoc est: Maius radice nititur profunda, pedali, longioriꝛ; digitali crassitudine vt plurimum, sæpe etiam in planta anno-

fiore, pollicari ampliori que, forinsecus cortice instar tenuis alicuius ^{et id est} sufflauescente obuestita, sub quo candida substantia detinetur cor lignosum in medio continens; saporis ubi recens euellitur dulciusculi primum, deinde astringentis cum amaricie quadam feruidiuscula diutiusque; perdurante. Hæcque radix diuturniori masticatione multum pituitæ in ore prolicet. In superficie terræ ex nodoso capite densior foliorum oblongiusculorum & strictorum pinguiusculorumque cespes emergit, ex quorum medio prorumpunt colliculi dodrante altiores, recti, teretes, læues, tenues, geniculati, folijs ad genicula cõsimilibus ijs quæ prope radicem sunt, exculti, in summo parum brachiati, ac umbellatis corymbis conspicui, qui exiguis ex capitulis flosculos tenellos candidulos exerunt, muscosos, eleganti spectaculo oculos aspiciendum inuitantes, dum flosculi illi veluti punctulis quibusdam variegati visuntur. Odorati stirps hæc nihil continet. Folia eius dulcedinis illius, quæ radici subest, expertia sunt: Nasctur montibus apricis ac calcaribus. Vnde cum inter eiusmodi saxa progrediatur, symphyti petræi nomine eam habui, non tamen istius quam Dioscorides describit, veruntamen aliquo modo non admodum absimilem à Petræi Matthioli icone. Nam licet quasdam Dioscoridis Symphyti notas obtineat, non tamen omnes exprimit. Sin autem displicuerit huic stirpi Symphyti nomen me ascripsisse, vocetur interim ficto vocabulo ^{γυνόβουλον}, ratione natiui soli sui, donec repertus fuerit Mercurius aliquis, qui eius meliorem denominationem edoceat. At qui planta hæc in ipsis Harcynicis montibus (quantum mihi hactenus constat) non reperitur, sed tamen in finitimis ei; ex propinquo adiacentibus ad meridiem præcipue, utpote in veteri Stolbergo & montibus Franckenhusanis. Feci vero eius hic mentionem propter sequentem alteram ipsius speciem, quæ Harcyniam incolit.

Illa itaque secunda ac minor nostri Symphyti petraei, seu
ὑψόφουρον minus (si potius hoc nomine ipsam nuncupare ve-
 limus) radice firmatur saxa calcaria profundius sed non re-
 cta penetrante, adeoque arctè illa circumplexa, vt terræ nihil
 circa se vt plurimum obtineat, pedali, calami hordeacei cras-
 sitie, cortice forinsecus ex obscuro rubro flauente circumda-
 ta, saporis astringentis: ex cuius capite fruticescentis veluti
 cuiusdam sarmenta tenuia ac lignosa supereminet, à qui-
 bus folia prædictæ speciei minora progrediuntur, plurima
 itidem numero, strictiora, viridiora ac teneriora. Ex istis vero
 sarmentis crebriores profiliunt coliculi, admodum tenelli
 exilesq; teretes, palmares, rubicundiusculi, frequētius quam
 superioris geniculati, binis ad quodlibet geniculum foliolis
 oblongiusculis ijs quæ prope terram sunt similibus, consti-
 tutis. In cacumine porro coliculi in breuiusculos petiolos
 distenduntur, ex quibus florum in cādido leniter subruben-
 tium corymbi rarius dispersi, emicant, priori speciei similes,
 sed ferè elegantiores. In capitulis rotundis Goriandro simi-
 libus semina continet quædam parua, flauescencia. Reperi
 hanc speciem ante annos aliquot in montibus calcarijs (qui
 subterraneis specub. cauernis ac antris prorsus cōcaui sunt,
 quasiq; concamerati, inq; quibus dæmoniorum illud genus,
 quod nanos vocant, antiqua superstitione habitasse refert: vn-
 de vulgo adhuc hodie ista montana loca Cauernæ nanorum
 nuncupantur) prope Vualckenridam monasterium, vbi eius
 integram radicem licet adhibito chalybeo rhizotomo dili-
 genter id conarer, ex saxis istis eruere nō poteram. Ob quam
 causam forte dum nempe ita arctè saxis istis sine terræ vlla
 portiūcula innascitur, stirps ista nō immerito pro aliquo pe-
 træo Symphyto posset haberi, meo quidem iudicio, vel ipsi-
 us solummodo nominis occasione.

Sagina Tragi syluestris, seu Selago Pliniana, quam primam eius

speciem facio, vt pote herbam Sauinæ similem. Licet enim Selaginem ob sibi nō admodum absimiles plantas in species discernere; Copiose in Broccenbergo.

Selaginis species altera (sicuti eodem etiam nomine Georgius Aemilius olim herbam istam tandem censebat) Mucus nempe terrestris Tragi ac Matthioli, Lycopodion vero Dodonæi. Eius icon perperam pro Chamæpeuce aliqua ab Aemilio apud Cordū posita est, propterea quod vera Cordi Chamæpeuce tum temporis ipsi visa nondum fuisset, quam aliquot annis post, cum primum mihi notitiā cum eo viro intercedere cœpisset, ei vt & alijs amicis copiosā ex Nariscorū syluis misi, cuius aliquot surentos ipse mōx Gesnero paulo ante eius obitum itidem trans mittebat. Copiosa & hæc reperitur non solum in Broccēbergo, verum et in montib. circa Vuernigerodam, Andersbergum, Stolbergam, alijsq;.

Selago tertia, quæ elegans est planta, ex vnica radice dodrantes aliquot thyrsulos mediocris digiti crassitudine, emittens rectos, prope radicem angustius sibi cohærentes, superius vero latius à se inuicem discedentes, vt ita cuiusdam scopæ paruæ sursum versæ quandam quasi figuram præbeant, in summo plerunque diuicatos, foliolis vnde quaq; densis, secundæ speciei prorsus similibus obuestitos, viridibus. Hanc autem speciem non vidi eiusmodi erectis ac tenuibus petiolis iulos proferre, quales priores duæ species exhibent: licet nō dubitem posse ipsos fortè alicubi reperiri in hac stirpe loco aliquo vbi feliciter prouenerit. Reperi autē ipsam solummodo enatam intra cauernas saxorum ipsorumue crepidines in Broccenbergo, à sole parum illustratas.

Salfirora, seu sponsa solis, aut Ros solis, vel Rorella, copiose in musco vdo Broccenbergo ac vicinorum montium. Dignum admiratione in hac pusilla & eleganti plantula, veluti que stellæ alicuius iubare fulgenti sub sole, est, quod roseidum
illud

illud ac congenitum ipsi humidum in acetabulis foliorum ipsius contentum, extremis leniter digitis vbi attingatur, dū adhuc natali suo solo ipsa inhærens aut tamen confestim inde euulsa feruentes solis radios experitur (quod quam primū obseruassem, postea sæpius eius rei experientiam feci) mox veluti in exigua aliqua ac sericea & candidiuscula filamenta ipsū diducatur, quæ confestim concreta ita postea semper perdurant: quod in aridis plantulis, eo modo dū vegetæ adhuc essent, tractatis ac libris meis herbarijs agglutinatis, hætenus multis ostendi ac etiamnum ostendere possum.

Struthium herba lanaria aut fullonum: nō procul à Northusa ad promontoria Harcynica.

Scorzoneræ tenuifolia lutea: itidem ad promontoriū quoddam non procul à Northusa.

Quia autem huius *Scorzoneræ* nobis hīc mentio incidit, non incommodum fortè erit de *Scorzoneris* pauca veluti in transcurſu subijcere. Atquē varia varij hætenus de hoc stirpis genere statuerunt. Initio, cū vsus eius in Hispania contra viperarum morsus innotuisset, Planta Hispanica nonnullis dici cœpit, quasi in Hispania solummodo spontis suæ esset: deinde ex Hispanico idiomate *Scorzoneræ* nomenclatura ei accessit à facultate quapiam peculiari qua specificè existimatur viperinis ietibus. succus huius stirpis præsentaneo auxilio esse. Plurimis autē in Germania locis reperitur quoque, montosis præcipue. Differentias vero foliorū ratione & florum etiam euidenter obtinet, ita vt altera sit latifolia altera angustifolia. Latifoliam (quæ fortassis & in ipsa Harcynia nostra alicubi inueniri poterit) vidimus tantum flore luteo: Eaque quo ad radicis saporem, iterum duplex est. Nam altera quæ cōmunior est, saporem exhibet subdulcem, ac ita à *Tragopogone* nihil ferme distat; cuius etiā profectō aliqua species ipsa est. Altera radice constat valde amara (vtpote genti-

ana alicuius instar) copiosoque lacteo succo turgente. Hæc reperitur tum alibi tum maxime in Foresta syluula Ienæ vrbis imminente, solo lapidosiori firmiorique, ac in prato præterea quodam humectiori & herbofo agri Thuringici, iuxta pagū Ritnorthusam, distantem sesquimilliaris spacio ab Erforda, inter nimirum irides tenuifolias copiose profiliens, natali pinguiori: vbi propter saporem ab aliquibus ex vulgo pro Gentiana ostenditur: effodique ipsam non semel ibi præsentibus amicis nostris quibusdā cubiti longitudine. Cumq; γεροντοπόγων veterum, cui eandem, de stirpium historia præclare meritis Ruellius facit & Nicandri γέροντοπόγωνα, solūmodo differat à Tragopogone radice amaricie: omnino in eam sententiam inducar, vt hanc Scorzonera speciem, cui videlicet radix amara est, censeam esse γεροντοπόγωνα antiquorum verum. Nec putō multum reclamare posse vnicam illam notam quod τὸ γεροντοπόγωνος folia describantur esse tenuiora Tragopogonis, cum è contra illa in hac Scorzonera nostra multo non in frequenter sint latiora, (ea nēpe quæ radici sunt viciniora) & non nihil sæpe breuiora. Facile enim contingere poterit, vt regionum & locorum ratione aut aliterius in natura abdita causæ interdum quædam plantæ alibi latioribus folijs constent longioribusque, alibi strictioribus ac breuioribus. Videmus namque hoc in multis ita obuenire & quandoq; etiam colorem floris mutari, qui tamen ipsam speciem non mutat. Ita etenim Petasites & Prunella minoribus folijs & cædidis florib. affatim reperiuntur circa Andersbergum, ac aliquibus in locis Harcyniæ nostræ alcea tenuifolia ferè tantum nascitur, vt è contra alijs latifolia, sicut suis locis id annotatum est. Eodem modo in Marchia veteri symphytum maius tenuifolium reperitur in fossis quibusdam stagnantibus caule longiori rectiori; vt sæpe vidimus. Præterea non vbiq; ac perpetuo latifolia vt dictum est nobis occurrit

currit nostra Scorzonera, sed & foliis longioribus ac strictioribus. Estq; & hæc tenuifolia Scorzonera itidem duplex. Altera namq; flore est luteo, eaq; radicem aut dulciusculam aut amaram nacta, pro natalium diuersitate: altera vero flore ex rubro subcæsis ac folijs priori multo tenuioribus angustioribusq;, coliculo fæsq; dorantali, radice amariuscula; quæ in collibus arenosis non infrequens est circa Quedlinburgum Saxoniae urbem ac cõuosis quibusdam areis & apricis inter vineas nonnullas, nõ procul ab Erfordo patria nostra, in Ericetis adhæc Marchiæ arenoso solo. Maiori porro antidotaria vi eam, quæ amariori est radice, existimauerin esse præditam illam quæ dulci radice pronascitur. Verum hæc obiter hoc loco commonefacere, studio sisque rei herbariæ dijudicanda relinquere libuit.

Struthiopteris Cordi. Radice hæc cõstat crassissima tuberosaque, nõ nihil fibrata, nigricante, cui circumcirca adnascuntur pediculi lōgi, cubitales, præterioresq;, ipsi radice corpori squamatis quasi inhærentes vngue latiori, nigricante, longo vnicias duas, semunciam lato, canaliculato parum, inferius tamen angustiori & adunco, qui eleganter exprimit figuram inferioris partis instrumenti istius ferrei pharmacopœorū, spatulæ nomine ipsis appellati, quo nimirum materiæ ab ipsis dum medicamenta componuntur miscenturque agitari cõnirique solent. Reliqua deinde pars quæ vnguem mox subsequitur, canaliculata imbricatur cõuitate profundius. Pediculi exteriores frequentibus costis foliosis exornantur, quarū semp bina ad vtrūq; latus æqualiter sibi contraponuntur: suntq; foliola in hisce costis similia prorsus foliis filicis fœminæ supra indicatæ. Ac istis exterioribus pediculis color est in flauo rufescens, ipsiq; aliquantulum molliori materia constant. Interiores vero ex spadiceo subnigricant & crassiores

fiores sunt, multoque ex solidiori materia compositi. Horū ij qui cæteris sunt proceriores, inferiori loco absque costarū adminiculo, foliolis istiusmodi ad latera obuestiuntur, qualia esse folia exteriorum pediculorum costis iam dixi: deinde vero post medium pediculi vsque in summum eius cacumen vtrinque costæ foliosæ frequentes sursum porrectæ in ipsis disponuntur breuiore, neruo per medium dorso ipsarum extrinsecus protuberante, coloris spadicei, costis singulis interiori parte imbricatis: foliosa vero pars ad latera ipsarū continua serie vtrinque crenantur, quemadmodū folia Scolopendrij veri: illæque crenis angustioribus ita incisæ particulæ eleganti (vt sic dicam) crispatura versus interiora recurvantur aut retorquentur, puluisculum istiusmodi etiam, qualis eidem est stirpi, dense ac arcte ipsis adhærentem, interius sibi includentes compræhendentisque; vnde figuram aliquam ista crispatura conuoluta hæc folia quasi pennarū Struthiocamelorū cum plumata ipsarū incuruatione effigiare videntur. Cætera apud Cordum satis diligenter describuntur, qui ipse fatetur se integram plantam, vt quæ sibi nondū tota visa esset, non adūbrare. Nascitur autem non solum Gorslarix sed frequentissima est circa pagum Lutterdorfium in comitatū Honsteniensi distantem mille passus ab Andersbergo. Hyeme non viret, vt tamen Gesnerus apud Cordū existimat, deceptus falsa opinione, qua putauit lonchitidem secundam seu asperam, quæ est A splenion syluestre Tragi, eandem esse cum hac Cordi Struthiopteride, sicut & eius Icon ex Trago perperam isti capiti apud Cordum præfigitur. Obseruauit autem diligenter stirpem hanc montes fastidire, & tantummodo in cōuallibus, ripis fluminum gaudere. Cumq; eius plantam Stolbergam translata in horto montano iuxta stillicidiū loco vmbrosiore & humentioze committerem, feliciter quidem post hyemem renascebatur, sed exteriora tantum folia

profe-

proferebat, interiorum ne rudimentum quidē edens, moxq; media æstate emarcescebat, vnde prorsus eam perijisse putabam. At qui cum post proximam hyemem denuo repullularet eleganter, ipsam ex horto montano in alium locum trāstuli iuxta puteum, ita tamen vt ei proxime adiacuerit saxum excauatum amplum (quod aquas præfertim pluias ad irrigationem mearū stirpium colligere solebat) semper aquis plenum. Hūc transposita ista mea filix quasi locum sibi conuenientiore post priorem transplantationem iterum nacta hac æstate non solum exteriora produxit folia, sed & interiora quoq;, quæ Struthionum pennis Cordus contulit. Vnde operæ precium fecerit is, qui Struthiopteridem veram Cordi horto suo ex natali solo traductam fouere voluerit, si com modum ei locum selegerit cui aqua sit in propinquo. Cæterum male in subiecto capiti de Struthiopteride scholio Cordus castigatur, quasi confinxerit dictionem ex Latino & Græco vocabulo contra eraditorum consuetudinem. Cum enim nō solum *στρουθίαμηλον* sed & *στρουθιοκάρμηλον* rectè Græce pro Struthione aue dicatur, dictione composita, vt apud authores reperire licet: quare non etiam rectè Cordus, vt pote vir Græcæ linguæ non triualiter peritus nomen *στρουθιοκάρμηλον* ex meris Græcis vocibus construxisse putaretur?

T.

THALICTRUM nigrum Cordi, alias Saxifragalutea. In pratis quibusdam circa Stolbergam & Ilfeldam.

Thalictrum Dodonæi, seu Sophia, Bessamen / aut Seriphium Tragi. Recte hoc Gesnerus propter saporem Nasturtijs annumerat in hortis Germaniæ, vnde forte nasturtiū *μειόφυλλον* à multitudine tenellorū foliorū dici poterit. Circa loca habitata. *Tragopogon luteus communis*, quandoq; ad semitas & in pratis.

Q

TAXUS

Taxus in montibus calcarijs prope Vualckenridam.

Thlaspeos generibus cognata planta præsertim quoad folia, siliquifera. Radix ei est parua, diuisa, lignosa, candida: in cuius summo folia prodeunt carnosâ, aspera, uncias duas longa, semissem lata, in ambitu veluti leniter excisa seu prærosa, in mucronem obtusum desinentia: ex medio horum exurgunt coliculi teretes, dodrantaes, asperi, folijs minoribus quam fuerunt priora & Cardamoidi Cordi Thlaspei similibus, non tamen ita mucronatis, per continua interualla circumcirca obuestiti, in cacumine coma racemosa flosculis paruulis, candidulis, leucij similibus plena nutante, qua pereunte oblongæ siliquæ subsequuntur semine paruo Nasturtij alicuius instar, prægnantes. Hæc aliquomodo congruit (non tamen in omnibus) cum illa Anglorū Prouinciali planta, quam inter Sinapi & Thlaspi mediam faciunt.

Thlaspi Matthioli tertium, radice scilicet candida, crassâ: folijs leucij satiui, cinereis: caulibus rotundis, scabris: florum corymbis albis: seminibus in mucronatis, cinereis, & veluti inflatis vesiculis similibus capitulis Camelinæ. In locis aridioribus. [Passim quoque nascitur apud nos hoc Thlaspi, sed videtur parum congruere cum Matthioli pictura III. Thlaspeos, quod in saxosis nasci ipsemet asserit: hoc vero nunquã eiusmodi locis inueni, sed potius circa sepes & alibi strigoso gramine obductis areis. Ideo in nostra editione, omissa Matthioli saxatilis Thlaspeos icone, aliam substituimus ex ipsa plantula depictam, quã antehac nemo, vt arbitror, exhibuit, donec Matthiolæũ illud Thlaspi nobis quoq; innotesceret.]

Thlaspios minima species, quæ radice constat tenui, superuacanea, foliola in superficie terræ reclinata habens, parua, acuminata, in ambitu leuiuscularum incisionum impressiones admittentia, asperâ, ac non nihil hispida: coliculos vero digitali longitudine aut nonnũquam palmares singulares vt plurimum, teneros,

teneros, paucis foliolis donatos: ac breui candidorum flosculorum corymbo, capitulis item priori speciei similibus, quibus includuntur semina exigua, rubētia, plurima. Oritur mox veris initio in collibus aridioribus & faxis item. Sæpeq; adeo plantula hæc pusilla est, vt tota eius proceritas vix vnciæ longitudinem excedat. Conuenit hæc folijs præsertim, vt & floribus, prorsus cū pilo sella siliquata nostra minori, cuius superius meminimus, hoc solummodo ab ea diuersa, quod illa in siliculis semina pferat, hæc vero in turgidulis mucronatisq; capitulis. Ideoq; vtranq; cognoscere cupienti diligentius ad vtranq; attendendum erit, ne alteram pro altera accipiat.

Tilia syluestris seu montana: circa Ilfeldam ac Stolbergam.

Tussilago, passim.

Trichomanes nigrum, vulgare videlicet illud, quod communiter Saxifragiam rubram vocant: id nigrum appello propter sequentis differentiam.

Trichomanes candidum, exigua tenellaque admodum plantula, trichomani nigro similis coliculo, qui ipsi breuior candidiorq; est, & folijs etiam, quæ candidiora itidem obtinet, teneriora, molliora, & quasi rudimentum quoddam semiperfectum trichomanis teneritudine sua referentia, quod videlicet à natura nondum sit in perfectæ stirpis *καλίσαιον* plene tractum. Nascitur hoc in vliginoso musco passim, facileque diligentius singula perscrutanti obuium est.

Trifolium acetosum, *ὄξυτέφυλλον*. passim locis humidioribus & ad radices arborum antiquarum.

Trifolium pratense vulgare, *Fleischblumen*/*Klee*/ alterum flore rubro, alterum flore candido.

Trifolium aliud montanum, etiam satis vulgare, folijs oblongiorib. acute mucronatis. Hoc duplex est. Maius, q̄ cauliculos erigit dodrātales, folia cōtinentes in oblongiorib. pediculis tria simul cohærentia, vnciarum trium sæpe longitudine mu-

cronata, in ambitu neruulorum suorum extremitatibus eleganter veluti striata, florem purpureū in oblongiori quasiq; spicato capitulo. Diuersum ab hac specie non admodum est trifolium spicatum, quod à Trago pro Cythiso habetur, cui folia multo longiora sunt, & spicata florum series quoque prolixior, qua saltem nota distingui potest à priori. Prouenit vero *auff dex Langen*.

Minus breuioribus cōstat coliculis & folijs & capitulis etiam, estq; flore quandoq; purpureo, quandoq; candido. Proueniunt omnia ut plurimum in montibus apricis, nonnunquam etiam in pratis.

Trifolium luteum primum, capitulo scilicet breuiori. Duplex hoc est: Maius enim coliculos profert dodrante maiores, folia paulo maiora, rotundioraq; florum luteorum capitulū breue, post quod semina racematim exhibet in rotundioribus paruisque vtriculis.

Est vero hoc Melilotus minor Tragi, ac Lotus syluestris minor Dodonæi. Minus suffruticans ferme est, viticulis multis, exiguis, gracilibus & striatis in terra direptans, quosdam etiam dodrantali altitudine erigens, folijs breuioribus, humani Cordis ferè (qua nempe figura vulgo pingi solet) aliquam similitudinem exprimentibus, ac pulchre suis neruulis striatis. Capitulis florum & racemis seminum iisdem est cum priori. Reperitur in pratis aridioribus, marginibus, ac secus vias. Videtur autem trifolium luteum minimum Anglorum, aut idem cum hoc esse, aut tamen eiusdem generis.

Trifolium luteum alterum lupulinum, quod sic denominari poterit à capitulo florum, fructum lupuli imitante, vnde & vulgo lupulus syluaticus nominatur. Assurgit coliculis vitigineis, lentis, dodrantalibus, folijs pratensis Trifolij minoribus: flores in capitulo squamatim compacti, luteo exhibet,

exhibet, lupuli salictarij fructu, vt dixi, simili, sed minori.

Trifolium odoratum primum Dodonæi, seu Melilotus vulgaris, flore tam citrino, quam candido.

Trifolium corniculatum primum Dodonæi, D. Laurentio Hiel olim meliloti pentaphylli nomine dictū, quod iuxta singulos trifoliati folij pediculos bina adhuc ad coliculum aut brachia stirpis eius foliola constituuntur. Lotus vero syluestris maior Dodonæi in iconibus To. II. ac Melilotus nobilis Tragi.

Trifolium corniculatum Dodonæi alterum, tertia Meliloti maioris species apud Tragum, coliculos foliosos emittens, cubitales: tenues: folia trifolij sed angustiora: flores luteos paruos in conferta veluti breuiori q; spica: siliquas cornu modo incuruas, vnciales ferè.

Trifolium palustre, seu Trifolium Castoris, Isopyron Dodonæo, alias à Cordo olim amicis in suis herbatationibus pro Limonio vero exhibitum, quod nempe irriguis pratis & consimilibus locis gaudeat, à quibus Limonio suum apud Græcos nomen antiquitus obtigit. Hoc florigerum paucis ab hinc annis reperiatur in Haynsfeldo loco montano, pratensi, vliginoso, Stolbergæ vicino, sed floribus ipsis absque seminibus evanescentibus vna cum suo coliculo, cui infederāt. Ipsum præterea sterile prorsus absque videlicet semine & flore in quodam prato non procul à Vuernigeroda reperitur. Seminiferum rursus copiose conspicitur absque floribus circa pagum Dectingerodam, non admodum multum distantem à Vuernigeroda. Tragus idem Limonij pratensis nomine describit, sed apparet ipsum incidisse in locum vbi stirps hæc florifera quidem fuerit, sed floribus eius absque fructu intercedentibus, vnde ipse existimauit nullum herbæ huius fructum prorsus esse.

Tanacetum citrinum, locis pluribus apricis, cliuosis, in conuallibus. itè quibusdā et secus fluuios, non procul à locis inhabitatis.

Tanacetum album seu *ἀσσυμὸν*, quo ad caules & folia citrino profus simile, in floribus autem dissimile, quos videlicet exhibet satis magnos, bellidis syluestris floribus in omnibus respondentes, eodem nimirum modo forinsecus orbiculatim, capitulum luteum intus constitutum rotundiusculeq; protuberans, foliis oblongis, candidis circumambientibus. Passim locis cædis ac alijs locis apricis montanis.

Tormentilla, passim.

Tithymali quoddam genus, caulibus foliosis, simplicibus, non brachiatis seu *Tithymalus* *εὐκρίβουλλος*, quod sic nominare soleo, cum alio peculiari conuenientiori; nomine ipsum hactenus vel denominatum vel descriptum ab aliquo, nesciam, quia ut iam dicetur, foliola mirè punctellis notata continet. Duplex hoc est. Maius caules emittit ex vna radice forinsecus rubente multifida, plures, sesquipalmares, teretes, cauos, glabros, cacuminibus suis desuper nutantes aut recuruos, foliolis oblongiusculis per interualla continua circumcirca eosdem ambientibus, lenticulæ ferè figura, crassis, coloris sufflauri, asperis parte inferiori ob crocata punctella, quæ plura instar macularum vel potius stigmatum exiguorum protuberantia leuiter, ibi continentur, superiori vero læuiore, viridi. Nascitur in apricis asperisque locis, itè circa prata quædã aridiora ac semitas etiam nonnunquam. Minor coliculos obtinet teneriores, breuiores, palmares nimirum, foliolla itidem multo minora ac tenuiora, sextulam dimidiam non multum latitudine excedentia.

Tithymalus cyparissias passim.

Tithymalus leptophyllus Matthioli, plantula videlicet fruticosa, radice parua, distorta, lignosa, inutili ferè: caulibus palmariibus, plurimis, brachiatis, & late nonnunquam diffusis: foliolis numerosis, oblongis, quorum inferiora lenticulæ similia sunt, superiora autem ex paulo latiori veluti basi, (qua
nempe

nempe coliculis & ramulis ipsa appenduntur) incipiunt, & in tenuem acutumq; mucronem paulo longiuscule diducuntur: semine in capitulis triquetris, paruis, oblongiusculo, griseo, papaueris candidi seminibus maiori. Ob exiguam quandam cum lenticulæ folijs similitudinem quibusdam rei herbariæ indagatoribus hoc genus pro Chamæsyce habetur. Attamen cum eius foliola à terra attollantur, & suis mucronibus sæpe sursum erigantur, ramulos etiam non in terrâ deiectos, hæc stirps habeat, & prætera flores producat, chamæsyce esse nequit. Nec etiam Peplis esse poterit, quod cum Peplis foliis nihil similitudinis obtineat. Prouenit circa loca habitata. Est vero Esula exigua apud Tragum ac eidem putatur esse peplus.

Tithymalus helioscopius Dodonæi. Sed rarior, caulibus dodrante altioribus, mucronatis, non crenatis, fescuntiali longitudine, vncialique fere latitudine.

Tithymalus dendroides Dodonæi, Trago Esulæ tertiæ species, Esula vulgaris ipsi dicta ac Helioscopius existimata, sicuti & Matthiolo quoq; ac Anglis: foliis rotundioribus, in ambitu crenatis, quorum quinque circa summum cauliculorum ac brachiolorum cohærent sibi quasi connexa vnguibus, ac in orbem explicantur, ex quorum medio deinceps aliquot pediculi prodeunt itidem confimilia folia quinque; vel quatuor vel tria in fastigio suo collocata habentes, exq; horum centro denuo exigui pediculi & tenues profiliunt, tres vt plurimum flores luteos, foliaceos continentes. (Dodonæus in vetusta Iconum editione Dendroidis loco hunc Tithymalum depinxit, quam postea mutata sententia rectius vna cū plerisque eruditioribus Helioscopium nominauit.)

Tithymali Characia species radice rubicundo cortice obuestita: caulibus vitiginæis, flexibilibus ac procumbentibus. foliis Amygdalinis, rubetibus. sextatē lōgis, fescūtīā vero lātis: ex alis foliorum

rum longiusculos, tenellosq; ac flexiles pediculos emittens, in quibus peltata ac concava folia cōstituuntur, inter quæ in exiguis petiolis flores lutei primo vere eleganter conspicui prodeunt. Hunc Characiæ Anglici ac Francici nomine recensent Angli doctissimi in sua Aduersaria.

Huic consimilis quodammodo alia species, radice tenui transfuersali, modice cirrata, inutili: coliculis dodrantalibus, procumbentibus, tenuibus admodum flexibilibus, qui in summo folijs obuestiuntur priori multo breuiorib. vncias duas longis ac minoribus etiam, vnam vero vix latis. Flore hanc speciem non vidi: ac rarior est inuentu. Reperitur autem nonnunquam in montibus non procul ab Osteroda vrbe.

Alia rursus huic generi quodammodo consimilis species, caulibus rectis, dodrantalibus, qui paucis folijs donatur, sextantali longitudine, vnciali latitudine, quibus consimilia in summo quinq; alia vnguiculis sibi cohærentia in orbem explicantur, ex quorum medio petioli sex erumpunt breues, minoribus exornati foliolis, sub quibus semina in vasculis triquetris contineri posteaquam defloruit, non dubito, quãuis cum flore mihi herba hæc visa non sit. Iisdem montibus cum priori gaudet, rarissima & ipsa inuenitur.

Tota bona Dodonai, seu Bonus Henricus, herba videlicet ex Atriplicum ac Rumicum generibus intermedij quid obtinens.

V.

VALERIANA *syluestris maior*. Copiosa montibus opacis & locis humidioribus ac secus riuulos, Quandoque hæc solo feliciori reperitur folijs latioribus.

Valeriana minor seu palustris, ad riuulos quosdam & circa fonticulos nascens, aliaq; loca scaturientia ac vliginosa.

Verbascura

Verbascum nigrum latifolium, folijs amplis, nigricantibus, aliquantum procumbentibus, scabris, thyrso oblongo, floribus ex citrino purpurascentibus referto, passim. Alia huius species, flores ex flauo candidulos obtinens, frequens in montibus quibusdam circa Gerenrodam versus meridiem sitis. Reperi & alibi hoc genus ad Harcyniam flore profus candido.

Verbascum album mas, seu Candela regia dicta, aut Thaspus barbatus.

Vincetoxicum, in montibus apricis, folijs; expositis, circa Vuernigerodam & Gerenrodam potissimum.

Vitis Ideea nigra maior, frutex sarmentosus, folijs buxeis, fructu maiori, quam sequens species, dulcis vinosiq; saporis. Plurima reperitur in Broccenbergo.

Vitis Ideea minor, passim: cuius nempe fructus vulgo Myrtillos vocant. Vaccinia nigra Dodonæi.

Vitis Ideea rubra, seu Vaccinia rubra Dodonæi. Hanc stirpem olim Aemilius existimabat esse Rhun Plinianum minorem. Vulgo apud nos Krânbeer vocant, Nariscis vero Rote Preiselbeer dicitur, quorum syluæ hoc frutice refertissimæ sunt. Copiosissima est circa Vuernigerodam in Broccenbergo & vicinis montibus: item circa Vualckenridam, Gerenrodam, alijsq; locis quampluribus.

Virga aurea. In hac planta solet natura varie ludere. Nonnunquam enim ei folia sunt longiora, nonnunquam latiora, nonnunquam item breuiora: omnia tamē serrata & à se inuicem non multum distantia.

Est & alia virgæ aureæ species nigricans, communiore similima omnino, iisdem folijs, nisi quod ea nigriora sint.

Virga aurea Broccenbergensis, hæc breuiori est caule, folijs item paulo strictioribus ac nigrioribus, alias tota facie Virgæ aureæ vulgari similis.

Verbena, iuxta Gerenrodam.

Viola tricolor, seu *septicolor*, vt etiã Gesnerus quandoq; appellat, alijs *lacea syluestris dicta*, seu *Viola flammea*. Spontanea est in monte quodam prope Ilfeldam & circa Stigam in agris.

Viola Martia syluestris. Hęc diuidi poterit in maiorem cui videlicet folia sunt maiora, & rotundiora: ac minorem, cui folia sunt mucronata, oblonga ac strictiora.

Viola calathiana seu autumnalis prima. Hęc non est ea cuius iconem Dodonæus exhibet: simplicioribus enim nostra constat

Ueram
huius
videtur
fab. colu.
m. spiras
Hir. pag.
22. Githian
ella colubul
siubriat
autumnalis
nomine.

coliculis: floribus oblongis, cauis, hiantibus, calathi figura, in orifico in tenues lacinias ac subhispidas diuisis, cæruleis: radícula exigua inutili. Estq; *Pneumonanthe Cordi*. Apud quem autem non huius primæ speciei (quam ibi tamen autor cum sequenti τῆ πολυανθέμου nostra mixtim describit) icon ponitur, sed tertiæ, à Dodonæo, Anglis ac Matthiolo descriptæ, quam quidem in Harcynia nondum reperi, verum eam copiosam in quibusdã humidioribus pratis veteris Marchiæ ac in Vuageta seu vua vueyta sylua prope Erfordam sæpe vidi, in Hausbergo vero Ienæ, vnde suam *Cordus* legit, nunquam: Veruntamen primam speciem creberrime. Ei radix est non lignosa, inutilis, semestris & tenuis, vt in sua *Cordus* requirit, adde & singularis, sed in plures appendiculas oblongas, medicres, perennes, admodum *Gentianæ* modo amaras diuulsa, de qua exiliūt coliculi viticulares, singulares vt plurimū, quãdoq; etiam plures ac brachiati, teretes, sesquicubitales interdum, geniculis interstincti, ex quibus prodeunt bina semper ex aduerso sibi opposita folia, oblonga oleæ folijs adsimilia, sed minora, sextantis ferè longitudine, semuncia autē paulo latiora, viridia, splendētia, glabra: floresq; ei sunt prioris speciei maiores, sed minus paulo hiantes, diuisi quidē verū nō in laciniatas particulas diuisi, ex saturatiore autē cæruleo eleganter punicantes. Vocant hanc *gülden Wurin* in Marchia & præclaras ei vires in sanandis pulmonum affectionibus ac hepatis

patis etiam ascribunt. Hanc autem vt dixi in Harecynia nondum obseruauit: puto tamen alicubi in ea inueniri forte posse. *Viola calathiana altera seu* $\omega\omicron\lambda\upsilon\acute{\alpha}\nu\theta\epsilon\mu\circ$. Hæc constat radice lignosa, candida, inutili, varie distorta, parua: coliculis dōdrante minoribus, sæpe sesquidodrantalibus, non nihil angularis, sarmentosis, geniculatis, brachiatis, binis ex singulo geniculo folijs mucronatis, vnciali longitudine, ex cæsis nigricantibus.

Hæc species in summitate caulis ac brachiorum pediculos plures, oblongiusculos exerit (sicuti & ex alis foliorum, licet pauciores) quibus continentur flores caui, oblongiusculi, calathi figura, in laciniatas particulas disrupti superne, coloris ex pallidiore cæruleo subrubentis veluti leniter, odoris nauseosi seu virosi. Rarius flore prorsus candido sese offert. Est vero alioquin priori multo frequentior, passim locis cliuosis sub autumnum obuia.

Volubilis maior, Smilax læuis, ad sepes, & inter dumeta.

Volubilis minor: in locis aruensibus montanis.

Volubilis media seu nigra, Helxine cissampelos: frequentissima in syluis cæduis inter gramina luxurians.

Veronica mas flosculis subcæruleis passim, Eadem floribus candidis prorsus, sed infrequentior.

Veronica fœmina, locis vdis & alias solo pinguiori.

Vrtica maior passim. Minor iuxta loca habitabilia. Eadem caule cubitali & ampliori, brachiato, folijs paulo minoribus & nigrioribus, alias nihil differens.

Vrtica fatua supra nomine Galeopsidis indicatæ.

Vrtica fatua sylvestris aculeata, seu $\acute{\alpha}\lambda\epsilon\upsilon\theta\omicron\omega\pi\acute{\omicron}\nu\delta\upsilon\lambda\circ$, seu *Lamium* $\acute{\alpha}\lambda\epsilon\upsilon\theta\omicron\omega\pi\acute{\omicron}\nu\delta\upsilon\lambda\omicron\nu\mu\alpha\iota\upsilon\sigma$. Caulibus assurgit quadratis, ramosis, hispidis, bicubitalibus, folijs hispidis, nigricantibus, mucronatis, trivalenti longitudine, quadrantali latitudine; reliqua minora

existunt sextantali longitudine, seſcuntiali latitudine. In ſummo continentur verticilla longioribus aculeis horridiora, inter quæ emicant flores rubicundi. Altera minor eſt iſdem folijs, paucioribus, breuioribus, verticillorum minoribus aculeis. Semen hiſce eſt cannabino ſimile, non profuſe rotundum, ex protuberante ventre in mucronem deſinens, fuſcum, maculatum. [Cannabis ſylueſtris Lobelij.]

Vrtica ſætida maxima πορφυρένδεμ, Heraclea Tragi, caule bicubitali, quadrangulo, hiſpido, ramoſo: folijs amplis, trientem longis, quadrantē latis, hirsutis. Verticilla in oblongiore ſcapiac brachiorum ſerie profert per interualla rariora, ex quibus flores purpurei emicant.

Vrtica ſætua incana, Lamium incanum. Præcedenti ſimile eſt, folijs tamen nō ita amplis, piloſis, inferius incanis, denſa & molli obueſtita lanugine: caulibus quadrangularibus, obliquis, procumbentibus, breuioribus, vnde & reptile ferè eſt locis aſperis, apricis.

Vrtica ſætua λυκός μιλ, radice denſa, multifida, fibroſa: coliculis pluribus, quadratis, ſeſquipalmaribus, hiſpidulis, humi direptantibus; in terra facile compræhendentibus ac nouos ſurculos edentibus ſubinde: folijs rotundioribus, mucronatis: tamen, ſextantalibus ferè, ferratis, quæ albis maculis frequenter inſigniuntur. Qua de cauſa puto ipſam eſſe, quam Solenander in quodam conſilio Lienariam ſeu Milzadellam vocat. Paſſim, locis cæduis potiſſimum ac alias etiam in ſyluis frequens inter coryleta.

Huic conſimilis in omnibus ſpecies alia, folijs hirsutioribus.

Vrtica ſætua aquatica. Lamium πολύμορφον aut πολύχρουν. Caulibus aſurgit quadratis, hirsutis, brachiatis, cauis: folijs mucronatis, vnciarum quatuor longitudine, duarum latitudine, hiſpidis: flores ex verticillis emittens verſicolores, luteos maiori ex parte

ex parte & non nihil rubicundi ac cærulei continentes, elegantes. Nascitur ad riuos, ad piscinas, in montibus opacioribus & alias, locis humidioribus. Forte idem est Lamium luteum Anglorum.

Fiscum, in pomis syluestribus passim. In Corylis ac oxyacantha Matthioli rarius. Vidi & in iuglande, in horto monasterij Ilfeldensis.

Ulmus. prope Stolbergam.

X.

XANTHION seu *Lappa minor*, iuxta loca habitata.
Xylosteon Dodonæi, passim in montibus ymbrosis.

F I N I S.

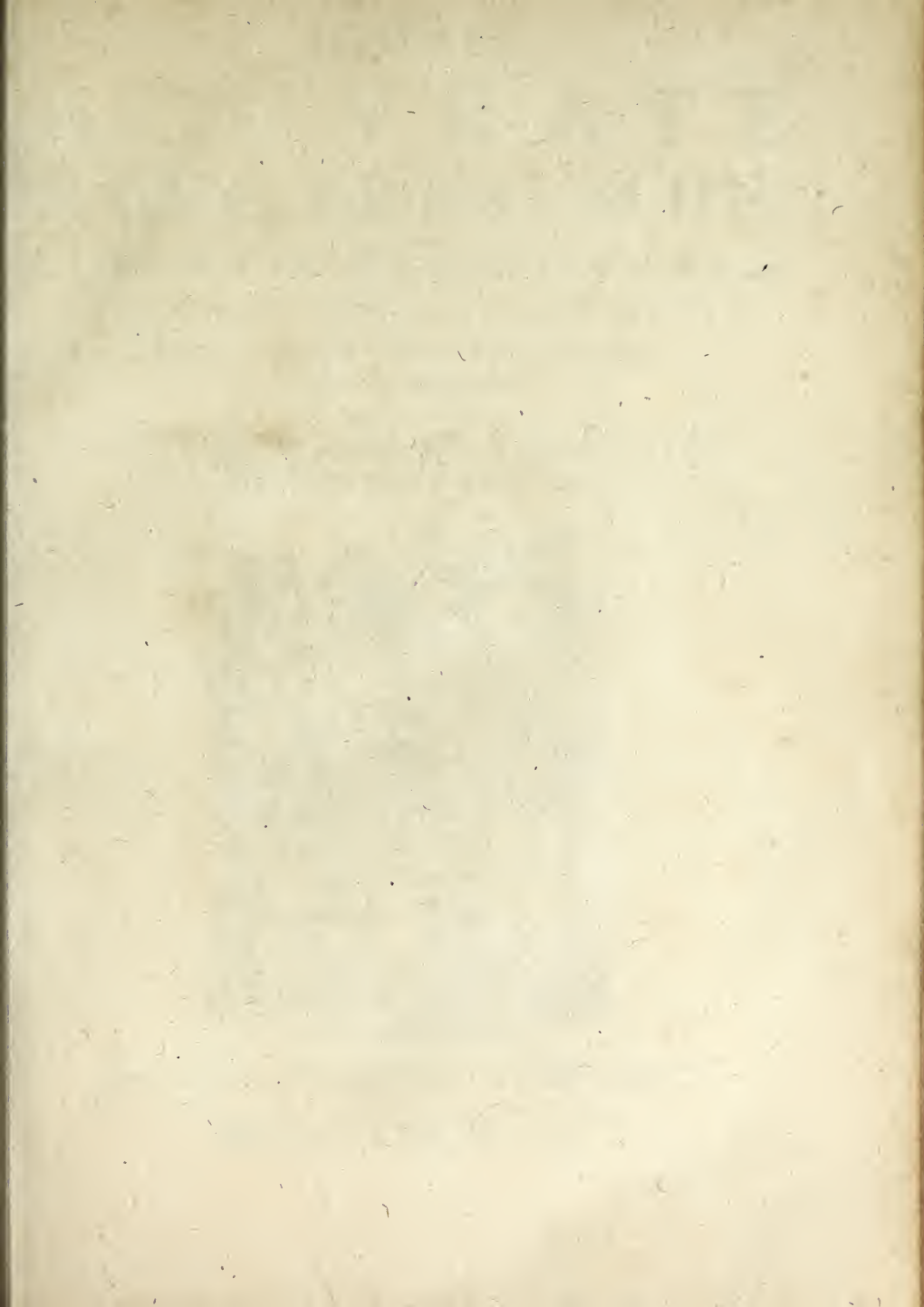
Les fautes, dans la série de pages, se trouvent :

page 55, au lieu de 53.

IMPRESSVM FRANCO-
FVRTI AD MOENVM, APVD IO-
HANNEM FEYERABEND, IMPENSIS SI-
gismundi Feyerabendij, Heinrici Dackij,
& Petri Fischeri.

M. D. LXXXVIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

ICONES
ACCURATE
NUNC PRIMUM DE-
LINEATAE PRAECIPUARVM

STIRPIVM, QVARVM DESCRIPTIO-

nes tam in Horto quam in Sylua Hercynia
suis locis habentur.

AUCTORE IOACHIMO CAMERARIO

Reipub. Norimberg. Medico D.

N. et A. Marchant, .
Bot. Reg. Acad. Paris.

Impressum Francofurti ad Mœnum.

M. D. LXXXVIII.

A G G V R A T E

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

10000

10000

10000

10000

10000

10000

10000

10000

10000

10000

10000

10000

10000

10000

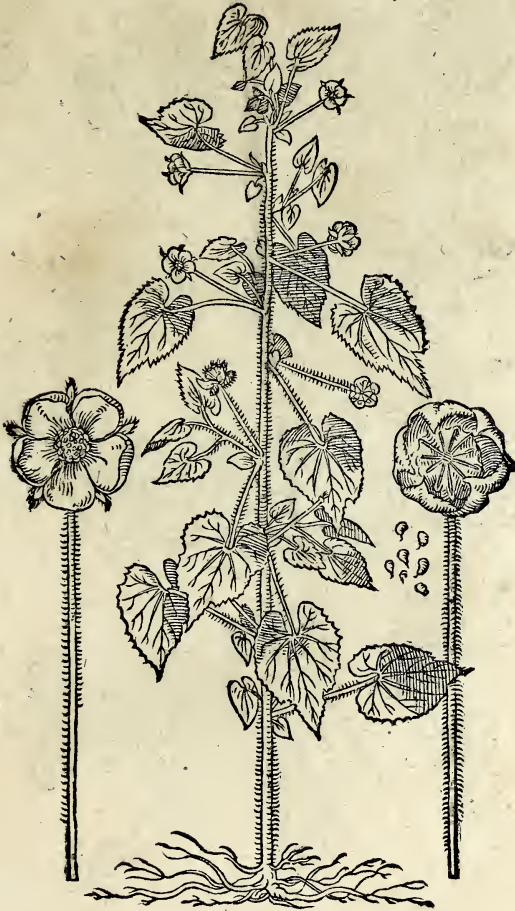
10000

10000

10000

I.

Sida *Abutilon Indicum.* Hort. Pag. 3.

Imago hæc ex altera parte florem, ex altera semen
cum ipsius conceptaculo appicta ostendit.

Aa 2. Aizoön

Pingitur hic tam nouellum quam adultum, & se-
 paratim quoque flosculus iustæ magnitudinis, & se-
 men ex vasculo suo excidens. *Describitur a*
Depingitur a fabro Columna in phyto botan.
pag. 40. q. 2 42 Scrupitini notij dros. et Alcea
plini nomine.

Plantulam hic exhibemus, qualis apud nos enata:
 fuit ex semine: Florem vero communicavit CL. Vir:
 D. Rauvolfius.

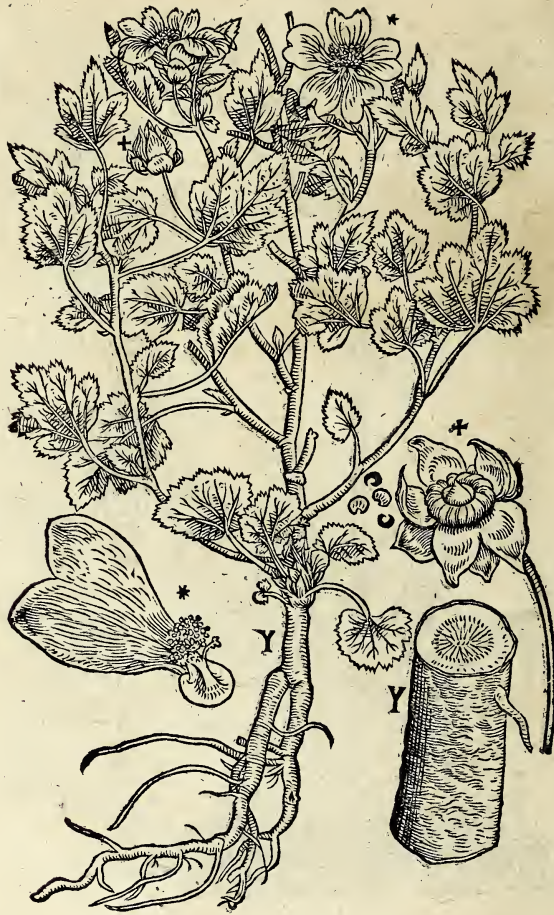
Ramus hic adiectus est, ne adultæ plantæ imago
 foliorum acumine aliquantum varians desideraretur. Acceptum autem ferimus & hunc CL. Viro D.
 Rauvvolfio.

Aloe

Huius altitudo ex appiñti floris quantitate medio-
criter conijci potest. Accurata descriptio extat apud
Cesalpinum. Nos iconem dedimus, cum à nemine
hactenus depicta fuerit.

Althæa

* Folium ex flore decerptum, † semen, Y Radicis
 crassitudo denotatur vt integra plantæ statura non-
 nihil hinc æstimari liceat.

VII.

Aphyllanthes Anguillara. Pag. 18.

globularia Vulgaris, l.

Petrus Pena solus hanc plantam Globulariæ nomine delineavit, sed nonnihil accuratius geminam ipsius differentiam Gesnerus expressit, qualem ex imagine subiecta contemplari licet.

Bb

Auricu-

† Flosculorum alter simplex depingitur, * alter, (quod frequenter admodum contingit in hac planta) in geminos quasi detortus. Adijcitur quoque feminis folliculus integer, & alius dissectus ut grana intus latentia intueri possis.

Vnus Tragus hanc depinxit, & ex hoc postea omnes transtulerunt. Nos aliquantum emendauimus & semen adiecimus hac nota † insignitum.

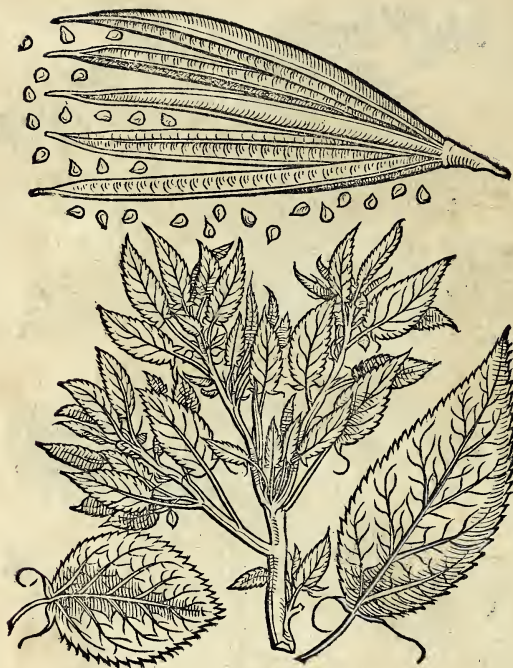

Quod nostræ plantæ, cuius in horticalogo meminimus, deerat, ex D. Rauwolfij sicca suffecimus. Proportio vero totius ad hanc imaginem erat quadrupla.

Flosculi seorsim tantilli exprimuntur, quanti re-
uera sunt, quemadmodum & semen hic ostenditur
quantitate iusta; vt inde tota planta æstimetur.

Bb 3; Corco-

In Lobelij herbario integre proponitur. Desunt
tamen semina & foliorum barbulae, quae tali figura
expressimus.

Genista

Genista Sagittalis, Pannonica. Pag. 64.

Hic indicatur 1. tota planta, 2. foliorum & 3. florum mediocris quantitas.

Genista

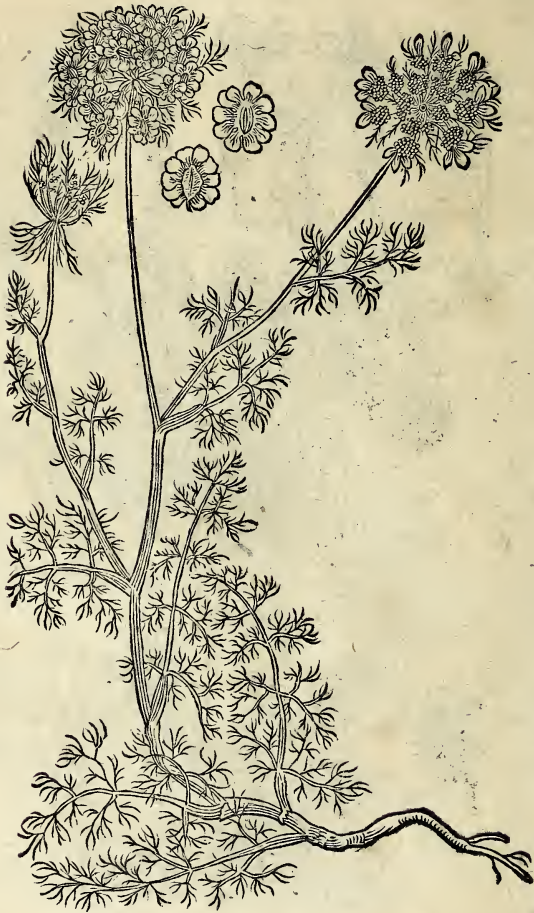
Ex flore & siliquis seorsim effigiatis integræ stirpis
 mensura facile haberi potest.

Gentia-

Gentianella elegantissima Bauarica, Pag. 65.

I. Maiuscula est & radiculis reptantibus prædita.

II. Minor, folijs breuioribus & rotundioribus. Folia
floris quina sunt, rarius sena.

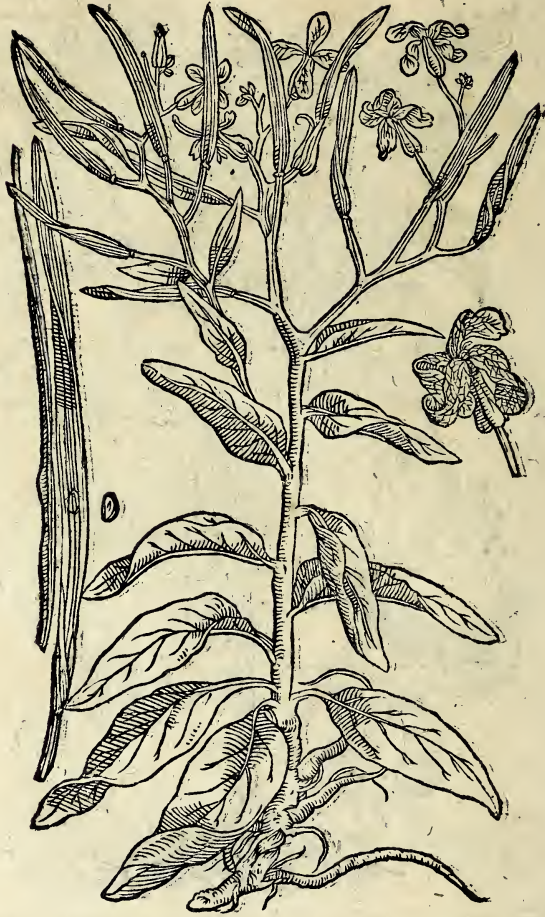

Extat etiam icon apud CL. D. Rauvolfium, sed elegantissima semina ibidem nimis confusa & obscurata negligentiam pictoris arguunt.

Halicacabum sive *Solanum Indicum*. Pag. 70.
Physalis angulata, L.

Inferiore parte flores duo appinguntur, alter supi-
 nus, & alter pronus è suo conceptaculo vulsus. De-
 inde etiam fructus inuolucro suo amictus & eodem
 exutus, nec non dissectus vt semina appareant, quæ
 & ipsa separatim apposita visuntur.

Flos & siliqua valvulis apertis, & seorsim appositum semen hic ostenduntur.

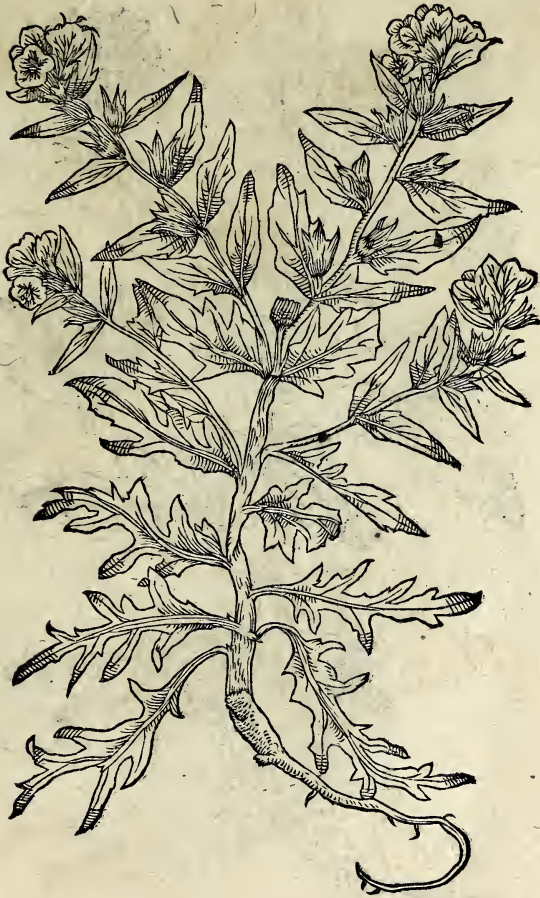
Pingitur floribus & semine onusta. Nam antequã
 caulescat, foliorum longe alia facies est. 1. Floiculi
 mediocris quantitas, 2. tertia siliquæ pars & semina
 intus contenta integræ plantæ staturam innunt.

Hesperis Syriaca sive *Leucoium marinum*

D. Rauwolfj. Pag. 74.

Hanc Tripoli spontaneam inuenit ille, & me quoque aride plantę fecit participem. Videtur autem ob locos natales & exiccationē non nihil strigosior præcedente, alioquin parum diuersa. Ideoq; ex aduerso illi collocaui, vt aliorum de ea sit iudicium. Hyoscya-

Ipsa planta plerunque huius iconis quantitatem
quater in se continere depræhenditur.

Hyoscyam-

Hyoscyamus peculiaris. Pag. 77.

Florum alter suo calyce hærens, alter euulsus hic monstratur, nec non seminis vasculum, membranaceo munimento dissecto, & amoto operculo.

Arbor hęc exigua pingitur. Flos autem, quorum plures racematim nascuntur, & folium, fructusque dissectus cum nucleo exempto mediocrem magnitudinem præ se ferunt.

Dd

Leu-

cheiranthus Lucei Sp. Barbif. l.

Flosculi, & semen in cruciformibus filiquis nec
 non folium iustæ magnitudinis vna cum totius plan-
 tæ pictura oculis hic subijciuntur.

Lotus peculiaris siliquis ornithopodij. ^{oides l.} Pag. 91.

Flosculus, folium & siliqua cum semine nativam
quantitatem liquido demonstrant.

Lotus pulcherrima tetragonolobus. (Pag. 91.)

Ex adiectis particulis patet foliorum, florum & seminum magnitudo. Siliquæ additur granum integrum vnum, & alterum dissectum.

XXVII.
Medica Arabica. Pag. 97.

Seorsim depinguntur flosculi, folliculi & semen
magnitudinem genuinam præ se ferentia.

Hanc admodum exquisitè C. Clusius in Hispânicis obseruationibus delineauit. Nos hic exprimere uoluimus flosculos & semencum suis corniculis, & præterea discrepantiâ ramulorum, qui dum nouelli sunt flosculos & folia maiuscula edunt, per ætatem uero cum ijsdem subinde minuuntur.

Melilo-

* Foliorum maxima & media quantitas hinc eu-
dens existit, vt & Flosculorum seminumque ex adie-
ctis portiunculis. Videmus in quibusdam vasculis
bina in reliquis vnicum tantum granum contineri.

Melissa

Melittis

Melissa Fuchsij. Pag. 99.

Preter C. Clusium in obseruationibus Pannonicis
 nemo hanc satis accurate depinxit. Ideo nostram
 quoque Iconem hic proponere volumus, addito
 flore & semine cum suo folliculo.

Nastur-

Hæc est vera imago eximia huius plantæ, qualem
ad viuum ab industrio pictore exprimendam curauimus.

Ec Flores

Flores & semina Nasturtij Indici. Pag. 105.

Tropaeolum Majus, L.

Quia in icone diminuta necessario quaedam obscuriora red-
duntur, flores & semen cum triquetro vasculo iusta quantitate
noluimus desiderari, nec non folia superiora quæ inferiorum
nonnunquam vix sunt pars septima: vt hinc metiri facile totam
proportionem queas.

Ocimo-

Iuxta integram stirpem collocatum cernis florem
 integrum & folium floris cum stamine annexo euul-
 sum. Seminis item racemulum, & grana separata, &
 pericarpium integrum.

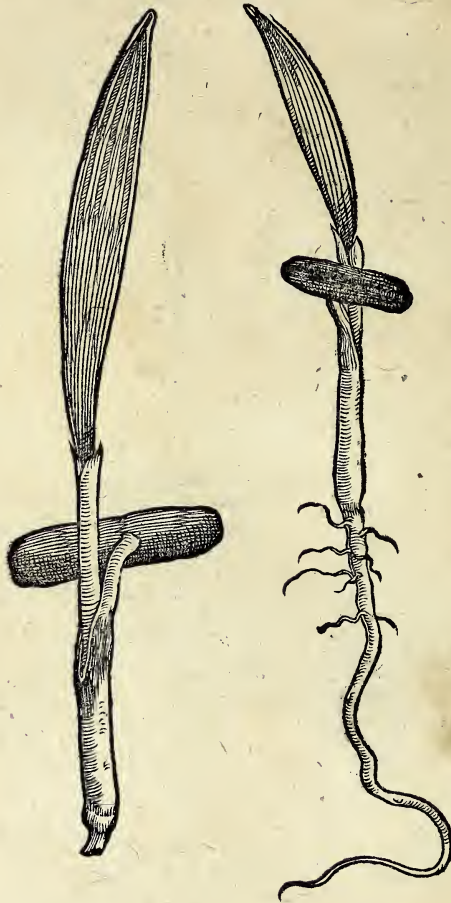

Hic quoq; depræhendes capsulam seminis, & racemulum, cum excidentibus granis.

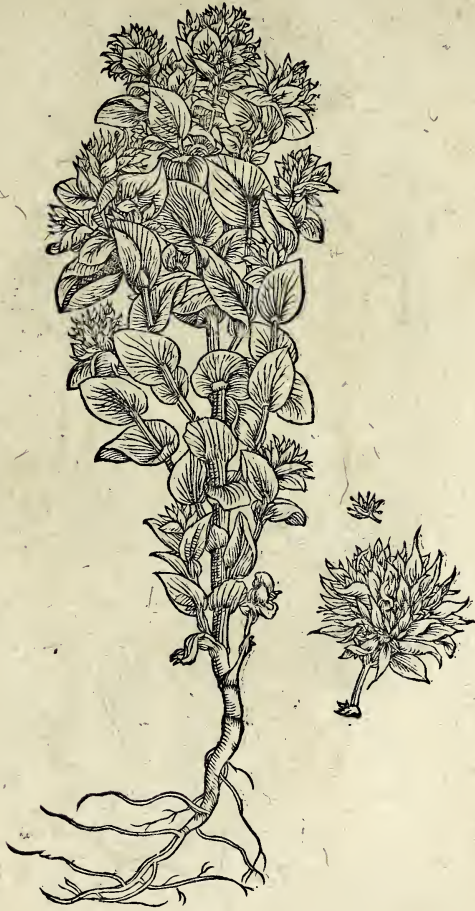
Orchis

Flosculi appiſti ſunt conuenienti magnitudine,
 vt & vaſculum è quo ſemina puluiſculum referentia
 excidunt..

Hac forma ex sui ossis parte, quæ rimæ opponitur, enasci solet Palmæ germen, & primo in radicem descēdere, mox sursum protrudere quoq; folium. Pingitur autem os oblongius, quale est dactylorum Alexandrinorum.

Segregauimus florē huiusmodi crispum seu muscosum ex reliquis, & rursum ex hoc pusillum flosculum, vt distinctius omnia contemplanti apparent.

Perfo-

Considerandi sunt hic flosculi conglomerati in suo foliaceo cōceptaculo aduersa & auersa parte expresso, ijdemq; separatim adiecti, & semina dense stipata, nec non seorsim pictum granum.

Phaseolus Egyptius. Pag. 124.

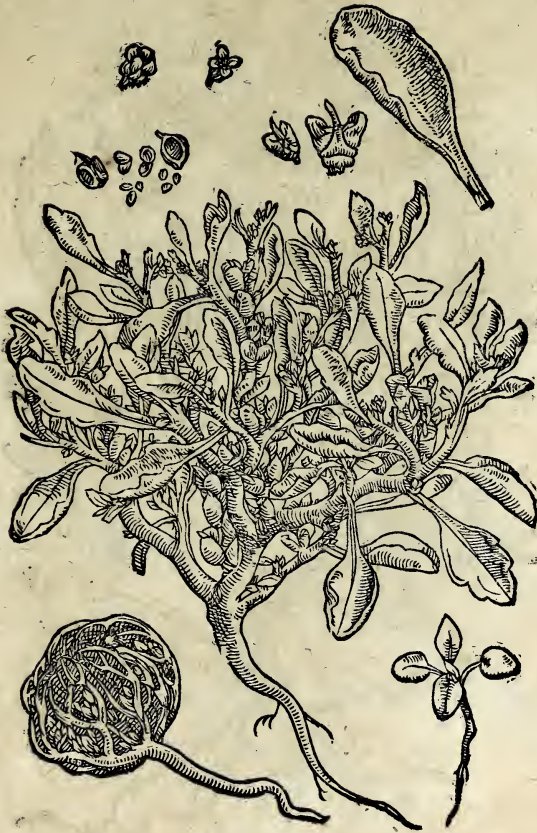
Folium, flos, siliqua & semina adiuncta de totius
plantæ statura coniectanti auxilio sunt.

Ff

Quamo-

Inferiore parte adiectum vides folliculum integrum, & alium effractum, semotas quinque laminulas, & exempta semina quina. Nimis vero tenella hic planta depingitur, ideoque aliquando pleniorē imaginem vulgabimus.

Exhibemus plantam nouellam & adultam. Appo-
 fuimus & aridam in se conglobatam, qualis vulgo
 veditur. Folium, flosculi, & semina cum suis vasculis
 parte superiore in conspectu sunt.

Syriaca l.
 Anafatica

Rosa Hierichuntica alia. Pag. 147.

D. Leonardus Rauvvolfius hanc nobis commu-
 nicavit in Syriae ruderibus collectam.

Scro-

Flosculi è suo conceptaculo euulsi; parte anteriore & posteriore, & vnus eidem adhuc in hærens, denique semen cum suo vasculo distincte hic notari possunt.

Ff 3 Sesa-

D. Rauvvolij munere hic spectatis flores genuinos, quorum alter discissus pingitur, vt stamina intus latentia in conspectum veniant. Vasculum quoque dimidium & apposita semina.

Sphæro-

* Echinati capitis portiunculam hic aspicias, cui
 flosculus inheret, & † eundem flosculum nudum, se-
 minis rudimento insidentem; inferiore autem parte
 semen maturum, cum hirsuto munimento quo con-
 tinetur & quem continet, nucleo.

Præter integram plantam, flosculi, fructus & semina in hac imagine conspicua sunt.

Quanta sit planta colligere licet ex folio, flore, fol-
liculo, siliquula intus absconsa eademque exempta,
& semine, quæ singula seorsim picta in conspectu
sunt.

Hercyniarum stirpium Icones.

I.

Orobus

Astragalus Sylvaticus. Pag. 7. Luberofus, l.

Folium vnicum & filiqua cum semine de totius
plantæ quantitate testantur.

Cony.

II.

Conyza maior altera. Pag. 21.

Folium mediocris magnitudinis & flos, vno foliolo & pusillis intus flosculis euulsis appicta visuntur.

Gg 2

Cony-

III.

Senecio *Conyza maxima serratifolia.* Pag. 21. Paludifol.

Huius quantitas diligenter in descriptione indicatur.

Cerui-

IIII.

Cervicaria maior tenuifolia. Pag. 32. Styrsoides, L.

Flos tantum adijcitur: Semen est idem quod reli-
quarum huius generis plantarum.

Gg 3

Gera-

Pingitur quale per hyemem sine caule durat, & ostenditur integra quoque planta, flore & semine onusta. Particulatim etiam flos & semen addita conspiciuntur.

VI.

Orobus Sylvaticus vernus, Pag. 80.

Folium, florem, siliquas & semen separatim ap-
pinximus.

Pilo-

Pilosella siliquata. Pag. 84.

Triplex hæc pingitur. C. non describitur ab autore sed his à Gesnero vt cognata fuit adiecta. D. Minor species à qua parū discrepat maior quemadmodum descriptio ostendit. E. minima, de qua vide Lobeliū.

Rapun-

VIII.

Rapunculus Sylvestris umbellatus. Pag 94.

n.º 2 *Phyteuma orbicularis*, L.

Huius tres differentias hic depinximus congenere-
res ijs quas autor descripsit, quamvis non easdem.

Duplex hic varietas obseruari potest. 1. Masculus breuior est ac totus rubet. 2. femella, vbique notissima.

ΕΙΣ ΚΗΡΟΝ ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΚΑΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ.

Ἡ καλὸς ἔστω ὁ κᾶπωστος, ὅπου καλὰ τόσα πεφύκει
 ἄνθεα πορφύρεα ἀυλακῶ ἀγλαΐα.

Ἡ χι κὶ ἀλθήντα τόσων ἀκλήρια ποιαὶ
 τῶσάπαι καπυρὰν ἐξανιᾶσι πνοῶν.

Μύεια τ' ἀλλοδάπων χθονὸς ἐπὶν ἐθήμονι κόλῳ
 βλάσαν κὶ ξενικῶ θάλαπε θάελίῳ.

Ταῦθ' ἄμα καπύρου πᾶνστος ἢ δ' ἀμπαυμα τέτυκται,
 ἀλλὰ τὰ δ' ὅσα βλέπεις, τοῖ ξένε καρποφορεῖ.

Ἰχθὲ δὲ ὄια μέλισσα σοφὸν νόον, ὅκκ' ἐκορέθης
 νέκλειε, μὴ βλάπτειν ἄνθεα μὴ δ' ὀλέσαι.

Μὴ μὲν λωβάσθητε τὰ δ' ἄνθεα, μήτε τὰς ἄλας
 τὰς δε χλόας φθονερῶν διάγματα τρωξαλίδων.

Φεύγετε κεν θαρίδες, κακῶ θηρία, φύγετε κίμῳμαι,
 ὕμμι γδ' ἐφύεται ταῦτα τὰ χορβάρια.

ὁ Αναστάσιος Ἀγήραλος.

EIVSDEM.

Hic Panacea sibi posuit cum Chloride sedes,

Et meruit gemini numinis hortus opem.

Hunc etenim Hippocratis pariter geniusq; Crateua,

Et Camerariada dextra perita colit.

Hh 2

M. VI-

M. VITRUVIUS POLL. DE ARCHITECT. LIB. VIII.

UOD si terra generibus humorum non esset dissimilis, & disparata, non tantum in Syria & Arabia in arundinibus & iuncis, herbis que omnibus essent odores, neque arbores thuriferæ, neque piperis darent baccas, nec myrrha glebulas, nec Cyrenis in ferulis laser nasceretur: sed in omnibus terræ regionibus & locis eodem genere omnia procrearentur. Has autem varietates regionibus & locis inclinatio mundi & solis impetus, propius aut longius cursum faciendo, tales efficit terræ humores, quæ qualitates non solum in his rebus, sed etiam in pecoribus & armentis discernuntur. Hæc non ita dissimiliter efficerentur, nisi proprietates singularum terrarum in regionibus ad solis potestatem temperarentur.

VIRG. II. GEORG.

Nec vero terra ferre omnes omnia possunt.
Fluminibus salices, crassisq; paludibus alni
Nascuntur, steriles saxosis montibus orni:
Littora myrtetis latissima, deniq; apertos
Bacchus amat colles, aquilonem & frigora taxi.
Aspice & extremis domitum cultoribus orbem,
Eoasq; domos Arabum, pictosq; Gelonos:
Diuisæ arboribus patriæ: sola India nigrum
Fert ebum, solis est thurea virga Sabæis.
Quid tibi odorato referam sudantia ligno
Balsamaq; & baccas semper frondentis acanti?
Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres?

*Aut quos Oceano propior gerit India lucos,
 Extremi sinus orbis, ubi aëra vincere summum
 Arboris haud vlla iactu potuere sagittæ.
 Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.
 Media fert tristes succos tardumq; saporem
 Felicis mali: quo non presentius vllum
 (Pocula si quando saue infecere nouerca
 Miscueruntq; herbas & non innoxia verba,
 Auxilium venit ac membris agit atra venena.*

ERRATA IN HORTO.

Fol. 1. lin. 15. leg. Abrotanum. 8. 30. Alcea Pannonica. l. Peregrina.
 9. 2. Non habetur & c. deleantur illæ tres lineæ & substituatur. Non
 hanc spontaneam in Pannonia Clusius obseruauit, sed Ferrarijs à
 Cl. V. Alphonso Pancio primum fatetur se accepisse. 9. 6. Pannoni-
 ca, lege peregrina modo dicta. 17. 26. Chamepyxum. 33. 24. Cappa-
 ris fabago. 45. 8. enemata. 14. sponte. 47. penult. Dacrydij. 51. 26. Cy-
 elaminus. 57. 29. siue Orobus. 73. 19. cum minore. 88. 23. *ἀρίνη*. 95. 22.
δισμύσις. 102. 6. Saffafras. 102. 12. Caucafon. 172. 1. apud nos non fert.
 173. 23. Lilionarcissum. 178. 25. Pseudoguaiacana.

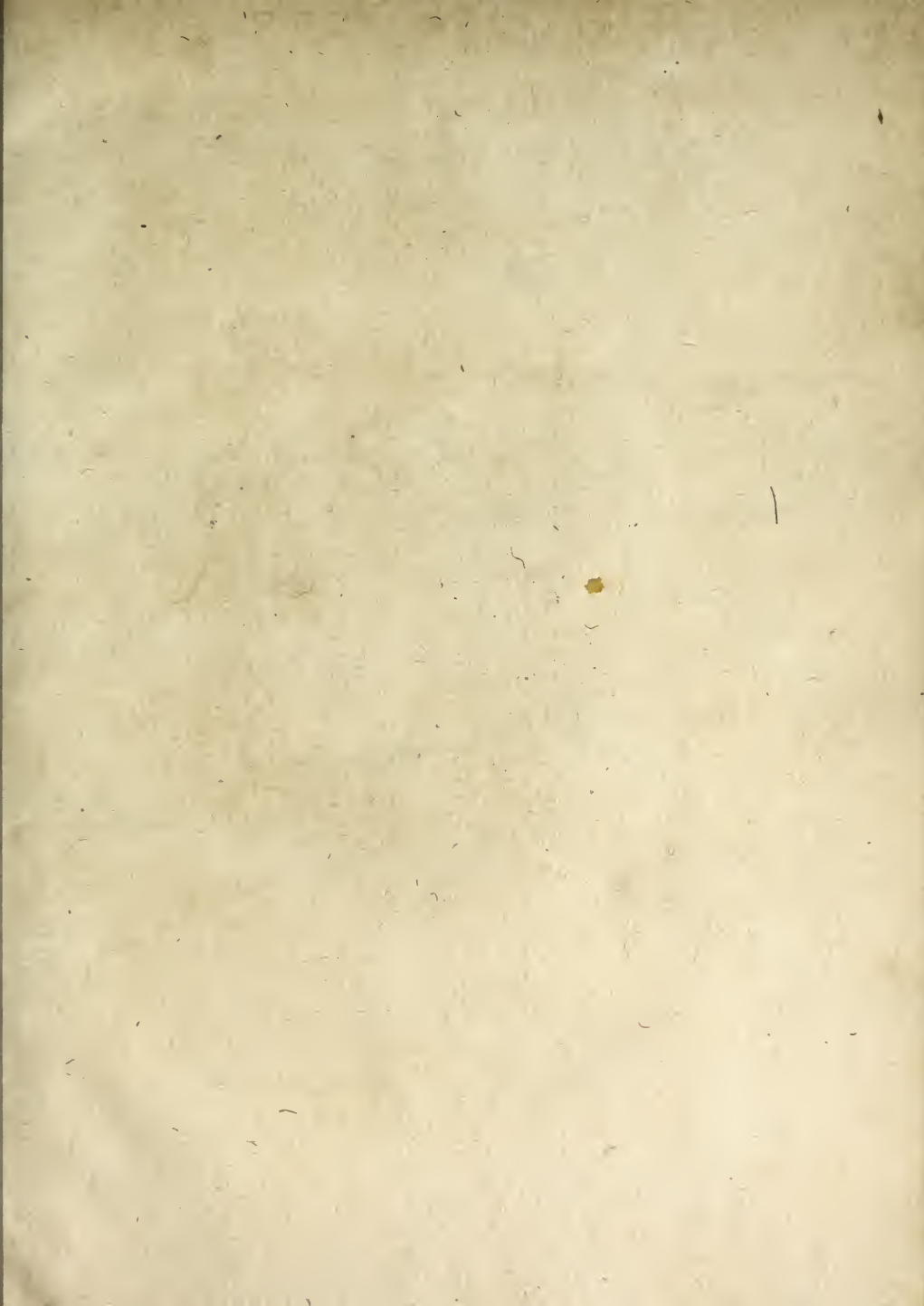
IN SYLVA HARC:

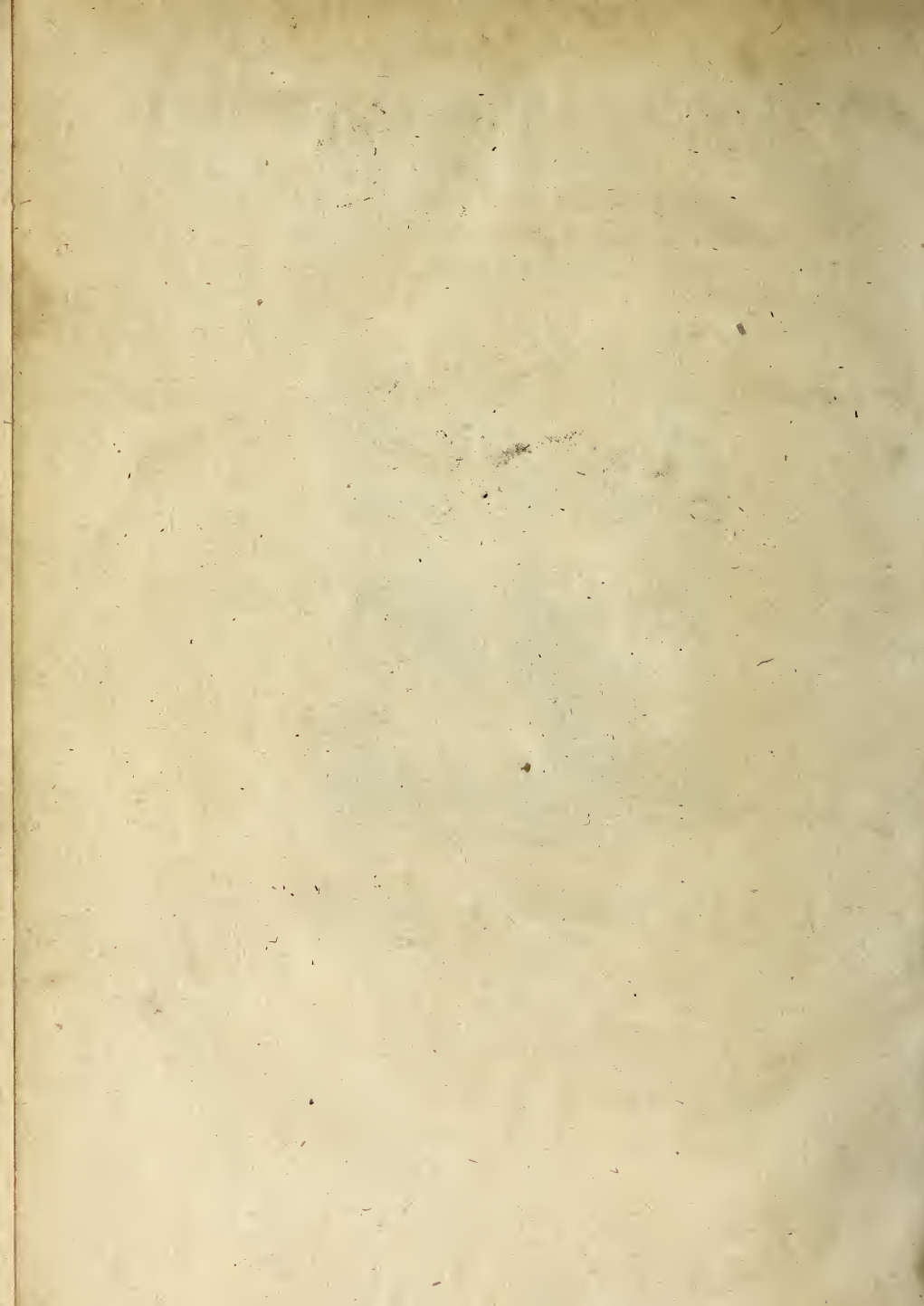
5. 11. quasi lege quali. 10. 29. fructus quoque idem. 15. 5. Harcyniæ.
 22. 7. angulosa. 23. 8. Dens leonis. 28. 27. Minori. 31. 3. scabros. 51. 1. tu-
 ber. 55. 22. flore rubro. 61. 10. piæq; 90. 13. *φλοιὸς*. 94. 2. communior.
 95. 5. Rapunculus. 104. 31. Gratiolæ ferè. 109. 11. Bellidis.

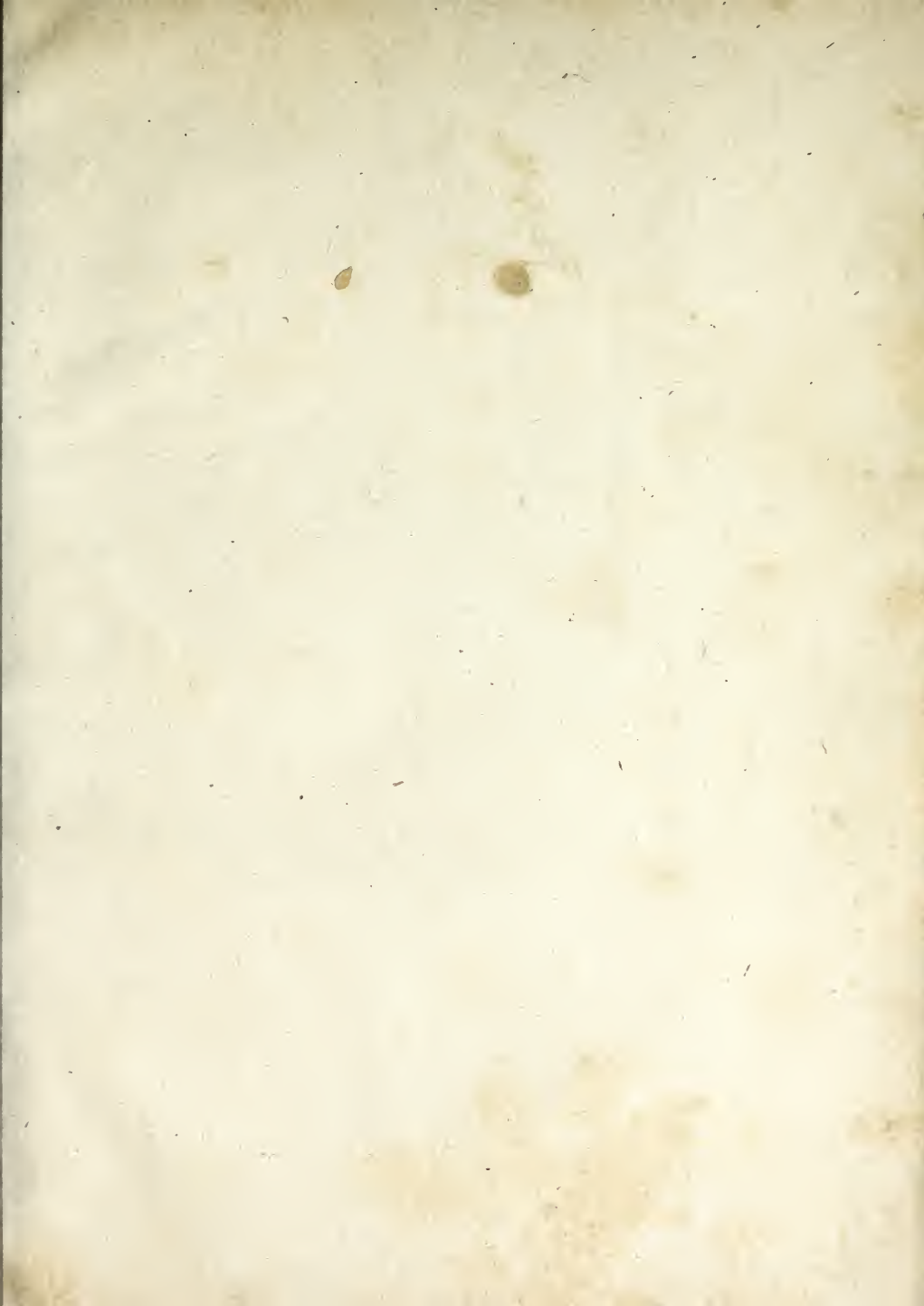
IMPRESSVM FRANCO-
FVRTI AD MOENVM, APVD IO-
HANNEM FEYERABEND, IMPENSIS SI-
gismundi Feyerabendij, Heinrici Dackij,
& Petri Fischeri.

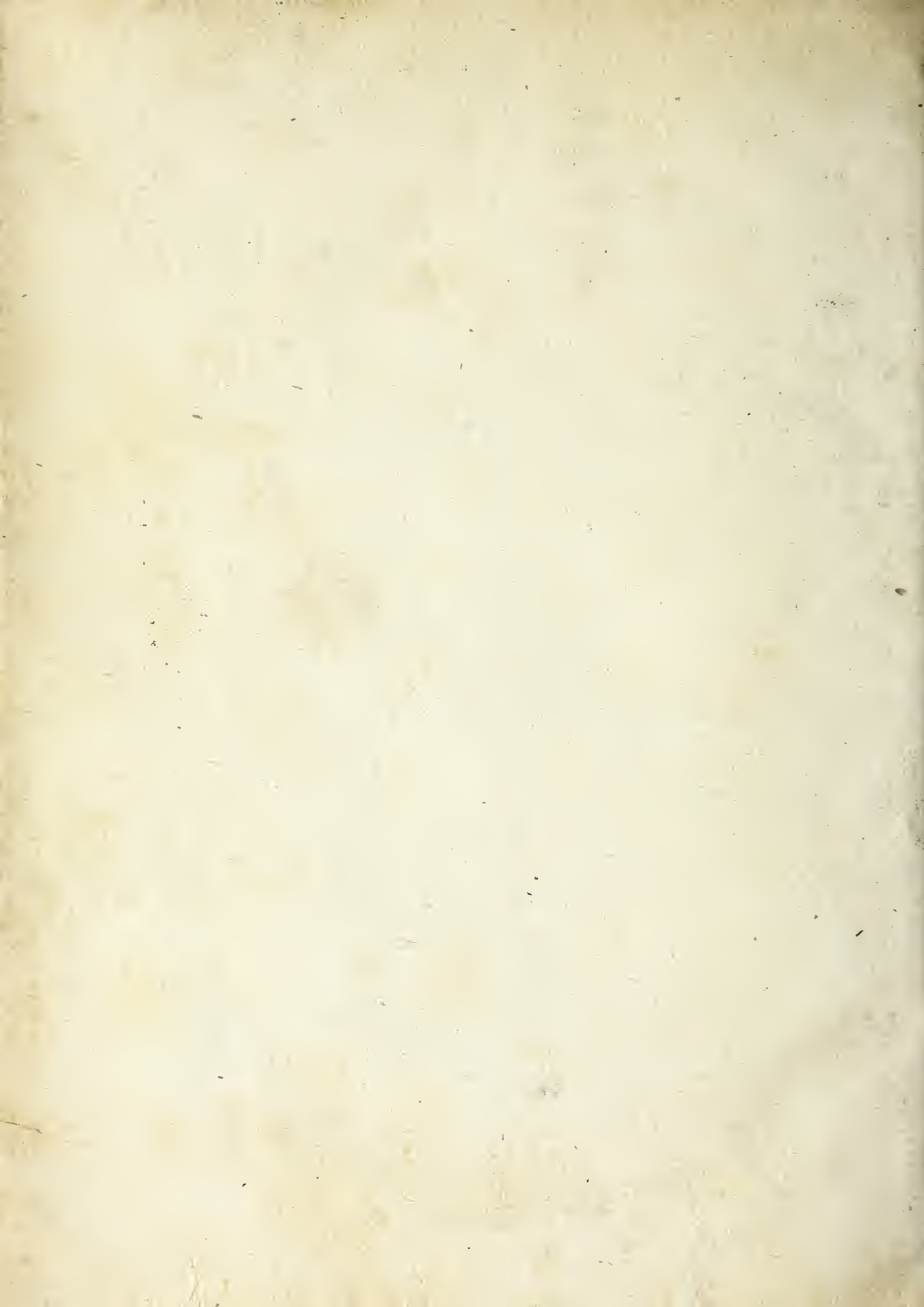

M. D. LXXXVIII.

SPECIAL

OK

84-B

41

13058

C18

1588

